

Jaarstukken 2014

PS 22/15

Inhoudsopgave

	<i>blz.</i>
Inleiding	3
Leeswijzer	10
Programmaverantwoording	
1 Bestuur	13
2 Ruimte	29
3 Ecologie	49
4 Economie	77
5 Mobiliteit	101
6 Cultuur en samenleving	125
7 Investeringsagenda	149
Algemeen financieel beleid	185

Paragrafen	
1 Bedrijfsvoering	189
2 Provinciale heffingen	197
3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	203
4 Onderhoud kapitaalgoederen	209
5 Treasury	219
6 Verbonden partijen	225
7 Ontwikkelbedrijf en grondbeleid	229
8 Burgerjaarverslag	235
Jaarrekening	243
Overzicht van baten en lasten met toelichting	244
Balans met toelichting	266
Wet normering Topinkomens	286
Kengetallen financiële positie	287
Lijst van afkortingen	291

Inleiding

In de jaarrekening verantwoorden wij ons over de in het afgelopen jaar uitgevoerde taken en de hiermee gemoeide middeleninzet. Uitgangspunt voor deze verantwoording is de begroting 2014 inclusief de wijzigingen die daarop hebben plaatsgevonden. De jaarrekening 2014 laat zien hoe wij als college aan de slag zijn geweest met de uitvoering van het bestuursakkoord Tien voor Brabant en de daarvan afgeleide uitvoeringsagenda. Het begrotingsjaar 2014 was het derde en laatste volledige jaar uit de bestuursperiode 2011-2015. In dit jaar lag onze focus op de afronding van de speerpunten uit het bestuursakkoord, waarbij we oog houden voor maatschappelijke ontwikkelingen en kansen.

We hebben daarbij continu de balans gezocht tussen wat op korte termijn nodig is om Brabant zo snel mogelijk vooruit te helpen en wat in het perspectief van de lange termijn strategisch wenselijk is. Daarop hebben we onze inzet afgestemd. Denk hierbij onder meer aan Brabant Uitnodigend Groen, het Economisch Programma, Brabant C, de OV-visie en de keuze voor een Zorgvuldige Veehouderij gekoppeld aan het programma Agrofood. In alles wat we afgelopen jaar hebben opgepakt was onze ambitie zichtbaar en sturend. Op sommige momenten hebben we scherpe keuzes moeten maken, onder andere omdat anders de druk op ons budget te groot zou worden. Bij het maken van deze keuzes is de Agenda van Brabant ons richtsnoer geweest.

Tien voor Brabant

In 2011 is er een bijzonder bestuursakkoord gesloten: compact, concreet en met gepaste ambitie. Tien voor Brabant heeft vanuit het lange termijnperspectief van de Agenda van Brabant voor de afgelopen bestuursperiode de accenten gezet. Het was een voortzetting van de ingeslagen weg naar een provincie met een goede leefomgeving. We hebben ons gericht op een provincie met een krachtig profiel, die zich focust op haar kerntaken, mede met het oog op de beperkte financiële middelen die zij tot haar beschikking heeft. Wij waren ons bij de start van deze bestuursperiode ervan bewust dat de Agenda van Brabant zich niet in vier jaar liet realiseren. Met de realisatie van het bestuursakkoord Tien voor Brabant hebben wij hierin een belangrijke stap voorwaarts gemaakt, rekening houdend met de korte en middellange termijn opgaven waar Brabant voor staat. Om die ambitie te realiseren hebben we in de afgelopen bestuursperiode 49+5 speerpunten

benoemd. Deze speerpunten zijn intussen (nagenoeg) afgerond waarmee de Tien voor Brabant zijn gerealiseerd.

Realiseren van ambities

De ambitie uit de Agenda van Brabant is om tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te blijven behoren. Hiervoor is Brabant in gezonde competitie met de andere kennisregio's en zullen we bedrijven moeten boeien en talenten binden. Daarvoor is niet alleen het werk of het salaris van belang. Leefomgeving (ruimtelijke kwaliteit, sociaal, cultureel en ecologisch) vormen een doorslaggevende factor. Die kwaliteit bepaalt in belangrijke mate of regio's in staat zijn om hoogwaardige arbeidskrachten aan te trekken en/of te behouden. Hierin hebben we duidelijke prioriteiten gesteld. Wij hebben ons alleen gericht op opgaven waarbij de toegevoegde waarde van de provincie duidelijk aantoonbaar was: meer bereiken met minder. Dat hebben we gedaan door niet alleen projecten te subsidiëren, maar door middel van onze investeringsstrategie actief te participeren én te investeren in de toekomst van Brabant. Met de instelling van de investeringsfondsen is in de afgelopen bestuursperiode hier een extra impuls aan gegeven.

Als modern midden-bestuur hebben we in deze bestuursperiode een nieuwe, meer innovatieve rol vervuld om onze ambities te realiseren. Onze ambities voor Brabant kunnen en willen we als provincie niet alleen realiseren. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden, ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en (verbonden) burgers. Meer dan voorheen is de samenwerking met andere partijen aangegaan waarbij telkens op een ondernemende wijze is gezocht naar integrale oplossingen. En waar nodig een flexibelere toepassing van het provinciaal beleid als dat de ontwikkeling van een gebied ten goede komt. Dit is een weg die al eerder is ingeslagen, maar in deze bestuursperiode nog breder in de praktijk toegepast is. Denk hierbij aan het gebiedsgericht werken waarin maatschappelijke vraagstukken die in een gebied spelen en die op elkaar ingrijpen, door overheid, onderwijs, bedrijfsleven (triple helix) en maatschappelijke organisaties in gezamenlijkheid en in hun geografische samenhang worden aangepakt.

Voor 2014 heeft onze provincie de European Entrepreneurial Award (EER Award) gewonnen. Daarnaast heeft de Financial Times afgelopen jaar Brainport Eindhoven en

provincie Noord-Brabant uitgeroepen tot beste investeringsregio van West-Europa. Wij zien dit als een bevestiging dat onze inspanningen om een Europese topregio te zijn in kennis en innovatie met een goed ondernemersklimaat zijn vruchten afwerpt. De prijs is niet alleen van de provincie, maar van ons allen. Ondernemers, organisaties, kennisinstellingen, overheden en alle andere partners werken samen aan onze innovatieve en ondernemende regio. Dankzij deze inspanningen is Brabant een succesvolle regio met een unieke combinatie van high tech en high touch. Een andere bevestiging dat we op het goede spoor zitten is dat Brabant in 2014 toe mocht treden tot het prestigieuze 'Districts of Creativity Network'. Dit is een internationaal netwerk van regio's die creativiteit en innovatie hoog op de agenda hebben staan.

Resultaten in 2014

Ook in 2014 hebben we met kracht doorgewerkt aan de ambities van Brabant. Daarbij hebben we te maken met ingrijpende transities op alle beleidsvelden van de provincie:

• Bestuur

- Op bestuurlijk vlak was er sprake van een discussie over de organisatie van Nederland en de rol van de provincies. In 2014 werd bekend dat het kabinet de plannen voor bestuurlijke opschaling definitief heeft laten varen. Wij waren en blijven van mening dat Brabant qua maat en schaal en daarbij behorende autonome beleidsruimte een uitstekende uitgangspositie heeft om te werken aan een op innovatie gerichte ontwikkeling van onze provincie.
- In 2014 zijn er ook stappen gezet in de toekomst van de Brabantse gemeenten. Dat doen we door in het programma (veer)krachtig bestuur als gelijkwaardige partners op zoek te gaan naar slimme manieren om Brabant nog sterker te maken. Acties die de kracht van gemeenschappen met bestuurlijke uitdagingen verbinden. Deze ambitie hebben wij in 2014 vastgelegd in de visie op '(Veer)Krachtig Bestuur: Op weg naar nieuwe samenwerking en samenhang'.
- Om gemeentelijke initiatieven ter vergroting van de bestuurskracht en de toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur in Noord-Brabant financieel te ondersteunen, hebben wij in 2014 een subsidieregeling ingesteld.

• Ruimte

- Om in 2020 te behoren tot de slimste en duurzaamste agrofoodregio's in Europa, hebben wij in 2014 de uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood

vastgesteld. Deze agenda is tot stand gekomen met onze partners uit het Brabantberaad. Op basis van de uitvoeringsagenda hebben we afgelopen jaar langs de volgende lijnen acties uitgezet: gezondheid, ondernemen in lokale netwerken, circulaire economie en het creëren van toegevoegde waarde. Onderdeel van de laatste lijn is het innovatieprogramma Brabantse Agrofood 2020. Om een zorgvuldige veehouderij te realiseren hebben wij in 2014 de Brabantse zorgvuldigheidsscore ingesteld. Deze score is tegelijk met de Verordening ruimte 2014 in werking getreden.

- De provincie heeft samen met de vijf Brabantse steden en de waterschappen deelgenomen aan de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam 2014. De resultaten van dit IABR Brabantstad atelier zijn verbeeld op een wandtapijt van 12 x 3 meter. Dit heeft van oktober 2014 t/m februari 2015 onder de titel 'MozaiekBrabant' een rondreis gemaakt langs Eindhoven, Tilburg, Helmond, 's-Hertogenbosch en Breda. Meer dan 22.000 mensen hebben het wandtapijt bekeken. Diverse partners organiseerden activiteiten rondom de expositie om het debat over de toekomstige inrichting van Brabant te prikkelen. De oogst van 'MozaiekBrabant' wordt ingezet voor de nieuwe omgevingsvisie voor Noord-Brabant.
- Voor 9 gebieden in Brabant zijn in deze bestuursperiode gezamenlijke agenda's opgesteld. Ten aanzien van de voortgang kan worden gemeld dat:
 - o Gemeenten, waterschappen en provincie in het kader van de gebiedsontwikkeling Brainport-Oost aan de slag zijn met concrete verbeteringen op het snijvlak van natuur en recreatie.
 - o De uitvoering van het project West-Brabantse Waterlinie gestart is binnen de gebiedsopgave Brabantse Wal.
 - o In 2014 de natuurinrichting Vlijmen-Oost is gerealiseerd binnen de gebiedsopgave Oostelijke Langstraat.
 - o De inzet van partners in de gebiedsontwikkeling Waterpoort er mede toe heeft geleid dat het kabinet zich inzet voor de verzilting van het Volkerak Zoommeer. Dit is van groot belang voor de waterkwaliteit en recreatie in Waterpoort.
 - o In de Levende Beerze boeren, waterschap en provincie een overeenkomst hebben gesloten voor het beheer van 25 hectare ecologische verbindingzone.

- De provincie heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan het opzetten van de organisaties van de streeknetwerken als opvolgers van de reconstructiecommissies. De samenwerking in de vorm van een gezamenlijke uitvoerings- of netwerkorganisatie staat inmiddels en de streeknetwerken hebben hun toegevoegde waarde voor de vitaliteit van het platteland bewezen.
- In 2014 hebben wij de nieuwe prognoses voor de werklocaties vastgesteld. Dit gebeurt eens per bestuursperiode waarbij er prognoses worden opgesteld van de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Deze prognoses zijn richtinggevend voor regionale afspraken in de Regionaal Ruimtelijk Overleggen. Doel van de afspraken is bijdragen aan een kwantitatieve en kwalitatieve balans in vraag en aanbod.

- Ecologie

- Samen met onze manifestpartners zijn wij nieuwe wegen ingeslagen in ons natuurbeleid waarbij onze ecologische hoofdstructuur verder wordt voltooid. Daarbij zoeken we naar innovatieve manieren van werken, die de kwaliteit van onze natuur en onze landschappen verder verbeteren. Brabant wordt Uitnodigend Groen.
- Voor de realisatie van het Brabantse Natuurnetwerk hebben Provinciale Staten het Groen Ontwikkelfonds ingesteld. Dit fonds, dat in 2014 verder is geoperationaliseerd, kan voor € 240 miljoen bijdragen in de kosten van transacties ten behoeve van de natuur. De manifestpartners dragen voor € 160 miljoen bij. Deels door een bijdrage in geld, deels door het realiseren van natuurwaarden in combinatie met andere functies.
- In 2014 hebben wij met partners gewerkt aan het opstellen van een integraal nieuw milieu- en waterplan omdat de huidige plannen eind 2015 aflopen. Op het beleidsterrein van water hebben wij in 2014 verregaande afspraken met het Rijk en andere partners gemaakt voor deelname aan het landelijke deltaprogramma. Dit om ervoor te zorgen dat we in de toekomst goed beschermd blijven tegen overstromingen en er voldoende zoet water beschikbaar is.
- Op het beleidsterrein van milieu is er in 2014 een visie externe veiligheid vastgesteld. Daarnaast is er een nieuw bodemconvenant 2016-2020 en is er een ontgassingsverbod voor benzeen ingesteld. Afgelopen jaar hebben de Brabantse overheden die strijd tegen drugsafval in het buitengebied geïntensiveerd. Hierbij

staan wij op het standpunt dat de vervuiler moet betalen en criminelen moeten opdraaien voor de kosten van het opruimen van het afval.

- Verder hebben de regionale omgevingsdiensten in 2014 definitief hun beslag gekregen. En hebben Provinciale Staten extra middelen beschikbaar gesteld om de achterstanden bij de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet weg te werken.
- In 2014 zijn er 1.230 aanvragen voor een vergunning Natuurbeschermingswet afgehandeld. Dat is een verdubbeling ten opzichte van het jaar daarvoor. De extra inzet geschiedt met incidentele middelen die door de Staten beschikbaar zijn gesteld. De achterstand bij het wegwerken van aanvragen is fors ingelopen, maar niet weg. Er zijn nog 1.242 aanvragen in behandeling.

- Economie

- Aan het begin van deze bestuursperiode hebben Provinciale Staten het Economisch Programma vastgesteld. Ons doel is internationaal herkend te worden als 'Europe's heart of smart solutions'. In 2014 hebben wij met kracht gewerkt aan de uitvoering van dit programma dat tot 2020 loopt. Naast de lange termijn, hebben Provinciale Staten ook oog gehad voor de werkgelegenheid op de korte termijn. Om in deze economische tijden de werkgelegenheid in Brabant een zetje in de rug te geven, hebben Provinciale Staten bij de behandeling van de Begroting 2014 € 21,5 miljoen beschikbaar gesteld voor een werkgelegenheidsimpuls.
- Voor de thema's innovatie, energie en breedband zijn door Provinciale Staten in 2013 (investeringsfondsen ingesteld. In 2014 zijn deze fondsen verder geoperationaliseerd en hebben de eerste business cases financiering ontvangen. Zoals vermeld in de nota Samenwerkingsrelaties en Verbonden Partijen, die eind 2014 in Provinciale Staten is vastgesteld, hebben wij een aantal van deze fondsen ondergebracht binnen de BOM.
- In 2015 gaan de Europese Programma's van start. Met succes is een gezamenlijke Zuid-Nederlandse strategie (RIS3) uitgestippeld om deze programma's maximaal te benutten. Het OP-Zuid, waarvoor onze provincie door Brussel is aangewezen als management autoriteit, is omgebouwd tot een innovatieprogramma, dat sterk op kwaliteit stuurt. Ook de grensoverschrijdende programma's met Vlaanderen en Duitsland zijn toegespitst op innovatie en energie.

- Mobiliteit

Wij werken aan een samenhangend en duurzaam verkeer- en vervoersysteem voor het personen- en goederenvervoer in Brabant. Dit realiseren wij door te beïnvloeden, te benutten, te beheren en te bouwen:

- In 2014 heeft de provincie een intentieovereenkomst gesloten met het Rijk en het bedrijfsleven om het programma Beter Benutten 2.0 een vervolg te geven. Beter Benutten zorgt voor een betere doorstroming op de grote fileknooppunten. Het vervolgprogramma stelt zich ten doel de reistijden in de spits met 10% te verbeteren.
- In het afgelopen begrotingsjaar hebben we hard gewerkt aan de ambitie om het aantal van nu al 40 miljoen reizigers in onze bussen verder te laten groeien. Hoewel de kosten voor het laten rijden van de bussen stijgen, hebben we in 2014 met de OV-concessie in Brabant voor hetzelfde budget een uitstekend OV-netwerk in stand gehouden;
- Naast de komleidingen (Oudenbosch, Zundert en Haps) zijn met het spaar- en investeringsfonds voor de wegeninfrastructuur forse stappen gezet in de bereikbaarheid van en binnen onze provincie. In 2014 is voor de verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België (N69) het provinciaal inpassingsplan vastgesteld. Daarmee is een structurele oplossing gevonden voor de ruim 30 jaar durende leefbaarheids- en bereikbaarheidsproblematiek in die regio. Daarnaast heeft eind 2014 de gunning voor de N279 Noord plaatsgevonden. En hebben we in 2014 met het ministerie van Infrastructuur en Milieu en de regio afspraken gemaakt voor extra spoormaatregelen in Vught, Haaren en Boxtel;
- De plannen voor de Ruit om Eindhoven zijn een aantal stappen verder gebracht. Afgelopen jaar is de onderzoeksopgave verder ingeperkt (notitie reikwijdte en detailniveau) en vervolgens is een besluit genomen over het voorkeursalternatief voor de Ruit. Het Rijk heeft besloten haar bijdrage aan de opgave deels anders in te zetten, waarbij de focus ligt op de A67 en A58. De gevolgen daarvan zijn in een doorstartdossier voor de nieuwe bestuursperiode opgenomen.

- Cultuur en samenleving

Wij zijn trots op een aantal bewegingen dat in het afgelopen begrotingsjaar verder is doorgezet:

- In 2014 is de provincie met het investeringsprogramma Grote Erfgoedcomplexen actief geweest met 7 projecten en 14 verkenningen in 21 herontwikkelingsprocessen om deze complexen een nieuwe duurzame toekomst te geven en daarmee een bijdrage te leveren aan de instandhouding van de Brabantse identiteit.
- Restauraties van Rijksmonumenten zijn veelvuldig in gang gezet: 25 restauraties zijn in 2014 gestart (middelen in 2013 ter beschikking gesteld door PS), In 2014 zijn tweemaal (bij voorjaarsnota en bij najaarsbrief) extra middelen beschikbaar gesteld. Begin 2015 zullen daardoor naar verwachting nog ongeveer 43 restauraties kunnen worden gehonoreerd. Tevens wordt begin 2015 de restauratieregeling opnieuw opengesteld. De Brabantse Monumenten Monitor 2014 van de Monumentenwacht geeft aan dat het beleid van de afgelopen jaren om te komen tot het inlopen van de restauratieachterstand, succesvol is geweest.
- In 2014 is met de instelling van het Brabant C fonds een slag gemaakt om bij te dragen aan de ambitie om een topcultuur regio te worden, waarbij geldt dat Brabant C zich niet alleen op de top richt maar ook op de verbinding met de basis.
- In het afgelopen begrotingsjaar heeft burgerparticipatie verder vorm gekregen. Sinds een aantal jaren voeren we, onder de naam Leefbaarheid@Brabant (L@B), beleid uit om samenwerkingsverbanden met maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers en lokale overheden te versterken en te stimuleren. L@B heeft inmiddels verbindingen gemaakt met en is een voorpost van provinciale programma's zoals zorg economie, leegstand, glasvezel/breedband en agrofood.
- Een groot deel van de beoogde resultaten van Sportplan Brabant 2016 is inmiddels gerealiseerd. In 2014 was onder andere het mede door de provincie ondersteunde wereldkampioenschap veldrijden in Hoogerheide een groot succes met zo'n 120.000, veelal buitenlandse, bezoekers en een impuls voor de Brabantse vrijetijdseconomie.
- We hebben de transitie van de jeugdzorg naar gemeenten gefaciliteerd door partijen bij elkaar te brengen, kennis te delen en 2 regio's - die dat wilden - al verantwoordelijkheid te geven voor de ambulante jeugdzorg. De jeugdzorgsector heeft lang in onzekerheid verkeerd over de contracten voor 2015. Bij Bureau Jeugdzorg (BJZ) leidde dit tot acute problemen die zijn

opgelost door een stuurgroep waarin de provincie een belangrijke rol speelde. De stuurgroep heeft enerzijds bereikt dat de cliënten van BJZ zekerheid kregen over continuïteit van zorg, anderzijds is voorkomen dat de provincie moest bijdragen aan dekking van frictiekosten van BJZ (afpraak IPO-Rijk). De certificering die met ingang van 2015 wettelijk is voorgeschreven, werd echter niet op tijd behaald. BJZ zet alles in het werk om het certificaat in april 2015 te verkrijgen. De provinciale reserve doeluitkering jeugdzorg is besteed aan mobiliteitstrajecten bij jeugdzorginstellingen en aan versnelde overname van hun professionals door gemeenten. GS hebben ingestemd met het verzoek van het Rijk om alle overige reserves bij de instellingen te laten t.b.v. de continuïteit en kwaliteit van zorg voor jeugd. Intern is het team jeugd afgebouwd maar de expertise blijft nog bij de provincie beschikbaar.

Veranderende rol en organisatieontwikkeling

Onze samenleving is aan het veranderen van een klassieke verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving waarin iedereen die dat kan verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving. In zo'n maatschappij heeft de overheid niet langer een bepalende rol, maar een initiërende, faciliterende en ondersteunende. We zullen steeds meer vanuit de provinciale rol en verantwoordelijkheid een bijdrage moeten leveren aan de doelstellingen en initiatieven van derden ten dienste van de Brabantse samenleving; het netwerk Brabant. Dit vraagt om een provinciale organisatie die is toegerust op deze veranderende rol en positie van de provincie in het Netwerk Brabant. Flexibel, ondernemend en efficiënt inspelend op de opgaven die op haar pad komen, maar ook bewust zaken overlatend aan partners in het Netwerk Brabant die daar beter voor toegerust zijn.

Deze omslag dient de komende jaren zijn beslag te krijgen. In 2014 hebben wij stappen gezet om de organisatie te ontwikkelen naar een opgave gestuurde, ondernemende netwerkorganisatie. Een organisatie gericht op het realiseren van toegevoegde waarde en samenwerking met partners. Werkend aan wisselende opgaven in een beweeglijke omgeving. In 2013 is de hoofdstructuur aangepast, waarna in het afgelopen jaar het fundament voor een andere manier van werken verder versterkt is, onder meer door een uniforme methodiek voor projectmatig werken, een systematiek van capaciteitsmanagement (gerichte sturing op koppeling van capaciteit aan opgaven).

Cultuurverandering is een kwestie van lange adem en van permanente aandacht. In 2014 is de structurele organisatie verder teruggebracht tot circa 1.100 fte eind 2014. Om onze nieuwe cultuur te ondersteunen krijgen we een open, innovatieve werkomgeving zodat we makkelijker kunnen samenwerken, in- en extern met onze partners. Eind 2014 was de verbouwing van het provinciehuis tot een Huis voor Brabant voor twee derde gereed.

Financiële context

Deze bestuursperiode zijn wij gestart met een ambitieus bestuursakkoord. Onder meer de ingeboekte structurele bezuinigingen van € 70 miljoen hebben de mogelijkheid geschapen om een beleidsintensivering van € 195 miljoen in deze bestuursperiode te kunnen realiseren. Met een doorlopende infrastructuurimpuls van € 400 miljoen, een 1e tranche investeringsagenda en de ingestelde investeringsfondsen (2e tranche), hebben wij de afgelopen periode fors ingezet. Tegenover deze incidentele impulsen zagen wij na deze bestuursperiode de omvang van de structurele begroting teruglopen.

De begroting 2014 maakte helder dat we de tijd nu echt achter ons hebben dat we al onze ambities zonder meer kunnen realiseren. Ook de provincie moet zich aanpassen aan de nieuwe realiteit. Dat betekent dat we in 2014 kritisch zijn geweest met het structureel in gang zetten van nieuw beleid en we het initiatief hebben genomen om nieuwe geldstromen aan te trekken.

Daarnaast hebben wij afgelopen begrotingsjaar, ter voorbereiding van de nieuwe bestuursperiode, tegen het licht van de aanmerkelijk smaller wordende (structurele) financiële basis toegewerkt naar een evenwichtiger begroting. D.w.z. een begroting waarin duidelijk is wat structurele taken zijn en wat hiervoor de minimale benodigde budgetten zijn. In dat kader hebben Provinciale Staten bij voorjaarsnota 2014 een aantal voorstellen gehonoreerd om de historisch gegroeide scheefheid in taken en budgetten recht te trekken. Basistaken die naar hun aard structureel zijn, moeten immers structureel worden gedekt.

Om de (financiële) vraagstukken die tijdens het begrotingsjaar op ons afkomen accuraat en snel het hoofd te kunnen bieden, is handelingsruimte en flexibiliteit nodig. Met een krimpend financieel perspectief is het 'oud voor nieuw' principe voor ons uitgangspunt. Dat biedt de mogelijkheid om nieuwe beleidsopgaven en/of komende bezuinigingen (deels) op te kunnen vangen. Om dit te realiseren is er behoefte aan een samenhangend

en integraal inzicht in de concrete besteding van onze middelen en de hiermee te behalen doelen en prestaties op de successievelijke beleidsterreinen.

In samenwerking met Provinciale Staten hebben wij hiervoor in 2014 een nieuwe opzet van de begroting ontworpen en geïmplementeerd vanaf de Begroting 2015. Daarnaast is de begroting gedigitaliseerd (www.begroting.brabant.nl). Deze vernieuwingsslag is geen op zichzelf staande ontwikkeling, maar vormde in 2014 de opmaat voor een bredere vernieuwing van de beleids- en planning & control cyclus. Hierdoor worden de beleids- en planning & control cyclus nauwer op elkaar afgestemd en worden ook de bestuursrapportage en de jaarrekening gedigitaliseerd.

In december 2014 heeft het IPO-bestuur een externe commissie ingesteld om voor het provinciefonds een transparanter verdeelmodel te ontwikkelen. Dat model moet tevens voorzien in de verdeling van de middelen voor natuur en de Brede Doeluitkering (BDU) verkeer en vervoer. Onze voorkeur gaat uit naar een robuust model met een beperkt aantal verdeelmaatstaven. In IPO verband hebben we benadrukt dat er geen nieuwe herverdeeleeffecten mogen optreden. Als we kijken naar het totaal van de provinciale inkomsten (uitkering provinciefonds, opcenten motorrijtuigenbelasting en overige eigen inkomsten) per inwoner, dan staat Brabant op de laatste plaats. We zouden het onredelijk vinden als Brabant er in verhouding tot andere provincies verder op achteruit gaan.

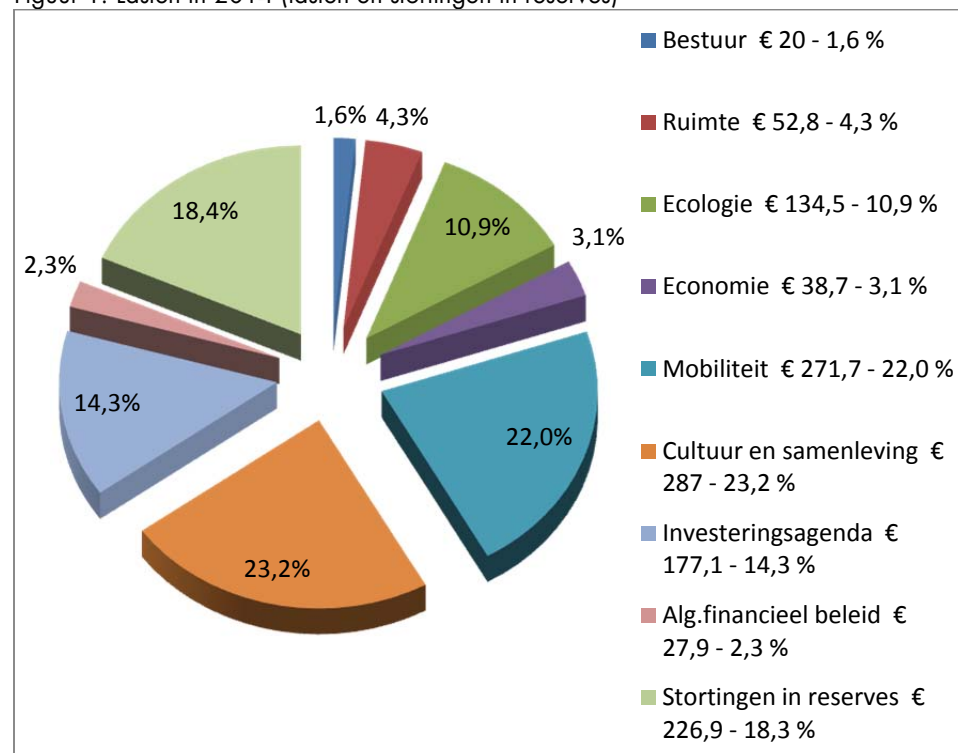
Financiële kerncijfers

Hoewel we te maken hebben met een teruglopende budgettaire ruimte, is onze financiële positie op dit moment solide. De jaarstukken laten zien dat 91% van de begroting is gerealiseerd en het bruto rekeningresultaat € 71,2 mln bedraagt. Het financiële resultaat over 2014 is dus positief waarbij alle risico's met voldoende middelen zijn afgedekt. Wij zijn er trots op dat wij met ons degelijk begrotingsbeleid ervoor kunnen zorgen dat er op de korte, maar ook op de lange termijn voldoende financiële ruimte blijft bestaan voor toekomstig nieuw beleid en eventuele nieuwe bestuurlijke prioriteiten.

Bij deze jaarrekening doen wij het voorstel om voor in totaal € 19,6 mln aan prestaties en daaraan gekoppelde middelen over te hevelen van 2014 naar 2015 en volgende jaren. Indien deze overhevelingsvoorstellen gehonoreerd worden, resteert een netto besteedbaar rekeningresultaat van € 5,1 mln. Dit resultaat vloeit terug naar de algemene middelen en zal betrokken worden bij de integrale afweging in het kader van de

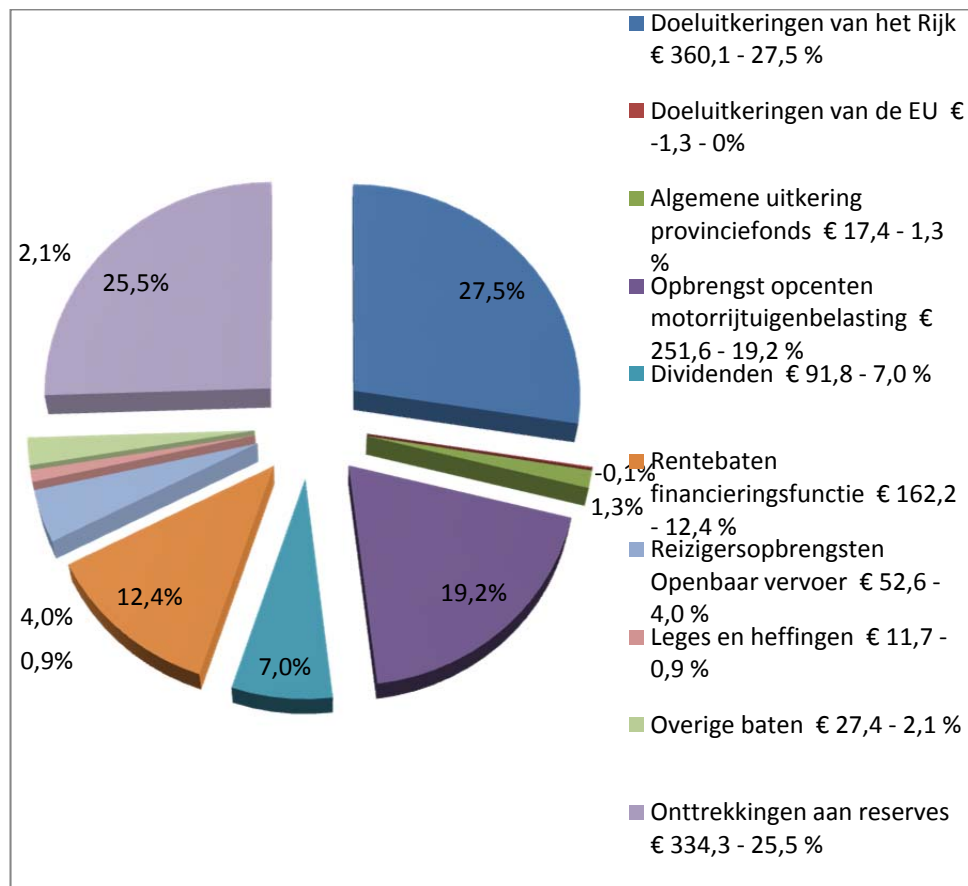
Perspectiefnota 2015. Het totaal aan lasten 2014 is als volgt aan de beleidsdoelstellingen binnen de diverse begrotingsprogramma's besteed.

Figuur 1. Lasten in 2014 (lasten en stortingen in reserves)

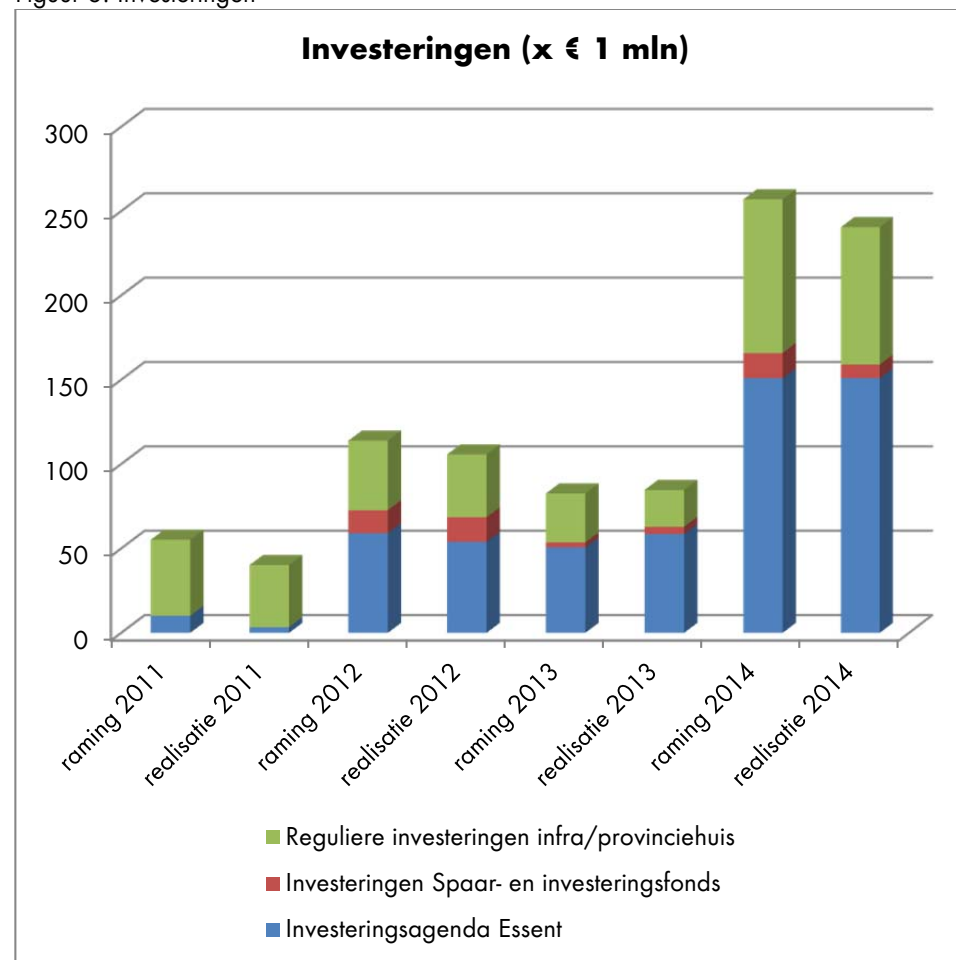
Om deze bestedingen te kunnen doen beschikt de provincie over diverse inkomstenbronnen. De herkomst van de beschikbare middelen is in 2014 als volgt verdeeld.

Figuur 2. Herkomst middelen 2014 (baten en onttrekkingen uit reserves)

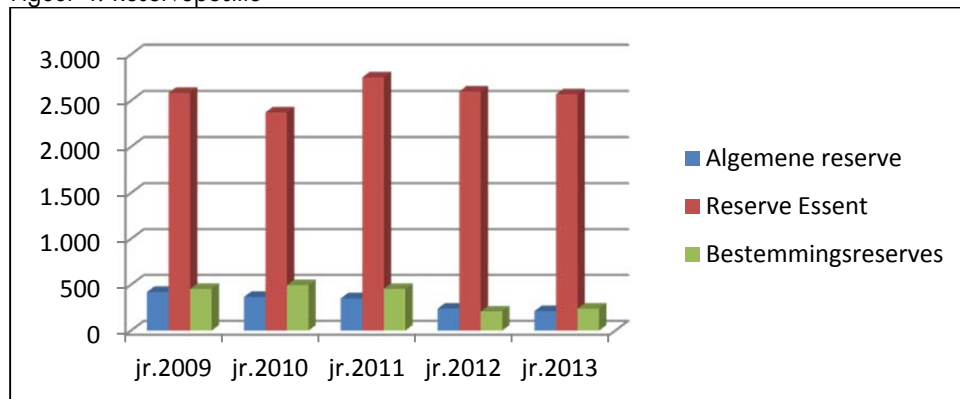
De meerjarige ontwikkeling van de realisatie van de geplande investeringen laat het volgende beeld zien.

Figuur 3. Investerings

Hieruit valt enerzijds af te leiden dat de uitvoering van de Investeringsagenda vanaf 2012 goed op stoom is gekomen en anderzijds dat we ook onze investeringen beter zijn gaan plannen. Raming en realisatie liggen nu veel dichterbij elkaar dan in het verleden. Ook de meerjarige ontwikkeling van de reservepositie laat een stabiel beeld zien.

Figuur 4. Reservepositie

De afname van de algemene reserve en de bestemmingsreserves de laatste twee jaar onderstreept het beeld dat de uitvoering op stoom komt. Middelen die we in eerdere jaren 'gespaard' hadden, worden nu ingezet voor realisatie van de provinciale doelen waarvoor ze bestemd waren

Risicomanagement

Brabant is een ondernemende provincie. Dit betekent kansen benutten en risico's nemen. Beide zijden van de medaille zijn voor risicomanagement van belang. Het gaat uiteindelijk om de juiste afweging tussen maatschappelijk rendement en risico. Risicomanagement helpt bestuur, management en medewerkers bij het realiseren van de provinciale doelen. Met het gewijzigde overheidslandschap en de veranderende samenleving is besloten een extra impuls te geven aan de doorontwikkeling en actualisatie van het beleid voor risicomanagement. Om risicomanagement structureel en zoveel mogelijk uniform toe te passen en op alle niveaus in de organisatie te verankeren, heeft ons college in april 2014 een nieuwe beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. Invoering van het nieuwe risicobeleid waarvoor in het afgelopen half jaar een implementatieplan is opgesteld, zal het komende jaar plaatsvinden. Een goede inbedding heeft meerdere jaren nodig.

Leeswijzer

Uitgangspunt is dat de jaarrekening van enig jaar de begroting van datzelfde jaar als referentiekader heeft. Immers in de jaarrekening wordt verantwoord of de in de begroting geplande prestaties geleverd zijn binnen de daarvoor in de begroting geraamde middelen. Een en ander uiteraard met in achtname van de begrotingswijzigingen die in de loop van het jaar hebben plaatsgevonden. In samenwerking met de PS-werkgroep Verbetering Beleids- en Planning & Control-cyclus is het afgelopen jaar een verbeterslag aangebracht in de begroting (prototype) die zijn beslag heeft gekregen in de begroting 2015.

In de begroting 2015 is één van de verbeteringen dat per programma en productgroep figuren en grafieken worden gebruikt die de financiële informatie inzichtelijker en transparanter maken. Deze figuren en grafieken zijn, voor zover van toepassing in een verantwoording, ook in de jaarrekening 2014 toegepast. Daarnaast is er, om de toegankelijkheid en informatiekwaliteit te verbeteren, een algemeen, bestuurlijk hoofdstuk aan het jaarverslag toegevoegd.

Net als in de opzet van de begroting 2015 is in de jaarrekening 2014 de omvang van de toelichtende teksten per programma en per productgroep beperkt tot één A4. Evenwel is het format van de programma's en productgroepen uit de begroting 2014 gehandhaafd. Door het format te handhaven kan de relatie tussen de in de begroting geplande prestaties en daarvoor geraamde bedragen en de één-op-één verantwoording daarover in de jaarrekening bewerkstelligd worden.

Het karakter van de paragrafen is, behalve bij de paragraaf bedrijfsvoering, anders dan bij de programma's en de productgroepen. De directe relatie met de verantwoording van wat in de begroting gepland is, is namelijk minder aanwezig. Voor de paragrafen konden daarom de verbeteringen die bij de begroting 2015 zijn doorgevoerd als uitgangspunt worden genomen en waar mogelijk zijn verdere verbeteringen doorgevoerd.

De jaarstukken 2014 zijn opgesteld overeenkomstig de opzet die met de 'Provinciale Staten-werkgroep verbetering begroting' tijdens de vorige bestuursperiode is ontwikkeld. De lijn van verantwoording in de jaarstukken 2008 t/m 2013 wordt daarmee doorgezet in de jaarstukken 2014.

Verbeteringen verantwoordingsopzet programmaverantwoording

De verantwoordingsopzet sluit qua vorm en presentatie aan bij de opzet van de begroting 2014.

De voorliggende jaarstukken zijn als volgt te "lezen":

Programmadeel

Programmaverantwoording

In de programmaverantwoording is per programma uit de begroting 2014 de verantwoording opgenomen met betrekking tot de uitvoering in 2014. Elk programma wordt conform de begroting uitgewerkt in een aantal productgroepen. Omdat Provinciale Staten de begroting hebben geautoriseerd op productgroepniveau is ook de verantwoording op dat niveau ingestoken.

Per productgroep is per doel en per prestatie uit de begroting aansluiting gemaakt met de verantwoording in het jaarverslag en worden de volgende vragen beantwoord:

- Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?
- Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?
- Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bij de laatste vraag "heeft het gekost wat het mocht kosten?" is een overzicht van de lasten en baten opgenomen.

Bij de baten is een onderscheid gemaakt op basis van de herkomst van de middelen. (Rijk, Europese Unie en overige baten).

De specifieke uitkeringen van het Rijk zijn in donkerblauw aangegeven

De uitkeringen van de Europese Unie zijn in lichtblauw aangegeven

De overige programmabaten zijn in zwart aangegeven

Van het verschil tussen lasten en baten is per productgroep met rood, het deel aangegeven dat wordt gedekt met de inzet van reserves en is met groen het deel aangegeven dat wordt gedekt uit de algemene middelen.

De investeringen die bij een productgroep horen zijn in de kleur bruin vermeld.

Aan elk programma worden apparaatskosten toegedeeld op basis van de gemiddelde bezetting uitgedrukt in fte.

Het gaat hierbij om de verdeling van het saldo van lasten en baten van de bedrijfsvoering. Voor een toelichting op de verdeling van de apparaatskosten zie bijlagenboek, bijlage 8. De toegedeelde apparaatskosten zijn opgenomen in het financiële blok aan het begin van elk programma.

Algemeen financieel beleid

In het onderdeel algemeen financieel beleid zijn de algemene middelen toegelicht. Tot de algemene middelen behoren:

- de opcenten-opbrengst motorrijtuigenbelasting;
- de algemene uitkering uit het provinciefonds;
- de dividenden;
- de baten uit de financieringsfunctie;
- de overige algemene dekkingsmiddelen.

Daarnaast behoren de post onvoorzien en de overige algemene stelposten tot het algemeen financieel beleid.

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat in de begroting en jaarstukken zeven verplichte paragrafen worden opgenomen. Doel van deze paragrafen is om op een aantal onderwerpen dat verspreid in de begroting/jaarstukken is opgenomen, een gebundeld inzicht te geven in het beleid. Het betreft de volgende paragrafen:

- paragraaf bedrijfsvoering die inzicht geeft in de stand van zaken van de beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering.
- paragraaf provinciale heffingen die ingaat op het beleid ten aanzien van de heffingen, de geraamde inkomsten, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk;
- paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing die inzicht geeft in de risico's en in de weerstandscapaciteit om die risico's op te kunnen vangen;
- paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die uiteenzet wat het beleidskader en de

financiële consequenties zijn van het onderhoudsbeleid van de kapitaalgoederen (wegen/groen, gebouwen en water);

- paragraaf treasury handelt over de financiering en gaat in op het beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille;
- paragraaf verbonden partijen waar de visie op de verbonden partijen in relatie tot de doestellingen in de begroting wordt uiteengezet en waarin tevens het beleid over verbonden partijen is opgenomen;
- paragraaf grondbeleid die de visie op het grondbeleid uiteenzet en ingaat op de beleidsuitgangspunten voor de inzet van de grondreserve en de risico's die verbonden zijn aan het grondbeleid.

Naast de verplicht voorgeschreven paragrafen heeft de Provincie Noord-Brabant ervoor gekozen nog de paragraaf burgerjaarverslag op te nemen.

Jaarrekening

Het sluitstuk van de jaarstukken wordt gevormd door de jaarrekening.

De jaarrekening valt uiteen in de programmarekening met toelichting en de balans met toelichting.

Bij de jaarstukken hoort een bijlagenboek waarin naast de balansspecificaties met betrekking tot de vaste activa, de reserves, de voorzieningen, vaste schulden, borg- en garantstellingen, ook de kostenverdeelstaat en gegevens m.b.t. personeel, het overzicht van incidentele lasten en baten, de bijlage begrotingsrechtmatigheid, de bijlage afwijkingen t.o.v. de begroting, de SiSa-bijlagen en de toelichting op de grote infrastructurele projecten zijn opgenomen (SiSa: Single information – Single audit). In de bijlage begrotingsrechtmatigheid is net als in voorgaande jaren een overzicht opgenomen van de gerealiseerde lasten die de raming van de begroting ná begrotingswijziging te boven gaan.

Met de SiSa-bijlagen in de jaarrekening legt de provincie verantwoording af aan het Rijk over de van het Rijk ontvangen doeluitkeringen volgens een door het Rijk verplicht voorgeschreven stramien (zie bijlagenboek bijlage 12).

Tenzij anders vermeld zijn de bedragen in de jaarstukken opgenomen in Euro's x 1.000.

PS-voorstel en ontwerpbesluit

De jaarstukken 2014 zijn aan de externe accountant ter controle voorgelegd.

Bij deze jaarstukken hoort een controleverklaring van de accountant en een accountantsverslag.

In het PS-voorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2014 (PS 22/15) wordt zoals gebruikelijk op de bevindingen uit het accountantsverslag ingegaan.

Met het statenvoorstel worden de jaarstukken 2014 inclusief het bijlagenboek, ter vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd.

1 Bestuur

Programma 01 Bestuur	14
01.01 Provinciebestuur	14
01.02 Bestuurlijke samenwerking	19
01.03 Interbestuurlijk toezicht	25

Programma 01 Bestuur

Portefeuillehouders:

CdK dr. W.B.H.J. van de Donk, L.W.L. Pauli

Inleiding

In het begrotingsprogramma Bestuur richten we ons op de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant als wezenlijke schakel om tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's te blijven behoren.

In de Agenda van Brabant hebben we aangegeven hoe we toekomstgericht besturen en fors ombuigen met elkaar verbinden. Een provincie met een krachtig profiel die zich richt op haar kerntaken en -rollen en een sterke focus op haar eigen taken, in samenwerking met uiteenlopende netwerken en partners.

We doen dit door in te zetten op drie hoofdlijnen:

- de kwaliteit van het provinciebestuur zelf en de rol en positie van de provincie als bestuurslaag (productgroep 01.01 Provinciebestuur);
- het bevorderen van samenwerking met en tussen bestuurlijke partners (productgroep 01.02 Bestuurlijke samenwerking);
- het toezicht houden op en bewaken van de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant (productgroep 01.03 Interbestuurlijk toezicht).

Algemeen beeld

De kwaliteit van het openbaar bestuur heeft in 2014 een impuls gehad doordat het kennisnetwerk van Noord-Brabant is versterkt, waarbij de nadruk lag op het Hoger Onderwijs. Daarnaast is er een belangrijke impuls gegeven aan 'weerbare overheid' en de toepassing van de Wet Bibob. Bij dit laatste is begin 2015 het nieuwe Bibob-beleid vastgesteld, waarmee de Wet Bibob wordt toegepast bij de omgevingsvergunningen 'Milieu' en 'Bouw' en bij het verlenen van subsidies en bij het gunnen van overheidsopdrachten bij de sectoren ICT, Bouw en Milieu. Verder is er op meerdere momenten aandacht besteed aan integriteit. Dit alles draagt bij aan een veiligere samenleving.

De visie "leiderschap en dienstbaarheid: samen op weg naar een (veer)krachtig bestuur in Brabant" is vastgesteld, waarmee een basis is gelegd voor de bestuurlijke gesprekken met gemeenten en er zijn criteria opgesteld voor effectieve en efficiënte samenwerking om inzicht in de werking van de bestaande overlegstructuren te kunnen opbouwen.

In 2014 is een intern systeem geoperationaliseerd (GIO) waarin informatie over gemeenten is beschreven. Het GIO bevat alle integrale informatie over projecten, trajecten en beleidsaspecten van (sub)regio's en gemeenten

Het afgelopen jaar zijn op verschillende manieren zowel de raden als colleges over de horizontale verantwoording van het college van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad geïnformeerd. Een eerste aanzet is hiermee gegeven maar in 2015 zal verder gewerkt worden aan het optimaal functioneren van deze wijze van verantwoording, ook omdat dit aspect deel uitmaakt van de beleidsevaluatie van het interbestuurlijk toezicht.

Per 1 oktober 2014 zijn alle elf majeure projecten van samen investeren in West-Brabant afgerond. Aan de hand van de ingediende voorlopige eindrapportages door de subsidie-ontvangers kan gesteld worden dat nagenoeg alle projecten zijn gerealiseerd.

Mijlpalen

- De wet Bibob wordt breed toegepast en er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van risicogericht beleid
- Zowel BrabantKennis (extern) als Kennis en Onderzoek (intern) hebben hun kennisnetwerk uitgebreid.
- De visie "leiderschap en dienstbaarheid: samen op weg naar een (veer)krachtig bestuur in Brabant" is vastgesteld.
- De eerste aanzetten tot de ontwikkeling van het horizontaal toezicht bij gemeenten zijn gezet.

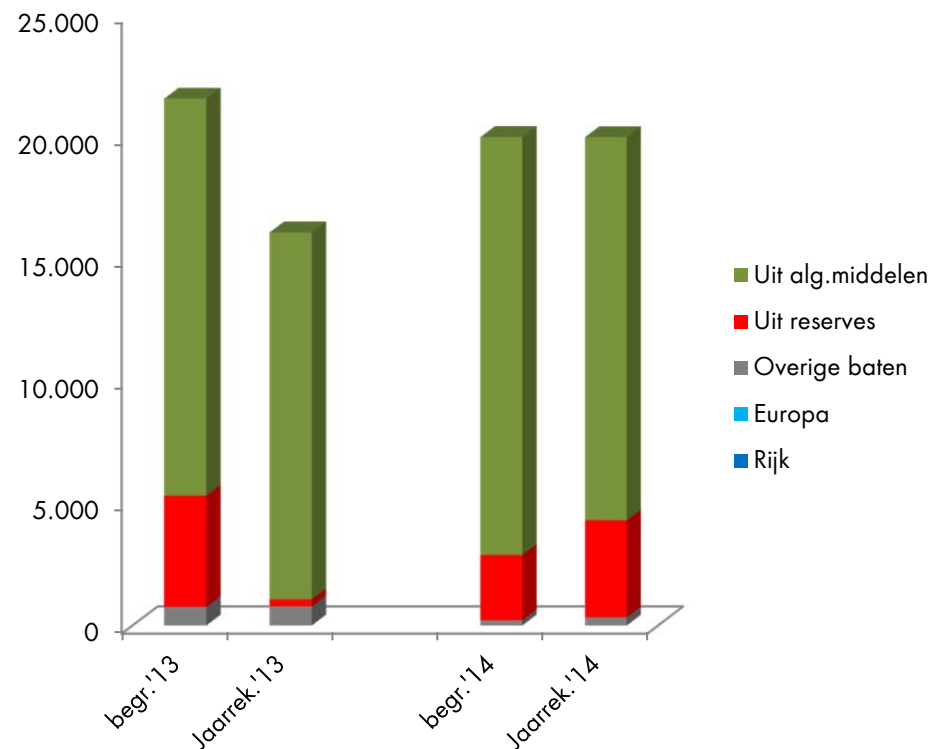
- De elf majeure projecten Samen Investeren in West-Brabant zijn afgerond. Begin 2015 zullen op basis van de definitieve eindrapportages de projecten ook financieel worden afgewikkeld.

01 Bestuur

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr-realizatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	11.090	13.656	13.732	-75
Toegerekende apparaatslasten	6.360	6.360	6.282	78
Totaal lasten	17.450	20.017	20.014	3
<u>Baten</u>				
Rijk	0	0	0	0
Europa	0	0	0	0
Overige programmabaten	923	218	339	121
Totaal baten	923	218	339	121
Saldo van baten en lasten	-16.527	-19.799	-19.675	125
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	0	2.676	3.969	1.293
Dekking uit alg.middelen	16.527	17.123	15.706	-1.417
Totale dekking van het saldo	16.527	19.799	19.675	-125

Middeleninzet programma Bestuur
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

01.01 Provinciebestuur

De productgroep Provinciebestuur draagt bij aan de kwaliteit van het openbaar bestuur in Noord-Brabant en richt zich daarbij op het provinciebestuur zelf en de rol en positie van de provincie als bestuurslaag. Het intern en extern functioneren van de eigen bestuursorganen wordt ondersteund; Provinciale Staten door de griffie en Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning door de provinciale organisatie. De uitvoering van de rijkstaken van de commissaris van de Koning, waaronder Openbare orde en veiligheid en burgemeestersbenoemingen, wordt ondersteund door het Kabinet van de commissaris van de Koning.

Een belangrijk overkoepelend thema in deze productgroep is Weerbare overheid: hoe zorgen we er voor dat de Brabantse overheden weerbaar zijn tegen de georganiseerde criminaliteit? Naast de betrokkenheid bij de activiteiten van Taskforce Brabant-Zeeland is

de wet Bibob hierin ook een effectief middel. Een ander onderwerp dat hier zijdelings aan raakt is de bevordering van integriteit in het openbaar bestuur.

BrabantKennis is hét platform waar strategische kennis en informatie van en over Noord-Brabant wordt verzameld, ontwikkeld en gedeeld. BrabantKennis staat voor onafhankelijk vooruitdenken; het bekijkt de toekomst van de Brabantse samenleving vanuit telkens wisselend perspectief, met telkens andere partijen. Kennis en Onderzoek is de interne tegenhanger van BrabantKennis. Deze eenheid staat aan de lat om het provinciebestuur te voorzien van gefundeerde kennis om toekomstbestendig beleid uit te voeren. Dit kan door onderzoek, door extern advies en door het geven van signalen of het duiden van maatschappelijke trends en ontwikkelingen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
2 Uitvoering (Rijks)taken door CdK, met voor 2013 specifieke aandacht voor wijziging in de rol ten aanzien van integriteitshandhaving en de doorontwikkeling toepassing Wet Bibob	Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 is aan iedere gemeente aandacht gevraagd voor het onderwerp integriteit bij de benoeming van wethouders. Verder is er momenteel een wetswijziging in behandeling bij de Eerste Kamer waarmee de CdK een formele rol krijgt bij integriteitshandhaving in de provincie en haar gemeenten. In 2015 en de daaropvolgende jaren zal een en ander verder zijn beslag krijgen. De doorontwikkeling van de toepassing van Wet Bibob is nog niet geheel geïmplementeerd.
3 Optimaliseren Kennis en Onderzoeksfunctie binnen PNB en in samenwerkingsverband met Brabantse organisaties (speerpunt GS)	Door de verbeterde sturing op onderzoek is het lerend vermogen van de organisatie verbeterd. BrabantKennis houdt ons en onze partners scherp op relevante ontwikkelingen in de samenleving. Vanaf 2015 zal BrabantAdvies gaan functioneren.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
2.1	Uitvoering Wet Bibob	Wet Bibob volledig geïmplementeerd binnen Provincie	<i>Streefwaarde 2014: Uitbreiding toetsingsgebied aanbestedingen en vastgoedtransacties</i> Gedeeltelijk, In uitvoerende zin zijn veel successen geboekt. De uitbreiding naar andere terreinen heeft vertraging opgelopen door in de implementatie voor een zorgvuldige afstemming met gemeenten te kiezen. In het voorjaar van 2015 zal de implementatie zijn gerealiseerd.
3.1.	Professionaliseren Kennis en Onderzoek	Inrichting kenniseenheid 'BrabantKennis'	<i>Streefwaarde 2014: Brabantkennis eerste activiteiten</i> Ja. BrabantKennis functioneert naar verwachting. In november 2014 is een succesvolle trenddag gehouden. Daarnaast zijn lezingen georganiseerd, blogs geschreven en is een cahier geschreven over BrabantStad metropoolregio. Eind 2014 is een convenant opgesteld waarmee de beweging richting BrabantAdvies is vormgegeven.
		Nieuwe adviesstructuur	<i>Streefwaarde 2014: Toewerken naar nieuwe adviesstructuur</i> Ja. Convenant nieuwe adviesstructuur is gereed.
		Kennis- en onderzoeksagenda	<i>Streefwaarde 2014: gerealiseerd</i> Ja. De Kennis en Onderzoeksagenda 2014 is uitgevoerd. Tweederde van de onderzoeken is afgerond. Meer informatie hierover is opgenomen in bijlage 6 bij het PS voorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2014. De agenda voor 2015 is wederom opgesteld. Dit alles heeft bijgedragen aan een betere benutting van beschikbare kennis waarmee de provincie toekomstbestendig beleid kan voeren.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	8.424	8.690	8.323	367
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	363	2	14	12

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Baten	363	2	14	12
Saldo lasten en baten	-8.061	-8.688	-8.309	379
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit alg. middelen	8.061	8.688	8.309	-379
Totale dekking van het saldo	8.061	8.688	8.309	-379

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- kosten PS/Grieffie	883
- kosten kennis en onderzoek	89
Totaal onderschrijding	971
<i>Overschrijding</i>	
- kosten GS/CdK	-605
Totaal overschrijding	-605
Totaal afwijking lasten	367

a. Onderschrijding kosten PS/Grieffie € 883.000 betreft lagere kosten voor onder meer onderzoeken (€ 370.000), vergoedingen (€ 116.000), reis- en verblijfskosten (€ 128.000), cursuskosten (€ 25.000), overige kosten (€ 18.000) en hogere kosten ondersteuning PS (-€ 62.000). Ook heeft er een correctie op de voorziening rechtspositie statenleden van € 284.000 plaatsgevonden, vanwege de maximale omvang van de

voorziening ad. € 350.000. Daarnaast zijn de kosten van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) hierin opgenomen. Aangezien de ZRK minder kosten heeft gemaakt dan begroot is ook de bijdrage van beide Provincies (Limburg en Noord-Brabant) minder dan begroot (€ 4.000).

b. Onderschrijding kosten Kennis en Onderzoek met € 89.000, betreft vooral lagere kosten voor Brabant Kennis (€ 120.000) door onder meer lagere afrekening subsidie Telos 2013. Ook lagere kosten voor Brabant Advies (€ 38.000). Daarnaast hogere kosten voor het Centraal onderzoeksbudget (€ 69.000) doordat de subsidie aan NWO-TiREG € 250.000 (2014 t/m 2017) van het onderzoeksvoorstel "Smart transformations in city-regional law and government" als projectsubsidie volledig ten laste van 2014 komen.

c. Overschrijding Kosten GS / CdK € 605.000 betreft met name hogere kosten Veiligheid (€ 1,2 mln) doordat de kosten voor de Task Force Brabant Zeeland voor het project Actieplan "versterking bestuurlijke weerbaarheid & integriteit" voor drie jaar (2014 t/m 2016) ad. € 1,8 mln als projectsubsidie volledig ten laste van 2014 worden verantwoord. Daarnaast lagere lasten (€ 288.000) voor onder meer lagere bestuurskosten, pensioenen en wachtgeld oud GS leden, wedde GS en CdK en cursussen en congressen GS. Tevens lagere kosten voorziening pensioenen als gevolg van een actuariële herberekening van toekomstige pensioenlasten (€ 307.000).

01.02 Bestuurlijke samenwerking

Met de activiteiten binnen de productgroep bestuurlijke samenwerking dragen wij bij aan de kracht en toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur in Noord-Brabant. We richten ons op het versterken van bestuurlijke partnerschappen door samen te werken en/of samenwerking te stimuleren op verschillende vlakken.

De provincie heeft een procesverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur. Als gevolg van verzwaring van het gemeentelijk takenpakket (maatschappelijke, ruimtelijke en economische opgaven en de 3 decentralisaties) zijn veel gemeenten bezig hun toekomstbestendigheid te vergroten; in eerste instantie door intensievere samenwerking en mogelijk ook door gemeentelijke herindeling.

Daarnaast werken wij op diverse terreinen samen met gemeenten (en andere partners) onder meer in Brabantstad-verband, waarbij gestreefd wordt naar de ontwikkeling van een internationaal concurrerend en duurzaam groeiend stedelijk netwerk.

Samen met de regio willen wij de kwaliteit van wonen, werken en verblijven in West-Brabant op een hoger peil brengen door onder meer het ten uitvoer brengen van elf majeure projecten.

Grensoverschrijdend wordt met in totaal 6 Nederlandse en Vlaamse provincies samengewerkt in de Vlaams-Nederlandse delta

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
4	De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken als één van de vier belangrijke partners bij de uitvoering van de Agenda van Brabant (4O's: ondernemen, onderwijs, overheid en omgeving)	In vervolg op het in 2013 gepresenteerde eindrapport van de Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant en de GS-reactie daarop inclusief "ontwikkeld kader samenwerking en herindeling" is kort na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2014 de oproep gedaan aan de gemeentebesturen om binnen een jaar te komen tot een breed gedragen bestuurlijke visie over de toekomst van de gemeente. De Klankbordgroep Krachtig Bestuur in Brabant is verbreed en getransformeerd naar een Expertgroep. Deze heeft aanbevelingen gedaan aan GS over de inhoud van een provinciale visie over de bestuurlijke inrichting van Brabant. Tevens zijn er bestuurlijke gesprekken geweest met (groepen van) gemeenten en zijn alle gemeentesecretarissen, leden Expertgroep en zijn bestuursleden VBG geïnterviewd. Dit alles heeft de opmaat gevormd naar de totstandkoming van de visie "Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig bestuur in Brabant" die GS in oktober heeft vastgesteld. Centraal thema in deze visie is dat grootschalige gemeentelijke herindeling van bovenaf geen recht doet aan de eisen van de netwerkmaatschappij. Gemeenten worden in deze visie uitgedaagd om zelf met initiatieven te komen om toekomstbestendig te kunnen besturen. Flankerend aan deze visie zijn de publicaties van prof. Tordoir en Prof. Bijsterveld uitgegeven waarin bewegingspatronen en verplaatsingsmotieven alsmede cultuurhistorische patronen in beeld zijn gebracht. Er is een subsidieregeling "Veerkrachtig bestuur Noord-Brabant" vastgesteld waarmee gemeenten ook (in beperkte mate) financieel worden ondersteund bij het opstellen van hun visie.

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
5	De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Vlaams Nederlandse Delta	Door dit alles is in 2014 een aanzienlijke procesversnelling bereikt. 2015 e.v.: analyse en beoordeling van alle te ontvangen gemeentelijke visies; in voorkomende gevallen adviseren over verbreding en verdieping van gemeentelijke initiatieven. Inhoudelijk stond 2014 in het teken van onder meer: • achterlandverbindingen van en naar de zeehavens; • kennisuitwisseling rond energie; • contacten met China; • samenwerkingsovereenkomst Vlaams – Nederlandse Delta 2014 – 2020. Het belangrijkste resultaat was de bekrachtiging van de samenwerking op 23 april. De zes provincies hebben de intentieverklaring van 2011 omgezet in een samenwerkingsovereenkomst Vlaams – Nederlandse Delta 2014 – 2020. De jaarlijkse Vlaams Nederlandse Delta conferentie in Brugge ging over de achterlandverbindingen van de Delta. De conclusie was dat de (spoor)ontsluiting naar Oost Europa verbeterd moet worden.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
4	De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken (Krachtig Bestuur)		
4.1	Een visie op de toekomstbestendige bestuurlijke organisatie van Brabant (UA1) *	In interactief proces opgestelde visie, incl. ontwikkelkader samenwerking/herindeling In partnerschap uitvoeren van het Brabantse deel van BZK-monitor decentralisaties gemeenten	<i>Streefwaarde 2014: 1 opgestelde visie</i> Ja. De visie "Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig bestuur in Brabant" is vastgesteld. De daarin opgenomen uitgangspunten en vooral de focusvragen beogen gemeenten en groepen van gemeenten te inspireren bij de totstandkoming van hun bestuurlijke visies. Deze visie vormt tevens het uitgangspunt voor de bestuurlijke gesprekken met de gemeenten. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, Overleg gevoerd met ambtelijke delegatie ministerie BZK over het verloop van de uitvoering van de decentralisaties. Dit had vooral betrekking op de overeenstemming van de diverse regionale indelingen. Er waren hierover geen knelpunten in Brabant aan de orde.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
4.2	Samen met gemeenten werken aan de toekomstbestendigheid van gemeenten. Dit met inachtneming van de resultaten van het project Krachtig Bestuur in Brabant (UA2)	Dialogo- of miniconferenties. Advies/ondersteuning bij gemeentelijke initiatieven voortvloeiend uit ontwikkelkader samenwerking/herindeling	<i>Streefwaarde 2014: 4 conferenties en 6 gemeentelijke initiatieven</i> Deels: 4 regiobezoeken GS. 4 bijeenkomsten Expertgroep I.s.m. VBG is een brede bijeenkomst belegd voor de doelgroep met prof. Tordoir en prof. Bijsterveld. Tevens zijn er door de portefeuillehouder vele bestuurlijke gesprekken met afzonderlijke gemeenten en groepen van gemeenten gevoerd. Initiatieven: - afronding op rijksniveau (TK-EK) herindeling Maasdonk, 's-Hertogenbosch en Oss; - advisering/begeleiding en herindelingsscan m.b.t. voorgenomen gemeentelijke herindeling van Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel. - advisering/begeleiding ambtelijke fusie Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen. - verkenning gestart naar bestuurlijk draagvlak voor aanpassing bestuurlijke organisatie in het Land van Heusden en Altena.
4.3	Visie op de wijze waarop de provincie zich bestuurlijk organiseert en samenwerkt met de diverse overheden in het licht van de nieuwe bestuursperiode	Visie en analyse	Zie hierboven <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja: In 2014 heeft bovengenoemde Expertgroep aanbevelingen gedaan, die door GS zijn overgenomen in bovengenoemde visie. In 2015 gaan we hiermee verder aan de slag.
4.4	Alliantiemanagement organisatiebreed inrichten	Coöperatief afsprakenkader Inrichten accountmanagement	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Nee, niet gehaald in 2014. In 2014 is het studieprogramma werken in allianties opgestart, waarbij 54 deelnemers uit 5 verschillende clusters deelnemen. Doel is intern en extern effectievere samenwerking bewerkstelligen. In 2015 wordt een programma gebiedsgericht werken opgesteld. Dit biedt de basis voor de inrichting van een coöperatief afsprakenkader en accountmanagement.
4.5	Een nieuwe bij toekomstbestendig bestuur horende inrichting van de bestaande overlegstructuren (UA1 en 2)*	Een visie en plan van aanpak	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Deels: In 2014 is gewerkt aan 'criteria' voor effectieve en efficiënte samenwerking om inzicht in de werking van de bestaande overlegstructuur te kunnen opbouwen.
4.6	Verbinden van de Agenda van Brabant met de strategische regionale agenda's van de 4 regio's	Partnerschap bij concrete initiatieven uit de regio's	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja: In de regiobezoeken van GS stond de relatie en het samenwerkingsvoordeel tussen de Agenda van Brabant en de regionale vraagstukken en ontwikkelingen centraal.
4.7	Professionalisering en het strategisch inzetten van het relatiemanagement gemeenten en samenwerkingsverbanden	Analyse inzake het effectief functioneren van het relatiemanagement	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja: In 2014 zijn de eerste maatregelen genomen om het relatiemanagement Gemeenten en Samenwerkingsverbanden strategischer in te zetten, zoals bij (Veer)Krachtig Bestuur in Brabant. Deze ontwikkeling wordt in 2015 voortgezet o.a. door verbinding te leggen met gebiedsgericht werken en andere provinciale relaties met de gemeenten en de regio's.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
		Klanttevredenheidsonderzoek	In 2014 is een intern systeem geoperationaliseerd (GIO) waarin informatie over gemeenten is beschreven. Het GIO bevat alle integrale informatie over projecten, trajecten en beleidsaspecten van (sub)regio's en gemeenten. Nee: In 2014 is er geen relatieklanttevredenheidsonderzoek voor gemeenten in de zin van een onafhankelijke enquête uitgevoerd; wel wordt bij relatiegesprekken stevast de vraag gesteld hoe men tegen relatiemanagement aankijkt en hoe de gesprekken worden ervaren. Het overgrote deel van de staven van de gemeenten vindt de gesprekken zinvol en noodzakelijk.
4.8	Met Brabantse handhavingspartners via Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht en de drie omgevingsdiensten opstellen en uitvoeren van een programma.	Programma en Rapportage	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Deels: Het project Samen sterk in het buitengebied is in 2014 gecontinueerd; het werkprogramma 2014 is uitgevoerd. Het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht heeft eind 2014 zes speerpunten gekozen, die in 2015 in samenwerking met de partners programmatisch worden uitgevoerd. 2014 is gebruikt om de speerpunten te kiezen. Er was nog geen gemeenschappelijk programma.
4.9	Implementatie van de kwaliteitscriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht	Voortgangsrapportage	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Deels: Het proces om de uitvoeringskwaliteit van de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht beter te borgen is breed op gang gekomen. Er is op 01/01/2015 nog geen sprake van 100% doelbereiking maar het is wel in zicht.
4.10	Ontwikkelen van BrabantStad tot een internationaal concurrerend en duurzaam groeiend stedelijk netwerk.	Uitvoeren Strategische Agenda Brabantstad.	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja: In 2014 is onze strategie daar waar nodig aangescherpt en geconcretiseerd. Er is een cahier 'BrabantStad' opgesteld dat metropoolvorming als grootste uitdaging voor BrabantStad beschrijft. De sporen waarlangs deze ontwikkeling plaats moet vinden, worden beschreven in een ABC: Aantrekkelijk, Bereikbaar en Concurrerend BrabantStad. Op basis van dit cahier is vervolgens bottom-up gewerkt aan een concrete werkagenda waarbij innovatieve projecten via een vernieuwende werkwijze gerealiseerd zullen worden. Met de Werkagenda wordt ingezet op het opschalen van innovaties (massa maken) en het versterken van de complementariteit en connectiviteit tussen de steden. Deze Werkagenda is nog in ontwikkeling.
		Voortgangsrapportages Samen Investeren in BrabantStad	<i>Streefwaarde 2014: 1 eindrapportage</i> Ja: In 2014 zijn PS via twee statenmededelingen geïnformeerd over de afronding van het investeringsprogramma Samen Investeren in BrabantStad. Daarmee is de eindrapportage opgeleverd. Voor een 9-tal projecten is de uitvoeringstermijn verlengd. Over de afronding hiervan wordt in de reguliere P&C-cyclus gerapporteerd.
4.11	Samen met de regio de kwaliteit van wonen, werken en verblijven in West-Brabant op een hoger peil brengen door het ten uitvoer brengen van elf majeure projecten.	Voortgangsrapportages	<i>Streefwaarde 2014: 1 voortgangsrapportage en 1 eindrapportage over 11 projecten</i> Ja/deels: Per 1 oktober 2014 is het programma Samen investeren in West-Brabant beëindigd. De eindrapportages worden nu afgerond en de financiële balans wordt opgemaakt. Rond de zomer van 2015 volgt in de richting van de Staten een definitieve eindrapportage.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
5.1	De kracht van Brabant versterken door grensoverschrijdend samen te werken in de Vlaams Nederlandse Delta Bestuurlijk platform van 6 provincies in de Vlaams Nederlandse Delta ter verbetering = van de grensoverschrijdende samenwerking (UA7*)	Verslag Deltadag	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Deels: Eind 2014 was het verslag nog niet gereed. Wel is er een Deltadag geweest (7 november) te Brugge. Titel was "Druk op het hinterland van de Delta". De Deltadag was goed bezocht. Algemene notie van de dag was dat het traditionele hinterland van de Delta in groei achterblijft. De economische groei zit in Oost Europa. De Delta havens zouden gezamenlijk een strategie kunnen bepalen hoe dit nieuwe groeigebied te bedienen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	2.245	4.445	5.332	-887
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	561	215	325	109
Baten	561	215	325	109
Saldo lasten en baten	-1.685	-4.230	-5.008	-778
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.regionale structuurversterking	0	2.676	3.969	1.293
Bijdrage uit alg. middelen	1.685	1.554	1.039	-515
Totale dekking van het saldo	1.685	4.230	5.008	778

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Onverschuldigd	

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- kosten tbv bestuursstructuur	301

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal onderschrijding	301
<i>Overschrijding</i>	
- Majeure projecten (internationale school)	-1.188
Totaal overschrijding	-1.188
Totaal afwijking lasten	-887

Lagere kosten worden voornamelijk veroorzaakt doordat voor een programma als Krachtig bestuur het benodigde bedrag voor meerdere jaren goed is in te schatten maar een uitsplitsing per jaar lastig is. De subsidieregeling om gemeenten te ondersteunen bij het maken van hun toekomstvisie is eind 2014 in werking getreden maar heeft daardoor nog niet tot betalingen geleid.

De overschrijding bij de Majeure projecten West Brabant betreft de financiële afwikkeling van het project internationale school in 2014 i.p.v. 2013.

01.03 Interbestuurlijk toezicht

De provincie voert op een aantal terreinen de taak van interbestuurlijk toezichthouder uit. Bijvoorbeeld op het terrein van financieel toezicht, het omgevingsrecht en de archiefzorg. Uitgangspunt bij het interbestuurlijk toezicht is dat het sober, op afstand, efficiënt, en op systeem- en risicogerichte wijze plaatsvindt. Daarbij geldt als uitgangspunt dat het interbestuurlijk toezicht –ondanks de verschillende beleidsterreinen- op een éénduidige wijze wordt uitgevoerd, met zo min mogelijk bestuurslasten. Bij de invulling van deze provinciale rol stimuleren wij de eigen verantwoordelijkheid voor intern (=horizontaal) toezicht en kwaliteitsverbetering van gemeenten en andere bestuurlijke partners waarop wij interbestuurlijk toezicht houden.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
4	De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken als één van de vier belangrijke partners bij de uitvoering van de Agenda van Brabant (4O's: ondernemen, onderwijs, overheid en omgeving)	Ons streven is het om het functioneren van gemeenten en waterschappen te versterken, zodat burgers kunnen vertrouwen op de overheid. Met interbestuurlijk toezicht bevorderen wij dat de Brabantse lokale overheden krachtige overheden zijn, die hun maatschappelijke taken correct uitvoeren. In 2014 hebben we op verschillende manieren zowel de raden als colleges hierover geïnformeerd, bijvoorbeeld via brieven en tijdens een informatiebijeenkomst voor (nieuwe) raadsleden. Desondanks hebben we de indruk dat de horizontale verantwoording nog niet optimaal functioneert. In de loop van 2015 zullen we daar specifiekere informatie over verkrijgen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
De toekomstbestendigheid van het openbaar bestuur versterken		

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
4.1	Signaleren: zicht houden op de kwaliteit van de naleving van wettelijke medebewindstaken door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen (UA3*)	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen dat onder vernieuwd interbestuurlijk toezicht valt	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja, gehaald. Alle gemeenten zijn vanuit een of meerdere toezichtsgebieden onderzocht. Er is financieel toezicht gehouden op alle 67 gemeenten. In alle gevallen is een uitspraak gedaan over de vorm van toezicht voor 1 januari. Daarnaast is toezicht gehouden op de drie waterschappen en 38 gemeenschappelijke regelingen. Alle gemeenten hebben 2x per jaar een overzicht ontvangen over de stand van zaken huisvesting vergunninghouders. Bij archieftoezicht zijn 16 gemeenten, 3 gemeenschappelijke regelingen en 1 waterschap bezocht, zijn van 12 lokale overheden archiefverordeningen en van 8 organisaties jaarverslagen over het informatiebeheer ontvangen en beoordeeld. Alle Brabantse gemeenten hebben een rapport over de bewaaromstandigheden van de akten van de burgerlijke stand ontvangen. Vanuit IBT omgevingsrecht zijn - conform planning - de handhavingsdocumenten van 17 gemeenten en 1 waterschap beoordeeld. Die zijn tevens bezocht voor een reality check. Daarbij wordt gekeken of de papieren werkelijkheid klopt met de uitvoeringspraktijk. Er is getoetst aan het risicothema 'toezicht brandveiligheid bij zorginstellingen' en toepassing van de Brabantbrede handhavingsstrategie.
4.2.	Beoordelen en interveniëren: naar aanleiding van de beoordeling inzetten van de generieke en specifieke toezichtinstrumenten	Percentage van de gevallen waarin, waar nodig, de passende toezichtinstrumenten worden ingezet	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja gehaald.
4.3	Bevorderen spontane naleving: op basis van een integraal beeld een positieve trend waarnemen in het spontane naleefgedrag	Percentage gemeenten dat de wettelijke medebewindstaken vóór inspectie naar behoren naleeft	<i>Streefwaarde 2014: 50%</i> Ja, gehaald. Wij stimuleren en monitoren jaarlijks alle gemeenten en waterschappen op spontane naleving van tijdig bestuurlijk vaststellen van de wettelijke handhavingsdocumenten: beleidsplan, uitvoeringsprogramma en evaluatieverslag. Tijdige vaststelling is een wettelijke eis en belangrijk voor een goede sturing op de handhavings-beleidscyclus en de instandhouding van een professionele handhavingsstructuur. Conclusie: a) bij beleidsplan is sprake van 90% in 2013 naar 100% in 2014 b) bij uitvoeringsprogramma's sprake van toename tijdigheid van 61% in 2013 naar 76% in 2014. c) bij evaluatieverslag is sprake van toename tijdigheid van 71% in 2013 naar 77% in 2014.
4.4	Evalueren: de opbrengsten van het project 'vernieuwing interbestuurlijk toezicht' evalueren en waar nodig bijsturen	Evaluatie ex. artikel 217a Provinciewet	<i>Streefwaarde 2014: nvt</i> Deels: Opdracht voor de evaluatie in december 2014 vastgesteld. Uitvoering in 2015.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	421	521	76	445
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-421	-521	-76	445
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit alg. middelen	421	521	76	-445
Totale dekking van het saldo	421	521	76	-445

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- specifiek toezicht	407
- professionalisering handhaving	38
Totaal onderschrijding	445
<i>Overschrijding</i>	
Totaal overschrijding	0
Totaal afwijking lasten	445

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving als gevolg van een samenwerking met de regionale omgevingsdiensten lager zijn uitgevallen dan begroot.

De onderschrijding bij specifiek toezicht wordt veroorzaakt doordat door het rijk de claim voor de toezichttaken Inspectie leefomgeving en transport heeft afgewezen.

Voor de uitvoering van deze taak is dekking gezocht binnen de eigen middelen. De lasten zijn verantwoord binnen de paragraaf bedrijfsvoering.

De onderschrijding bij professionalisering handhaving wordt veroorzaakt doordat de kosten voor de ondersteuning van het traject Implementatie Kwaliteitscriteria

2

Ruimte

Programma 02 Ruimte	30
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit	32
02.02 Vitaal platteland	37
02.03 Sterk stedelijk netwerk	42

Programma 02 Ruimte

Portefeuillehouder: Y.C.M.G. de Boer

Inleiding

Met partners en betrokkenen werkt de provincie intensief samen om de ruimtelijke kwaliteit te verhogen en zorgvuldig ruimtegebruik te stimuleren door:

- een goed woon-, werk- en leefklimaat te behouden en te versterken;
- een mooi, gezond en economisch vitaal landelijk gebied te realiseren, dat verbonden is met de steden;
- het stedelijk netwerk ruimtelijk te versterken.

Dit doen we als projecttrekker, als ondersteuner van een gebiedsproces of als één van de partners. Zo zetten wij in op het uitbouwen van streeknetwerken (betrekken van overheden, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke organisaties), waarbij de rol van de provincie varieert van gebiedsregisseur tot facilitator, en alles wat daar tussenin zit. Samen met partners vinden we zo de balans tussen de verschillende belangen.

Algemeen beeld

Het programma Ruimte ligt op koers. Zo blijkt uit de evaluatie van integrale gebiedsontwikkeling en streeknetwerken dat dit effectieve instrumenten zijn om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Van de 9 gebiedsopgaven zijn er inmiddels 7 in uitvoering.

Aan het verminderen van regellast in het ruimtelijk domein is in 2014 bijgedragen door de partiële herziening van de Structuurvisie ruimtelijke ordening en de beleidsrijke wijziging van de Verordening ruimte. Hiermee zijn samen met de maatschappelijke partners vooral stappen gezet richting een duurzame veehouderij.

Door het programma Mijn Mooi Brabant is de bewustwording van ruimtelijke kwaliteit gestimuleerd en is vooral de betrokkenheid van het onderwijs toegenomen en verankerd in onderwijsprogramma's. Ook in de gebiedsopgaven is extra aandacht besteed aan ruimtelijke kwaliteit (in samenwerking met het Brabants Expertisecentrum Ruimtelijke Kwaliteit).

De provincie heeft samen met de vijf Brabantse steden en de waterschappen deelgenomen aan de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam 2014. De resultaten van het IABR Brabantstadatelier zijn verbeeld op een wandtapijt van 12 x 3 meter, waarbij het debat is gevoerd over de toekomstige inrichting van Brabant. De oogst

hiervan wordt ingezet voor de nieuwe, 'meest praktijkgerichte' Omgevingsvisie voor Noord-Brabant.

In 2014 hebben wij de nieuwe prognoses voor de werklocaties vastgesteld en zijn de bevolkings- en woningbehoefteprognose geactualiseerd. Dit is input voor regionale afspraken in de Regionaal Ruimtelijk Overleggen om te komen tot een kwantitatieve en kwalitatieve balans in vraag en aanbod.

In de voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf zijn PS geïnformeerd over o.a. de erfgoedcomplexen, deelnemingen (zoals de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte(ORR), de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM), stimuleringsmaatregelen woningbouw en Ruimte voor Ruimte.

Mijlpalen

Ruimtelijke ontwikkeling:

- Actualisatie Verordening ruimte: duidelijker, eenvoudiger met minder regels en de verwerking van nieuw beleid op het gebied van met name natuur en landbouw;
- Herziening Structuurvisie ruimtelijke ordening op gebied van met name natuur en landbouw;
- Start uitvoering gebiedsopgaven Waterpoort en Oostelijke Langstraat, 7 van de 9 opgaven zijn daarmee in uitvoering.

Vitaal Platteland:

- Evaluatie gebiedsopgaven;
- De streeknetwerken (betrekken van de 4 O's) zijn verder uitgebouwd en een tussenevaluatie is opgeleverd;
- Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood
- Afronding sanering glastuinbouw is niet gelukt, omdat de subsidieregeling niet staatssteunproof bleek (geen goedkeuring EU); alternatieven worden onderzocht;
- Herfinanciering Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij is voorbereid in 2014, besluitvorming heeft in 2015 plaatsgevonden;
- Van ruim 2.500 hectare is de landbouwkundige structuur verbeterd.

Sterk stedelijk netwerk:

- Samen met partners uit de triple helix zijn we tot afspraken gekomen in de vorm van richtinggevend principes voor de ontwikkeling van het stedelijk netwerk;
- Geactualiseerde prognose van de ruimtebehoefte naar werklocaties is opgeleverd;
- Samen met de betreffende regio's zijn regionale detailhandelsvisies opgesteld, op basis waarvan regionale afspraken worden gemaakt over toekomstige detailhandelsontwikkelingen;
- Rondom de tentoonstelling van het wandtapijt 'MozaiekBrabant' is het debat over de toekomstige inrichting van Brabant gevoerd.

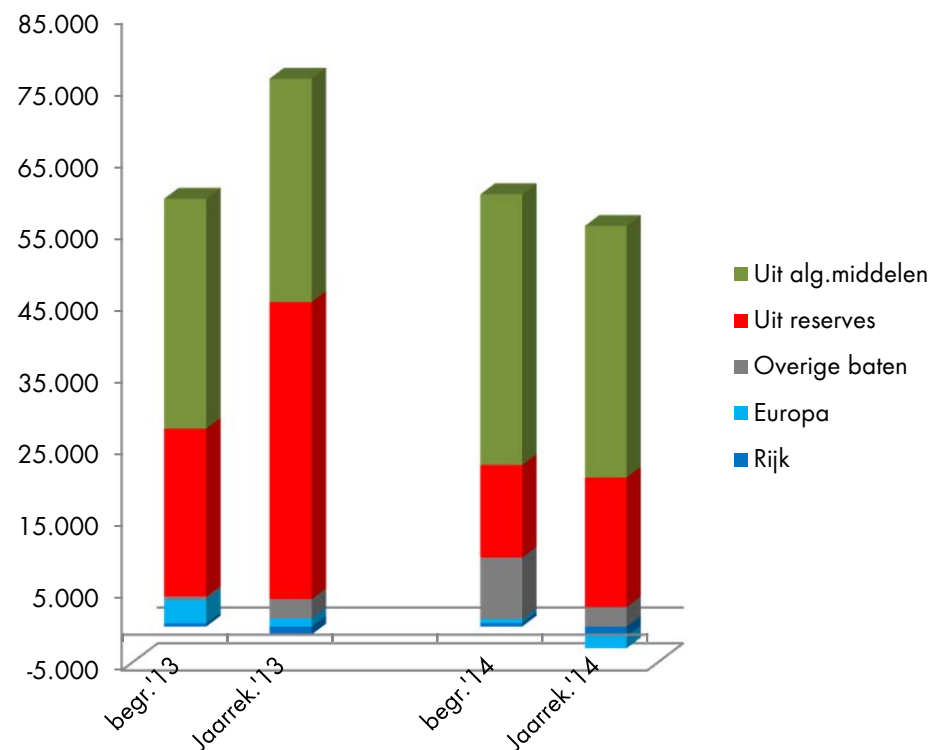
02 Ruimte

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	32.840	44.279	34.221	10.058
Toegerekende apparaatslasten	15.923	15.923	18.554	-2.631
Totaal lasten	48.763	60.202	52.775	7.427
<u>Baten</u>				
Rijk	535	485	-1.324	-1.809
Europa	1.142	525	-1.697	-2.222
Overige programmabaten	2.643	8.608	2.706	-5.902
Totaal baten	4.320	9.618	-315	-9.933
Saldo van baten en lasten	-44.443	-50.583	-53.090	-2.506
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	9.892	12.910	18.087	5.177
Dekking uit alg.middelen	34.551	37.673	35.003	-2.670
totale dekking van het saldo	44.443	50.583	53.090	2.506

De afwijking in lasten wordt met name veroorzaakt door grondverwerving die niet meer in 2014 afgewikkeld is (Oostelijke Langstraat), subsidies die in 2015 verleend zullen worden (Brainpoort) en lager vastgestelde subsidies, waardoor ook een afwijking in de baten zichtbaar is. Zie financiële toelichting bij de productgroepen voor detail informatie

Middeleninzet programma Ruimte
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit

De provincie heeft vanuit de ruimtelijke ordening een sturende rol om een goed woon-, werk- en leefklimaat te behouden en waar mogelijk te versterken. De bestaande mozaïekstructuur van stedelijk en landelijk gebied past bij Brabant en willen we behouden. Daarom neemt de provincie het voortouw en neemt zij deel in belangrijke gebiedsontwikkelingen. De provincie borgt haar belangen uit de Structuurvisie door de lokale plannen te beoordelen en waar nodig te begeleiden. Hierbij wordt een vermindering van regellast nagestreefd. Leidraad is steeds een goede ruimtelijke kwaliteit. De provincie streeft naar het verder uitbouwen van onze netwerken, waarbij de provincie zich steeds nadrukkelijker opstelt als participerende overheid. De provincie gelooft in: 'krachten bundelen is kansen benutten'.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Integrale gebiedsontwikkeling en participaties*	Zowel de gebiedsontwikkelingen waar we als regisseur optreden (gebiedsopgaven) als de ontwikkelingen waar we als partner participeren (streeknetwerken) zijn in 2014 geëvalueerd. Beide rapportages laten zien dat: 1. De uitvoering op schema ligt. 2. Maatschappelijke vraagstukken die in een gebied spelen en die op elkaar ingrijpen, steeds vaker door zowel overheid, onderwijs, bedrijfsleven als maatschappelijke organisaties (4 O's) in gezamenlijkheid en in hun geografische samenhang aangepakt worden. Het nieuwe programma 'gebiedsgericht werken' zal er in 2015 voor zorgen dat de 4 O's in de gebieden nog beter gaan samenwerken.
2 Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen	Wij borgen de provinciale belangen, zoals neergelegd in de Structuurvisie, door de beoordeling van ruim 2550 gemeentelijke plannen (550 voorontwerpplannen, 880 ontwerpplannen en ruim 1100 vastgestelde plannen) op mogelijke strijdigheid met provinciale belangen en voorzien deze indien noodzakelijk van een reactie, zienswijze of aanwijzing. In 2015 wordt een zelfde aantal verwacht.
3 Het verminderen van regellast in het ruimtelijk domein	In februari 2014 zijn de partiële herziening van de Structuurvisie ruimtelijke ordening en de beleidsrijke wijziging van de Verordening ruimte vastgesteld. Hiermee zijn samen met de maatschappelijke partners met name stappen gezet richting een duurzame veehouderij. Tevens is de verordening ruimte sterk vereenvoudigd in opzet en gebruik. Ook zijn er verschillende cursussen gegeven over de toepassing van de Verordening ruimte. 220 medewerkers vanuit gemeenten, waterschappen en adviesbureaus hebben deelgenomen. Ook is in 2014 een aantal wijzigingen van de kaarten doorgevoerd op verzoek van gemeenten. In 2015 wordt de

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
4 Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit.	voorbereiding voor de nieuwe Omgevingsvisie en de implementatie van de Omgevingswet opgepakt. In 2014 hebben de uitgezette koers en de verdere uitvoering van het actieprogramma Mijn Mooi Brabant wederom de nodige resultaten zichtbaar gemaakt. Academies voor Groen & Zorg, themabijeenkomsten Vergeten Kanalen en Mijn Vacant Brabant hebben meer inhoud en vorm gegeven aan de ruimtelijke kwaliteit in Brabant. Met name de betrokkenheid van het onderwijs door honderden leerlingen en studenten heeft in 2014 een enorme vlucht genomen. Dit zal ook tot uiting komen in de onderwijsprogramma's binnen de verschillende onderwijsopleidingen. De bewustwording van ruimtelijke kwaliteitsaspecten in projecten is vergroot evenals de deskundigheid en samenwerking in o.a. de verschillende gebiedsopgaven, regionale opgaven, de grote erfgoedcomplexen en de opgaven in Mijn Mooi Brabant. Ook De Brabantse Stijlprijs 2014 heeft bewustwording over en realisatie van openbare ruimteprojecten vergroot. Daarnaast is door het aanstellen van drie provinciale adviseurs ruimtelijke kwaliteit binnen het Brabants Expertisecentrum Ruimtelijke Kwaliteit (BERK) een belangrijke stap gezet in de verdere professionalisering van ruimtelijke kwaliteit.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Integrale gebiedsontwikkeling en participaties Uitvoering 9 gebiedsopgaven (UA8)	Start uitvoering gebiedsopgave / planvorming afgerond (aantal gebiedsopgaven per jaar) Jaarlijkse rapportage aan TSP	Streefwaarde 2014: 2 Ja, gehaald. Zowel de planvorming voor de opgaven van Waterpoort als de N-69 zijn in 2014 afgerond. Wat betekent dat ook voor deze opgaven de fase van uitvoering gestart is. Op de N-65 en de Oostelijke Langstraat na, zijn alle gebiedsopgaven in de uitvoering terecht gekomen. Streefwaarde 2014: 1 Ja, gehaald. In oktober van 2014 is de commissie Transmissie Stad en Platteland (TSP) aan de hand van een evaluatie bijgepraat over de vorderingen van de gebiedsopgaven.
1.2	Participaties (UA 11) Het borgen van provinciale ruimtelijke belangen in lokale (bestemmings)plannen	Voortgangsrapportages v.h. Ontwikkelbedrijf	Streefwaarde 2014: 2 voortgangsrapportages Ja, gehaald. Deze zijn opgeleverd als bijlage bij de Jaarrekening 2013 en de Begroting 2014.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
2.1	Beoordeling gemeentelijke plannen (jaarlijks circa 2400) op basis van de Structuurvisie Ruimte, de Verordening ruimte en regionale afspraken in de RRO's.	% op basis van de beoordeling noodzakelijke reacties (zienswijzen, reactieve aanwijzingen en/of beroepen) dat binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijn is ingediend	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja, de streefwaarde van 100% is gehaald.
	Het verminderen van regellast in het ruimtelijke domein		
3.1	Actualisatie Verordening Ruimte (UA 6)	Beleidsrijke actualisatie uitgevoerd	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. De partiële herziening van de Structuurvisie ruimtelijke ordening en de beleidsrijke actualisatie van de Verordening ruimte zijn vastgesteld op 7 februari 2014.
		Aanpassing kaarten	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, wijzigingen van kaarten van de Verordening ruimte zijn vastgesteld op 31 oktober 2014
	Het bevorderen van de ruimtelijke kwaliteit		
4.1	Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in de gebiedsopgaven (UA 10)	Jaarlijkse rapportage aan TSP (onderdeel van 1.1)	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. In oktober 2014 is via de voortgangsrapportage de commissie TSP bijgepraat over de vorderingen van ruimtelijke kwaliteit in de gebiedsopgaven. Alle gebiedsopgaven hebben zich de afgelopen jaren in meer of mindere mate bezig gehouden met ruimtelijke kwaliteit. Veel gebiedsopgaven hebben hierbij nauw samengewerkt met het Brabants Expertisecentrum Ruimtelijke Kwaliteit (BERK). De ervaring leert dat het belangrijk is dat ruimtelijke kwaliteit een continue factor is in het gehele proces. Evenals een goede afhechting van de gemaakte afspraken over ruimtelijke kwaliteit bij de overgang naar een volgende fase.
4.2	Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in de projecten Mijn Mooi Brabant (UA 10)	a - Aangesloten bij 15 initiatieven/projecten (gereed 2015)	<i>Streefwaarde 2014: (gereed in 2015)</i> Naast de Brabantse Stijlprijs zijn in 2014 5 initiatieven opgeleverd (Groen en Zorg, Bakhuis De Heen, De Gender in Eersel, Breuken Beleven en Slag om de Schelde). De overige initiatieven liggen op schema om in 2015 gereed te komen.
		b - Curriculum voor het onderwijs (van technasia tot universiteiten) ontwikkeld en geïmplementeerd (gereed 2015)	<i>Streefwaarde 2014:</i> De provincie vertaalt alle in het netwerk ontwikkelde kennis op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en duurzame ontwikkeling naar het onderwijs. Leergangen zijn ontwikkeld en verstrekt aan vierdejaars studenten van de NHTV, masters TU/e, meerdere Technasia o.a. Jeroen Bosch College, 1ste en 3de jaar bouwkunde Avans, architectuuropleiding Fontys. De stagiaires, projectteams en afstudeerders van diverse opleidingen krijgen 'in-company training' over ruimtelijke kwaliteit. In totaal zijn er 600 studenten en leerlingen in 2014 bij het programma betrokken.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	12.182	23.108	21.466	1.642
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	289	5.716	5.862	145
Baten	289	5.716	5.862	145
Saldo lasten en baten	-11.893	-17.391	-15.604	1.787
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.uit reserve grondportef. de Kempen		3	3	0
Bijdrage uit risicoreserve		0	1.413	1.413
Bijdr.uit. Reserve ontwikkelbedrijf/grondbank	875	4.469	5.962	1.493
Bijdrage uit alg. middelen	11.018	12.919	8.227	-4.692
Totale dekking van het saldo	11.893	17.391	15.604	-1.787

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Oostelijke Langstraat	3.932
- Brainport-Oost - Ruimtelijke kwaliteit	992
- Ruimtelijke kwaliteit Kleine Beerze	502
- Projecten Mijn Mooi Brabant	251
- Overige onderschrijding	73
Totaal onderschrijding	5.750

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Overschrijding</i>	
- Procesgelden ontwikkelmaatschappij incl. Brandevoort	-800
- Uitvoering Ruimtelijke ontwikkeling	-96
- Toevoeging voorzieningen	-2.785
- Kapitaallasten	-360
- Overige overschrijding	-67
Totaal overschrijding	-4.108
Totaal afwijking lasten	1.642

Onderschrijding lasten

Oostelijke Langstraat

De grondverwervingen voor realisatie Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en de realisatiekosten voor de Brug Drongelens kanaal zijn vertraagd en vinden in 2015 en 2016 plaats.

Brainport-Oost – Ruimtelijke kwaliteit

De onderschrijding betreft de subsidieregeling 'Gebiedsopgaven', onderdeel 'Ruimtelijke kwaliteit Brainport Oost'. Hierbij is in 2014 circa € 1 mln minder beschikt dan eerder was ingeschat (€ 7,2 mln ten opzichte van de raming van € 8,2 mln). De beschikking hiervan zal naar verwachting begin 2015 plaatsvinden.

Ruimtelijke kwaliteit Kleine Beerze

De gemeente Eersel heeft haar subsidieaanvraag in het kader van de subsidieregeling 'Gebiedsopgaven', onderdeel 'Levende Beerze' niet in 2014 ingediend.

Projecten Mijn Mooi Brabant

De subsidieaanvraag voor het project Groene Woud Gas te St. Oedenrode is niet verleend, omdat dit project niet tijdig kon starten.

Overschrijding

Procesgelden ontwikkelmaatschappij incl. Brandevoort

De overschrijding betreft de betaalde goodwill in verband met de overname van de participaties van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR).

Uitvoering Ruimtelijke ontwikkeling

Deze overschrijding komt met name doordat het IPO-project 'Zwemwaterregister & portaal' duurder uitvalt dan vooraf was geraamd. Deze kosten worden evenredig bij de IPO-provincies in rekening gebracht.

Voorzieningen

Aan de voorziening grondexploitaties en de voorziening kapitaalverstrekking aan deelnemingen ontwikkelbedrijf is € 2,8 mln toegevoegd.

Kapitaallasten

Op basis van de voorlopige cijfers jaarrekening 2014 van deelneming Ruimte voor ruimte heeft een extra afschrijving plaatsgevonden.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Inkomsten Oostelijke Langstraat	15
- Inkomsten ruimtelijke ontwikkelingsprojecten	56
- Overige afwijkingen	74
Totaal afwijking baten	145

De afwijking op de baten is gering.

02.02 Vitaal platteland

Om te behoren tot een Europese top kennis- en innovatieregio is een vitaal platteland rond de steden van groot belang, als doorslaggevend vestigingsfactor voor (internationale) bedrijven en als recreatie-omgeving voor de inwoners van Brabant. Doel is een mooi, gezond en economisch vitaal landelijk gebied, dat verbonden is met de steden en dat bijdraagt aan Brabant als provincie waarin het goed wonen, werken en recreëren is.

De focus in de uitvoering is gericht op de versterking van de relatie tussen de stad en het platteland, met het landelijk gebied als tuin voor de steden. In de uitvoering kan steeds minder een beroep worden gedaan op subsidies. De provincie werkt intensief aan het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers en burgers, door het aangaan en faciliteren van allianties met partijen en innovatieve financieringsconstructies. Door optimale benutting van privaat initiatief wordt de plattelandseconomie versterkt, in combinatie met de intensivering van beleving en leefbaarheid.

Het beoogde effect is uiteindelijk een vitaler platteland, dat tot uiting komt in de thema's landschap, water, landbouw, natuur, cultuurhistorie, leefbaarheid, MKB, recreatie en

toerisme. De concrete doelen en prestaties zijn opgenomen in de programma's 2. Ruimte (productgroepen 02.01 en 02.02), 3. Ecologie (o.a. Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood), 4. Economie, 6. Cultuur en Samenleving en 7. Investeringsagenda.

Binnen de productgroep Vitaal Platteland zijn de beleidsprestaties opgenomen, die betrekking hebben op de implementatie van het gedachtengoed en de werkwijze van de nieuwe koers Stad en Platteland, zoals in gang gezet in 2012. Inhoudelijke onderdelen zijn daarnaast het oplossen van knelpunten in het landelijk gebied, de glastuinbouw en de landbouwkundige structuurversterking.

De Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood, (UBA) is toegelicht bij programma 03 Ecologie, productgroep Milieu. Daar is duidelijk gemaakt dat een belangrijk deel van de provinciale onderdelen uitgevoerd is (Structuurvisie RO, de Verordening Ruimte 2014 en de Brabantse Zorgvuldigheidsscore). Ook zijn de eerste verbeterplannen in urgentiegebieden vastgesteld, waarbij het urgentieteam ondersteuning geeft.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
5	Vitaal platteland	Wat betreft de verdere implementatie van de nieuwe koers Stad en Platteland zijn in 2014 meerdere momenten georganiseerd (waaronder 2 sessies met Cie TSP) waarbij besproken is hoe het staat met het denken en handelen volgens de nieuwe set waarden-principes voor het landelijk gebied. Daarnaast heeft een rapportage plaatsgevonden waaruit blijkt dat de streeknetwerken een goed instrument zijn voor het gebiedsgericht realiseren van de gezamenlijke ambities (zie ook 02.01 voor gebiedsgericht werken). Onderdelen van de productgroep Vitaal Platteland zijn daarnaast de landbouwkundige structuurversterking en glastuinbouw. Onze inzet voor landbouwkundige structuurversterking heeft in 2014 gestalte gekregen via kavelruilprojecten met name in de projecten Wintelre-Oerle, Maasheggen, Woensdrecht, Croy en Laarakker. Verder zijn de onderhandelingen met 1 piekbelaster vergevorderd (afronding 2015) en zijn onderhandelingen gestart voor de verplaatsing van 2 bedrijven in 2016/17. De glastuinbouw ondervindt hinder van de economische crisis. Dat betekent een vertraging in de

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
	uitvoering. Ook de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij ondervindt hier hinder van. In 2014 heeft de voorbereiding voor de herfinanciering van de maatschappij plaatsgevonden, waarover begin 2015 PS besloten hebben.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Vitaal platteland		
5.1	Introductie en doorontwikkeling nieuwe werken conform Koersdocument Stad en Platteland (UA5)*	dialogosessies Evaluatie	<i>Streefwaarde 2014: 1 afhankelijk van behoefte</i> Ja, gehaald. Met de Statencommissie Transitie Stad Platteland zijn twee sessies georganiseerd waarin we ons verdiept hebben op de raakvlakken tussen stad en land. In de eerste sessie op 27 juni in Schijndel stonden de thema's 'vitaliteit' en 'aantrekkelijkheid' centraal. Op 7 november in Den Bosch stond het Brabants Mozaiek centraal. In januari 2015 heeft de afsluiting van dit drieluik plaatsgevonden. Deze kennisthema's hebben een plaats gekregen in het bredere meerjarig onderzoeksprogramma dat door PS is vastgesteld. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. Met de voortgangsrapportage streeknetwerken (Statenmededeling), de voortgangsrapportage gebiedsopgaven (uitgebreid besproken in Commissie eind augustus) en de voortgangsrapportage van de UBA samen met de nog toegezegde voortgangsrapportage meerwaardetrajecten zijn reeds de belangrijkste onderdelen van het Koersdocument geëvalueerd. Een aparte evaluatie van het koersdocument is daardoor niet aan de orde.(besproken bij begrotingsbehandeling).
5.2	Bieden procesondersteuning streeknetwerken, alsmede integrale gebiedsopgaven met focus op vitaal platteland	Jaarlijkse voortgangsrapportage Tussenevaluatie	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, is onderdeel van de rapportage genoemd onder Tussenevaluatie hieronder. Voor de rapportage over de gebiedsopgaven wordt verwezen naar 02.01 Ruimtelijke ontwikkeling, Beleidsprestatie Uitvoering 9 gebiedsopgaven. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, Provinciale Staten namen de voortgangsrapportage in november 2014 voor kennisgeving aan. Op het moment dat de netwerken halverwege de overeengekomen samenwerkingsperiode van 2012-2016 zijn, beschrijft de rapportage de "tussenevaluatie" van de streeknetwerken in de afgelopen 2 jaren. Conclusie is dat de streeknetwerken een goed instrument zijn voor het gebiedsgericht realiseren van de gezamenlijke ambities. De meeste streeknetwerken zijn goed op weg, er zijn belangrijke procesresultaten bereikt: a) de organisatie staat b) het netwerk is verder uitgebouwd met ondernemers en onderwijs c) de toegevoegde waarde van de streeknetwerken wordt steeds meer zichtbaar. In de rapportage worden ook aanknopingspunten genoemd om in de volgende bestuursperiode tot nog betere resultaten te komen. Aanbeveling is

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.3	Uitvoering knelpunten platteland op het thema Landbouw en omgeving	Projecten	onder andere om de provinciale ambitie beter te formuleren en de streeknetwerken breder en effectiever in te zetten. <i>Streefwaarde 2014: 10</i> Bijna gehaald (9). Via de methodiek van de dialoog is niet alleen in de Peelhorst gewerkt aan het oplossen van knelpunten tussen boeren en burgers. Na het voorbeeld van de gebiedsopgave De Peelhorst worden nu in heel de provincie hardnekkige knelpunten, via het voeren van een dialoog, aangepakt. Er worden in heel de provincie tientallen dialogen gevoerd met een gemiddelde doorlooptijd van ongeveer 1,5 jaar. In 2014 heeft dit geleid tot 5 verbeterplannen. Via het Instrument van de knelpuntenregeling heeft de provincie, naast de verbeterplannen, nog eens 4 knelpunten kunnen oplossen.
5.4	Sanering van agrobédrijven in het bijzonder glastuinbouw in kwetsbare gebieden en de piekbelasters	Aantal bedrijven te saneren en eventueel te verplaatsen uit kwetsbaar gebied: glastuinbouw (aantal bedrijven) Piekbelasters (aantal bedrijven)	<i>Streefwaarde 2014: 8</i> Nee, niet gehaald. Er zijn geen glastuinbouwbedrijven gesaneerd omdat de Europese Commissie heeft laten weten dat de paragraaf "sanering glastuinbouwbedrijven uit kwetsbaar gebied" van de Subsidieregeling Knelpunten Platteland niet verenigbaar is met de Communautaire richtsnoeren betreffende staatsteun voor milieubescherming. Op dit moment wordt (i.s.m. externe partijen) nader onderzoek gedaan naar mogelijke alternatieven om sanering van glastuinbouwbedrijven toch mogelijk te maken. Naar verwachting zal hieromtrent voorjaar 2015 duidelijkheid ontstaan. PS zijn via de Statenmededeling "actualisering dossier glastuinbouw" (14 okt 2014) geïnformeerd. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Nee, niet gehaald. De onderhandelingen met 1 piekbelaster zijn vergevorderd en worden afgerond in 2015. Daarnaast zijn onderhandelingen gestart voor de verplaatsing van 2 bedrijven in 2016/17. (sanering = depositie onder toegestane grens door verplaatsing, toepassing emissie arme technieken, bedrijfsbeëindiging of verandering van bedrijfsvoering).
5.5	Het zich kunnen ontwikkelen van glastuinbouwbedrijven in concentratiegebieden	Rapportage Aantal hectaren	<i>Streefwaarde 2014: 0</i> <i>Streefwaarde 2014: 18</i> Nee, niet gehaald. Eind oktober 2014 is een areaalmonitoring uitgevoerd op basis van luchtfoto's uit 2013. De belangrijkste conclusies daaruit zijn opgenomen in de Statenmededeling van 14 okt. JI. Daaruit blijkt dat de toename in 2013 12 ha was in plaats van de gerapporteerde 8 ha in jaarrekening 2013. Dit is vooral toe te schrijven aan de ontwikkeling in concentratiegebieden. In de projectlocatie AFC-Nieuw Prinsenland is in 2014 door de aanhoudende malaise in de glastuinbouwsector geen glas bijgebouwd. In de projectlocatie Deurne is in het geheel nog geen glas gebouwd. Ook in de overige concentratiegebieden is in 2014 geen glas bijgebouwd (informatie van de Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij (TOM)).
5.6	Landbouwkundige structuurversterking	Aantal ha kavelruil	<i>Streefwaarde 2014: 3000</i> Nee, de streefwaarde is gedeeltelijk behaald. In de projecten Wintelre-Oerle, Maasheggen,

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
			Woensdrecht, Croy en Laarakker is voor ruim 2.500 hectare de landbouwkundige structuur verbeterd. De niet gerealiseerde prestaties (o.a. door vertraging bij Weerij's zuid) zullen in 2015 geleverd worden.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	8.618	8.667	2.964	5.704
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	1.142	525	-1.697	-2.222
Rijk	0	0	-234	-234
Overige programmabaten	2.354	2.634	-3.587	-6.221
Baten	3.495	3.159	-5.518	-8.677
Saldo lasten en baten	-5.123	-5.509	-8.482	-2.973
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.reserve ontwikkelbedrijf		0	3.500	3.500
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied		0	196	196
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	235	1.167	1.027	-141
Bijdrage uit alg. middelen	4.888	4.341	3.759	-582
Totale dekking van het saldo	5.123	5.509	8.482	2.973

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Ondersteuning transitie stad-platteland en streeknetwerken	2.703

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Lagere vaststelling subsidies	
- ILG projecten	4.056
- Landbouwkundige structuurversterking	1.950
- POP 2 subsidies	455

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Overige (saldo van diverse kleinere onder en overschrijdingen)	40
 Totaal onderschrijding	 9.204
<i>Overschrijding</i>	
Toevoeging risicovoorziening m.b.t. herfinanciering TOM	-3.500
 Totaal overschrijding	 -3.500
Totaal afwijking lasten	5.704

Onderschrijding lasten

Ondersteuning transitie stad-platteland en streeknetwerken

Met name het uitblijven van de EU goedkeuring op de regeling sanering glastuinbouw (zie beleidsprestatie 5.4) is de oorzaak van de onderschrijding. Alternatieven worden in 2015 onderzocht. Hiervoor wordt €2,4 mln gereserveerd (overheveling).

Lagere vaststelling subsidies ILG projecten

Bij de afwikkeling van (met name subsidies van) ILG projecten en projecten landbouwkundige structuur blijkt dat projecten goedkoper gerealiseerd zijn.

Overschrijding lasten

Toevoeging risicovoorziening m.b.t. herfinanciering TOM

Op basis van actualisatie van de financiële risico's is vanuit risicoreserve ontwikkelbedrijf € 3,5 mln toegevoegd aan de reeds bestaande risicovoorziening van eveneens € 3,5 mln (nu in totaal € 7 mln).

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Lagere vaststelling subsidies	
- ILG projecten	-3.947
- Landbouwkundige structuurversterking	-2.036
- Correctie verplaatsing glastuinbouw	-2.354
- POP 2 subsidies	-340
 Totaal afwijking baten	 -8.676

Onderschrijding baten

De correctie ad -/- € 2,354 mln betreft de de geaamde maar niet gerealiseerde bate i.v.m. activering glastuinbouw.

Lagere vaststelling subsidies

Vanwege de onderschrijding op de geraamde lasten door de lagere vaststelling van subsidies ontvangt de provincie minder inkomsten van derden (m.n. Rijk en EU) dan geraamd.

02.03 Sterk stedelijk netwerk

Noord-Brabant heeft de ambitie tot de top van de Europese kennis- en innovatieregio's te blijven behoren en wil daartoe haar stedelijk netwerk en concurrerend vermogen versterken. Een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat zijn hiervoor essentieel. Daarom is het van belang dat er een gevarieerd en aantrekkelijk aanbod is van woon- en werkmilieus, dat aansluit op de gedifferentieerde en bovendien veranderende vraag van bedrijven en woonconsumenten. De realisatie van deze opgave doen we in de eerste plaats door samen met onze partners een strategie voor de ontwikkeling van toplocaties voor bedrijven, hoogstedelijke zones en knooppunten vorm te geven. Daarnaast zorgen we voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven door, zowel op kwantitatief als op

kwalitatief niveau, zorg te dragen voor een goed en duurzaam evenwicht tussen de vraag en het aanbod van werklocaties. Met betrekking tot de woningmarkt zorgen we voor de bouw van voldoende woningen, opgebouwd uit een gevarieerd en aantrekkelijk aanbod dat aansluit bij de vraag van de woonconsument. De afspraken hierover worden op regionaal niveau in de Regionaal Ruimtelijke Overleggen gemaakt. In deze overleggen wordt ook invulling gegeven aan kennisuitwisseling en worden specifieke vraagstukken met betrekking tot de woning- en bedrijvenmarkt benoemd en verder opgepakt.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
6 Samenhangende strategie stedelijk netwerk Brabant	In 2014 heeft de strategieontwikkeling invulling gekregen langs drie lijnen: Analyse, Agendering en Werkagenda. Vanuit de lijn <u>Analyse</u> is een Meerjarig Onderzoeksprogramma Sterk Stedelijk Netwerk opgesteld. In 2015 worden de verschillende onderdelen van het programma verder opgepakt. Binnen de lijn <u>Agendering</u> is de opgave Sterk Stedelijk Netwerk beeldvormend verkend met de Commissie Transitie Stad Platteland. Op bestuurlijk (GS, B5) en ambtelijk (B5, M6) niveau én met partners van de triple helix is de strategie verder vorm gegeven. Ook is de Brabantse strategie geagendeerd in diverse landelijke en internationale trajecten zoals REOS, Agenda Stad/Urban Agenda. Door deze agendering zijn de (ruimtelijke) belangen van Brabant in de landelijke beleidsvormingsprocessen nadrukkelijk in beeld. In 2014 is tevens de basis gelegd voor een adaptieve <u>Werkagenda</u>, waarbij er verbinding is gezocht met de Strategische Agenda BrabantStad. Binnen de Werkagenda zijn concrete thema's/vliegwielprojecten geadopteerd zoals (o.a.) de OV-ontwikkelagenda, Smart en green mobility, Brabantse Stroomversnelling, Gebiedsagenda. Door verbinding aan te gaan met de projecten kan de strategie Sterk Stedelijk Netwerk direct worden toegepast en verder ontwikkeld. In 2015 zal de Werkagenda verder worden uitgerold.
7 Goed functionerende regionale werklocatiemarkt	In RRO-verband zijn, mede met inzet van het "programma werklocaties", afspraken gemaakt over onder meer de programmering (vraag – aanbod) van bedrijventerreinen, NIMBY en monitoring. Ook is in alle regio's de discussie over de programmering van kantoren en winkelgebieden opgestart. In de regio's Noordoost en Zuidoost heeft dit geleid tot concrete afspraken met betrekking tot kantoorlocaties, terwijl in de regio Midden afspraken en in regio West een visie m.b.t. winkelgebieden zijn gemaakt.

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
8	Goed functionerende (regionale) woningmarkt	Ten behoeve van de programmeringsafspraken zijn nieuwe prognoses voor de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen en kantoren opgesteld. Ook is er een verkenning toekomstperspectieven winkelgebieden uitgevoerd. Op basis van deze informatie wordt in 2015, met behulp van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking, verder gewerkt aan duurzame kwantitatieve en kwalitatieve afspraken over de programmering van bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden. Het Programma werklocaties zal in 2015, mede op basis van het nieuwe Bestuursakkoord, een herijking ondergaan. Zie ook het programma Economie voor verdere acties in het kader van het Programma werklocaties. In 2014 is een nieuwe provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose opgesteld. Op basis van deze prognoses zijn in de RRO's afspraken gemaakt over de regionale en gemeentelijke woningbouwprogrammering. Daarnaast is uitvoering gegeven aan de Regionale Agenda Wonen, waarbij specifiek aandacht is besteed aan vraagstukken met betrekking tot het aansluiten van vraag en aanbod, de huisvestingsproblematiek van arbeidsmigranten, wonen met zorg en welzijn en aandachtspunten met betrekking tot de bestaande woningvoorraad. In 2015 zal de inzet op deze onderwerpen worden gecontinueerd. Daarnaast zal, met behulp van Ladder voor Duurzame Verstedelijking, ingezet worden op een, naast de kwantitatieve, meer kwalitatieve invulling van de regionale en gemeentelijke woningbouwprogrammering.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
6.1	Samenhangende strategie stedelijk netwerk Ontwikkelen – met partners – van een integrale strategie voor het stedelijke netwerk	Opgestelde strategie	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. Er is gekozen voor een organische aanpak van strategieontwikkeling waarin analyse, agendering en toepassing elkaar afwisselen. De inhoudelijke strategische lijn is vastgelegd in het meerjarige onderzoeksprogramma SterkStedelijk Netwerk.
6.2	Vertalen van strategie naar gezamenlijk uit te voeren vliegwielprojecten	Concreet opgestarte, uit te voeren vliegwielprojecten	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> De streefwaarde is deels behaald. Binnen de adaptieve werkagenda is verbinding gezocht met een aantal lopende thema's/(vliegwielp)projecten waarlangs de strategie van het Sterk Stedelijk Netwerk direct kan worden toegepast en verder ontwikkeld. In 2015 zal de werkagenda verder

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
	Goed functionerende regionale markt voor bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel		worden uitgerold.
7.1	Actualisatie van de prognose van de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen, zeehaven-terreinen en kantorenlocaties	Opgeleverde prognose (ten minste 1 keer per bestuursperiode)	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. De prognoses voor de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen en kantoren en de verkenning toekomstperspectieven winkelgebieden zijn opgesteld. Via 2 bestuurlijke symposiumbijeenkomsten zijn de regio's over de resultaten van de prognoses geïnformeerd. De informatie is richtinggevend voor de kwantitatieve en kwalitatieve herijking van de programmeringsafspraken bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden in 2015.
7.2	Opstellen van kwantitatieve en kwalitatieve (deel-)analyses (o.a. t.b.v. de regionale agenda's voor werken en bestuurlijke afspraken)	Aantal uitgevoerde regionale (deel-)analyses m.b.t. werklocaties (in de vier RRO-gebieden)	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, de streefwaarde is gehaald. Op basis van de prognoses voor de ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen en kantoren is een rapportage Werklocaties "Van meer naar Anders, samen naar vitale werklocaties" opgesteld. Hierin zijn voor de 4 RRO-regio's de opgaven m.b.t. de programmering van bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden benoemd.
7.3	Met de regio's opgestelde regionale agenda's voor werken, incl. bestuurlijke afspraken over de ontwikkeling van bestaande en nieuwe werklocaties (UA9)	Aantal vastgestelde regionale agenda's voor werken (in de vier RRO-gebieden)	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, gehaald. In elk van de 4 RRO-gebieden is in samenspraak met de gemeenten de Regionale Agenda voor Werken geactualiseerd en zijn de bestuurlijke afspraken over de programmering van bedrijventerreinen geactualiseerd. In alle 4 de RRO-regio's is de problematiek met betrekking tot de programmering van kantoren en winkelgebieden geagendeerd. In de regio's NoordOost en ZuidOost heeft dit geleid tot concrete afspraken met betrekking tot kantoorlocaties, terwijl in de regio Midden afspraken en in de regio West een visie m.b.t. winkelgebieden zijn gemaakt. Deze ingezette lijn moet in 2015, met behulp van de Ladder voor Duurzame Verstedelijking, in alle 4 de RRO regio's verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma en ("ladderproof") programmeringsafspraken.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
7.4	Oplossen van bestaande en voorkomen van nieuwe Nimby-situaties	Toegekende subsidies in het kader van de 'Subsidieregeling ondersteuning gemeentelijke aanpak Nimby-situaties Noord-Brabant'	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 3. Bij burap 2014-I is de streefwaarde opgehoogd van 3 naar 4.</i> Ja gehaald. Voor 17 projecten/verzoeken in 14 gemeenten is inmiddels subsidie verleend. Naar verwachting wordt het resterende project/verzoek begin 2015 beschikt. Een van de verzoeken betreft het opstellen van een beheermodel op grond waarvan vanuit een moment in toekomst (2040) de randvoorwaarden worden benoemd die nu moeten worden vervuld om er voor te zorgen dat bedrijven goed kunnen blijven functioneren op de plek die ze nu innemen, i.c. het voorkomen van toekomstige NIMBY-situaties.
8.1	Goed functionerende regionale woningmarkt Actualisatie van de bevolkings- en woningbehoefteprognose	Opgeleverde prognose (ten minste 1 keer per bestuursperiode)	Ja, gehaald. De provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose is op 28 oktober 2014 door PS vastgesteld. Deze prognose was richtinggevend voor de regionale en gemeentelijke woningbouwprogrammeringsafspraken die in de 4 RRO's zijn gemaakt.
8.2	Regionale woningmarktanalyses (o.a. ten behoeve van de regionale agenda's voor wonen en bestuurlijke afspraken)	Aantal uitgevoerde woningmarktanalyses (in de vier RRO-gebieden)	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, gehaald. Als (vast) onderdeel van de regionale Agenda Wonen zijn in elk van de 4 RRO-gebieden regionale woningmarktanalyses uitgevoerd. In een tweetal bestuurlijke symposia is samen met de regio stil gestaan bij de veranderende verstedelijkingsopgave en de gevolgen hiervan voor de woningbouwprogrammering.
8.3	Met de regio's opgestelde regionale agenda's voor wonen, incl. bestuurlijke afspraken over de woningbouwprogramma's (UA9)	Aantal vastgestelde regionale agenda's voor wonen (in de vier RRO-gebieden)	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, gehaald. In elk van de 4 RRO-gebieden is in samenspraak met de gemeenten de Regionale Agenda voor Wonen geactualiseerd en zijn, op basis van de provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose, bestuurlijke afspraken over de woningbouwprogrammering gemaakt.
8.4	Stimuleren van collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO)	Aantal nieuwbouwwoningen waarvoor subsidie wordt verleend in het kader van de 'Stimuleringsregeling CPO'	<i>Streefwaarde 2014: 225</i> Ja, gehaald. In 20 CPO-projecten is subsidie toegekend voor de realisatie van 299 woningen.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
8.5	Startersleningen	Aantal startersleningen waaraan door de provincie wordt bijgedragen (ca. 800)	<i>Streefwaarde 2014: 400</i> Ja, gehaald. In 2014 zijn in totaal ruim 1.300 startersleningen verstrekt met een bijdrage van de provincie.
9.1	Verbinden van stad en land Ontwikkelen van perspectieven hoe stad en land meer en beter met elkaar verbonden kunnen worden	Deelname aan de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam Deelname aan de Eo Wijersprijsvraag	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. De provincie Noord-Brabant heeft samen met de vijf Brabantse steden en de waterschappen deelgenomen aan de Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam 2014. De resultaten van dit IABR Brabantstadatelier zijn verbeeld op een wandtapijt van 12 x 3 meter. Dit heeft van oktober 2014 t/m februari 2015 onder de titel 'MozaïekBrabant' een rondreis gemaakt langs Eindhoven, Tilburg, Helmond, 's-Hertogenbosch en Breda. Meer dan 22.000 mensen hebben het wandtapijt bekeken. Diverse partners organiseerden activiteiten rondom de expositie om het debat over de toekomstige inrichting van Brabant te prikkelen. De oogst van MozaïekBrabant wordt ingezet voor de nieuwe "meest praktijkgerichte" Omgevingsvisie voor Noord-Brabant. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. Ten behoeve van de EO Wijersprijsvraag is, in overleg met de regio West-Brabant en maatschappelijk partners, een essay aangeleverd voor de EO Wijersprijsvraag. Helaas is dit essay niet uitgekozen. In overleg met de partners wordt in 2015 een traject uitgewerkt waarlangs verdere uitwerking gegeven kan worden aan de energieopgaven op de 3 verschillende schaalniveaus (energietransitie regiobreed), de as A58 en de lokale opgaven (CSM terrein in Breda en de Bergsche Heide in Bergen op Zoom) die in het essay zijn beschreven.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	12.040	12.504	9.792	2.712
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Rijk	535	485	-1.090	-1.575
Overige programmabaten	0	258	432	174
Baten	535	743	-658	-1.401
Saldo lasten en baten	-11.505	-11.761	-10.450	1.311
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.regionale structuurversterking	0	0	1.550	1.550
Bijdr.uit. Reserve ontwikkelbedrijf/grondbank	8.782	7.272	4.438	-2.834
Bijdrage uit alg. middelen	2.723	4.489	4.463	-27
Totale dekking van het saldo	11.505	11.761	10.450	-1.311

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Afwaardering woningbouw kredietcrisis	1.706
- ISV	1.283
- Voorbereiding en uitvoering kosten woningbouwproductie	1.128
- Regionale afstemming wonen en werken	269
Totaal onderschrijding	4.386
<i>Overschrijding</i>	
- Samen Investeren Mooi Brabant	-1.550
- Collectief particulier opdrachtgeverschap	-124
Totaal overschrijding	-1.674
Totaal afwijking lasten	2.712

Onderschrijding

Afwaardering woningbouw kredietcrisis

Door de positieve marktontwikkelingen hoefde minder afgewaardeerd te worden dan geraamd.

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

De subsidie van het ISV-project Havengebied Oudenbosch is ingetrokken. Daarnaast zijn de subsidies van ISV-projecten, zoals Centrumplan Mill en Masterplan Sint Anthonis lager vastgesteld dan bij de subsidieverlening was begroot.

Voorbereiding en uitvoering kosten woningbouwproductie

Er zijn meer woningen verkocht dan eerder was voorzien. Ook de onderhoudskosten van de in bezit zijnde woningen zijn lager dan was voorzien. Hierdoor is realisatie lager dan de raming.

Regionale afstemming wonen en werken

In 2014 is gestart met de ontwikkeling van een monitoringssysteem voor de detailhandel en met een verdiepend onderzoek naar de detailhandel in Brabant. In 2015 vinden de uitgaven hiervan plaats.

Overschrijding

Samen Investeren – Mooi Brabant

Voor de Herontwikkeling Spoorzone in Tilburg heeft de provincie een subsidie van € 15 mln verleend. De gemeente Tilburg gaf in eerdere liquiditeitsplanningen van dit project aan hiervan € 8,5 mln te benutten. Dit is vastgelegd in de provinciale boekhouding. Bij de eindafrekening blijkt de subsidie op € 10 mln te worden vastgesteld. Dat is € 1,5 mln hoger dan geraamd. Desondanks blijft deze subsidie ruimschoots binnen de oorspronkelijke beschikking. Deze overschrijding komt ten laste van de reserve Regionale Structuurversterking.

Collectief particulier opdrachtgeverschap

In 2014 is er voor 31 nieuwbouwwoningen meer subsidie verleend in het kader van de stimuleringsregeling Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Deze overschrijding past binnen het meerjarig budget.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- ISV-projecten	-1.575
- Rentevergoeding op starterslening	176
- Overige baten	-2
Totaal afwijking baten	-1.401

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

Vanwege de onderschrijding op de geraamde lasten binnen ISV ontvangt de provincie minder inkomsten van het Rijk dan geraamd.

Rentevergoeding op starterslening

Er is meer rente ontvangen als gevolg van leningen die later/minder zijn afgelost dan eerder was ingeschat.

3 Ecologie

Programma 03 Ecologie	50
03.01 Water	53
03.02 Milieu	58
03.03 Natuur en Landschap	69

Programma 03 Ecologie

Portefeuillehouder:

J.J.C. van den Hout, Y.C.M.G. de Boer (onderdeel landbouw)

Inleiding

De provincie maakt zich sterk voor een gezonde leefomgeving voor de mens, dier en plant, waar het veilig wonen is en waar ruimte is voor economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen. Zij streeft hierbij naar:

- de juiste waterhoeveelheid, schoon grond- en oppervlaktewater en bescherming tegen overstromingen;
- de zorg voor het milieu;
- een samenhangend netwerk van natuurgebieden, een kwalitatief hoogwaardige biodiversiteit, landschappen met regionale eigenheid en binding van natuur en landschap in de samenleving.

Zoals bij veel waar de provincie voor gaat en voor staat, doen we dat sámen met andere partners. Bij Ecologie zijn dat met name de Manifestpartners; BMF, Brabants Landschap, vier Brabantse Waterschappen, ANWB, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, TOP Brabant, BPG en ZLTO.

Algemeen

Water

In overeenstemming met de wens van Provinciale Staten om één integraal plan te maken, zijn in 2014 het Provinciaal Milieuplan (PMP) en het Provinciaal Waterplan (PWP) samengevoegd tot het PMWP. Na deze samenvoeging zijn de stakeholders betrokken via ontwikkeldialogen die voor verschillende thema's zijn georganiseerd.

Op basis van de Deltabeslissingen van het Rijk (najaar 2014) heeft de provincie voorbereidingen getroffen om onderdelen van dit beleid te verankeren in ons waterbeleid; binnen de deltaplannen van Zuidwestelijke Delta, Deltaplan Hoge zandgronden en rivieren en verzilting Volkerak-Zoommeer.

In 2014 is aan verschillende dijkverbeteringsprojecten gewerkt, hoewel binnen sterk variërende projectfases, en ook grote EHS-projecten, zoals Peelvenen, Vlijmens Ven en De Brand. Het ontwerpmaatregelenprogramma Kaderrichtlijn Water is door GS vastgesteld in 2014.

Milieu

Op basis van de midterm review uit 2013 van het Provinciaal Milieuplan (PMP) is in 2014 het proces gestart voor de eindevaluatie van het oude PMP. Het nieuwe PMP is samengevoegd met het Provinciaal Waterplan (PWP). Eind 2015 zal een integraal Provinciaal Milieu en Water Plan (PMWP) ter vaststelling aan PS worden aangeboden. Voor de gezondheidskaarten van Brabant is in 2014 werk gestoken in het verkrijgen van de juiste brondata (met o.a. Ministerie van IenM en RIVM).

Gepubliceerd zullen worden in 2015: geurkaart voor zowel industrie als veehouderij, fijnstofkaart voor veehouderij, geluidskaart voor provinciale wegen. 69 van de 71 overheidsinstanties hebben inmiddels een Externe Veiligheid-verklaring ondertekend. In het eerste halfjaar van 2015 zullen alle instanties een EV-verklaring hebben.

Het Uitvoeringsprogramma Bodembeheer 2009-2014 is met 1 jaar verlengd. Van vijf speedlocaties is de bodemsanering gerealiseerd waardoor de humane risico's zijn weggenomen. Deze inzet loopt door, met als doel dat eind 2015 alle speedlocaties met humane risico's zijn gesaneerd of beheersbaar gemaakt.

In april 2014 is van het project Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK) de 1000e particuliere sanering opgeleverd. De saneringen gaan door tot medio 2015 (beëindiging project ABdK). De bovengrond van Chemie-Pack Moerdijk is gesaneerd en er is gestart met de aanbesteding van het sluitstuk: de sanering van de ondergrond.

Omgevingsdiensten

De omgevingsdiensten hebben het eerste volledige uitvoeringsjaar achter de rug. De kwaliteit van de monitoring is verbeterd, maar nog niet op gewenst niveau. Het opgedragen programma is nagenoeg geheel uitgevoerd.

Natuur en landschap

De driehoek van het Groen Ontwikkelfonds Brabant, de ingerichte B.V., de werkeenheid en de provinciale organisatie (cf uitvoeringsprogramma) zijn operationeel en werken nauw samen aan een goed werkend business model en realiseren EHS: met de uitvoeringsarrangementen in de Maashorst, Het Groene Woud en Het Markdal. Vóór de oprichting van het GOB zijn 18 nieuwe EHS-projecten gestart, die zijn gefinancierd met middelen uit het GOB aangevuld met Rijksgeld.

In 2014 zijn 8 uitvoeringsovereenkomsten ondertekend voor Natura 2000-gebieden met PAS maatregelen. Voor alle Natura 2000-gebieden waarvan de provincie trekker is, zijn de maatregelen nu geborgd.

Er is, mede door een groot aantal nieuwe aanvragen, nog sprake van een achterstand bij vergunningverlening rondom groene wetten. Eind 2014 bedroeg het aantal aanvragen ruim 1.300. De achterstand is hiermee met 400 stuks fors teruggebracht t.o.v. begin 2014. Er zijn ruim 1.200 procedures in het kader van de Nb-wet afgehandeld. Tevens zijn alle meldingen in het kader van de verordening Stikstof afgehandeld. In december 2014 is landelijk besloten om de ontwerp-PAS begin 2015 ter inzage te leggen.

Gerealiseerde mijlpalen

Water

- De verankering van de Deltabeslissingen (Rijk) in het provinciaal waterbeleid is voorbereid.
- Er zijn diverse dijkverbeteringsprojecten uitgevoerd.

Milieu

- Door 69 overheidsinstanties is een EV-verklaring ondertekend.
- Het programma Bodembeheer 2009-2014 is verlengd met 1 jaar.
- Op 5 spoedlocaties is bodemsanering gerealiseerd.
- Onder de vlag van het project AbdK is de 1000^e particuliere sanering gerealiseerd
- De bovengrond Chemie-Pack Moerdijk is gesaneerd.

Omgevingsdiensten

- Het uitvoeringsprogramma VTH 2014 is nagenoeg geheel uitgevoerd

Natuur en landschap

- Het GOB is operationeel
- Er zijn 18 nieuwe EHS-projecten gestart
- Er zijn 8 uitvoeringsovereenkomsten Natura 2000-gebieden ondertekend
- Ruim 1.200 procedures Nb-wet zijn afgehandeld (door Omgevingsdienst Brabant Noord)

03 Ecologie

Bedragen x € 1.000

Lasten

	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrekening 2014 realisatie	Verschied begr.-realisatie
Programmalasten	82.956	160.513	108.258	52.254
Toegerekende apparaatslasten	29.578	29.578	26.289	3.290
Totaal lasten	112.534	190.091	134.547	55.544

Baten

Rijk	20.766	63.045	30.585	-32.460
Europa	1.600	15	-180	-195
Overige programmabaten	11.745	21.184	16.597	-4.587
Totaal baten	34.110	84.244	47.001	-37.243
Saldo van baten en lasten	-78.424	-105.847	-87.546	18.301

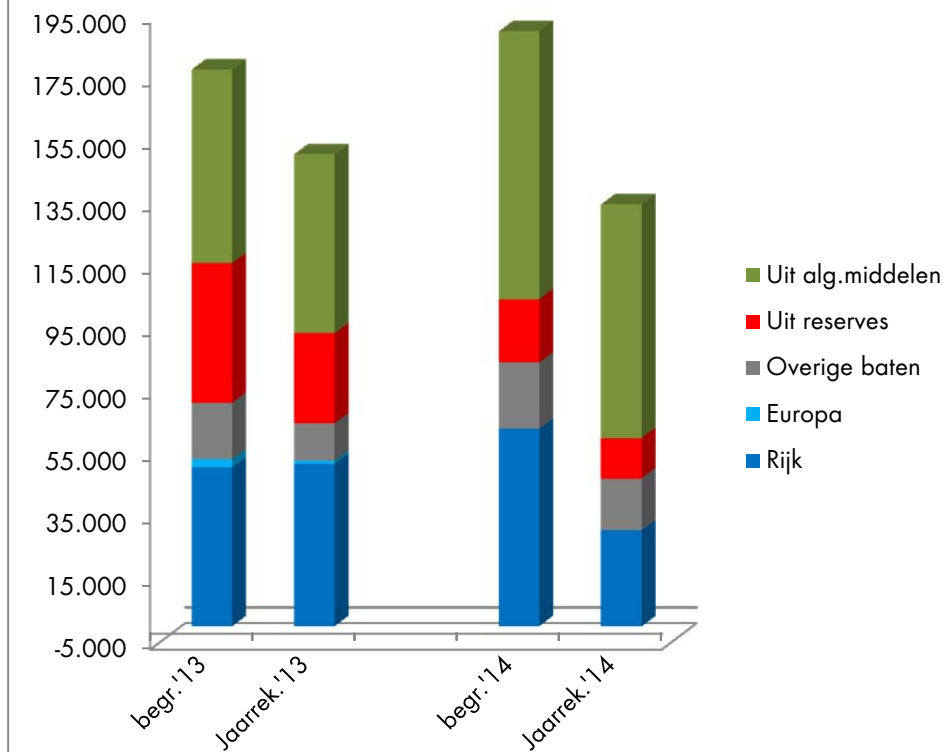
Dekking verschil lasten en baten

Dekking uit reserves	6.741	20.278	12.958	-7.320
Dekking uit alg.middelen	71.683	85.570	74.588	-10.981
Totale dekking van het saldo	78.424	105.847	87.546	-18.301

De gerealiseerde programmatische lasten blijven zowel bij Water (€ 10 mln.), Milieu (€ 3,6 mln.) als Natuur en Landschap (€ 13,9 mln.) achter bij de raming. Een groot deel van de niet-bestede middelen vloeit terug naar de hiervoor ingestelde reserves.

Ook de gerealiseerde baten blijven bij de verschillende programmaonderdelen achter bij de raming. Voor Water gaat het om € 3,9 mln., voor Milieu € 0,7 mln. en voor Natuur en Landschap € 7,4 mln.

Middeleninzet programma Ecologie
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

03.01 Water

Inleiding

De provincie zorgt ervoor dat het water bijdraagt aan een gezonde omgeving voor mens, dier en plant. In Brabant moeten we veilig en comfortabel kunnen wonen en is er ruimte voor economische en ecologische ontwikkeling. Dit is vertaald in drie doelstellingen:

- Een adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen betekent dat alle primaire waterkeringen voldoen aan de landelijke normen (verantwoordelijkheid rijk). De regionale keringen voldoen aan de door de provincie vastgestelde normen.

- Niet te veel en niet te weinig water verkrijgen we door regionale wateroverlast te voorkomen en optimaal gebruik te maken van het beschikbare water voor onder andere natuur, landbouw, economie, drinkwater en recreatie.
- Uiterlijk eind 2027 moet het watersysteem voldoen aan de eisen van de Europese Kaderrichtlijn water voor waterkwaliteit (zowel chemie als ecologie) en waterkwantiteit.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1	Adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen.	• Binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) bepalen de waterschappen en het Rijk jaarlijks de prioritering van de verbetering van afgekeurde dijken. In 2014 is het Waterschap Brabantse Delta gestart met voorbereidingen voor het verbeteren van afgekeurde dijkvakken rondom Geertruidenberg. In 2015 gaat de Verkenningfase van start waarin ook de provincie participeert. • In 2014 heeft de provincie op basis van het ingediende plan van aanpak met de waterschappen afspraken gemaakt over het tijdstip dat afgekeurde keringen op orde moeten zijn. Er zijn afspraken gemaakt over een voortgangsrapportage in 2016 en een volgend verslag in 2019. Uiterlijk 2025 zullen alle regionale keringen aan de normen voldoen.
2	Noord-Brabant heeft de juiste hoeveelheden water (niet te veel en niet te weinig).	• Op Prinsjesdag zijn aan de Tweede Kamer de Deltabeslissingen voorgelegd. Op basis hiervan zullen de komende jaren regionaal maatregelen worden uitgevoerd binnen de deltaplannen Zuidwestelijke Delta, Deltaplan Hoge Zandgronden en rivieren. Zo zal in 2015 een convenant verzilting Volkerak-Zoommeer ondertekend gaan worden.
3	Schoon grond-en oppervlaktewater voor iedereen.	• In de aanloop van een nieuw PWP is in het voorjaar 2014 de Brabantse Waterdag georganiseerd, als start van de dialoog met externe partijen. De Brabantse Waterdag werd zeer goed bezocht. Na samenvoeging van het PWP en het PMP, zijn de stakeholders betrokken via de ontwikkeldialogen die voor verschillende thema's zijn en worden georganiseerd. • Na voorbereidingen in 2014 zal het jaar 2015 zal in het teken staan van de afronding van de PWP-planperiode (waaronder afronding BO2), het opstellen van het nieuwe Provinciaal Milieu- en Waterplan (PMWP) en het continueren van de voorbereiding van de uitvoering van het Deltaprogramma. In het nieuwe PMWP worden ook wettelijke taken opgenomen die voortvloeien uit (inter)nationale wetgeving als KRW, ROR, Waterwet en Ontgrondingenwet. Bestuurlijke prioriteiten/ambities zijn (water)natuurambities zoals Wijst en ecologische kwaliteit diepe plassen.

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
	Het ontwerp-maatregelenprogramma Kaderrichtlijn Water is door GS vastgesteld in 2014. Na de inspraakprocedure wordt dit ontwerp in 2015 ter goedkeuring aan PS voorgelegd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Planvorming Inzicht in beleid en beleidsrealisatie	Oplevering evaluatie PWP	<i>Streefwaarde 2014: 1. Bij Burap 2014-II is de evaluatie PWP doorgeschoven naar mei 2015 gelijktijdig met het PMWP.</i>
	Opstellen nieuw Provinciaal waterplan (2016-2021)	Stadium opstellen nieuw Provinciaal Waterplan	<i>Streefwaarde 2014: concept. Bij Burap 2014-II is de oplevering van het concept doorgeschoven naar begin 2015 i.v.m. de samenvoeging van de herzieningsprocessen PWP en PMP.</i>
1.1/3.1	Regisseur van de regio processen t.b.v. Deltabeslissingen Deltaprogramma	Voortgang Deltabeslissingen	<i>Streefwaarde 2014: 1 deltabeslissing</i> Gerealiseerd: -Mei-2014 zijn de regionale voorkeursstrategieën geleverd aan de deltacommissaris, inzake Zuidwestelijke Delta, waterveiligheid Rivieren, Zoetwater hoge zandgronden, Zoetwater rivierengebied. -Juni-2014 heeft de provincie met de regionale partners de Intentieverklaring Deltaplan Hoge Zandgronden ondertekend. De provincie heeft bijgedragen aan de voorbereiding van de volgende besluiten: - September 2014: de regionale voorkeursstrategieën zijn opgenomen in het Deltaprogramma 2015 als advies aan het kabinet. - December 2014: het beleid dat voortvloeit uit het Deltaprogramma is vastgelegd in de 'Tussentijdse wijziging Nationaal Waterplan' en opgenomen in het Ontwerp-NWP2. - Oktober 2014: de regionale ambities voor terugkeer van zout met getij in Volkerak-Zoommeer en getij op de Grevelingen zijn opgenomen als ontwikkelperspectief in het ontwerpbesluit 'Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer'.
2.1/3.2	Realisatie waterdoelen Subsidie verlenen voor realisatie waterdoelen door waterschappen	Voortgang van realisatie van:	De laatste maanden van 2014 is de subsidieregeling water opengesteld voor onder andere maatregelen in N2000 gebieden. De projecten zijn met de waterschappen besproken en ook de doelen. Het totale plafond voor N2000 is gebaseerd op deze afspraken.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		- 239 km ecologische verbindingszones (2010-15)	<i>Streefwaarde 2014: 80%</i> Deze streefwaarde is niet gehaald, er is in totaal 65% gerealiseerd. De uitvoering van de projecten door de Waterschappen loopt iets achter op de planning door onzekerheden in grondverwerving en procedures. De Waterschappen hebben echter voldoende projecten in de pijplijn om de totale prestatie te halen.
		- 94,9 km herstelde beek top-gebieden	<i>Streefwaarde 2014: 75%</i> Deze is vrijwel gehaald. Er is 73% van de totale opgave gerealiseerd eind 2014.
		- 96 km herstelde beek overig	<i>Streefwaarde 2014: 70%</i> Gehaald, er is 70,5% van de prestatie gerealiseerd in 2014.
		- 63 vispassages (overig)	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 70%. Bij burap 2014-I is de streefwaarde opgehoogd van 70% naar 85%.</i> Deze schatting is niet gehaald door onzekerheden in grondverwerving en procedures. Er is in totaal 79% van de prestatie gerealiseerd. Er zijn voldoende projecten in de pijplijn om de prestatie te halen.
		- 1.889 ha waterberging	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 70%. Bij burap 2014-I is de indicator aangepast van 1.889 ha naar 1.749 ha waterberging door waterschappen. De streefwaarde is verlaagd van 70% naar 60%.</i> Er is 32,5% van de prestatie gerealiseerd in 2014. In het vijfde ijkmoment is vermeld dat de prestatie waterberging niet volgens de oude definitie wordt gerealiseerd, maar dat opgave oplossen knelpunten wateroverlast wel wordt gehaald binnen de BO2.
		- 12.728 ha verdrogingsbestrijding	<i>Streefwaarde 2014: 70%</i> Gehaald, er is 74% van de totale prestatie gehaald.
		- 13 projecten waterkwaliteit	<i>Streefwaarde 2014: 70%</i> Prestatie gehaald (ca 70 %)
2.2/3.3	Subsidie verlenen realisatie door derden	voorgang herstel 28 vennen	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 75%. Bij burap 2014-I is besloten de opgave en streefwaarde te herformuleren. Streefwaarde kan blijven staan.</i> Samen met waterschappen, terreinbeheerders en Bosgroepen heeft de provincie een selectie van kansrijke vennen gemaakt die in 2015 worden hersteld. De beschikbare middelen worden hiermee vrijwel volledig benut. De inventarisatie onder de waterschappen en terreinbeheerders loopt nog, medio september is het resultaat duidelijk. Voor eind 2014 is duidelijk wat de nieuwe opgaven en streefwaarden worden en welke middelen daarmee gemoeid zijn. De benodigde middelen worden voor het eind van het jaar beschikt.
2.3		voortgang herstel 5 wijstgebieden	<i>Streefwaarde 2014: 50% waarvan 37 % gerealiseerd</i> Voor het sluiten van de termijn voor indiening zijn nog 4 subsidieaanvragen ingediend. Naar verwachting wordt hierbij het totale budget beschikt en zijn bij uitvoering van de projecten in 2015 in de pilotgebieden grote stappen gemaakt in het wijstherstel en het zichtbaar maken van

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
1.2	Begeleiding korte termijn maatregelen (Uitvoeringsplan-Zuid-Westelijke Delta)	Realisatie Roode Vaart t.b.v. zoetwater-voorziening West-Brabant	het wijstherstel. <i>Streefwaarde 2014: voorbereiding</i> Gerealiseerd De Samenwerkingsovereenkomst Roode Vaart in combinatie met centrumontwikkeling Zevenbergen is nov-2013 mede ondertekend door provincie Noord-Brabant. Deze maatregel zal uiterlijk 2018 zijn gerealiseerd. Betreft een no regret maatregel, die mogelijkheid biedt voor de zoetwatermaatregel 'doorvoer naar West-Brabant, Tholen en Philipsland' die onderdeel is van de zoetwatervoorkeursstrategie in het kader van het nationaal Deltaprogramma.
1.3	Uitvoeren maatregelen Planologische kernbeslissing 'Ruimte voor de rivier'	4 gerealiseerde projecten/maatregelen	<i>Streefwaarde 2014: uitvoering</i> De uitvoering van de projecten Noordwaard en Overdiepse Polder is voortgezet. Voor het project Waterberging Volkerak-Zoommeer is gestart met de verbetering van de primaire keringen langs het Volkerak-Zoommeer. De dijkverbetering Steurgat-Bergsche Maas binnen de gemeente Werkendam is dit jaar gestart. De dijkverbetering Amer-Dongse (gemeente Geertruidenberg) is gereed gekomen. De overige projecten worden naar verwachting in 2015 afgerond (de uitvoering van deze projecten is in handen van de betrokken waterschappen, respectievelijk (Noordwaard) het rijk).
1.4	Verbetering afgekeurde primaire dijken	Voortgang goedgekeurde dijken	<i>Streefwaarde 2014: voorbereiding</i> Afgekeurde dijkvakken worden in 2015/2016 betrokken bij de uitwerking van het voorkeursalternatief van het Deltaprogramma.
1.5	Verbetering afgekeurde regionale keringen door de waterschappen onder supervisie provincie (gaat in 2014 van start, planning nog onbekend)	plan van aanpak	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> De waterschappen zijn gestart met de voorbereidingen voor de aanpak van de verbeteringen. Dit wordt voortgezet in 2015. Verwacht wordt dat dan ook de uitvoering van het eerste verbeterproject van start gaat. In dit kader is verder relevant dat PS eind 2014 besloten hebben om met een wijziging van de Verordening water het stelsel van regionale keringen aan te passen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	14.414	24.068	14.394	9.674
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	1.490	0	15	15
Rijk	0	0	-663	-663

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Overige programmabaten	5.205	7.697	4.372	-3.325
Baten	6.695	7.697	3.723	-3.974
Saldo lasten en baten	-7.719	-16.371	-10.671	5.700
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr. Res. provinciaal waterplan	6.741	8.274	3.057	-5.217
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	0	0	-520	-520
Bijdr.risicoreserve		0	325	325
Bijdr.reserve grondwaterheffing	0	1.702	1.702	0
Bijdrage uit alg. middelen	978	6.395	6.106	-289
Totale dekking van het saldo	7.719	16.371	10.671	-5.700

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
-Water algemeen	1.674
-Oppervlaktewater	1.703
-Grondwater	6.049
-Waterkwaliteit	734
Totaal onderschrijding	10.160
<i>Overschrijding</i>	
- Hoogwaterbescherming	-163
- Grondwaterkwantiteit	-323
Totaal overschrijding	-486
Totaal afwijking lasten	9.674

De getoonde onderschrijdingen worden veroorzaakt doordat de budgetten voor de uitvoering van de plannen 6 jaar geleden zijn vastgesteld op basis van uitgangspunten die niet meer actueel zijn. Het uitvoeringsprogramma is deels door derden (op eigen kosten) uitgevoerd. Onderdelen zijn goedkoper uitgevallen of niet meer relevant als gevolg van een veranderende rolopvatting van de provincie. De hierdoor ontstane vrijval is in het

verleden al gebruikt voor het naar voren halen van het project Dynamisch Beekdal en het project Roode Vaart.

De niet bestede middelen vloeien terug naar de reserves die gekoppeld zijn aan het PWP 2010-2015. In 2015 worden deze middelen ingezet voor de financiering van de zoetwatermaatregelen Volkerrak/Zoommeer (conform besluit Burap-II).

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
-Water algemeen	-3.213
-Oppervlaktewater	-430
- Overig	-331
Totaal afwijking baten	-3.974

De grootste afwijking heeft betrekking op een geraamde ontvangst wegens convenant hydrologisch natuurherstel die uiteindelijk niet gerealiseerd is in 2014. Reden hiervan is dat de hierbij behorende accountantsverklaring niet tijdig beschikbaar was. Deze accountantsverklaring wordt in het eerste kwartaal 2015 verwacht, waarna een en ander financieel wordt afgewikkeld in 2015.

03.02 Milieu

Inleiding

De provincie zorgt dat het milieu bijdraagt aan een gezonde omgeving voor mens, dier en plant. In het Provinciaal Milieuplan staan hiervoor de voorwaarden. Accenten zijn gezondheid, emissiereductie veehouderij, reduceren fosfaatdruk en monitoring. Ook externe veiligheid, luchtkwaliteit, geluid, geur en licht krijgen aandacht.

Een belangrijk aandeel in het bereiken van de maatschappelijke effecten vindt plaats via de Omgevingsvergunning welke activiteit is belegd bij de omgevingsdiensten. Bij de besluitvorming worden wettelijke normen en aanvullend provinciaal beleid in acht genomen. Dit geldt onder meer voor de aspecten, externe veiligheid, lucht, geluid en geur.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
4 De burger ondervindt geen onaanvaardbaar risico door gevaarlijke stoffen en luchtvaart.	In 2014 is uitvoering gegeven aan het programmabureau Brabant Veiliger, per 1 januari 2015 is dit programma gestopt. In het eerste halfjaar van 2015 vinden nog afrondende werkzaamheden plaats. In 2015 is een nieuw programma gestart gericht op de verbetering van de uitvoering van externe veiligheid, genaamd Impuls OmgevingsVeiligheid (IOV). De provincie heeft de regie over deelprogramma 4 van het IOV. Via dit programma worden financiële middelen beschikbaar gesteld aan omgevingsdiensten die daarmee diensten kunnen leveren aan voornamelijk gemeenten. Inzet is gepleegd op het actueel maken van de Risicokaart, oplossen latente saneringssituaties en het voldoen aan kwaliteitscriteria EV door overheidsinstanties. In 2015 wordt hier een vervolg aan gegeven. In 2015 wordt op deze drie onderdelen 100% gescoord.
5 De luchtkwaliteit in Noord-Brabant voor stikstofdioxide, fijnstof en verzurende stoffen afkomstig van verkeer, landbouw en industrie voldoet aan de wettelijke normen.	De luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke normen. Monitoring hierop vindt onder andere plaats middels 4 meetprojecten waarover jaarlijks wordt gerapporteerd en via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. In 2015 worden 2 meetprojecten geëvalueerd en besloten of de projecten worden gecontinueerd. Vanuit de 4-O's gedachte deelname aan het innovatieve meetproject Aires in Eindhoven, waarbij een verband tussen luchtkwaliteit en gezondheid wordt gelegd. Via vergunningverlening aan bedrijven, belegd bij de Omgevingsdiensten, worden wettelijke normen geborgd. De activiteiten worden in 2015 voortgezet.
6 De geluidskwaliteit langs provinciale wegen, in stiltegebieden, rond industrieterreinen en bij landzijdige luchtvaartactiviteiten voldoet aan de wettelijke normen.	Voldaan wordt aan de wettelijke normen. Dit wordt geborgd door bij provinciale infraprojecten te toetsen aan het vastgestelde Actieplan EU-richtlijn omgevingslawaai, geluidszone rond i.t. Moerdijk wordt gemonitord middels het zonebeheer.

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
8 De kwaliteit van de bodem vormt geen gevaar voor de volksgezondheid en het milieu en de ondergrond worden duurzaam gebruikt.	Er is uitvoering gegeven aan de Wet bodembescherming en het Bodemconvenant. Diverse fases van saneringen zijn afgerond en opgestart. Bij afgeronde saneringen zijn de risico's weggenomen danwel beheersbaar gemaakt. Voor de aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen is veel ervaring opgedaan met GGB. GGB zal steeds vaker ingezet worden. De aanpak van bodemverontreiniging loopt door tot 31 december 2020. Het bestaande Bodemconvenant "Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak Spoedlocaties" is op 31 december 2014 gestopt. 2015 wordt beschouwd als een overgangsjaar waarin via het IPO, samen met het rijk, VNG en UvW een nieuw Bodemconvenant "Bodem en ondergrond" gesloten voor de periode 2016-2020. Het project ABdK stopt definitief per 31 december 2015, in 2015 vinden nog afrondende werkzaamheden plaats. Van het project wordt een eindevaluatie opgesteld. De bovengrond bij Chemie Pack is gesaneerd. Voor het sluitstuk, de sanering van de ondergrond is de aanbesteding gestart. In 2015 zal hiervoor opdracht worden gegeven en worden gestart met de sanering. Er is input geleverd aan het rijk voor de NRD/plan-MER structuurvisie schaliegas en in 2015 zal dat ook gebeuren voor de NRD/plan-MER STRONG om de Brabantse belangen m.b.t. bescherming en benutting van potenties in de diepe ondergrond veilig te stellen. Er is steeds meer aandacht voor de geo(hydro)logische waarde van de ondergrond. In 2014 is een deel van de bodem rond de Centrale Slenk, samen met België, driedimensionaal in beeld gebracht. In 2015 wordt het gebied uitgebreid en worden ook Limburg en Duitsland betrokken. 2015 is het Internationaal Jaar van de Bodem, waarin extra aandacht zal worden besteed aan de waarde van de bodem (vitale bodem).
9 De leefomgeving ondervindt geen onaanvaardbare gevolgen vanuit grondstoffen- en energievoorziening, stortplaatsen en vanuit afvalstoffenverwerking.	De uitrol van Biobased Economy als speerpunt van de Energieagenda vindt plaats. Het Nationaal Energieakkoord heeft kaders gegeven voor de grootschalige inzet van biomassa t.b.v. energieopwekking. De inzet van biomassa als energiedrager wordt via de Energieagenda gerapporteerd. Vergunning/ontheffing verlening voor, toezicht en handhaving op operationele en voormalige stortplaatsen borgen dat er geen onaanvaardbare risico's voor het milieu ontstaan. Een deel van deze taken is opgedragen aan de Omgevingsdiensten. De milieu hygiënische nazorg voor gesloten stortplaatsen vindt plaats op basis van goedgekeurde nazorgplannen. Deze plannen zijn getoetst dat de nazorg op zodanige wijze plaatsvindt dat geen onaanvaardbare risico's ontstaan
10 Een vitale agrofoodsector (maatschappelijk, economisch en ecologisch) in een kwalitatief hoogwaardig landelijk gebied door Transitie in de landbouw (waarbij kwaliteit en toegevoegde waarde in de plaats moeten komen van op kostenminimalisatie gerichte bulkproductie) en nieuwe houdbare verdienmodellen binnen de gehele agrofoodsector.	De provinciale onderdelen uit de UBA (Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood) zijn voor een belangrijk deel uitgevoerd. Te denken valt hierbij aan de Structuurvisie RO, de Verordening Ruimte 2014 en BZV (Brabantse Zorgvuldigheidsscore), waaronder de eerste vergunningen zijn verleend. Ook zijn de eerste verbeterplannen in urgentiegebieden vastgesteld. De middelen en inzet van makel- en schakelcapaciteit om duurzame en slimme innovaties te ondersteunen zijn geregeld vanuit het Innovatieprogramma Brabantse Agrofood. Daarmee is de weg ingeslagen

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	<i>Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?</i>
11 De handhaving voldoet aan wet- en regelgeving.	naar een verduurzaming en versterking van Agrofood in Noord-Brabant. In 2015 zullen we vooral inzetten op versterking van het draagvlak bij alle partners en andere betrokkenen voor het realiseren van de ambities. De handhaving voldoet aan de wettelijke kwaliteitscriteria. Uit de beschikbare informatie van de Omgevingsdiensten blijkt dat ten minste 90% van de handhavingsbeschikkingen in stand blijven na toetsing door de rechtbank en/of de Raad van State. De uitvoering van de 'Handhavingskoers 2013-2016' wordt in 2015 voortgezet.

Toelichting

Een belangrijk aandeel in het bereiken van de maatschappelijke effecten vindt plaats via de Omgevingsvergunning welke activiteit is belegd bij de omgevingsdiensten. Bij de

besluitvorming worden wettelijke normen en aanvullend provinciaal beleid in acht genomen. Dit geldt onder meer voor de aspecten, externe veiligheid, lucht, geluid en geur.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
	Planvorming (beleidscyclus) Inzicht in beleid en beleidsrealisatie van de milieukwaliteit van de Brabantse leefomgeving (UA15)	Rapport toestand van het Brabantse Milieu (nulsituatie) PMP (2012) Midterm review (2013) en Eindevaluatie PMP (2015) Gezondheidskaart van Noord Brabant op basis Gezondheidseffectscreening (GES-methodiek) in 2013, als communicatiemiddel beschikbaar in 2014 Herziening provinciaal milieuplan	<i>Streefwaarde 2014: n.v.t.</i> <i>Streefwaarde 2014: n.v.t.</i> <i>Streefwaarde 2014: n.v.t.</i> <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Neen, vanwege vertraging met het verkrijgen van noodzakelijke actuele brondata. Gevolg is dat de kaarten het eerste kwartaal van 2015 gereed zijn en vrijgegeven kunnen worden. <i>Bij Burap 2014-II is deze nieuwe indicator opgenomen. Het provinciaal Milieu- en Waterplan wordt in 2015 ter vaststelling aangeboden.</i>
	Externe veiligheid (EV)		

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
4.1	Het stabiliseren en waar mogelijk verlagen van risicoperceptie externe veiligheid bij Brabantse burgers	Percentage Brabantse burgers dat zich gespannen dan wel angstig voelt wanneer zij aan risicobronnen denkt (2 jaarlijkse monitoring).	<i>Streefwaarde 2014: 12%</i> Gerealiseerd.
4.2	Creëren en borgen veilige afstand conform wet- en regelgeving tussen risicovolle activiteiten en leefomgeving burgers	Aantal opgeloste latente saneringssituaties (van de in totaal 15) waarvoor de provincie verantwoordelijk is.	<i>Streefwaarde 2014: 15. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 15 naar 13 omdat voor 2 latente saneringen de bestemmingsplanprocedure bij de gemeenten uitloopt tot in 2015.</i>
4.3	Het beschikbaar stellen van betrouwbare informatie over risicovolle bedrijven	Percentage van de in totaal 2150 bedrijven dat actueel, juist en volledig wordt getoond op de risicokaart	<i>Streefwaarde 2014: 95%,</i> Gerealiseerd.
4.4	Borgen van structurele en adequate uitvoering van externe veiligheidstaken, volgens vastgestelde kwaliteitscriteria bij overheidsinstanties (regie door Programmabureau Brabant Veiliger).	Percentage van de 71 Brabantse overheidsorganisaties, dat voldoet aan de vastgestelde kwaliteitscriteria	<i>Streefwaarde 2014: 100%,</i> Nee 97% gerealiseerd, 2 gemeenten hebben nog geen bestuurlijke verklaring afgegeven. Met beide gemeenten wordt overleg gevoerd.
		Uitvoeringsprogramma Brabant veiliger, jaarlijks + evaluatie in 2015	<i>Streefwaarde 2014: 1,</i> Gerealiseerd.
5.1	Lucht Reduceren emissie fijnstof, stikstofdioxide en benzeen	Innovatieve project monitoring luchtkwaliteit, Airreas	<i>Streefwaarde 2014: 1,</i> Gerealiseerd.
		Plan van Aanpak luchtkwaliteit en gezondheid	<i>Streefwaarde 2014: 1,</i> Gerealiseerd.
5.2	Monitoren luchtkwaliteit op specifieke locaties middels metingen	Aantal uitgevoerde en gerapporteerde meetprojecten m.b.t. de luchtkwaliteit in Brabant	<i>Streefwaarde 2014: 4,</i> Gerealiseerd.
	Geluid		
6.1	Stabiliseren en waar mogelijk terugdringen van geluidbelasting:		

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	-in de kernen van stiltegebieden	Evaluatierapport en herzien beleid stiltegebieden	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Deels, het evaluatierapport is gereed. Het beleid is nog niet herzien dit wordt opgenomen in het in 2015 vast te stellen PMWP. Aansluiting wordt gezocht bij de Natuurbeheerplannen. E.e.a. heeft geen gevolgen voor het te bereiken effect.
8.1	Bodem Stimuleren duurzaam gebruik van bodem en ondergrond	Vastgesteld beleidskader voor duurzaam gebruik ondergrond	<i>Streefwaarde 2014: n.v.t.</i>
	Onder andere via inbreng van de provinciale visie (belangen en beleid) in de Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG).	Aantal uitgevoerde pilotprojecten	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Gerealiseerd.
8.2	Wegnemen onaanvaardbare risico's als gevolg van bodemverontreiniging en beheersen en herstellen van bodemkwaliteit	Aantal uitgevoerde fases Wet bodembeheer-saneringen (42 locaties)	<i>Streefwaarde 2014: 48,</i> Nee, 35 fases gerealiseerd. 4 projecten wachten op evaluatie door omgevingsdienst, daardoor 8 fases niet afgerond. In verband met complexiteit sanering hebben 3 projecten vertraging opgelopen waardoor 5 fases niet zijn afgerond. Dit heeft geen gevolgen voor het te bereiken effect.
		Aantal uitgevoerde fases humane spoedlocaties (11 locaties)	<i>Streefwaarde 2014: 20. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 20 naar 13.</i> Ja, 18 fases gerealiseerd.
		Aantal uitgekeerde projectbijdragen (investeringsbudget stedelijke vernieuwing-3)	<i>Streefwaarde 2014: 2,</i> Nee 1
		Aantal uitgevoerde fases complexe projecten (w.o. Moerdijk, Schippers)	<i>Streefwaarde 2014: 0</i>
8.3	Terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau van de risico's van cadmium- en zinkverontreiniging in de Kempen, samen met de provincie Limburg en de waterschappen.	Aantal gesaneerde particuliere erven	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 20. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 20 naar 60 i.v.m. extra financiële middelen van het rijk voor AbdK. Bij burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 60 naar 46 omdat particuliere eigenaren hebben besloten hun terrein niet te laten saneren.</i> Gerealiseerd.
		Km's gesaneerde open zinkaswegen	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 14 km. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 14 naar 15 km. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 15 naar 12 km omdat pas na ontvangst van de benodigde rijksmiddelen kon worden gestart met de voorbereiding van de extra projecten.</i> Gerealiseerd.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
8.4	Zo veel mogelijk verwijderen bron en beheersen risico's van verdere verspreiding bij bodemsanering Chemie-Pack tegen zo beperkt mogelijke kosten.	Aantal afgeronde deelsaneringen grondsaneringen	<i>Streefwaarde 2014: 3,</i> Ja
	Opstarten full scale grondwatersanering		<i>Streefwaarde 2014: n.v.t.</i>
	Werkgelegenheidsimpuls: faciliteren woningisolatie door energicoöperaties	Aantal woningen geïsoleerd	<i>Betreft een nieuwe beleidsprestatie opgenomen bij burap 2014-I met een streefwaarde van 10.000. N.a.v. de commissiebehandeling E&R op 25 april 2014 is de streefwaarde bijgesteld van 10.000 naar 2000.</i> Niet gerealiseerd, eind 2014 zijn subsidiebeschikkingen afgegeven voor de realisering van deze streefwaarde.
		Aantal subsidiebeschikkingen	<i>Bij Burap 2014-II is deze nieuwe indicator opgenomen met streefwaarde 5.</i> Nee, 4 beschikkingen, de overige aanvragen voldeden niet aan de criteria. In 2015 wordt de regeling opnieuw opengesteld om 5e beschikking af te kunnen geven. Geen gevolgen voor het te bereiken effect.
9.1	Grondstoffen en Stortplaatsen Toezicht houden op voormalige en gesloten stortplaatsen, verlenen van ontheffingen en afhandelen van meldingen.	Aantal afgehandelde ontheffingsaanvragen (verleend en geweigerd) voor hergebruik van voormalige en gesloten stortplaatsen.	<i>Streefwaarde 2014: 10,</i> Nee, Slechts 8 ontheffingsaanvragen ontvangen, allen verleend waarvan 1 gedeeltelijk, 10 meldingen ontvangen waarvan 9 geaccepteerd en 1 buiten behandeling gelaten. Geen gevolgen voor het te bereiken effect.
		Uitvoeren van de milieuhygiënische nazorg op gesloten stortplaatsen (cumulatief 9 in 2025)	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, gesloten stortplaatsen Dintelsas en Nyrtar.
10.1	Landbouw en Agrofood , incl uitvoeringsagenda (UA4) Terugdringen agrarische emissies	Aantal jonge agrariërs, dat gebruik maakt van de stimuleringsregeling	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 12. Bij burap 2014-I is de beleidsprestatie komen te vervallen omdat de regeling volledig door het rijk wordt gefinancierd.</i>
10.2	Stimuleren vermindering fosfaat	Aantal ha's grond met gewassen voor uitmijnen fosfaat (PMP)	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 10. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 10 naar 20. Bij Burap 2014-II is vanwege onduidelijkheid over vervangende gronden in de Westelijke Langstraat het aantal ha bijgesteld van 20 naar 15.</i> Gerealiseerd, totaal 15,3 ha

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		Aantal bedrijven dat maatregelen treft voor het verminderen overdaad fosfaat (PMP)	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 20. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 20 naar 10. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 10 naar 4.</i> Gerealiseerd
10.3	Verplaatsen van intensieve veehouderijbedrijven(VIV) in extensiveringsgebieden	Aantal verplaatste intensieve veehouderijbedrijven (portefeuille De Boer)	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 8. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 8 naar 13.</i> Ja, gehaald. In 2014 zijn 12 bedrijfsverplaatsingen formeel afgerond en is één verplaatsing omgezet in een beëindiging.
10.4	Stimuleren en versnellen agrofood	Uitvoeren Innovatieprogramma Brabantse Agrofood	<i>Streefwaarde 2014:</i> Het samenwerkingsmodel voor de uitvoering van het Innovatieprogramma is ingericht en uitgewerkt. Met de BOM, AgriFoodCapital, FoodTechPark Brainport, ZLTO en LIB hebben we afspraken gemaakt over makel- en schakelondersteuning. Daarnaast zijn we breder met partijen (o.a. Kamer van Koophandel, REWIN, Ondernemerslift+) in gesprek hoe we als samenwerkende partijen het aanjagen van innovaties goed kunnen stroomlijnen. Zo bereiden we gezamenlijk themabijeenkomsten voor het aanjagen van innovatieve agrofood initiatieven, waarvan er een in 2014 over agrofood en technologie heeft plaatsgevonden. Vanuit de makel- en schakelcapaciteit zijn diverse proeftuinen/living labs in ontwikkeling ondersteund (meer dan 10). Daarnaast zijn ook diverse clusterinitiatieven ondersteund. De Proeftuinregeling (financieel) is in concept uitgewerkt. Deze regeling bevordert het openstellen van bestaande testfaciliteiten van onderzoekinstellingen en grotere bedrijven voor kleinere bedrijven die deze faciliteiten zelf niet hebben. Momenteel wordt een koppeling gemaakt met financiering vanuit de Europese programma's OP-Zuid en POP. Vanuit het Innovatiefonds zijn in 2014 twee Agrofood investeringen gehonoreerd.
		Gedragen uitvoeringsorganisatie	In het afgelopen jaar heeft de provincie – samen met haar partners – gezorgd voor een stevige basis voor de uitvoering van de UBA, onder andere via de Stuurgroep Brabantberaad. De stuurgroep is nog erg afhankelijk van het initiatief van de provincie en de agenda wordt door de partners nog niet gedragen als een gezamenlijke agenda. Dit is een belangrijk aandachtspunt voor 2015.
		Makel- en schakelcapaciteit regelen voor de innovatieagenda	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Zie toelichting hierboven bij Uitvoeren Innovatieprogramma Brabantse Agrofood.
		Samenwerking in kader van uitvoeringsagenda duurzame veehouderij vormgeven	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. Na de Ruwenbergconferentie in januari 2013 is de Stuurgroep BZV actief betrokken geweest bij de twee belangrijke provinciale kaders; de landbouwonderdelen van de verordening ruimte en de BZV. Zij heeft in dit proces een belangrijke adviserende rol vervuld. Na vaststelling van deze kaders is de Stuurgroep BZV verder ontwikkeld naar de Stuurgroep Brabantberaad en het brede Brabant Beraad is gecontinueerd. Andere voorbeelden van samenwerking zijn het urgentieteam, netwerk de Peelhorst, Brabantse kennisnetwerk zoönose, Agri Meets Design en internationale samenwerking met Italië vanuit het Landbouw Innovatie

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
			Bureau en de missie naar China.
		Met de One-Health kennisinstituten een structuur met adviescommissie opzetten	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Nee, niet gehaald. Het rijk is samen met de provincies bezig met de oprichting van een landelijk kennisplatform Gezondheid en Veehouderij. Dit proces is niet afgerond in 2014 en wordt vervolgd in 2015.
		Bijdrage aan Brabants kennisnetwerk Zoönose uitbreiden met werkbudget	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. Budget is beschikbaar gesteld, maar er is geen aanspraak op gemaakt. Wel is budget gebruikt voor onderzoek naar, voor de humane gezondheid belangrijke, maatregelen in de veehouderij voor de BZV en ketenkwaliteitssystemen/certificering.
		Bijdrage leveren aan het operationaliseren van het endotoxinen toetsingskader	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, gehaald. We nemen deel aan de begeleidingsgroep van het onderzoek van het Rijk naar het toepasbaar maken van de door de Gezondheidsraad voorgestelde endotoxinenorm (30 EU/m3).
		Plan van Aanpak verbreding Van Doornadvies naar boomteelt en gemengd bedrijf (A23)	Nee, niet gehaald. De ZLTO is trekker voor de verbreding naar boomteelt (wordt ontwikkeld in twee centra; Haaren en Zundert). De provincie zal voor gemengde bedrijven geen afwijkende lijn volgen in vergelijking met niet-gemengde bedrijven. Daar is geen apart Plan van Aanpak voor nodig.
		Fosfaataanpak verankeren in het Uitvoeringsprogramma agrarische reductie van emissies (B8), zie ook 10.2)	<i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 1. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 1 naar 0 omdat is besloten geen afzonderlijk plan van aanpak op te stellen.</i>
10.5	Instrumentontwikkeling en monitoring	Aantal ontwikkelde instrumenten /uitgevoerde onderzoeken	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, gehaald. De UBA monitoring, de trendrapportage veehouderijbedrijven, het digitaliseren van de veehouderijgegevens en de BZV (incl. panel zorgvuldige veehouderij) zijn in 2014 gerealiseerd.
11.1.	Omgevingsdiensten	Beschikken over betrouwbare monitoring uitvoering VTH-taken	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Realisatie: 0 De omgevingsdiensten komen stapsgewijs verder: 2014 is een verbetering ten opzichte van 2013, maar de betrouwbaarheid is nog niet op gewenst niveau.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
11.2	Verbeteren van het naleefgedrag (UA18)	Startnotitie Level Playing Field Mate waarin opdracht aan omgevingsdiensten is uitgevoerd (voortgang provinciale werkprogramma) Mate van spontane naleving Ernst van de overtreding	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Realisatie: 0 De ambitie om dit voor 3 omgevingsdiensten en 67 gemeenten te realiseren was te hoog gegrepen en is daarom losgelaten. De provinciale opdracht aan de 3 omgevingsdiensten eist een gelijke behandeling van gelijksoortige gevallen (waarvoor GS bevoegd gezag is). <i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Realisatie van de uitputting komt gemiddeld uit op 98% . <i>Streefwaarde 2014: 70%. (PM, wachten op gegevens van de omgevingsdiensten)</i> Het is niet bekend of de doelstelling is gerealiseerd. De omgevingsdiensten hebben de registraties nog niet op orde (gegevens onvolledig en niet betrouwbaar). Op basis van de wel geregistreerde gegevens lijkt de spontane naleving 67% te bedragen. <i>Streefwaarde 2014: 8%. (PM, wachten op gegevens van de omgevingsdiensten)</i> Ook hier geldt dat door gebrekkige registratie niet bekend is of de indicator is gehaald. Op basis van de wel geregistreerde gegevens lijkt de ernst van de overtreding 4 á 5% te bedragen.

Toelichting handhaving

De spontane naleving is het percentage van de eerste controles waarin geen overtreding wordt geconstateerd. De ernst van de overtreding is het aandeel controles met een ernstige overtreding (categorie 0 en 1 uit de Brabantse Handhavingsstrategie) in het totale aantal controles met overtredingen.

De beleidsontwikkeling en -uitvoering om de doelstellingen voor de komende jaren te realiseren werden verankerd in de uitvoeringsplannen van de eigen organisatie en vanaf het moment dat de omgevingsdiensten van start gingen in de opdracht aan die omgevingsdiensten. Door de transitie werden ook in 2014 veel minder uren met bovendien een lagere productiviteit besteed aan de gewenste beleidsontwikkeling en -uitvoering. Het betreft met name de beleidslijnen:

- inzetten draaiboek om risico's van toepassen bestuursdwang te beperken,
- een gezamenlijk informatiesysteem tussen RUD's en Openbaar Ministerie
- toezicht op afstand,
- stimuleren klachtenmanagement door bedrijven
- omwonenden betrekken bij de milieuprestaties door bedrijven en
- nalevingsgericht opdrachtgeverschap en subsidieverlening.

De achterstand op de beoogde uitvoering van de Handhavingskoers bedraagt inmiddels ongeveer 1 jaar. Hierdoor staan de nalevingsdoelstellingen vanaf 2015 onder druk. Met het samenstellen van de VTH-opdracht 2015 is beoogd de schade te beperken door zo veel mogelijk een inhaalslag op beleidsontwikkeling en -uitvoering te laten plegen.

Er zijn verbetermaatregelen genomen gericht op deze problemen:

Verbetering bedrijfsvoering omgevingsdiensten:

Door de omgevingsdiensten en via het programma ORO wordt gewerkt aan het verbeteren van de bedrijfsvoering en de uitvoering van de provinciale opdracht door de omgevingsdiensten.

Aanvullen interne capaciteit toezicht en handhaving:

Verder bestaat de indruk dat de huidige interne VTH organisatie rond het Omgevingsrecht onevenwichtig qua robuustheid is ingericht (V versus TH). Daarom wordt begin 2015 gestart met een evaluatie van onze interne VTH-organisatie en worden de verbetermogelijkheden in beeld gebracht.

Met de gekozen maatregelen wordt getracht de achterstand niet verder te laten oplopen. De reeds opgelopen achterstand zal niet worden ingelopen. Bij een beter functionerende omgevingsdiensten neemt de efficiëntie weliswaar toe maar dit is hard nodig om de achterstand niet op te laten lopen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	56.900	59.382	55.818	3.564
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	110	15	28	13
Rijk	20.766	19.212	18.359	-853
Overige programmabaten	6.513	11.181	11.376	195
Baten	27.389	30.408	29.763	-645
Saldo lasten en baten	-29.511	-28.974	-26.055	2.919
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit risicoreserve	0	0	2.072	2.072
Bijdr.alg.res.industrielawaai	0			0
Bijdr.res.regionale structuurversterking	0	0	-1.133	-1.133
Bijdr.reserve uitvoeringsimpuls reconstructie	0			0
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	0	0	139	139
Bijdr.alg.reserve voorfinanciering	0	2.000	2.000	0
Bijdr.alg.reserve Chemie-pack	0	1.921	1.261	-660
bijdrage uit overige reserves	0			0
Bijdrage uit alg. middelen	29.511	25.053	21.716	-3.337
Totale dekking van het saldo	29.511	28.974	26.055	-2.919

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
1 Milieu algemeen	1.249
2 Externe Veiligheid	71
3 Lucht, geur, geluid	589
4 Bodem	3.294
5 Afval en grondstoffenbeheer	753
6 Landbouw	1.135
7 Handhaving	5.179
Totaal onderschrijding	12.270
<i>Overschrijding</i>	
1 Milieu algemeen	-4
2 Externe Veiligheid	-57
3 Lucht, geur, geluid	
4 Bodem	-916
5 Afval en grondstoffenbeheer	
6 Landbouw	-2.699
7 Handhaving	-5.030
Totaal overschrijding	-8.706
Totaal afwijking lasten	3.564

1 Milieu algemeen

De onderbesteding is het gevolg van een lagere afrekening met betrekking tot het project Biomassacentrale Breda. (Programma Schoon Brabant)

3 Lucht, geur, geluid

De provincie heeft in 2010 budget beschikbaar gesteld voor Regeling gecombineerde luchtwassers van het ministerie van LNV. In 2014 zijn de laatste beschikkingen afgehandeld. Niet het gehele provinciale budget is gebruikt, hierdoor is het positieve afwikkelverschil ontstaan.

4 Bodem

Aanbestedingen ten behoeve van bodemsanering Chemie Pack zijn voordelig uitgevallen. Niet bestede middelen vloeien terug naar hiervoor opgerichte reserve. De interim-bedrijvenregeling zorgt zowel voor een onderschrijding van de lasten als voor de baten (saldo neutraal).

5 Afval en grondstoffenbeheer

De onderbesteding is het gevolg van een lagere afrekening met betrekking tot het project Kempenbaan. (Programma Schoon Brabant)

6 Landbouw

Er is een schikking getroffen met Asvam BV inzake het niet verkopen van de locatie Snoertsebaan te Deurne. Dit leidt tot een overschrijding van € 2,1 mln. In 2015 wordt dit (bij Burap-l, via de voorziening) rechtgetrokken.

De grootste onderschrijding wordt veroorzaakt door de Uitvoeringsagenda agrofood:

Vertraging bij het verlenen van subsidies in het kader van de subsidieregeling urgentiegebieden zorgt voor deze onderschrijding.

7 Handhaving

De afwijkingen bij handhaving hebben per saldo (onder- en overschrijding) nauwelijks financiële gevolgen. Het betreft louter administratieve afwijkingen. De uitvoeringskosten van de omgevingsdiensten zijn binnen het beschikbaar gestelde budget gebleven.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1 Milieu algemeen	45
2 Externe Veiligheid	-48
3 Lucht, geur, geluid	-52
4 Bodem	-1.083
5 Afval en grondstoffenbeheer	-230
6 Landbouw	212
7 Handhaving	511
Totaal afwijking baten	-645

4 Bodem

De interim-bedrijvenregeling zorgt zowel voor een onderschrijding van de lasten als lagere baten (saldo neutraal).

Inleiding

Het provinciale natuur- en landschapsbeleid is vastgelegd in de nota Brabant: uitnodigend groen (BRUG), de integrale provinciale natuur- en landschapsvisie 2012-2022 en het koersdocument Stad en Platteland. Doelstellingen hierin zijn:

- Een robuuste en veerkrachtige natuur met ecologische verbindingzones en faunavoorzieningen;
- Behoud en herstel van biodiversiteit;
- Een Brabants mozaïek van landschappen met regionale identiteiten;
- Verankering van natuur en landschap in de samenleving.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
12 Verankering van natuur en landschap in de samenleving, in samenhang met economische en sociale culturele ontwikkelingen in een ruimtelijke context.	In 2014 is via een breed palet aan instrumenten (subsidie, Taskforce, opdrachten, stimuleren en faciliteren) gewerkt aan het realiseren van de beleidsdoelen van het programma Natuur en Samenleving. De subsidieregeling Natuur en Samenleving gericht op het versterken van de bijdrage van ondernemers en burgers aan de Brabantse natuur is in 2014 voor het eerst opengesteld en vanwege grote belangstelling snel uitgeput. Op basis van de interne evaluatie is besloten om de regeling op punten aan te passen en in 2015 opnieuw open te stellen.
13 Een samenhangend netwerk van natuurgebieden inclusief verbindingen.	In 2014 is verder gebouwd aan de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant. Naast lopende realisatieprojecten lag daarbij het accent vooral op de voorbereiding van nieuwe structuren zoals het GOB, de transitie van DLG naar de provincie en op het concretiseren van de maatregelen die nodig zijn voor Natura2000 en PAS. Daarmee is een belangrijke basis gelegd voor een voortvarend vervolg. Met de instelling van het GroenOntwikkelfonds Brabant (GOB) worden maatschappelijke partijen, grondeigenaren en agrariërs meer dan voorheen in de gelegenheid gesteld de realisatie van het NatuurNetwerk Brabant zelf op te pakken. In november 2014 is het ecoduct Kempengrens, gelegen over de A67 aan de Belgische grens, in gebruik genomen.
14 Behoud en herstel van biodiversiteit Brabantbreed van stad tot land.	Alle inspanningen zijn erop gericht om de basisvoorwaarden voor het behoud van biodiversiteit op orde te brengen. Naast een samenhangend natuurnetwerk gaat het dan om de goede omgevingscondities van water, bodem en lucht. De biodiversiteit neemt nog altijd af en dat bevestigt dat hiervoor een lange adem van jaren nodig is.

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
15	Een Brabants mozaïek van landschappen met regionale identiteiten gericht op een goed leef- en vestigingsklimaat.	Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn vergaande voorbereidingen getroffen om te komen tot de oprichting van boerencollectieven die met meer eigen verantwoordelijkheid en professionaliteit aan de slag gaan met planmatig natuurbeheer in het agrarisch gebied.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Planvorming (beleidscyclus) Inzicht in beleid en beleidsrealisatie	Toestand Brabantse natuur Rapporten natuurkwaliteit EHS en N2000 Evaluaties Natuur en landschapsbeleid*	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Rapport natuurkwaliteit EHS wordt voorjaar 2015 opgeleverd. Prioriteit ging uit naar de PAS. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja uitgevoerd en afgerond
12.1	Beheer EHS Vaststellen natuurambities en begrenzing EHS t.b.v. inrichting en beheer.	Ambitiekaart EHS (in 2013) en natuurbeheerplan EHS (jaarlijks vanaf 2014)	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Met de vaststelling van de nieuwe ambitiekaart zijn die gewijzigde natuurambities vastgesteld. Door het wijzigen van de natuurambities en het invoeren van zoekgebieden is een veel grotere flexibiliteit voor aanvragers bereikt. Het vaststellen van een aangepaste begrenzing is in 2014 niet gerealiseerd. Dit zal in 2015 plaatsvinden. De reden is dat gekozen is voor een bredere aanpak die meer tijd vraagt. Deze brede aanpak zal naast de doelstelling uit 2014, betrekking hebben op 1) het oplossen van de overbegrenzing; 2) de ligging van flexibele hectares; 3) de actuele stand van inrichting van EHS en 4) het omgaan met hectares voor de inzet van PAS gelden. In 2014 hebben daarnaast op verzoek van derden twee reguliere aanpassingen van het natuurbeheer plaatsgevonden. In 2014 is het ontwerp natuurbeheerplan 2016 met het nieuwe beleid voor agrarisch natuurbeheer vastgesteld. In 2015 wordt dit, na een periode van inspraak, definitief.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
12.2	Verlenen subsidie beheer van de ecologische hoofdstructuur door derden (zie ook 07.07 Groen Ontwikkelfonds; prestaties verwerving en inrichting EHS / EVZ's)	Hoeveelheid te beheren natuur binnen EHS door particulieren en natuurorganisaties (ha) (De streefwaarde is verhoogd omdat de provincie verantwoordelijk wordt voor het areaal beheer van Staatsbosbeheer van 27.000 in 2014) Hoeveelheid natuurgericht beheer van agrarische grond door particulieren (ha) (Lagere streefwaarde omdat de provincie er nog vanuit gaat dat een groot deel van dit natuurbeheer vanaf 2014 onder verantwoordelijkheid van het rijk valt. Indien dat niet het geval zal zijn, wordt dit areaal weer verhoogd tot het niveau 2013)	<i>Streefwaarde 2014: 79.500 ha</i> (Het aandeel van het areaal van SBB in 2014 blijkt groter dan eerder is aangenomen. Het totaal oppervlak met een beheersubsidie in de EHS komt nu op 82.177 ha.) Ja, 82.177 ha; dat is meer dan was voorzien. <i>Streefwaarde 2014: 1250 ha</i> Ja. De verdere uitwerking van het decentralisatieakkoord met commissie Janssen II heeft geresulteerd dat het agrarisch natuurbeheer vanaf 2014 een provinciale verantwoordelijkheid is, in tegenstelling tot wat eerder werd aangenomen. Het totaal van het agrarisch natuurbeheer 2014 komt op 4.918 ha (1.201 ha individueel (NOK) + 3.717 ha collectief beheer (CPLB)).
12.3	Opstellen Natura 2000-beheerplannen	Aantal vastgestelde Natura 2000-beheerplannen, opgesteld door provincie Aantal vastgestelde Natura 2000-beheerplannen, opgesteld door derden	<i>Streefwaarde 2014: 8. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 8 naar 9.</i> 1 beheerplan vastgesteld (Markiezaat). Kader voor vergunningverlening is nu helder. Andere 8 nog niet vastgesteld. Oorzaak: onduidelijkheid over vaststelling van de PAS en afstemming met andere bevoegd gezag (EZ, Defensie) met betrekking tot juridische houdbaarheid kost tijd. <i>Streefwaarde 2014: 12. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 12 naar 0 omdat het landelijke PAS-traject vertraging heeft opgelopen.</i> Nee, door vertraging van de PAS zijn nog geen beheerplannen vastgesteld.
12.4	Realisatie ontsnippering natuur Verlenen subsidie voor realisatie van ontsnipperingsmaatregelen door derden	Aantal te realiseren ontsnipperingsprojecten	<i>Streefwaarde 2014: 3</i> Ja, zelfs 1 meer: 4 projecten (1 in Boxmeer en 3 in Woensdrecht).

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
13.1	Realisatie biodiversiteit Verlenen subsidie voor behoud en herstel biodiversiteit door derden o.b.v. maatregelenkaart leefgebiedplannen	Voortgang van realisatie van: In uitvoering te nemen projecten	<i>Streefwaarde 2014: 50</i> Neen, 16 projecten zijn geschikt. Reden hiervoor is allereerst dat het beschikbare bedrag voor uitvoeringsprojecten in 2014 lager uitviel dan verwacht (i.v.m. een lagere Europese co-financiering). De 16 beschikte projecten zijn daarnaast groter in omvang en impact dan verwacht en daarmee is het subsidieplafond van € 2,2 miljoen bereikt.
13.2	Programmatistische Aanpak Stikstof	Vaststelling Programmatistische Aanpak Stikstof	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Neen. De Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) is een landelijk programma, waarvan de vaststelling is vertraagd. De vertraging van de PAS heeft tot gevolg dat ook de voortgang in de afhandeling van de werkvoorraad aan Nbwet-vergunningaanvragen is vertraagd. Naar verwachting treedt de PAS voor de zomer 2015 in werking.
14.1	Realisatie karakteristiek landschap Verlenen subsidie voor realisatie karakteristiek landschap door derden	Voortgang van realisatie van: Aantal projecten inrichting en beheer van natuur en landschap (via Stimuleringskader groenblauwe diensten)	<i>Streefwaarde 2014: 350</i> Neen, 220 projecten zijn gesubsidieerd. De belangrijkste reden voor een lager aantal gerealiseerde projecten is dat in 2014 een groot aantal gebiedscontracten is beëindigd. Hierdoor is de uitvoering van het Stimuleringskader in een groot deel van Brabant tijdelijk stil gevallen. Naar verwachting zullen in de eerste helft van 2015 zes nieuwe gebiedscontracten worden gesloten, waarmee het aantal deelnemende gemeenten weer op het peil van begin 2014 ligt.
	Realisatie verankering natuur en landschap in maatschappij	Aantal projecten realisatie landschapselementen (via regeling Verbindingen en landschap)	<i>Streefwaarde 2014: 55</i> Neen. Gerealiseerd: 40 projecten. Dit is minder dan de streefwaarde. De belangrijkste reden hiervoor is dat het animo onder aanvragers (gemeenten , waterschappen) lager was dan in andere jaren, omdat cofinanciering door derden vereist is.
15.1	Verlenen subsidie voor bevorderen draagvlak en samenwerking tussen partijen voor realisatie natuur- en landschapsdoelen	Voortgang van realisatie van: Aantal gesubsidieerde natuurorganisaties	<i>Streefwaarde 2014: 5</i> Ja, de prestatie is gerealiseerd. Subsidie is verleend aan 3 organisaties.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
15.2	Mobiliseren betrokkenheid en actieve inzet van gemeenten, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties voor inzet op natuur en landschap in hun kernactiviteiten en voor realisatie van provinciale natuur- en landschapsdoelen.	Plan van aanpak Aantal deelnemende gemeenten in 2014. Aantal lopende initiatieven van gemeenten en vrijwilligers Aantal deelnemende organisaties in 2014. Aantal initiatieven van organisaties	Gerealiseerd <i>Streefwaarde 2014: 10</i> Ja, dit is ruimschoots bereikt. Via subsidieregeling Natuur en Samenleving voeren gemeenten projecten uit en gemeenten nemen deel aan leerbijeenkomsten Via de subsidieregeling Natuur en Samenleving zijn 11 projecten (actief groen burgerschap) aan gemeenten gegund. Daarnaast zijn aan 5 organisaties projecten gegund voor behoud en werven van nieuwe natuurvrijwilligers. <i>Streefwaarde 2014: 5</i> Ja, gerealiseerd. Via de subsidieregeling worden naast bedrijven en gemeenten door 17 verschillende organisaties projecten uitgevoerd. Daarnaast hebben we opdrachten verstrekt aan 3 organisaties. Via de subsidieregeling Natuur en Samenleving en via opdrachten worden initiatieven ondersteund.
15.3	Mobiliseren betrokkenheid en actieve inzet van bedrijfsleven voor inzet op natuur en landschap in hun kernactiviteiten en voor realisatie van provinciale natuur- en landschapsdoelen	Plan van aanpak (Taskforce SER Natuur en Economie) Aantal initiatieven ondernemers. Aantal deelnemende regio's	Gerealiseerd. Operationeel; tussenrapportage november 2014; incl. bevindingen en aanbevelingen voor deelnamen bedrijfsleven aan investeringen in EHS. <i>Streefwaarde 2014: 10</i> Ja, 6 actief deelnemende ondernemers. Daarnaast zijn aan 4 ondernemingen subsidies verstrekt voor implementeren van een verdienmodel. <i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, 5. Hierbij gaat het om 5 economische regio's: Automotive Campus Helmond, Brainport Innovation Campus, Duurzaam Industrierrein Cranendonck, Industrierrein Moerdijk, Vossenbergh e.o. (Tilburg).
15.4	Duidelijkheid inzake provinciale rol en positie Nationale Parken voor de (middel)lange termijn	Visie op toekomst en transitie van de nationale parken	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> De prestatie 2014 is deels gerealiseerd. Afgesproken is om de nationale parken te helpen met het opzetten van nieuwe verdienmodellen. Hiertoe is een subsidieregeling in het leven geroepen die de partijen helpt om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen. De kwaliteit van de projectvoorstellen viel echter enigszins tegen, waardoor de beschikbare middelen niet zijn uitgeput. Een tweede tender biedt nieuwe kansen. In maart 2015 moeten de nieuwe

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
	Uitwerking Natuur en samenleving (doel, strategie en resultaat)	Programma Natuur en samenleving 2014-2022	subsidieaanvragen zijn ingediend. <i>Bij burap 2014-I is deze nieuwe beleidsprestatie opgenomen. De indicatoren onder 15.2 en 15.3 over de plannen van aanpak worden samengevoegd uitgewerkt in 1 programmaplan.</i> Gerealiseerd
	Kennisontwikkeling groen ondernemerschap	Samenwerkingsovereenkomst HAS-provincie met jaarlijkse kennisagenda	<i>Bij Burap 2014-I is deze nieuwe beleidsprestatie toegevoegd t.b.v. de verankering van natuur in de samenleving.</i> Ja gerealiseerd
	Integrale gebiedsontwikkeling Economie en Natuur	Taskforce Economie en Natuur t.b.v. Automotive Campus Helmond Moerdijk	Ja in uitvoering.
	Vitale bodem	Plan van aanpak	In voorbereiding.
	Natuur en gezondheid	Instellen taskforce	Ja gerealiseerd. Operationeel sinds medio oktober 2014.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	11.641	77.063	38.047	39.016
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	-223	-223
Rijk	0	43.833	12.889	-30.944
Overige programmabaten	26	2.306	849	-1.457
Baten	26	46.139	13.515	-32.624
Saldo lasten en baten	-11.615	-30.924	-24.532	6.392
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.regionale structuurversterking	0	0	-2.099	-2.099
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk	0	1.840	1.802	-38

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
gebied				
Bijdr.reserve balansverkort	0	279	-90	-369
Bijdr.res.revitalisering landelijk gebied	0	5.964	4.044	-1.920
Bijdrage uit reserve PWP	0			0
Bijdrage uit alg. middelen	11.615	22.841	20.875	-1.966
Totale dekking van het saldo	11.615	30.924	24.532	-6.392

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
1 Uitgaven natuurcompensatie	500
2 Pas en natura 2000 projecten	15.995
3 Biodiversiteit	1.061
4 Groen/blauw stimuleringskader	3.078
5 Natuur en samenleving (brug)	1.021
6 Schoon Brabant	1.805
7 Beheersing grondverwerving budget (rente voorfinanciering)	2.462
8 SNL (EHS beheer)	10.949
9 Overig	3.569
Totaal onderschrijding	40.440
<i>Overschrijding</i>	
10 EVZ (droog)	-1.146
11 Overig	-278
Totaal overschrijding	-1.424
Totaal afwijking lasten	39.016

1 Uitgaven natuurcompensatie

De bestemmingsplanprocedure ontwikkeling Duurzaam Industriepark Cranendonck (DIC) heeft vertraging opgelopen. De voorgenomen verkoop van EHS grond in het Ringselven van Nyrstar aan Natuurmonumenten is gekoppeld aan de natuurcompensatie verplichting.

2-Pas en Natura 2000 projecten

Bij de subsidie regeling biodiversiteit en leefgebieden (openstelling € 10 mln) is € 4,6 mln. lager beschikt doordat een aantal van de aanvragen onvoldoende toegelicht was, waardoor niet kon worden beschikt.

De subsidieregeling water (€ 10,2 mln) is gesloten op 19 december 2014 waardoor de beschikkingen pas in 2015 worden verantwoord maar €9,6 mln zal worden toegekend. Daarnaast heeft het dossier piekbelaster (€ 2,5 mln) vertraging opgelopen doordat het uitkopen van piekbelasters veel tijd vergt. Inmiddels zijn er twee piekbelasters verplaatst en momenteel worden er argumenten afgewogen om ook een derde piekbelaster te verplaatsen, waarbij de nog beschikbare middelen een bijdrage zullen leveren.

3-Biodiversiteit

Betreft een positief afwikkelingsverschil € 0,25 mln en project Life + Groote Peel kon niet meer verantwoord worden in 2014.

4- Groen/blauw stimuleringskader

Door een wijziging van de verantwoordingssystematiek met ingang van 2014 zijn de baten evenals de verplichtingen als balanspost opgenomen bij het sluiten van een nieuw gebiedscontract. Daarnaast zijn er twee nieuwe gebiedscontracten afgesloten en voor zes gebiedscontracten heeft een eindafrekening plaatsgevonden.

5- Natuur en samenleving (BrUG)

Betreft een twee jarig programma Natuur en Samenleving voor de financiering van de uitvoeringsactiviteiten voorzien voor de lopende bestuursperiode 2014 en 2015. De subsidieregeling Natuur en Samenleving is opengesteld tot en met 31 maart 2015. Hierin

is ook de bijenmotie via een wijziging van de regeling toegevoegd (€ 0,3 mln) .Het resterende budget dient te worden overgeheveld daar de regeling doorloopt in 2015 en de volledige dekking in 2014 diende plaats te vinden bij de openstelling van de regeling en betreft een twee jarig programma.

6-Programma Schoon Brabant/Samen Investeren in Brabant(stad)

De onderbesteding is het gevolg van een lagere afrekening met betrekking tot het project Waterakker (€ 0,13 mln) Groene Peelvallei (€ 1,3 mln) en Groenblauw raamwerk (€ 0,4 mln)

7- Beheersing grondverwerving budget (rente voorfinanciering)

In de eindejaarsbrief 2014 is al aan uw Staten medegedeeld dat de rentelasten voorfinanciering grondverwerving ad € 2,4 mln komen te vervallen t.g.v. de algemene middelen. De rentekosten zijn al gedekt door de investeringsagenda.

8- SNL Beheer

Conform de uitspraak van de commissie BBV begin april 2015 zijn de lasten voor natuurtaken die overkomen van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (voormalige dienst regelingen) in de jaarstukken opgenomen.

9- Overige

Binnen de productgroep hebben zich verspreid over de diverse producten diverse kleinere onderbestedingen voorgedaan tot een totaalbedrag van € 3,6 mln.

10-Ecologische verbinding zone

Een administratieve correctie heeft plaatsgevonden met betrekking tot de jaren 2012-2013 waar een te hoog bedrag was opgenomen als positief balansafwikkelingsverschil.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
1.Rijksbijdrage piekbelaster	517
2 DU Natuurbeheer	-31.370
3 Biodiversiteit	-16
4 Inkomsten groen blauwe diensten	-1.764
5 overige	9
Totaal afwijking baten	-32.624

Toelichting op de baten

1 Rijksbijdrage Piekbelaster Peelvenen

Bijdrage van Rijkswaterstaat ontvangen van € 526.919 die deel uitmaakt van middelen waarvan de provincie een toezegging heeft gedaan in juni 2010 aan de bestuurscommissie Peelvenen dat de bijdrage van € 1.700.000 beschikbaar zou blijven voor grondaankopen in de Peelvenen. Dekking van de resterende middelen moet volgen uit de verkoop van ruilgronden.

2 DU natuurbeheer EHS en Pas

Lagere onttrekking uit de rijksmiddelen door de onderbesteding bij PAS en Natura 2000 projecten (zie toelichting nr. 2 bij de lasten) en SNL Beheer (zie 8).

4 Inkomsten groen blauwe diensten.

Door een wijziging van de verantwoordingssystematiek met ingang van 2014 zijn de baten evenals de verplichtingen als balanspost opgenomen bij het sluiten van een nieuw gebiedscontract. Van voorgaande jaren zijn de baten nu als totaal opgenomen als balansvordering en dat resulteert in een voordeel. (zie ook de toelichting bij de lasten).

4 Economie

Programma 04 Economie	78
04.01 Algemeen economisch beleid	81
04.02 Economisch programma Brabant	87
04.03 Internationalisering en Europese programma's	95

Programma 04 Economie

Portefeuillehouder: L.W.L. Pauli, J.J.C. van den Hout (duurzame energie)

Inleiding

In de Agenda van Brabant is de ruimtelijke-economische structuur benoemd als één van de kerntaken van de provincie. Onze ambitie is om toe te groeien naar een internationale kennis en innovatieregio. Vernieuwing is hierbij het sleutelwoord.

In het programma Economie zetten we in op het versterken van de economische structuur, het verbeteren van de innovatiekracht en het versterken van onze internationale positie.

Deze doelstellingen zijn uitgewerkt in het Economisch Programma Brabant (loopt tot 2020) en in de meerjarenstrategie Brabant in internationaal perspectief. Het door ons ingezette instrumentarium – waaronder inzet BOM, fondsen, subsidies, stimuleren triple-helix samenwerking – draagt bij aan het realiseren van de doelen.

Algemeen beeld

De (na-ijl) effecten van de economische crisis worden (met name begin 2014) in Brabant nog steeds gevoeld, bij bedrijven maar ook in toenemende mate bij onze partnerorganisaties. Dit stelde ons ook in 2014 voor de expliciete uitdaging om onze rol als triple helix partner op het economisch terrein stevig op te pakken. Dat doen wij als provinciale organisatie niet alleen, ook de BOM en de Rewin spelen hierbij een belangrijke rol. De BOM heeft bijvoorbeeld de fondsen voor innovatie en energie in uitvoering genomen. Daarnaast is het Breedbandfonds in een pilot-fase van start gegaan. De REAP's (Regionale Economische Actieprogramma's) zijn in 2014 voortgezet en VisitBrabant is gelanceerd. Het faciliteren van de sociale partners/triple helix vormt een belangrijk onderdeel van ons economisch beleid. Dat is met name zichtbaar in onze aanpak om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter in balans te krijgen. Op het vlak van fysieke omgeving levert het (via de BOM) herstructureren van bedrijventerreinen een bijdrage aan een betere kwaliteit van werklocaties. Daarnaast wordt steeds meer een beroep op ons gedaan om samen met andere partners als gemeenten nieuwe bedrijvigheid in Brabant te kunnen accommoderen.

In de loop van 2014 heeft de Brabantse economie weer een positieve wending gekregen. Met name innovatieve bedrijven die zich richten op de export van producten lijken als eerste te profiteren van het aantrekken van de economie. Financiering van innovatieve en groeiende bedrijvigheid blijft evenwel een aandachtspunt: reguliere financiers spelen nog steeds erg op zeker, zodat er op het terrein van vroege fase financiering een rol blijft weggelegd voor de overheid. De provincie bevordert een gesloten financieringsketen en

ketenregie, waardoor bedrijven in moeilijke fasen van de ontwikkeling, ondersteund worden.

In 2014 zijn de nieuwe Europese Programma's van start gegaan. Met succes is een gezamenlijke Zuid-Nederlandse strategie (RIS3) uitgestippeld om deze programma's maximaal te benutten. Het OP-Zuid, waarvoor onze provincie door Brussel is aangewezen als management autoriteit, is omgebouwd tot een innovatieprogramma, dat sterk op kwaliteit stuurt. Ook de grensoverschrijdende programma's met Vlaanderen en Duitsland zijn toegespitst op innovatie en energie.

De provincie heeft samen met partners inkomende en uitgaande handelsmissies voor Brabantse bedrijven georganiseerd. Met name internationaal heeft Brabant zich op een aantal toonaangevende beurzen geprofileerd wat heeft bijgedragen aan de uitstraling van één van de meest innovatieve regio's van Europa.

De toekenning van het EER label is in tal van evenementen en publicaties benut en onderstreept. Dit werd versterkt doordat begin 2014 Brabant de Fdl-award van de Financial Times won, vanwege de beste investeringsstrategie van West-Europa voor buitenlandse bedrijven.

Mijlpalen 2014

- Het Innovatiefonds, Energiefonds en Breedbandfonds zijn opgericht en volledig operationeel (zie programma 7 Investeringsagenda);
- De Kadernotitie Vrijetijdseconomie is volledig in uitvoering. De transitie van de uitvoeringsorganisatie het Vrije Tijdshuis is succesvol afgerond met de start van de Brabantse marketingorganisatie VisitBrabant en de daarbij behorende governancestructuur;
- Zorgconomie/life science; de opgedane ervaringen in de lerende netwerken dementie, e-health & zelfmanagement en informele zorg zijn via nationale en internationale bijeenkomsten breed uitgerold. De samenwerking met Gelderland en Overijssel heeft geleid tot een nieuw cluster van lifesciences en medische technologie bedrijven en kennisinstellingen;
- Via het Pact Brabant en de Brabantse Arbeidsmarktagenda gaven wij uitvoering aan het Brabant arbeidsmarktakkoord en de Crisisaanpak. Met en door onze steun is in de arbeidsmarktregio's in triple-helix verband samengewerkt aan een flexibeler en op de vraag toegesneden arbeidsmarkt, onder andere via zogenaamde proeftuinen.

Met de Werkgelegenheidsimpuls hebben wij de vernieuwing een extra impuls kunnen geven.

- De Logistieke Agenda Brabant is in uitvoering, waardoor een samenhangende aanpak van de innovatie in dit topcluster heeft plaatsgevonden. Door 50 logistieke bedrijven in Brabant is het Koningshoeveconvenant ondertekend. Dit moet leiden tot een sterkere concurrentiepositie van het logistieke MKB en meer nieuwe vestigingen.
- De uitvoeringsorganisatie Innovatie Agrofood is ingericht en het Innovatieprogramma Agrofood levert de eerste resultaten op (nieuwe bedrijven, bedrijvenclusters en field labs). In het programma werken verschillende partijen samen, waaronder de BOM, Agrifood Capital, Foodtech park Helmond, ZLTO, LIB, KvK, Ondernemerslift+, Rewin en de BZW. De uitvoering van het programma wordt door de provincie in samenwerking met de BOM gecoördineerd.
- Er zijn belangrijke stappen gezet in de versterking van de economische ondersteuningsstructuur MKB, zoals de Samenwerkingsagenda Rijk – Regio waarin we samenwerkingsafspraken maken met het Rijk over samenhangende dienstverlening aan het MKB (uitwerking “no wrong door” principe). De BOM heeft in het verlengde daarvan een convenant afgesloten met de KvK/Ondernemerspleinen en is strategische allianties aangegaan met belangrijke kennisinstellingen voor Brabant, zoals de NHTV en de TU/e.
- Het programma Werklocaties is voortvarend ter hand genomen, waarbij zowel de economische als de ruimtelijke en ecologische aspecten in samenhang worden opgepakt. Regionaal zijn afspraken gemaakt over de planning van werklocaties. Ook is stevig ingezet op het accommoderen van nieuwe bedrijvigheid voor Brabant en uitbreiding van bestaande (grote) bedrijven. Daarbij wordt nauw samengewerkt met onder andere de BOM.
- In totaal is circa 2000 ha. bestaand bedrijventerrein geherstructureerd, conform taakstelling.
- Samen met partners in de Delta-regio hebben wij naar aanleiding van de sluiting van Philip Morris in Bergen op Zoom een actieprogramma voor economische structuurversterking in de Delta-regio opgesteld en aan de minister aangeboden.
- De organisatie van een aantal strategisch bepalende bestuurlijke en economische missies (agrofoodmissie Jiangsu, bestuurlijk bezoek current investors Japan, WES-beurs in Stuttgart en Hannover Messe). Ook zijn er voor bepalende Brabantse sectoren inkomende (high level) bezoeken en missies georganiseerd in samenwerking

met de BOM (o.a. Science en Technology vanuit Jiangsu en ontvangst Minister Schmid van Baden-Württemberg). Daarnaast is de 20-jarige zusterrelatie gevierd tussen Brabant en Jiangsu, met als hoogtepunt het bezoek van de gouverneur van Jiangsu.

- Door onze inspanningen zijn het programma OPZuid en Duitsland-Nederland (Interreg 5A) goedgekeurd. Het Vlaanderen-Nederland programma (Interreg 5A) is eind november 2014 opengesteld voor de eerste call. Dit programma is inmiddels goedgekeurd. De overige Programma's (POP3, Twee Zeeën en Maas-Rijn) zullen in de loop van 2015 goedgekeurd worden.
- De drie grote relatie-evenementen (proefmei, DDW en Brabantdag in Brussel) zijn, in overleg met Communicatie, helder en stevig gepositioneerd. Zowel tijdens de betreffende evenementen als in de communicatie en media daaromheen. Met name internationaal heeft Brabant zich op een aantal toonaangevende beurzen nadrukkelijk laten zien (Hannover Messe, WES-Stuttgart) wat heeft bijgedragen aan de uitstraling van een van de meest innovatieve regio's van Europa.
- De toekenning van het EER label (European Entrepreneurial Region) is in tal van evenementen en publicaties optimaal benut en onderstreept. Dit werd versterkt doordat begin 2014 Brabant de Fdl-award van de Financial Times won, vanwege de beste investeringsstrategie van West-Europa voor buitenlandse bedrijven.

04 Economie

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	29.012	30.668	29.593	1.074
Toegerekende apparaatslasten	8.309	8.309	9.061	-751
Totaal lasten	37.321	38.977	38.654	323
<u>Baten</u>				
Rijk	5.977	8.768	6.592	-2.176
Europa	389	0	1.462	1.462
Overige programmabaten	0	998	1.216	218
Totaal baten	6.366	9.766	9.270	-496
Saldo van baten en lasten	-30.955	-29.210	-29.384	-173
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	200	1.751	6.227	4.476
Dekking uit alg.middelen	30.755	27.459	23.157	-4.302
totale dekking van het saldo	30.955	29.210	29.384	173

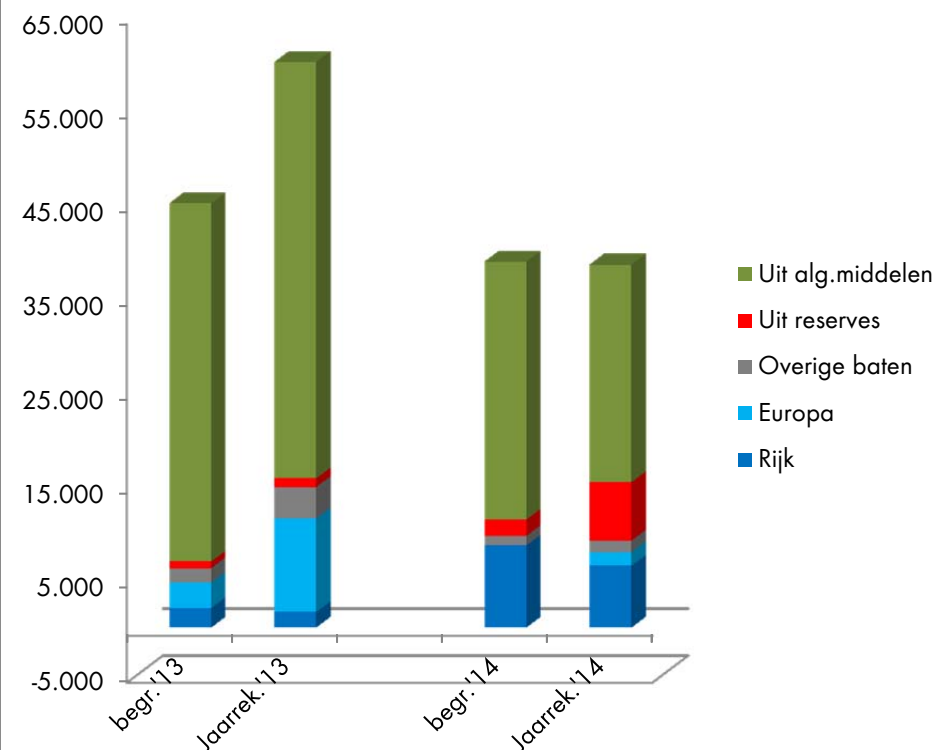
Lasten

Vershil wordt o.a. veroorzaakt door:

€ 1,8 mln. Positief afwikkelingsverschil op projecten Samen Investeren (04.01)

€ 1,2 mln lagere uitgaven i.h.k.v. herstructurering bedrijventerreinen (ook lagere baten) (04.02)

€ 1,3 mln. Cofinanciering OP Zuid (04.03)

Middeleninzet programma Economie
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

04.01 Algemeen economisch beleid

Onze rol binnen het economisch domein richt zich op het realiseren van een stevige basisinfrastructuur, alsmede op het stimuleren van innovatie via investeringsprogramma's. Tot de basisinfrastructuur behoren onder meer de arbeidsmarkt, ondersteuning MKB en werklocaties.

De BOM is onze belangrijkste uitvoeringsorganisatie. In 2014 zijn het Innovatiefonds en het Energiefonds in uitvoering genomen en de eerste initiatieven zijn gehonoreerd.

Daarnaast is de pilot-fase van het Breedbandfonds met succes gestart en uitgevoerd. Op basis van de bevindingen in de pilot-fase wordt het Fonds in 2015 open gesteld. Met de BOM zijn nadere afspraken gemaakt over samenwerking op het gebied van acquisitie. In 2014 is de BOM/BHB geëvalueerd. In 2015 worden met de BOM afspraken gemaakt hoe de aanbevelingen geïmplementeerd zullen worden.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Versterking economische structuur	Het versterken van de economische structuur is een zaak van lange adem. In het Economisch Programma Brabant wordt hierop ingezet door zowel de aanpak in triple-helix verband, als ook door het werk van de Brabantse OntwikkelingsMaatschappij (BOM) en de Rewin. In ondersteunende zin zijn hiertoe de volgende specifieke zaken te noemen in 2014: De BOM heeft de fondsen voor innovatie en energie in uitvoering genomen. Daarnaast is het Breedbandfonds in een pilot-fase van start gegaan. De BOM heeft de taakstelling voor Herstructurering gehaald, de REAP's (Regionale Economische Actieprogramma's) zijn voortgezet en VisitBrabant is gelanceerd. Ook is de regeling Werkgelegenheidsimpuls vastgesteld en uitgevoerd. Samen met partners in de Delta-regio hebben wij naar aanleiding van de sluiting van Philip Morris in Bergen op Zoom een actieprogramma voor economische structuurversterking in de Delta-regio opgesteld en aan de Minister aangeboden.
2 Verbeteren innovatiekracht van de Brabantse economie (hoofdpogave)	In het Economisch Programma Brabant is ingezet op het verbeteren van de innovatiekracht van en tussen de zes prioritaire economische clusters in Brabant (High Tech Systemen en Materialen (incl. automotive en solar), Life Sciences & Health, Agrofood, Logistiek, Biobased economy en Maintenance) en het versterken van onze internationale positie. Dit middels een voorwaardenscheppende rol en een rol als actieve partner in de triple helix. Financiering van innovatieve en groeiende bedrijvigheid blijft ook na de crisis een aandachtspunt. De provincie bevordert een gesloten financieringsketen en ketenregie en ondersteunt in dat kader ook een aantal initiatieven. (zie 4.2)

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Samenwerken economisch beleid (UA22) d.m.v. doorlopende REAP subsidie regeling en maatwerk afspraken met decentrale overheden bijvoorbeeld Metal Valley (Zie verdere uitwerking het economisch programma 04.02) Opdrachtverlening tot verzamelen economische basisinformatie Vrijtijdseconomie:	- Aantal Brabantse regio's Regionale Economische Actie Programma's (REAP's) - financiële ondersteuning maatwerkafspraken Aantal digitale publicaties	<i>Streefwaarde 2014: 4 subsidietoekenningen,</i> Ja, Alle vier de REAP-organisaties zijn beschikt. De regionale economie wordt gestimuleerd door bijdrage aan projecten in de experimentele/startfase <i>Streefwaarde 2014: doorlopend proces</i> Ja, In 2014 zijn maatwerkafspraken gemaakt voor 4 toplocaties. Voor Metal Valley betrof het programma-ondersteuning. Daarnaast zijn maatwerkafspraken gemaakt middels subsidie dan wel bestuurlijke afspraken over de financiële ondersteuning van nog 3 toplocaties in Brabant <i>Streefwaarde 2014: 1 per jaar</i> overgegaan naar Kennis en onderzoek
2.1.	Opdrachtverlening transitie VTH (Vrijtijdshuis) T.b.v. de groei van vooral dagtoerisme met relatief lage bestedingen naar een langere verblijfsduur met hogere bestedingen verwijzen wij naar het economisch programma (programmatische deel zie 04.02)	De uitvoeringsorganisatie wordt in 2014 getransformeerd om de doelen en prestaties van het uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie te realiseren - Transformatie opdracht	Ja, De transitie van Vrijtijdshuis naar VisitBrabant met governancestructuur is uitgevoerd, op basis van koers en focus die in triple helix verband is ontwikkeld. VisitBrabant heeft een nieuwe vestigingslocatie in de KVL-leerfabriek in Oisterwijk. De eerste Visit- en Connectdiensten zijn beschikbaar en worden doorontwikkeld. De hiervoor opgebouwde reserves zijn daarmee afgebouwd en zijn in lijn met de ASV. <i>Streefwaarde 2014: realisatie transformatie</i> Ja, In september 2014 is de nieuwe marketingorganisatie VisitBrabant opgericht, vanuit een transformatie van het Vrijtijdshuis. VisitBrabant is verhuisd naar het erfgoedcomplex KVL in Oisterwijk en heeft een nieuwe governance met onder andere een strategische Board en de Visit-tafel met triple-o plus vertegenwoordigers. Gezamenlijk is de koers en focus bepaald om meer bezoekers van verder weg naar Brabant te trekken, die langer blijven en meer besteden. Hiervoor wordt ingezet op slimme marketing en er is een innovatieve ICT (portal) in ontwikkeling. Er zijn o.a. vruchtbare contacten gelegd met de internationale reisindustrie en er worden al meerdere connect-diensten aangeboden voor ondernemers. Op basis van een lening is ook gestart met de ontwikkeling van innovatieve ICT-functionaliteiten en marketinginstrumenten. Deze doorontwikkeling loopt door in 2015. Er is een stevige basis gelegd waarmee de vrijetijdseconomie en daarmee ook de andere opgaven zoals cultuur en agrofood in de komende jaren flink versterkt kunnen worden. Het proces zit in de beginfase en zal de komende jaren moeten worden doorontwikkeld om de doelen in 2020 te kunnen realiseren.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
3.1	Realiseren van een aantrekkelijke werkomgeving om bedrijven te trekken en talenten te binden d.m.v. participatie in Brabantse economie	Verlenen subsidie aan VTH met prestatie-indicatoren Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) door middel van jaarplannen met concrete prestatie-indicatoren. Aantal projecten uit het uitvoeringsprogramma Bedrijventerreinen en andere werklocaties Regionale herstructureringsprogramma's ha Mede-ontwikkelen prioritaire clusters	<i>Streefwaarde 2014: jaarlijks</i> Ja, Jaarlijkse begrotingssubsidie verleend op basis van een in overleg opgesteld werkplan. Hierin zijn naast de basisexploitatie en additionele doorontwikkelingsactiviteiten ook de cross-over projecten opgenomen tussen vrijetijdseconomie en natuur (Natuurpoorten), met cultuur (Militair Erfgoed) en met agrofood. Hierbij zijn verplichtingen ten aanzien van accountmanagement opgenomen en zijn afspraken gemaakt in lijn met de P&C-cyclus. <i>Streefwaarde 2014: 1 jaarplan</i> Ja, In het Activiteitenplan 2014 zijn concrete prestatie-indicatoren opgenomen voor de herstructurering van bedrijventerreinen. De overeengekomen prestaties zijn geleverd. In het activiteitenplan is in 2014 meer de focus gelegd op terreinen die zijn gerelateerd aan de economische topclusters (toplocaties). <i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, In totaliteit zijn in 2014 8 projecten uit het Uitvoeringsprogramma Bedrijventerreinen en andere werklocaties uitgevoerd, bovenop het aantal van reeds uitgevoerde projecten (2) en projecten die doorlopen in 2015 (3) dan wel continue processen zijn (regionale afspraken, 3) <i>1680 ha</i> Ja, In totaal zijn in nu 2000 ha bedrijventerrein in Brabant geherstructureerd. In 2014 zijn er 11 nieuwe projecten bijgekomen op basis van de 2^e tranche van het Provinciaal herstructurerings Plan (PHP) <i>Streefwaarde 2014: 1 project</i> Ja, In 2014 is de provincie met BOM Bedrijfslocaties betrokken geweest bij het mede ontwikkelen van 2 (nieuwe) clusters Niet als prestatie in 2014 gepland: Havenstrategie

Toelichting

De samenwerking tussen en binnen de regio's en met de provincie in het kader van REAP is voortgezet. Een eerste aanzet voor het evalueren van effectiviteit en efficiency van het REAP-regeling is in 2014 opgepakt, zodat in 2015 eventuele heroverweging en/of aanpassing van de regeling kan plaatsvinden.

De uitvoering van het programma VTE 2013-2020 verloopt voortvarend. Met het programma wil Brabant de meest gastvrije en innovatieve vrijetijdspovincie van Nederland worden. Doelen zijn vergroting van de werkgelegenheid en economische structuurversterking. Daartoe wordt onder andere ingezet op het realiseren van cross-overs

met bijvoorbeeld cultuur, leefbaarheid, natuur en erfgoed. Mijlpaal in 2014 is de transformatie van het Vrijetijdshuis naar VisitBrabant. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de uitvoering van het programma VTE.

Een aantrekkelijk ondernemers- en vestigingsklimaat wordt voor een belangrijk deel bepaald door het aanbod en de kwaliteit van werklocaties. In 2014 is het programma Werklocaties voortvarend ter hand genomen, waarbij zowel de economische als de ruimtelijke en ecologische aspecten in samenhang worden opgepakt. Regionaal zijn afspraken gemaakt over de planning van werklocaties. Daarnaast is stevig ingezet op het accommoderen van nieuwe bedrijvigheid voor Brabant en uitbreiding van bestaande (grote) bedrijven. Daarbij wordt nauw samengewerkt met onder andere de BOM.

BOM/BHB heeft tot en met 2014 circa 2.000 ha. bedrijventerrein geherstructureerd en daarmee de taakstelling ruimschoots gehaald.

Een goed functionerende arbeidsmarkt is van groot belang voor verdere economische ontwikkeling en innovatie. Via het Pact Brabant en de Brabantse Arbeidsmarktagenda geven wij daaraan uitvoering. Met en door onze steun wordt in de arbeidsmarktregio's in triple-helix verband samengewerkt aan een flexibeler en op de vraag toegesneden arbeidsmarkt, onder andere via zogenaamde proeftuinen. Met de Werkgelegenheidsimpuls hebben wij de vernieuwing een extra impuls kunnen geven.

Havenstrategie

In juli 2014 is de (definitieve) Havenstrategie door Provinciale Staten, gemeenteraad van Moerdijk en Raad van Bestuur van het Havenschap vastgesteld. Hierin zijn de ambities tot 2030 opgenomen. Dit betekent dat Moerdijk zich wil ontwikkelen tot het logistiek knooppunt in de Vlaams Nederlandse Delta door uitgifte van kavels op het Logistiek Park Moerdijk en het verder uitbouwen van de rol als extended gate van Rotterdam en Antwerpen. Tevens is de ambitie gericht op het aantrekken van meer short sea verbindingen en het versterken van het chemisch/biobased cluster. Daarbij wil het

Havenschap excelleren in veiligheid, duurzaamheid en bereikbaarheid van het terrein. Dit alles onder de voorwaarde van een goede balans tussen profit, people en planet.

In het kader van het Uitvoeringsprogramma is een begin gemaakt met de meest prioritaire acties; 1. Het (door de gemeente Moerdijk) verder uitwerken van de Moerdijkregeling (waarborgregeling voor huiseigenaren) en deze is eind 2014 in gang gezet. Door de bewoners van de kern Moerdijk is hierop positief gereageerd.

2. Het herijken van de governance van het Havenschap in het licht van de ambities van de Havenstrategie. Dit proces heeft geresulteerd in een notitie Herijking Governance Havenschap Moerdijk, die eind 2014 aan de gemeenteraad van Moerdijk en Provinciale Staten is voorgelegd. In deze notitie is op basis van een onderzoek naar de huidige governance en mogelijke alternatieven, voorgesteld om het Havenschap onder te brengen in een NV in combinatie met een gemeenschappelijke regeling. Begin 2015 is hiermee ingestemd en is aan de betrokken colleges opdracht gegeven om dit voorkeursmodel verder uit te werken.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)		Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten		10.775	12.431	14.466	-2.035
Herkomst middelen					
EU		389	0	-638	-638
Rijk		0	0	0	0
Overige programmabaten		0	976	999	23
Baten		389	976	360	-616
Saldo lasten en baten		-10.386	-11.455	-14.106	-2.650
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>					

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Bijdr.res.regionale structuurversterking	0	0	-1.806	-1.806
Bijdr.res.investeringsbudget landelijk gebied	0			0
Bijdr.risicoreserve	0	0	7.687	7.687
Bijdr.res.investeringsagenda		0	219	219
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	0	0	-29	-29
Bijdrage uit alg. middelen	10.386	11.455	8.035	-3.421
Totale dekking van het saldo	10.386	11.455	14.106	2.650

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Plattelandsontwikkelingsplan (POP)	645
- B5 samen investeren	1.806
- Herwaardering deelnemingen	3.672
- Overige onderschrijdingen	351
Totaal onderschrijding	<u>6.474</u>
<i>Overschrijding</i>	
- Sociaal economisch onderzoek	-602
- Toevoeging voorziening leningen	-7.510
- Overige overschrijdingen	-398
Totaal overschrijding	<u>-8.510</u>
Totaal afwijking lasten	<u>-2.035</u>

Onderschrijding

-Plattelands Ontwikkelings Plan (POP). Diverse POP-projecten worden afgewikkeld/afgerekend en dit leidt in veel gevallen tot positieve afwikkelingsverschillen. Dit is budgettair neutraal. Zie ook (lagere) baten POP.

B5-Samen Investeren:

Diverse projecten zoals Maintenance Valley (Tilburg), Leerwerkloket (Tilburg) en Recreatieve vaart Zuid Willemsvaart (Helmond) zijn voordeliger afgewikkeld dan oorspronkelijk begroot.

Herwaardering deelnemingen

Uit de voorlopige cijfers van jaarrekeningen van deelnemingen blijkt een positief resultaat waardoor de afdekking via de risicoreserve met € 3,7 mln kan worden verlaagd.

Overige Onderschrijdingen:

Wordt veroorzaakt door diverse kleinere posten.

Overschrijding

Sociaal economisch onderzoek

Subsidie Tired Tilburg University betreft een meerjarige projectsubsidie en wordt (volgens richtlijnen) in één keer t.l.v. budget 2014 gebracht, terwijl het krediet over de jaren verdeeld is. Bij burap I 2015 zal meerjarig budget hierop naar beneden bijgesteld worden.

Voorziening leningen

Omdat van een aantal verstrekte geldleningen wordt verwacht dat de provincie een deel van de leningen niet gaat terugontvangen is bij de jaarrekening een voorziening getroffen.

Overige overschrijdingen bestaat uit diverse kleinere posten.

<u>Toelichting op de baten</u>	
Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Plattelands Ontwikkelings Plan (POP)	-645
- Overige afwijkingen	29
Totaal afwijking baten	-616

04.02 Economisch programma Brabant

Inleiding

Met de uitvoering van het Economisch Programma Brabant werken we aan het versterken van de economische structuur en het verbeteren van de innovatiekracht van Noord-Brabant. Brabant wil met kennis, ondernemerschap en innovatie naar de Europese top. Hiertoe zetten we in op het bevorderen van ondernemerschap in het MKB, het verbeteren van de arbeidsmarkt voor de kenniseconomie en het bieden van ruimte voor bedrijvigheid. Deze aanpak vatten we samen als "de basis op orde en op weg naar de top".

In het Economisch programma Brabant 2020 staat het bedrijfsleven centraal, in bijzonder het MKB. In de pijler "Op weg naar de top" focussen we ons op zes clusters: High Tech Systemen en Materialen (inclusief automotive en solar), Life Sciences & Health, Agrofood, Logistiek, Biobased economy en Maintenance. Binnen en juist op het snijvlak van deze

clusters is veel toegevoegde waarde te realiseren (crossovers). De provincie pakt daarbij een voorwaardenscheppende rol en een rol als actieve partner in de triple helix. Dit vraagt om een doelgericht en consistent beleid gericht op de middellange termijn: 2020. Het effect van deze inzet wordt het best geïllustreerd met de groei van het aantal kennisintensieve bedrijven op diverse campussen waarvoor we de afgelopen jaren actief geweest zijn. Onder andere op de Automotive campus en de Foodtech campus in Helmond, de Green Chemistry Campus in Bergen op Zoom en op het Pivot Park in Oss groeit het aantal bedrijven. Tevens maakten we in 2014 verder verbinding met de maatschappelijke opgaven. Voorbeeld hiervan zijn recente investeringen uit het Innovatiefonds in bedrijven en bedrijvenclusters op het gebied van Elektrische Aandrijvingen en Gezonde Voeding.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Versterking economische structuur	Met het Economisch programma 2020 is de koers voor een langere periode bepaald. Op korte termijn zijn er successen behaald, zo is er een groei van het aantal kennisintensieve bedrijven op diverse campussen, verdere verbinding met maatschappelijke opgaven, financiering en dienstverlening MKB verder uitgewerkt, economische clusters verder uitgebouwd.

Toelichting

Financiering en dienstverlening MKB zijn nader uitgewerkt

- We hebben stevig ingezet op de Brusselse agenda met de voorbereiding op de nieuwe tranches van Europese programma's zoals OP-Zuid, Interreg en POP.

- Er zijn belangrijke stappen gezet in de versterking van de economische ondersteuningsstructuur MKB, zoals de Samenwerkingsagenda Rijk – Regio waarin we samenwerkingsafspraken maken met het Rijk over samenhangende dienstverlening aan het MKB (uitwerking "no wrong door" principe). De BOM heeft in het verlengde daarvan een convenant afgesloten met de KvK/Ondernemerspleinen en is strategische allianties aangegaan met belangrijke kennisinstellingen voor Brabant, zoals de NHTV en de TU/e.

- Startende ondernemers kunnen vanaf 2013 een beroep doen op een Brabantdekkend valorisatienetwerk, in 2014 is de samenwerking tussen deze programma's geïntensiveerd. Tevens zorgen deze organisaties voor bevordering van ondernemerschap in het middelbaar en hoger onderwijs.

- De samenwerking met Gelderland en Overijssel in het RedMedTechVenture fonds heeft geleid tot extra investeringen in bedrijven in de life sciences & health sector. Het aantal bedrijven op Pivot Park Oss is mede hierdoor gegroeid naar bijna 40.

- De door de provincie gefinancierde "Financieringspoort" en "Made in Brabant" (Brabants Business Angel Network) zijn in 2014 operationeel geworden. Ook heeft de Provincie een lening verstrekt aan enkele nieuw opgerichte Kredietunies.

- Het Innovatiefonds, Energiefonds en Breedbandfonds zijn opgericht en volledig operationeel en realiseren hun eerste investeringen.
- Voor het innovatieve MKB is een regeling voorbereid voor kleinschalige haalbaarheidsonderzoeken. Hiermee is de keten van startende ondernemer (valorisatieprogramma's) tot en met groeiende ondernemer (Made in Brabant, fondsen) verder gesloten.

De economische clusters zijn verder uitgebreid

- In 2014 was de Logistieke Agenda Brabant in uitvoering, waardoor een samenhangende aanpak van de innovatie in dit topcluster plaatsvindt. Ook is door 50 logistieke bedrijven in Brabant het Koningshoeveconvenant ondertekend. Deze logistieke bedrijven spraken hierin af:

1. Om vernieuwingen in netwerken en warehousesystemen te delen;
2. Dat er voor elke Brabantse regio een business developer komt;
3. Dat Brabant als logistieke hotspot beter wordt verkocht aan het buitenland.

Dit moet leiden tot een sterkere concurrentiepositie van het logistieke MKB en meer nieuwe vestigingen.

- De uitvoeringsorganisatie Innovatie Agrofood is ingericht en het Innovatieprogramma Agrofood levert de eerste resultaten op (nieuwe bedrijven, bedrijvenclusters en field labs). In het programma werken verschillende partijen samen, waaronder de BOM, Agrifood Capital, Foodtech park Helmond, ZLTO, LIB, KvK, Ondernemerslift+, Rewin en de BZW. De uitvoering van het programma wordt door de provincie in samenwerking met de BOM gecoördineerd.

- Eén van de onderdelen van High Tech Systems is smart industries (IT toepassingen en digitalisering van de industrie). Samen met KvK, TNO, BOM en Brainport is de landelijke agenda vertaald naar een Brabantse agenda waarin vijf fieldlabs een prominente plek hebben gekregen.

- Op landelijk niveau wordt onder leiding van Maxime Verhagen onderzoek gedaan naar de kansen van de komst van de JSF (F35) voor de Nederlandse industrie. Voor Brabant biedt dit vooral kansen voor maintenance, logistiek, high tech systems en simulatie/trainingen/opleidingen. Eind 2014 is bekend geworden dat Nederland één van de drie Europese onderhoudslocaties wordt voor het onderhoud van de F35-motoren. LCW (Woensdrecht) is hiervoor in beeld.

- In het Automotive cluster wordt intensief samengewerkt tussen provincie, gemeenten, industriepartijen en onderwijs. Dit heeft bijgedragen aan de centrale rol van Brabant als "automotive en smart mobility" hotspot, inclusief testfaciliteiten op Brabantse wegen voor coöperatief rijden. De samenwerking heeft geresulteerd in een visie op de doorontwikkeling van de Automotive campus in Helmond en tot de komst van hightech automotive testfaciliteiten, de upgrade van het waterstof-tankstation en de verbetering van het campusterrein.

Zie programma 07 Investeringsagenda voor de bereikte resultaten in de clusters Biobased, Solar en Elektrisch Rijden.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Economisch Programma Brabant	Kader economisch beleid	<i>Streefwaarde 2014: in elke regio startersondersteuning beschikbaar</i> Ja, de prestatie is geleverd. In 2014 is de Subsidieregeling haalbaarheidsstudies vastgesteld. Daarmee is een van de laatste schakels ingevuld om voor het Brabantse innovatieve MKB tot een gesloten financieringsketen te komen. Sinds 2013 zijn in Brabant drie valorisatieprogramma's actief en hebben we daarmee een Brabantdekkend netwerk voor de ondersteuning van innovatieve starters. Deze organisaties zorgen eveneens voor het bevorderen van ondernemerschap in het middelbaar en hoger onderwijs. In 2014 is ook het project MKB financieringspoort van start gegaan om het MKB te helpen bij
1.2	MKB en ondernemerschap:	Brabantdekkend netwerk van startersondersteuning.	

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.3	Bevordering van ondernemerschap Innovatie met topsectoren voor maatschappelijke opgaven : - High-tech systemen & materialen - Automotive - Agrofood - Biobased Economy - Maintenance - Logistiek - Zorgconomie, Life Sciences Health Vrijtijdseconomie: Ontwikkelen van een Brabantbreed platform	Automotive: -uitvoeringskader Slimme Mobiliteit Versterking van de Vrijtijdssector, aanpakken van de versnippering binnen de sector en oprichten van VisitBrabant om te komen van 100.000 naar 130.000 banen en € 5,6 miljard naar € 6 miljard bestedingen in 2020. Agrofood:	het zoeken van financiering (via banken, investeerders of anderszins). <i>Streefwaarde 2014: opstellen regionale visie slimme mobiliteit.</i> Ja gerealiseerd <i>Streefwaarde 2014: opstellen koersdocument met voldoende lange termijn perspectief</i> Ja, koersdocument is vastgesteld <i>Streefwaarde 2014: participatie in ontwikkelingen waar nodig</i> Gerealiseerd, zie hieronder Agrofood. <i>Streefwaarde 2014: banden met zuid-Duitse deelstaten aanhalen en gerichte handelsmissies naar concrete Europese projecten</i> Prestatie is gerealiseerd ; - Biobased Delta is in 2014 toegetreden tot Bio-Based industries Consortium met publiek-private partners uit Vlaanderen en diverse Duitse deelstaten. - Samenwerkingsovereenkomst aangegaan met het biobased- agrocluster IAR in Noord Frankrijk. - Tevens intensieve samenwerkingsverbanden aangegaan met bedrijven en kennisclusters in Vlaanderen en Duitsland in de voorbereiding naar de nieuwe Europese programma periode. F-35 motorenonderhoud naar Woensdrecht. Ja, VisitBrabant is opgericht en heeft een innovatieve internetportal en connectdiensten opgericht voor de versterking van de sector met kennis en de stimulering van nieuwe productmarktcombinaties. Uit de kwalitatieve monitoring eind 2014 bleek dat een groot gedeelte van de ondernemers al aangesloten is bij VisitBrabant en gebruik maakt van de Connect diensten. Ook onderwijsinstellingen zijn aangesloten. Kwantitatieve meting volgt in 2015 voor inzicht in de groei van toeristische en zakelijke bezoekers en bestedingen en is eerste meetpunt na nulmeting in 2013. Hieruit zal blijken of we voor het behalen van de doelstellingen in het beleidskader Vrijtijdseconomie nog op koers liggen.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	De groei van vooral dagtoerisme met relatief lage bestedingen naar een langere verblijfsduur met hogere bestedingen	-Inrichten en uitwerken van het samenwerkingsmodel (triple helix) voor uitvoering van het innovatieprogramma. -Ondersteuning proeftuinen/living labs Logistiek -nieuwe bedrijven in de Kennis-DC community - extra kennisvalorisatie workshops -extra talent development programma's -extra kennisintensieve start-ups Triple helix alliantie voor uitvoering Logistieke Agenda brabant Kennis - DC Logistiek Brabant/Zeeland Duurzaam business model voor Dinalog New Business Hub.	<i>Streefwaarde 2014: triple helix gedragen voorstel</i> Ja, Het samenwerkingsmodel voor de uitvoering van het Innovatieprogramma is ingericht en uitgewerkt. Met de BOM, AgriFoodCapital, FoodTechPark Brainport, ZLTO en LIB hebben we afspraken gemaakt over makel- en schakelondersteuning. Daarnaast zijn we breder met partijen (o.a. Kamer van Koophandel, REWIN, Ondernemerslift+) in gesprek hoe we als samenwerkende partijen het aanjagen van innovaties goed kunnen stroomlijnen. Zo bereiden we gezamenlijk themabijeenkomsten voor, gericht op het aanjagen van innovatieve agrofood initiatieven, waarvan er één in 2014 over agrofood en technologie heeft plaatsgevonden. <i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, Vanuit de makel- en schakelcapaciteit zijn diverse proeftuinen/living labs ondersteund (meer dan 10). Daarnaast zijn diverse clusterinitiatieven ondersteund. De Proeftuinregeling (financieel) is in concept uitgewerkt. Deze regeling bevordert het openstellen van bestaande testfaciliteiten van onderzoekinstellingen en grotere bedrijven ten behoeve van kleinere bedrijven die deze faciliteiten zelf niet hebben. Momenteel wordt een koppeling gemaakt met financiering vanuit de Europese programma's OP-Zuid en POP. Vanuit het Innovatiefonds zijn in 2014 twee Agrofood investeringen gehonoreerd. <i>Streefwaarde 2014: 15. Bij burap 2014-I is de indicator met streefwaarde komen te vervallen.</i> <i>Streefwaarde 2014: 3. Bij burap 2014-I is de indicator met streefwaarde komen te vervallen.</i> <i>Streefwaarde 2014: 2. Bij burap 2014-I is de indicator met streefwaarde komen te vervallen.</i> <i>Streefwaarde 2014: 2. Bij burap 2014-I is de indicator met streefwaarde komen te vervallen.</i> <i>Bij Burap 2014-I is nieuwe indicator toegevoegd met streefwaarde : bestuurlijke taskforce LAB ingericht.</i> Ja. Deze prestatie is gerealiseerd. <i>Bij Burap 2014-I is nieuwe indicator toegevoegd met streefwaarde : samenwerkingsverband ingericht en uitrol projecten.</i> Ja. Prestatie is gerealiseerd. <i>Bij Burap 2014-I is nieuwe indicator toegevoegd met streefwaarde : opstellen en implementeren duurzaam busines-model voor huidige locatie met spin-off regionale economie.</i> Nee. Eind 2014 is bekend geworden dat de exploitatie van Dinalog in Brabant niet rendabel is. Er wordt onderzocht hoe hier mee om te gaan.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
1.4	Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie: Faciliteren en monitoren van een goed functionerende arbeidsmarkt door robuuste structuren en netwerken	Zorgeconomie: door ontwikkelen proeftuinen -platform met service op het gebied van: Marketing (zichtbaar voor consumenten, brandstrategie, En productontwikkeling en – innovatie Regionale en provinciale activiteiten programma's van samenwerkingsverbanden Als uitvoering van het Brabantse arbeidsmarktakkoord (BAA) en de crisis aanpak	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Is gerealiseerd: lerende netwerken zijn tot stand gekomen op de thema's dementie, e-health, zelfmanagement en informele zorg. <i>Streefwaarde 2014: uitvoering</i> is gerealiseerd: met hulp van de provincie is een aantal onafhankelijke consumentenplatforms gelanceerd, waar patiënten, mantelzorgers en zorgprofessionals inzicht krijgen welke productinnovaties beschikbaar zijn. <i>Streefwaarde 2014: 8 uitvoeringsprogramma's van het BAA, 6 activiteiten programma's van Brabant voor techniek en 1 activiteiten programma van werkgevers in de zorg.</i> Ja, de streefwaarde voor 2014 is behaald. De uitvoeringsprogramma's zijn voortgekomen uit het Brabants ArbeidsmarktAkkoord . 2015 is het laatste jaar van het Brabants ArbeidsmarktAkkoord. In 2015 wordt de uitwerking van de Brabantse arbeidsmarktstructuur voor de komende periode opnieuw bezien. De provincie initieert, coördineert en faciliteert de triple helix en het samenwerken in Pact Brabant en subsidieert de door de partners opgestelde actieplannen, die als doel hebben een structurele bijdrage te leveren aan de 5 prioritaire doelstellingen: 1. Ontzuren MKB bij hun personeelsvoorzieningsvraagstukken 2. voldoende gekwalificeerde instroom in de sterke Brabantse clusters 3. nieuwe arrangementen ter verbetering van de arbeidsmobiliteit 4. acties gericht op iedereen doet mee op de arbeidsmarkt 5. acties gericht op aantrekken van buitenlandse kenniswerkers en vakmensen voor de moeilijk vervulbare vacatures Crisisaanpak: In aanvulling daarop heeft de provincie het programma om de effecten van de economische crisis te verminderen geïnitieerd, gecoördineerd en gefaciliteerd. Zowel vanuit de regionale aanpak als de sectorale aanpak zijn vele acties opgepakt met als doel om zoveel mogelijk mensen te ondersteunen bij het behouden of krijgen van een plaats op de arbeidsmarkt. Een extra voorziening voor vernieuwende projecten is gerealiseerd en in 2014 zijn 5 van deze projecten financieel ondersteund door de provincie. Dat heeft concreet 1426 instroomplekken voor starters en doorstromers opgeleverd, alsmede 1891 loopbaantrajecten en 1468 extra stageplaatsen voor MBO (BOL en BBL) en HBO. Monitoring: Het Regionaal Arbeidsmarkt Model (RAM) met stuurindicatoren voor de regionale arbeidsmarktpartijen heeft in 2014 een vervolg gekregen waarbij informatieverzameling het

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
	Positioneren van Brabant als proeftuin voor arbeidsmarktvernieuwing	De ministeries zijn aangesloten bij het Pact en het Brabantse arbeidsmarktakkoord	eerste hoofddoel was. Netwerken: Naast de partners in Pact Brabant, de 4 arbeidsmarktregio's en de 6 platforms van Brabant voor Techniek! zijn in 2014 Brabants Besten benoemd: Brabants Besten zijn ondernemers die innovatief met hun werkgeverschap omgaan. Zij dragen uit hoe ze menselijk kapitaal weten in te zetten voor hun onderneming. <i>Streefwaarde 2014: werkbezoek van Tweede Kamerleden, afspraken met EZ en SoZaWe en OCW over knelpunten bij de uitvoering van het BAA</i> Doel voor 2014 is gerealiseerd. In juni 2014 is met de ministeries een overleg in Den Haag georganiseerd over hoe de mogelijke samenwerking een vervolg te geven. Onderwerp is o.a. het vervolg van de invulling van flexicurity (kansen en belemmeringen). In november 2014 is een congres "de andere arbeidsmarkt" georganiseerd, waarbij gekeken werd naar de toekomst en waaraan de Directeur Generaal van het ministerie van SZW een bijdrage heeft geleverd.
1.5.	Uitvoering Provinciaal Herstructureringsplan (PHP)	Aantal projecten	<i>Streefwaarde 2014: pm</i> De 2 ^e tranche van het Provinciaal Herstructureringsplan (PHP-2) heeft geleid tot 11 nieuwe projecten met een totaal te investeren vermogen van € 30 miljoen op een subsidie van € 8 miljoen. De subsidieregeling PHP-2 is in januari 2014 opgesteld in inmiddels uitgevoerd.
	Organisatie en voorbereidingen Breedband	Nieuwe subsidie regeling opstellen	
	projecten (zie programma 7)	-Aantal voorlichtingsbijeenkomsten	<i>Streefwaarde 2014: 6</i> Ja. Er zijn 8 bijeenkomsten georganiseerd.
		-inrichting website	<i>Streefwaarde 2014: realisatie :</i> Ja. Prestatie is gerealiseerd, de website is ingericht.
		-opzet regio-overleg	<i>Streefwaarde 2014: realisatie:</i> Deels. Breedbandoverleg in 3 van de 4 regio's

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	16.827	17.312	13.565	3.747
Herkomst middelen				Verschil b-a

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
EU	0	0	0	0
Rijk	5.977	8.768	6.592	-2.176
Overige programmabaten	0	23	123	100
Baten	5.977	8.791	6.714	-2.076
Saldo lasten en baten	-10.849	-8.522	-6.851	1.671
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit risicoreserve	0	1.113	1.113	0
Bijdrage uit alg. middelen	10.849	7.409	5.738	-1.671
Totale dekking van het saldo	10.849	8.522	6.851	-1.671

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
-MKB en Ondernemerschap (UA21)	772
-Innovatie met topsectoren voor maatschap. opgaven	350
-Ruimte voor bedrijvigheid:	
Herstructurering bedrijventerrein 1,95	
Fes gelden 0,25	
Breedbandloket 0,50	
Zorgeconomie 0,20	
	2.904
-Diverse onderschrijdingen	134
Totaal onderschrijding	4.160
<i>Overschrijding</i>	
- Agrofood	-338
- Overige overschrijdingen	-75
Totaal overschrijding	-413
Totaal afwijking lasten	3.747

Onderschrijding

-MKB en Ondernemerschap

In 2014 is hier een bedrag ad € 1,7 mln voor beschikbaar gesteld; € 1 mln. voor de cofinanciering van 4 a 5 innovatieprojecten (vooruitlopend op de start van de nieuwe Europese programma's) en € 0,7 mln. voor projecten 'MKB financieringspoort'.

De € 1 mln voor innovatieprojecten zijn niet volledig tot besteding gekomen (resteert € 0,7 mln.), € 0,7 mln voor MKB financieringspoort wel.

Innovatie topsectoren

Wordt grotendeels (0,2 mln.) veroorzaakt door een voordelig afwikkelingsverschil m.b.t. Project Pieken in de Delta.

Ruimte voor bedrijvigheid

- Decentralisatie-uitkeringen herstructurering bedrijventerreinen en Fes-gelden worden budgettair neutraal verwerkt. Zie ook afwijking baten. ad € 2,2 mln.
- Uitgaven m.b.t breedbandloket en zorgeconomie hebben wat vertraging opgelopen, Voorgesteld wordt om deze middelen (€ 0,7 mln.) over te hevelen naar 2015.

Overschrijding

Agrofood: beschikbare budget voor 2014/2015 is € 2,5 mln.

De uitgaven passen hier binnen maar zijn meerjarig niet helemaal correct verdeeld. Dit zal aangepast worden.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Ruimte voor bedrijvigheid	-2.176
- Overige afwijkingen	100
Totaal afwijking baten	<u>-2.076</u>

04.03 Internationalisering en Europese programma's

Met productgroep 04.03 Internationalisering en Europese programma's willen we uitvoering geven aan de meerjarenstrategie 'Brabant in internationaal perspectief'. Door een geïntegreerde aanpak van de ingezette instrumenten internationalisering, Europese programma's, public affairs en branding is er in 2014 op efficiënte wijze bijgedragen aan de doelstellingen zoals verwoord in de agenda van Brabant: Noord-Brabant in de top van innovatieve regio's van Europa. Een belangrijke stap, ook naar de

toekomst, is dat er gewerkt is aan een gefocuste regioaanpak gebaseerd op de bottom up aanpak zoals deze met de Brabantse partners in 2014 is ingezet. Er is hierbij gewerkt aan een versteviging van onze triple helix aanpak. De diverse samenwerkingsstrategieën zullen zich moeten vormen op basis van deze bottom up aanpak.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1	Versterking economische structuur	De economische structuur kreeg een extra impuls via onder meer een gerichte samenwerking met een aantal regio's binnen en buiten Europa op thema's die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven die van wezenlijk belang zijn voor Brabant. Hierdoor is de mogelijkheid aan het Brabantse MKB geboden hun internationale positie te versterken. Daarnaast ook door het inzetten op een stevige Haagse en Brusselse agenda voor een beperkt aantal prioritaire dossiers, waaronder dossiers met een zwaar economisch belang (Philip Morris, de Ruit om Eindhoven). De BOM heeft in 2014 een zeer goede score gehaald met betrekking tot buitenlandse investeringen, wat een positief effect heeft op de Brabantse werkgelegenheid.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1.	Internationalisering: Stimuleren/begeleiden inkomende internationale missies	Aantal internationale missies	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja. Naast enkele uitgaande missies (bv agrofoodmissie Jiangsu, bezoek huidige investeerders Japan, WES-beurs in Stuttgart en Hannover Messe) zijn er ook inkomende missies geweest, met name uit Jiangsu. Een belangrijke missie betrof de missie vanuit Jiangsu van Science en Technology (S&T), waarbij gerichte matchmaking plaatsvond(i.s.m. de BOM). Daarnaast is er in het kielzog van Minister Schmid van Baden-Württemberg een kleine handelsdelegatie meegereisd.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.2	Bewustwording van internationale samenwerkingsrelatie tussen Noord-Brabant en Jiangsu	Aantal activiteiten i.h.k.v. 20-jarige relatie Brabant-Jiangsu	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja. In 2014 zijn veel activiteiten georganiseerd om de speciale relatie met Jiangsu luister bij te zetten. Zo zijn er in de Brabantse steden extra activiteiten georganiseerd, is een seminar georganiseerd, is op de dag van de ondertekening een diner georganiseerd met de spelers van 20 jaar geleden, is een PS platform Internationalisering volledig gewijd aan de relatie met Jiangsu en is als hoogtepunt een ontvangst georganiseerd voor de gouverneur van Jiangsu. Veel Brabantse partijen zoals de B5, kennisinstellingen, culturele instellingen, Chinese bedrijven in NL en (grote) Brabantse bedrijven waren bij de diverse activiteiten betrokken.
	Inzicht in resultaten van inkomende en uitgaande handelsmissies	Aantal uitgevoerde evaluaties	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja. De inkomende missie vanuit Jiangsu Science & Technology is direct na afloop geëvalueerd. De inkomende missie vanuit Baden-Württemberg wordt op moment van schrijven geëvalueerd. De agrofood-missie naar Jiangsu is geëvalueerd middels een terugkommoment, waarin plannen voor verdergaande samenwerking zijn besproken. Evaluatie en follow up blijven belangrijke aandachtspunten en het blijft lastig om alle resultaten inzichtelijk te krijgen, zeker op langere termijn.
	Opstellen samenwerkingsstrategieën focusregio's	Aantal opgestelde strategieën	<i>Streefwaarde 2014: 3</i> Deels. Er is een gefocuste regioaanpak opgenomen in de begroting van 2015, gebaseerd op de bottom up aanpak zoals deze met de Brabantse partners in 2014 is ingezet. De diverse samenwerkingsstrategieën zullen zich moeten vormen op basis van deze bottom up approach. Dat vergt meer tijd en inzichten, hetgeen overigens wel het resultaat ten goede komt.
	Effectieve Brabantse reisagenda	Aantal agenda's	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> 1 agenda is niet gerealiseerd. Het blijkt in de praktijk lastig te zijn om een gezamenlijke Brabantse reisagenda te realiseren, maar door samenwerking met Brainport en BOM streven we dit doel na. Daarnaast blijven we aansluiting zoeken bij de reisagenda van het Rijk. Uitgangspunt van de provincie is de triple-helixsamenstelling van een delegatie. Dus Brabantse partijen worden per definitie zoveel mogelijk betrokken bij het Brabantse internationaliseringsbeleid.
	Advisering internationale agenda maatschappelijke opgave	Aantal adviesgesprekken	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja. De maatschappelijke opgaven worden zoveel mogelijk 'meegenomen' bij zowel internationale als Europese opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de thema's 'agrofood' in de handelsmissie naar Jiangsu en het snijvlak energie/mobiliteit in de samenwerking met Baden-Württemberg (Hannover Messe en World of Energy Solutions beurs in Stuttgart).
	Realisatie van Meerjarenstrategie "Brabant in Internationaal perspectief middels opgestelde jaarplannen met stakeholders van de maatschappelijke opgaven	Uitvoeringsagenda vastgelegd in jaarplan	<i>Streefwaarde 2014: jaarplan</i> Een dergelijk jaarplan is niet gerealiseerd, maar de maatschappelijke opgaven zijn wel aangesloten bij de internationaliseringsactiviteiten (zie hierboven).
1.2	Europese programma's:		

Public affairs :

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Organiseren strategische evenementen in Brussel Inzet op prioritaire dossiers in Den Haag (intensieve veehouderij, fyra, jsf, schaliegas, WGR+, regionale omroep, arbeidsmarktbeleid en windenergie) Inzet op prioritaire dossiers in Brussel (TEN-T, biobased Economy, breedband, agrofood, cultuur, gezond ouder worden, energie, EER-Label en Brabantdag 2014.)	Aantal grote evenementen	<i>Streefwaarde 2014: minimaal 2</i> Ja. Het grootste evenement van Brabant in Brussel was de Brabantdag in september 2014. Ook zijn er samen met BrabantStad en Brainport drie Brabantborrels georganiseerd voor de EU relaties van Brabant in Brussel. Daarnaast heeft in 2014 een week een Brabantse expositie in het Europees Parlement gestaan. In Den Haag werd voor de tweede keer de zogenaamde Prinsjesdagborrel georganiseerd. <i>Streefwaarde 2014: realisatie</i> Ja. Er is in 2014 een actieve lobby gevoerd op de genoemde dossiers. Boren naar schaliegas is voorlopig van de baan. De WGR+ is opgeheven en taken zijn over naar de provincie. In december is bekend geworden dat motorenonderhoud voor de JSF naar Aviolanda Woensdrecht zal komen. <i>Streefwaarde 2014: realisatie</i> Deels. 2014 was een jaar waarin de Europese instellingen aan een nieuw mandaat zijn begonnen. Dit betekent dat op een aantal van onze dossiers ook nieuwe coalities gesmeed moesten worden. Inmiddels heeft zich dat gezet en zijn er meerdere Brabantse Europarlementariërs actief in Brussel. Brabant heeft een duidelijk profiel in Brussel op de genoemde dossiers.

Toelichting

De provincie heeft in 2014 de banden met een aantal samenwerkingsregio's ten behoeve van kennisuitwisseling, gezamenlijke projecten, handelsbelangen en investeringsbevordering in 2014 verstevigd. Er is een aantal strategisch bepalende bestuurlijke en economische missies georganiseerd en er zijn bezoeken ontvangen uit strategische regio's. Met de zusterprovincie Jiangsu stond de viering van de 20-jarige relatie centraal. Het hoogtepunt vormde het bezoek van gouverneur Li in oktober. Daarnaast zijn inkomende en uitgaande missies georganiseerd in nauwe samenwerking met de Brabantse partners als de BOM (agrofoodmissie naar Jiangsu, Science en Technology vanuit Jiangsu).

Verder is er, in nauwe samenwerking met BOM Foreign Investments ,geïnvesteed in de relatie met de Japanse investeerders in Brabant door een bestuurlijk bezoek aan Japan te brengen waarbij de belangrijkste *current investors* zijn bezocht.

De Duitse deelstaten zijn van groot belang voor de Brabantse economie. Zodoende is er in 2014 samen met strategische partners uit de triple helix een impuls gegeven aan de samenwerking met een aantal Duitse regio's zoals Hessen, Beieren en Baden-

Württemberg. Andere gerelateerde strategische activiteiten met betrekking tot Duitsland waren onder meer de WES-beurs in Stuttgart en de Hannover Messe. Brabant heeft zich op beide beurzen internationaal geprofileerd als een innovatieve regio. Dit heeft geleid tot een betere uitgangspositie voor strategische samenwerking. Het bezoek van minister Schmid van Baden-Württemberg onderstreepte dit.

Met de staat Minas Gerais in Brazilië is een MOU ondertekend om de komende jaren samen te gaan werken op het gebied van biobased economy. In dit zogenaamde Living Lab Biobased Economy zijn de Brabantse kennisinstellingen, de Avans Hogeschool en de HAS, samen met Zeeuwse instellingen leidend.

Door middel van drie grote strategische evenementen heeft de provincie Noord-Brabant zich in 2014 op de kaart gezet en heeft de regio zich als topregio kunnen profileren. Het betrof de Dutch Design Week, de Brabantdag in Brussel en de proefmei/Ravelijnlezing. Met name internationaal heeft Brabant zich op een aantal toonaangevende beurzen geprofileerd wat heeft bijgedragen aan de uitstraling van een van de meest innovatieve regio's van Europa. Er is bewust gekozen om op een beperkt aantal grotere en

toonaangevende evenementen in te zetten met als aandacht (internationaal) ondernemerschap en de maatschappelijke opgaven. De Hannover Messe en WES-Stuttgart zijn hiervan twee goede voorbeelden.

De toekenning van het EER label is in tal van evenementen en publicaties benut en onderstreept. Dit werd versterkt doordat begin 2014 Brabant de Fdl-award van de Financial Times won, vanwege de beste investeringsstrategie van West-Europa voor buitenlandse bedrijven. Dit is een goed aanknopingspunt voor de BOM om Brabant verder te profileren als sterke investeringsregio en wordt zodoende gebruikt bij de verdere aanscherping van de internationale positie.

Public affairs heeft een belangrijke rol gespeeld om op strategische wijze Brabantse beleidsdoelen te realiseren. Via inzet van medewerkers in Brussel en Den Haag is gewerkt aan een strategische lobby en belangenbehartiging, advisering en informatievoorziening om publieke opinie en politieke besluitvorming van Brabant zo gunstig mogelijk te laten uitvallen. Belangrijke actuele dossiers in Den Haag in 2014 waren onder meer het motoronderhoud voor JSF, Philip Morris en de Ruit om Eindhoven.

2014 was in Brussel een jaar waarin de Europese instellingen aan een nieuw mandaat zijn begonnen. Dit betekent dat op een aantal van onze dossiers ook nieuwe coalities gesmeed moesten worden. Inmiddels heeft zich dat gezet en zijn er meerdere Brabantse Europarlementariërs actief in Brussel.

Het organiseren van netwerkevents is een belangrijk onderdeel van Public affairs. De Brabantdag in Brussel (georganiseerd samen met Brabantsstad) en de Prinsjesdagborrel in Den Haag zijn twee belangrijke activiteiten geweest om een sterk relationeel netwerk met parlementariërs te onderhouden en op te bouwen.

Door onze inspanningen zijn het programma OPZuid en Duitsland-Nederland (Interreg 5A) goedgekeurd. Het Vlaanderen-Nederland programma (Interreg 5A) is eind november 2014 opengesteld voor de eerste call. Dit programma is inmiddels goedgekeurd. De overige Programma's (POP3 en Twee Zeeën en Maas-Rijn) zullen in de loop van 2015 goedgekeurd worden.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	1.410	924	1.562	-638
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	2.101	2.101
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	95	95
Baten	0	0	2.196	2.196
Saldo lasten en baten	-1.410	-924	633	1.557
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	200	639	-956	-1.595

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Bijdrage uit alg. middelen	1.210	285	323	38
Totale dekking van het saldo	1.410	924	-633	-1.557

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Co financiering OP Zuid	1.386
- Overige onderschrijdingen	209
Totaal onderschrijding	1.595
<i>Overschrijding</i>	
- Efro bijdragen OP Zuid	-2.101
-Overige overschrijdingen	-132
Totaal overschrijding	-2.233
Totaal afwijking lasten	-638

Onderschrijding

Cofinanciering Op Zuid. De verschillen ontstaan door de consolidatie van de administratie van Stimulus. De onttrekking/dotatie uit de reserve die hierbij hoort was voor 2014 niet geraamd.

Overschrijding

Efro bijdrage OP Zuid ad € 2,1 mln. was niet geraamd,

Dit is budgettair neutraal, hier staat een ontvangst (vanuit EU) tegenover

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Efro bijdragen OP Zuid	2.101
- Overige afwijkingen	95
Totaal afwijking baten	2.196

5

Mobiliteit

Programma 05 Mobiliteit	102
05.01 Mobiliteit	104
05.02 Openbaar vervoer (O.V.)	112
05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen	118

Programma 05 Mobiliteit

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

Inleiding

Zorgen voor regionale bereikbaarheid en regionaal Openbaar Vervoer behoort tot de kerntaken van de provincie. We werken aan een efficiënt, duurzaam en veilig bereikbaar Brabant, zowel om de economie te versterken als om de leefbaarheid en verkeersveiligheid te waarborgen.

De provincie Noord-Brabant neemt hierin het voortouw, maar kan dat niet alleen. De provincie werkt intensief samen met gemeenten, GGA's, netwerk Brabantstad, platform Verkeer en Vervoer, bedrijven, instellingen, vervoermaatschappijen en reizigers. En met Rijksoverheid en internationale partners. Vaak zijn we zelf opdrachtgever, regisseur of uitvoerder van mobiliteitsprojecten. Soms ligt het initiatief bij anderen en werken wij mee als partner. Alleen samen creëren we de oplossingen waar de samenleving om vraagt. Naast het bouwen en beheren van infrastructuur is in 2014 ook ingezet op het beïnvloeden van de mobiliteitsbehoefte (gedragsverandering) en het efficiënt benutten van het beschikbare netwerk van verbindingen in Brabant.

De jaarverantwoording is opgedeeld in drie beleidsdoelen / begrotingsonderdelen, namelijk:

1. duurzame mobiliteit en multimodaal goederenvervoer (productgroep 05.01 Mobiliteit);
2. vraaggericht, verbindend en (maatschappelijk) verantwoord openbaar vervoersysteem (productgroep 05.02 Openbaar vervoer); en
3. het realiseren van een samenhangend en robuust regionaal verbindend wegennet (productgroep 05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen).

Algemeen beeld

In 2014 is hard gewerkt aan de verbetering van de weg-, spoor-, water- en fietsinfrastructuur en de overstappunten tussen deze modaliteiten. Te denken valt aan de (bus)stations bij Breda, Uden en Veghel, PHS, Maximakanaal, het fietstraject Den Bosch-Oss en de N69. Bij de provinciale wegen gaat het om aanleg, verbetering en instandhouding van het totale infrastructurele netwerk met als voorbeelden de N261, N617 en de komomleidingen Oudenbosch en Zundert.

Beïnvloeden en benutten vond plaats vanuit onder meer de programma's Beter Benutten, Verkeersveiligheid en Fiets in de versnelling.

De provincie ligt op koers met haar programma's. Enkele grote financiële meevallers in 2014 zijn te verklaren door grote projecten die pas in 2015 tot uitgaven zullen leiden. Daarnaast wordt een groot deel verklaard doordat veel projecten in 2014 zijn afgerond tegen lagere kosten terwijl de beleidsprestatie wel geleverd is.

Mijlpalen

- De start van de nieuwe concessies voor het openbaar vervoer in West- en Oost-Brabant en de nieuwe dienstregeling is succesvol.
- We hebben ambtelijke overeenstemming met partners Haaren, Boxtel en Vught bereikt over de invulling van het PHS Meteren-Boxtel;
- De realisatie van komomleidingen van Oudenbosch en Zundert is gestart;
- Het project fietstraject Oss-'s-Hertogenbosch is gestart. Sinds juli 2014 kunnen fietsers het eerste deel (een directe verbinding voor fietsers tussen Rosmalen en 's-Hertogenbosch) van de snelfietsroute gebruiken;
- Het project B-Riders kent in 2014 2300 deelnemers die samen al 5,5 miljoen kilometer fietsten;
- 15 treinstations hebben een nieuwe, meer uitgebreide fietsenstalling gekregen;
- De eerste schepen varen door het Maximakanaal;
- De provincie heeft een convenant gesloten met Rijkswaterstaat, waarin de provincie een bijdrage levert aan de 24-uursbediening van de sluizen in Brabant;
- Oplevering nieuwe busstations in Breda, Uden en Veghel
- De werkzaamheden aan de provinciale weg N261 Tilburg-Waalwijk (Eftelingweg of Middenbrabantweg) zijn in volle gang.
- Reconstructie van de N617 Den Bosch-Schijndel is gerealiseerd.

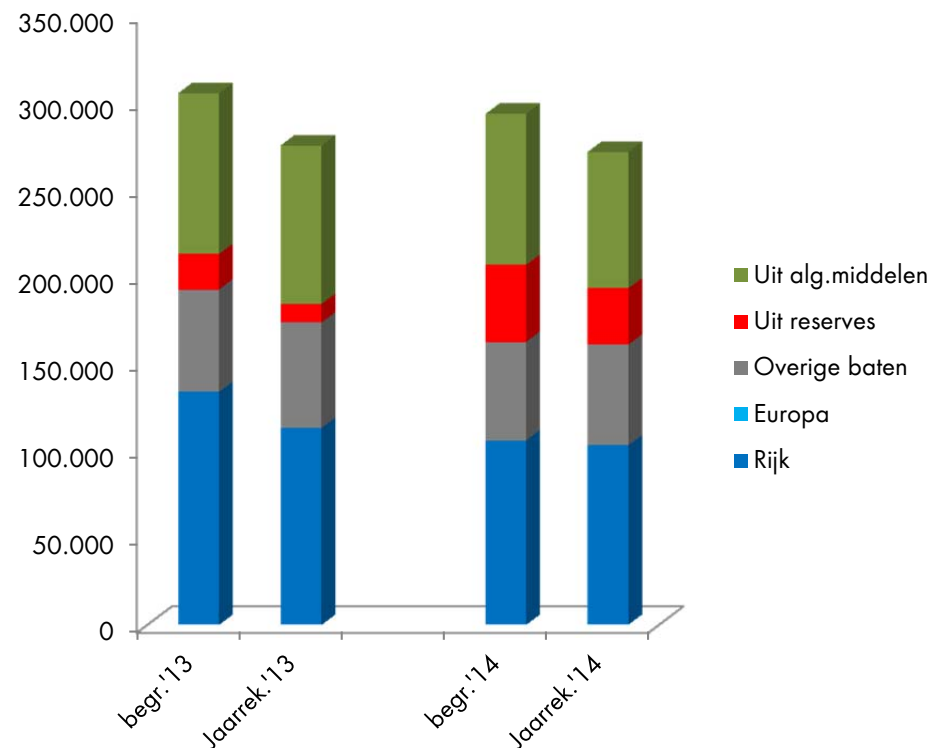
05 Mobiliteit

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr.-realisatie
Lasten				
Programmalasten	267.609	267.616	242.133	25.483
Toegerekende apparaatslasten	25.859	25.859	29.528	-3.669
Totaal lasten	293.468	293.475	271.661	21.814
Baten				
Rijk	99.532	106.082	103.278	-2.804
Europa	0	0	0	0
Overige programmabaten	52.550	56.581	57.784	1.202
Totaal baten	152.082	162.663	161.061	-1.602
Saldo van baten en lasten	-141.386	-130.812	-110.600	20.212
Dekking verschil lasten en baten				
Dekking uit reserves	54.884	39.298	31.222	-8.076
Dekking uit alg.middelen	86.502	91.514	79.378	-12.136
Totale dekking van het saldo	141.386	130.812	110.600	-20.212

De afwijking van de realisatie ten opzicht van de begroting wordt grotendeels verklaard doordat enkele grote uitgaven op programma's niet meer in 2014 gerealiseerd konden worden. Dit komt bijvoorbeeld door vertraging in de besluitvorming van onze partners. Het gaat om onze bijdrage in de transferium Willemspoort aan de gemeente Den Bosch (€ 8 mln.), onze bijdrage aan de snelfietsroute Cuyk-Nijmegen (€ 3,4 mln.) en diverse verschillen op de andere mobiliteitsprogramma's (bij elkaar ca. € 7 mln.). Verder wordt een groot deel van de lagere realisatie verklaard door financiële meevallers op programma's waarbij de beleidsprestaties zijn gerealiseerd tegen lagere kosten (ca. € 6 mln.).

Middeleninzet programma Mobiliteit
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

05.01 Mobiliteit

In deze productgroep ligt het accent op **beïnvloeden** en **benutten** in het kader van duurzame mobiliteit en multimodaal goederenvervoer. Programma's zijn erop geënt om de keuzes die individuen voor de reis of tijdens de reis maken te beïnvloeden en alternatieve vervoersmogelijkheden te benutten. Het mobiliteitsbeleid in productgroep 05.01 bestaat uit de volgende programma's:

Brabant.

Vanuit de strategische opgaven voor het versterken van het stedelijk netwerk loopt het project #Brabant. Het project wordt in BrabantStadverband uitgevoerd. Het is gericht op het versterken van de agglomeratiekracht van het stedelijk gebied met mobiliteit als één van de dragende pijlers.

Multimodaal goederenvervoer

De provincie wil met haar partners tot initiatieven komen om de groei van het goederenvervoer vooral via water en spoor te laten plaatsvinden in plaats van over de weg. Het door de provincie gefinancierde multimodaal coördinatie- en adviescentrum (MCA) coördineert en stimuleert de aanpak samen met bedrijven. Daarnaast draagt de provincie bij in de ontwikkeling van Brabantse kanalen door met haar partners te investeren in grote regionale projecten en door het programma Quickwins Binnenhavens.

Fiets in de versnelling

Via het programma Fiets in de Versnelling stimuleren en beïnvloeden we het gebruik van de fiets in combinatie met het openbaar vervoer en als vervoermiddel voor woon-werkverkeer. Voor het programma ontwikkelt de provincie met haar partners een aantal snelfietsroutes. Daarnaast breidt de provincie de infrastructuur uit en verhoogt ze het

voorzieningenniveau door bijvoorbeeld aanleg of overkapping van fietsenstallingen bij busstations en het uitbreiden van het fietsuiteensysteem. De subsidiebijdrage voor het aanpakken van ontbrekende schakels in het Brabantse fietsnetwerk wordt door gemeenten niet gebruikt: er blijken geen ontbrekende schakels te zijn.

Verkeersveiligheid

Het mobiliteitsbeleid voor verkeersveiligheid is erop gericht om Brabanders bewust te maken van hun verkeersgedrag en hen daar verantwoordelijk naar te laten gedragen. Met de overkoepelende campagne 'Maak van de nul een punt' maken we (de grootste risicogroepen onder) Brabanders bewust van hun verkeersgedrag en laten we hen daar verantwoordelijk naar gedragen. Het jaar 2014 stond in het teken van de jonge bestuurder.

Programma beter benutten en DVM

De bereikbaarheid in en van Brabant wordt verbeterd door het beter benutten van het netwerk van verbindingen en het beïnvloeden van het gedrag van de reizigers. Het programma bevordert de samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Daarbij wordt gezocht naar innovatieve oplossingen. Het programma kent een nauwe verwevenheid met de overige programma's zoals dynamisch verkeersmanagement (DVM) dat de doorstroming van de Brabantse wegen verbetert, fiets en mobiliteitsmanagement.

Mobiliteitsmanagement

Het thema mobiliteitsmanagement heeft als doel een beweging in gang te zetten die leidt tot samenwerking en afstemming tussen de belanghebbenden rond slim werken en reizen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
MOBILITEIT		
1	Optimaal functioneren van infrastructuur als robuust multimodaal netwerk	De realisatie van dit doel loopt op schema. Met de programma's Goederenvervoer en Fiets in de Versnelling versterken we het multimodaal netwerk voor goederen- en personenvervoer in Brabant. We zetten daarbij in op Brabantse vaarwegen en snelfietsroutes. Met dynamisch verkeersmanagement (DVM) optimaliseren we het functioneren van de infrastructuur. 2015 is het laatste jaar van het programma Fiets in de Versnelling en DVM. Voor Goederenvervoer worden in 2016 en 2017 het Wilhelminakanaal en Zuid Willemsvaart fase 2 opgeleverd.
5	Waarborgen van een veilig en robuust provinciaal wegennet	Het bereiken van het doel ligt op koers. Ter waarborging van een veilig wegennet zetten we bij Mobiliteitsbeleid in op de verkeersveiligheid. Onze campagnes vergroten bij diverse doelgroepen bewustwording. In 2015 starten we met de campagne jaar van de senior (o.a. Wegwijs).
6	Betere benutting van vervoerssysteem via informeren, geleiden en sturen	De realisatie van dit doel verloopt voorspoedig. Uit eerste effectmetingen blijkt het programma Beter Benutten een positieve bijdrage aan verkeerseffecten en gedragsverandering te hebben. Naast de 70 spitsmijdingen per werkdag die het Spitsmijden A2 project heeft gerealiseerd, heeft vooral het project B-riders een belangrijke bijdrage geleverd aan gedragsverandering in de regio Brabant. Daarnaast blijkt uit het Gebruikersonderzoek dat in de regio Brabant 23% van de respondenten in 2014 minder vaak is gaan reizen tijdens spitsuren. Het programma Beter Benutten 1.0 loopt grotendeels af in 2014. Onze successen zijn doorgezet en uitgebreid met een werkgeversaanpak in het programma Beter Benutten vervolg (BB 2.0).
8	Samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties	Ook hier liggen we op koers. De provincie zoekt in vrijwel al haar projecten de samenwerking met haar partners. Gedacht kan worden aan de GGA's, het platform Verkeer en Vervoer en het netwerk Brabantstad Bereikbaar. Met de innovatieve verkeerscentrale wordt bijvoorbeeld samengewerkt met de Rijks-, provinciale en gemeentelijke overheden maar ook met bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. In het programma Beter Benutten wordt nauw samengewerkt aan innovatieve oplossingen voor de doorstroming op onze infrastructuur met Rijk, gemeenten en bedrijfsleven. In 2015 wordt deze samenwerking veelal gecontinueerd en gebruiken we ons netwerk voor nieuwe programma's, zoals Beter Benutten Vervolg.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Project #Brabant: een goed bereikbaar en samenhangend stedelijk netwerk	Ontwikkelen (nieuwe) allianties rond een aantal bovenregionale vliegwielpjecten	<i>Streefwaarde 2014:</i> Nee, nog niet gerealiseerd

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
3	Uitvoering aan dynamische beleidsagenda, met specifieke aandacht voor Goederenvervoer: - Bijdrage aan Brabantse kanalen - Actief beleid op Goederenvervoer (in overleg met het multimodaal coördinatie en adviescentrum Noord-Brabant)	Strategie #Brabant Aantal TEU dat via terminals wordt overgeslagen in de belangrijkste overslagterminals in Brabant Modal split als % TEU overslag over water, spoor en weg in de belangrijkste overslagterminals in Brabant Water Spoor Weg	<i>Streefwaarde 2014: afgerond</i> Ja gerealiseerd, In 2014 heeft de strategieontwikkeling met betrekking tot #Brabant (opgave Sterk Stedelijk netwerk Brabant) invulling gekregen langs drie lijnen: Analyse, Agendering en Werkagenda. Vanuit de lijn Analyse is een Meerjarig Onderzoeksprogramma Sterk Stedelijk Netwerk opgesteld (onderdeel van Kennis en Adviesagenda) Binnen de lijn Agendering is de opgave sterk stedelijk netwerk in een reeks bijeenkomsten beeldvormend verkend met de Commissie Transitie Stad Platteland. In 2014 is tevens toegewerkt naar een adaptieve Werkagenda, waarbij er verbinding is gezocht met de Strategische Agenda BrabantStad. In 2015 zal de werkagenda verder worden uitgerold Realisatie: 2012: 803.300 2013: 796.064 2014*: 838.200 <i>Streefwaarde 2014: 77%, realisatie: 76,3%</i> <i>Streefwaarde 2014: 15%, realisatie: 9,6%</i> <i>Streefwaarde 2014: 8%, realisatie: 14,1%</i> - Bij vervoer over water is een proces van (voortgaande) schaalvergroting gaande: kleinere schepen verdwijnen, grotere (langere, met meer diepgang) komen er voor in de plaats. Dat betekent dat het volume per schip en tegelijk ook het totale volume toeneemt. - De crisis in het goederenvervoer is voorbij: de mainports Rotterdam en Antwerpen laten groeicijfers zien, wat zich ook vertaalt naar grotere goederenstromen naar en door Noord-Brabant (terminals vervoeren meer bulk en vooral containers); - Het percentage wegvervoer stijgt en dit hangt vooral samen met groei van goederenvervoer wat zich meestal ook vertaalt naar groei van het vrachtvervoer over de weg. <u>Goederenvervoer</u> Quick wins binnenhavens: programma nagenoeg afgerond. Het laatste project (binnenhaven Eindhoven) wordt in 2015 afgerond en verantwoord. ZW-vaart 456 fase 2 en project Wilhelminakanaal fase 1.1 zijn in uitvoering, Voor het Wilhelminakanaal heeft in het voorjaar 2014 de officiële starthandeling plaatsgevonden. Opening Maximakanaal.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
4	Toename fietsgebruik in de mobiliteitsketen door uitvoering 'Fiets in de Versnelling	Modal split % fietsgebruik in Brabant tegenover andere modaliteiten.	De provincie heeft in 2014 bijgedragen in taken van Rijkswaterstaat die invloed hebben op de regionale doorstroming van het goederenvervoer. Zo is er een convenant gesloten met Rijkswaterstaat waarin de provincie een bijdrage levert aan de 24-uursbediening van de sluizen in Brabant (€ 1,5 mln). <i>Streefwaarde 2014: 26%</i> Realisatiecijfer 2013: 23,9% <u>Programma Fiets in de Versnelling</u> Start project snelfietsroute Oss - 's-Hertogenbosch: reeds deels geopend. Ambtelijke voorbereiding voor de Snelfietsroute Cuijk - Nijmegen is afge rond. De uitrol van OV-fiets heeft vertraging opgelopen; die start in 2015. In 2014 zijn de fietsenstallingen op 15 locaties uitgebreid en vernieuwd, in 2015 volgen nog eens 6 locaties. Het project B-Riders is een groot succes: 2300 deelnemers fietsten samen al 5,5 miljoen kilometer. Het project krijgt dan ook een vervolg in Beter Benutten 2. Gemeenten maken geen aanspraak op de subsidie verbeteren van fietsinfrastructuur n.a.v. "ontbrekende schakels". De subsidieregeling wordt in 2015 opnieuw gezien. Realisatie van het platform Ons Brabant Fietst.
5.1	Verbeteren verkeersveiligheid gericht op blijvende afname aantal verkeersdoden per jaar in Brabant,; door diverse projecten.	Aantal verkeersdoden per jaar in Brabant kleiner dan het jaar ervoor.	<i>Streefwaarde 2014: 101</i> In 2013 waren er 81 verkeersdoden in Brabant. Het definitieve aantal wordt in april 2014 bekend gemaakt. <u>Verkeersveiligheid</u> Aan de mini-campagne Wear If You Care hebben ca. 4500 jongeren deelgenomen door een bandje met de naam van een verkeersslachtoffer te dragen. 173 verkeersveiligheids-acties zijn in 2014 door burgers of andere partijen ge-upload op de site en uitgevoerd.
6.1	Uitvoering programma Beter Benutten 1.0	26 Beter Benutten-projecten uitgevoerd en afgerond	<i>Streefwaarde 2014: 95%</i> Realisatie 80% Niet gerealiseerd. Eind 2014 waren 19 van de 24 projecten uitgevoerd, 3 projecten worden in 2015 afgerond en 2 projecten in 2016. De projecten Spookfiles A58 en fietsenstallingen Breda lopen door tot 2017, volgens planning. De 3 projecten, te weten P&R Deurne, Ruit Breda en het project Maarheeze overstap trein-bus worden medio 2015 opgeleverd. Deze projecten worden later opgeleverd vanwege vertraging in het aanbestedingstraject.
5.2	Vervolg van het programma Beter Benutten	Beter Benutten 2.0	Op 6 maart 2014 is de Bereikbaarheidsverklaring Beter Benutten Vervolg getekend. Beter Benutten Vervolg richt zich op de periode 2015-2017. Ten behoeve van dit programma wordt een maatregelenpakket samengesteld. In 2014 is hiervoor een drietal plannen van aanpak ondertekend. Een noemenswaardig project is het project B-Riders. B-Riders is een fietsstimulerings-programma

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
6.2	Uitvoering projecten i.h.k.v.: - dynamisch verkeersmanagement - fiets - mobiliteitsmanagement - gericht op gedragsverandering van gebruikers	% provinciale wegen waarop de gemiddelde snelheid in de ochtendspits hoger of gelijk is aan de gewenste referentiesnelheid (1) 2008: 44% 2009: 51% 2010: 53% 2011: 64%	op basis van beloning en coaching. Het project staat bekend om het hoge draagvlak onder de 2300 gebruikers door de goede overheidscommunicatie (Galjaardprijs gewonnen) én door de financiële prikkel in combinatie met positieve coaching via de B-Riders App. Deelnemers zijn trots op hun prestaties (al méér dan 5 miljoen kilometer gefietst) en delen dit met hun omgeving. '<i>Streefwaarde 2014: 74%</i> Realisatie cijfers ontbreken in verband met de omschakeling van Bravissimo naar FLOW. <u>Mobiliteitsmanagement</u> In 2014 startte het Brabants Mobiliteitsnetwerk (BMN) succesvol met 4 communities, te weten Paleiskwartier Den Bosch, Eindhoven Centrum Noord Oost (op en rond TU/e campus), High Tech Campus Eindhoven en de Automotive Campus Helmond. In elke community wordt door stakeholders samengewerkt om huidige knelpunten van de toplocatie op te lossen en/of toekomstige bereikbaarheid en leefbaarheid te garanderen. <u>Dynamisch verkeersmanagement</u> Cofinancieringsprogramma DVM Brabantstad: Breda; Diverse verkeersmaatregelen op Noordelijke Rondweg en Tilburgseweg, N285 Terheijdenseweg, Zuidelijke Rondweg-A16, Westerparklaan – Ettensebaan, Nieuwe Kadijk – Doornboslaan Nieuwe Kadijk – Kapittelweg aanschaf Netwerkmanagementsysteem, voorbereiding stedelijke DRIP's. Helmond: diverse verkeersmaatregelen op Kasteeltraverse, Europaweg 1^e fase en 2^e fase, kruispunt Europaweg – Prins Hendriklaan, Heeklaan, Binnendongenstraat, start met project dataverzameling, start met project monitoringsysteem en realisatie netwerkregelingen op 4 locaties. 's-Hertogenbosch; Diverse verkeersmaatregelen op de randweg, Willems- en Wilhelminaplein, Orthen-Hambakenweg, kruispunt Rietveldweg-Zandzuigerstraat, Brugstraat, Magistratenlaan-Zandzuigerstraat-Hambakenweg en Dynamische route-informatie voor fietsverkeer. Tilburg: Verkeersmaatregelen op de Bredaseweg, Spoorlaan, Hart van Brabantlaan, Burgemeester Brokxlaan, plaatsing DRIP's, Tilburg Centrum en het in gebruik nemen verkeersmanagementcentrale, Eindhoven: maatregelen Anthony Fokkerweg, Karel de Grotelaan, Boschdijk en Kempenbaan. Realisatie van regelscenario's door provinciale cofinanciering in binnenstad Den Bosch (Transferia), Brabanthallen, Tilburg centrum, Calamiteiten ring Tilburg, KAR Hoofdwegenet (HWN) /Onderliggend Wegennet OWN - deel SRE, Breda en Efteling

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
6.3		Betrouwbaarheid van reistijden op prioritaire relaties op provinciale wegen(2)	<i>Streefwaarde 2014: 95%</i> Realisatie cijfers ontbreken in verband met de omschakeling van Bravissimo naar FLOW.
6.4		Aantal voertuigverliesuren op provinciale wegen (alle voertuigen per km per jaar)	<i>Streefwaarde 2014: <1300</i> Realisatie cijfers ontbreken in verband met de omschakeling van Bravissimo naar FLOW.
8	Vaststelling uitvoeringsprogramma's GGA's, gebaseerd op nieuwe subsidieregeling met normbedragen	Vaststelling uitvoeringsprogramma's GGA's met provinciale cofinanciering (5x)	<i>Streefwaarde 2014: 5</i> Ja, gerealiseerd.

Toelichting

De gegevens over snelheden en reistijden zijn in verband met de omschakeling van Bravissimo naar FLOW over 2014 niet beschikbaar.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	31.692	35.098	19.726	15.372
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	14.091	19.472	16.161	-3.310
Overige programmabaten	0	2.732	2.472	-260
Baten	14.091	22.204	18.633	-3.571
Saldo lasten en baten	-17.601	-12.894	-1.093	11.801
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.reserve balansverkorting	3.976	5.215	1.364	-3.851
Bijdr.reserve BMIT	5.490	0	-293	-293

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Bijdrage uit alg. middelen	8.135	7.679	22	-7.657
Totale dekking van het saldo	17.601	12.894	1.093	-11.801

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
a. Fiets in de Versnelling	6.273
b. Beter Benutten 1.0 en 2.0	1.410
c. Dynamisch Verkeersmanagement	846
d. Alderstafel Eindhoven Airport	222
e. Stimuleringsprogramma Verkeersveiligheid	170
f. Werkbudget PVVP	111
g. Overige programma's	181
Vrijval	
a. Samen Investeren	2.314
b. Regionale GGA projecten	1.076
c. Stedelijke tangenten	680
d. SPODO II	495
e. Quickwins Vaarwegen	190
Vrijval n.a.v. correctie op nog te betalen bedrag n.a.v. Beter Benutten 1.0	1.404
Totaal onderschrijding	15.372
<i>Overschrijding</i>	
Totaal overschrijding	0
Totaal afwijking lasten	15.372

a. De subsidieregeling Fiets loopt in 2014 en 2015. De aanvraag voor de snelfietsroute Arnhem-Cuijk-Nijmegen is nog niet volledig en wordt in 2015 verleend (ca € 3 mln). De aanvragen door gemeenten op het subsidieonderdeel ontbrekende schakels blijven achter (ca € 4 mln). De aanvragen voor het subsidieonderdeel deelfietsen zijn eind 2014 binnengekomen en worden begin 2015 verleend. De provincie heeft via de BDU de rijksbijdrage aan het project ontvangen en doorgesluisd. De bijdrage was niet in de

begroting opgenomen, waardoor de totale afwijking op het programma Fiets € 6,2 mln. bedraagt.

b. De lagere kosten voor het programma Beter Benutten 1.0 worden verklaard doordat enkele partners ervoor kiezen hun facturen bij de eindoplevering in rekening te brengen. Daarnaast is gebleken dat veel projecten gerealiseerd worden tegen lagere kosten dan verwacht. Deze meevallers worden ingezet voor het vervolgprogramma Beter Benutten 2.0. Tot slot blijven de kosten voor spookfiles A58 achter bij onze verwachting. Er is geen vertraging in het project, dus worden de lagere kosten verklaard door het declareergedrag van onze partners. Voor het programma Beter Benutten 2.0 hadden we verwacht in 2014 kosten te maken (ca 0,2 mln). In 2014 is veel bereikt op Beter Benutten 2.0. Daadwerkelijke facturen verwachten we pas in 2015 (afwijking van circa € 0,2 mln.).

c. De afwijking op het programma Dynamisch Verkeersmanagement wordt verklaard door minder uitgaven aan het beheer van de innovatieve verkeerscentrale. De provincie heeft eind 2014 samen met de partners NDW en RWS afspraken gemaakt omtrent de invulling van deze verkeerscentrale. De middelen zijn daardoor grotendeels benodigd in 2015 (ca € 0,5 mln). De resterende middelen op het programma Dynamisch Verkeersmanagement bestaan uit vrijval. Het programma en bijbehorende prestaties zijn gerealiseerd tegen lagere kosten (€ 0,3 mln).

d. De kosten voor de Alderstafel Eindhoven Airport blijven achter. Het project zit volop in het proces. Uitgave van de gelden kon niet eerder vanwege de gefaseerde besluitvorming op onderdelen.

e. De uitgaven voor het stimuleringsprogramma Verkeersveiligheid zijn € 0,17 mln lager. Voor het programma zijn diverse kosten meegevallen. Afgesproken resultaten werden tegen minder kosten gerealiseerd.

f. Van het werkbudget PVVP is in 2014 minder budget nodig geweest. Diverse kosten voor het programma Sterk Stedelijk Netwerk zullen pas in 2015 worden gemaakt.

g. Diverse andere programma's kennen kleine afwijkingen, zoals goederenvervoer, mobiliteitsmanagement en de Brabantse kanalen.

Vrijval

a t/m e

Voor de provinciale programma's Samen Investeren, de provinciale bijdrage op de regionale GGA projecten, Stedelijke tangenten, SPODO II en Quickwins Vaarwegen is in 2014 in totaal circa € 4,7 mln. minder uitgegeven dan verwacht was. Subsidies worden lager vastgesteld als blijkt dat de beleidsprestaties zijn geleverd voor minder kosten.

f. Bij de controle op de jaarrekening 2013 is de Rijksbijdrage voor het project Peddlelec abusievelijk volledig als last opgenomen (nog te betalen bedrag). Deze omissie is in 2014 gecorrigeerd, wat leidt tot een meevaller van € 1,4 mln. Deze bijdrage komt ten gunste van de BDU (conform de last in 2013).

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
a. Inkomsten Netwerkprogramma	108
b. Gemeentelijke bijdrage Verkeerscentrale	49
c. Nog niet ontvangen Europese bijdrage project STARS	-56
Lagere bijdrage uit BDU i.v.m. lagere lasten	-3.672
Totaal afwijking baten	-3.571

- a. De B5, RWS en SRE betalen allen een deel van de kosten voor het netwerkprogramma Brabantstad. Deze bijdrage is niet begroot. Daarnaast is de bijdrage voor de werkexcursie door de provincie betaald en in rekening gebracht bij de deelnemende gemeenten,
- b. De provincie schiet de bijdrage aan de verkeerscentrale voor en brengt de gemeentelijke bijdrage in rekening bij de deelnemende gemeenten,

- c. De bijdrage voor het project STARS is nog niet ontvangen door Europa.
- d. De lasten die gedekt worden uit de BDU zijn gekoppeld aan de baten binnen hetzelfde programma (lasten lopen één op één gelijk aan de baten). De eerder genoemde afwijkingen verklaren de lagere bijdrage.

05.02 Openbaar vervoer (O.V.)

Bij de uitvoering van de OV-visie gaat het om **beïnvloeden** (van de reizigersmarkt), **benutten** (van vervoerscapaciteit en verbeteren van de doorstroming), **bouwen** (aan de ruggengraat van het OV-netwerk) en **beheren** van de (OV-concessies). Het OV sluit aan bij de vraag van zo veel mogelijk reizigers, vormt een verbindende schakel in het Brabants mobiliteitssysteem, legt de verbinding met de ruimtelijk economische ontwikkeling en levert Brabant maatschappelijk nut (bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid).

De provincie is op grond van de Wet personenvervoer 2000 verantwoordelijk voor het aanbesteden en managen van de Openbaar Vervoer concessies en het coördineren van het regionaal OV-beleid. Daarnaast is de provincie partner in de organisatie van de Regiotaxi, Zonetaxi en bedrijfsvervoer. Regiotaxi komt tot stand in samenwerking met gemeenten.

Vraaggericht OV

Meer vraaggericht OV trekt meer reizigers, waardoor er meer middelen beschikbaar komen om de duurzame financiering van het OV te borgen. De provincie streeft naar een kostendeckingsgraad van circa 65%.

Eind 2014 zijn de nieuwe concessies gestart met een nieuwe dienstregeling. De afwikkeling van de oude concessies verloopt goed.

Verbindend OV

Openbaar vervoer vormt een verbindende schakel in mobiliteit en ruimte en speelt hierdoor een belangrijke rol in het versterken van het stedelijk netwerk in Brabant. Het spoorvervoer vormt naast HOV-lijnen en doorstroommassen de ruggengraat van het OV-

netwerk. Busvervoer moet naadloos aansluiten op de trein en het overstappen van auto en fiets op OV moet zo gemakkelijk mogelijk zijn.

De provincie werkt hierin samen met gemeenten, Rijk, NS en ProRail continu aan de verbetering van deze ruggengraat. Er is ambtelijke overeenstemming tussen partners over de invulling van het PHS Meteren-Boxtel. Dit is een succesvolle afronding van een inspannend en complex proces. PS hebben op 6 februari 2015 besloten dat GS kunnen overgaan tot het sluiten van 3 bestuursovereenkomsten tussen rijk, provincie en de gemeenten Boxtel, Haaren en Vught. Vanaf 2015 wordt dit verantwoord in programma investeringsagenda bij productgroep 07.06.

Verantwoord OV

Openbaar vervoer levert een bijdrage aan de Brabantse maatschappij: het houdt steden bereikbaar, het landelijk gebied leefbaar en vitaal en maakt Brabant duurzamer. Zo wordt ingezet op het verder verduurzamen van het OV door met behulp van nieuwe technieken stapsgewijs toe te werken naar 'zero emissie'.

Efficiënt georganiseerd

Een randvoorwaarde voor bovenstaande ambities is dat het OV efficiënt georganiseerd wordt. Dit betekent dat we gebruik moeten maken van de beschikbare kennis en expertise, samenwerken in integrale ontwikkelteams om verdere stappen te maken, op zoek gaan naar nieuwe samenwerkingsmodellen voor o.a. de onderkant van de markt en nieuwe allianties aangaan met de triple helix partners.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
MOBILITEIT		
1	Optimaal functioneren van infrastructuur als robuust multimodaal netwerk	We liggen op schema. In 2014 zijn diverse doorstromingsmaatregelen genomen voor busvervoer (bijv. bij VRI's en oplossen van knelpunten) en anderzijds knooppunten ingezet als multimodale schakelpunten in het OV systeem (voorzien van de reiziger in een goede ketenverplaatsing met o.a. fietsvoorzieningen, P&R faciliteiten en goede informatie over overstap

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
OPENBAAR VERVOER 10 Het OV sluit aan bij de vraag van zo veel mogelijk doelgroepen; Het is vraaggericht: 11 Het OV vormt de verbindende schakel tussen mensen, activiteiten, modaliteiten en ruimtelijke ontwikkelingen en versterkt het stedelijk netwerk; Het OV is verbindend: 12 Het OV is (maatschappelijk) verantwoord (V3) en heeft een positief effect op de leefbaarheid en duurzaamheid van Brabant.	en routes). Het multimodaal netwerk functioneert daarmee optimaler. Voor 2015 en verder zal verder invulling gegeven worden aan het programma. We liggen op koers. Per 14 december 2014 rijden de bussen van het stad- en streekvervoer in deze concessies in een Kernnetwerk. Ook alle HOV-verbindingen, belangrijke dragende assen in de B3-steden en Buurtbus-lijnen maken deel uit van dit netwerk. De provincie past in de nieuwe concessies netmanagement toe: per lijn(bundel) worden verbetervoorstellen (businesscases) ontwikkeld om het aangeboden OV-product beter op de vraag af te stemmen. Met vervoerder Arriva zijn in 2014 afspraken gemaakt om de informatievoorziening in bussen te vergroten. Aanvullend op de concessies faciliteert de provincie particuliere initiatieven voor lokale kleinschalige mobiliteitsoplossingen. De provincie subsidieerde in 2014 Stichting Zorg om het Dorp in Boerdonk om het project De Dorpsauto mogelijk te maken. In 2015 gaat de provincie verder met deze subsidieregeling. OV loopt ook hier op schema. Voor de verdere verknoping van modaliteiten zijn in 2014 belangrijke stappen gezet in ons programma. Diverse fysieke maatregelen in onze OV infrastructuur versterken het Stedelijke Netwerk, zoals de aanleg van HOV-banen in veel gemeenten in Brabant. Vanaf 2015 worden diverse projecten binnen het programma opgeleverd en worden een aantal projecten gestart. OV verbindt. Dit doel ligt op koers. Met ingang van de nieuwe concessies voldoen alle bussen aan de laatste milieunormen. Hiermee realiseert de provincie concreet positieve effecten op de duurzaamheid en leefbaarheid. In de nieuwe concessies zijn bovendien afspraken vastgelegd om met partners pilots op het gebied van zero emissie uit te voeren. Zo is op initiatief van de gemeente 's-Hertogenbosch een tweejarige pilot voor elektrisch openbaar vervoer in die gemeente mede mogelijk gemaakt. Daarbij gaat het ook om het leveren van een bijdrage aan innovatie in het economische cluster (onderdeel Energieprogramma). In 2015 blijven wij in gesprek met de busvervoerder Arriva en andere partners om pilots op te zetten, waarmee wij verder toewerken naar ZERO emissie vervoer in 2025. Zo zijn er concrete plannen om al in 2015 met pilots te starten.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
10.1	Vraaggericht OV: Uitvoering aan OV Visie: vraaggericht OV:	Aantal reizigers per openbaar vervoer. 2008 = nulmeting	<i>Streefwaarde 2014: 116%</i> Realisatie 2014: 122% Ja, deze stijging overtrof de verwachtingen.
10.2	Toepassing van netmanagement,	Aantal business cases in het kader van netmanagement	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Realisatie 2014: 0 Hoewel de indicator niet is gerealiseerd kan gesteld worden dat de beleidsprestatie op andere wijze is geleverd. Het lijnennet in de concessie Oost is met netmanagement tot stand gekomen, waarmee we gewerkt hebben aan het doel van netmanagement: vraaggericht OV.
10.3	Sturen op kostendekkingsgraad	Kostendekkingsgraad	<i>Streefwaarde 2014: 55%</i> Realisatie 2014: 55% Ja, met dien verstande dat de opbrengsten over november en december geschat. Deze waren nog niet beschikbaar op het moment van publicatie.
11	Verbindend OV: Uitvoering aan OV Visie: Verbindend OV:	Aantal gerealiseerde infrastructurele projecten zoals nieuwe P&R terreinen, transferia, fietsstallingen of HOV-lijnen	<i>Streefwaarde 2014: 3</i> Realisatie 2014 (met subsidie van de provincie): Ja, gerealiseerd waaronder: • de nieuwe busstations Uden en Veghel ten behoeve van HOV, met een aantal nieuwe haltes langs deze beoogde HOV-corridors- in Noordoost-Brabant • De HOV-projecten Veghel en Oss; • De Busbaan Parklaan in Etten-Leur; • Busstation in de OV-terminal in Breda • De uitbreiding van 15 fietsstallingen op NS-stations • 19 groene haltes
	In regionaal verband realiseren van infrastructurele projecten OV.		
1.5	Verbeteren informatie via DRIS-panelen (KV6):	% juiste berichten over actuele positie voertuig en stiptheid	<i>Streefwaarde 2014: 85%</i> Realisatie 2014: 88%
12.1	Verantwoord OV Verduurzamen OV	% bussen dat minimaal voldoet aan de milieunormen Euro 5 of EEV	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Realisatie: 100%, Ja gerealiseerd.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
12.2	Samenwerkingsovereenkomst regiotaxi	Actualisatie samenwerkings-overeenkomst regiotaxi	<i>Streefwaarde 2014: nieuwe overeenkomst gereed</i> Gerealiseerd: in 2014 is met onze partners de overeenkomst voorbereid en er is consensus. De nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de Regiotaxi's zal in 2015 ondertekend worden, zodat deze in 2016 in werking kan treden.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	149.525	149.771	141.692	8.079
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	63.817	65.004	67.496	2.492
Overige programmabaten	51.168	52.252	53.622	1.370
Baten	114.985	117.256	121.118	3.862
Saldo lasten en baten	-34.540	-32.515	-20.573	11.942
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.reserve balansverkorting	25.940	15.813	12.525	-3.288
Bijdr.res.vernieuwing OV	3.621	1.813	1.067	-746
Bijdr.reserve BMIT	6.600	6.600	6.600	0
Bijdrage uit alg. middelen	-1.621	8.289	381	-7.908
Totale dekking van het saldo	34.540	32.515	20.573	-11.942

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
a. Transferium Vlijmense weg	8.000

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
b. Snelle busverbindingen en overstapplaatsen	1.916
b. Overige infrastructurele OV uitgaven	1.794
c. Regiotaxi	494
d. Overige exploitatie uitgaven	328

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
e. OV ontwikkelfunctie	266
Overige onderschrijding	1.483
Totaal onderschrijding	14.281
<i>Overschrijding</i>	
f. Exploitatiekosten OV	-3.006
g. Pilot Snelwegbus	-1.700
h. Overige exploitatie	-726
i. Activiteiten budget vernieuwing OV	-501
j. Overige infrastructurele projecten	-269
Totaal overschrijding	-6.202
Totaal afwijking lasten	8.079

a. Transferium Vlijmenseweg

De gemeenteraad 's-Hertogenbosch heeft het besluit omtrent het project transferium Vlijmenseweg uitgesteld. Subsidieverlening volgt in 2015.

b. Snelle busverbindingen en overstappunten

De gemeente Breda ontvangt een gewijzigde bijdrage voor de DRIS-panelen bij het nieuwe station. De gewijzigde subsidieverlening en afrekening volgen in 2015, terwijl deze in 2014 waren verwacht.

c. Infrastructurele bijdragen P&R Maijweg en HOV- N617

De subsidieverlening aan NS voor het project P&R aan de Maijweg kent enige vertraging. Er is bezwaar gemaakt, waarna het plan van NS in overleg met burgers, gemeente en g. provincie is gewijzigd. De subsidieverlening vindt in 2015 plaats. Wijzigingen in het technisch ontwerp van het kruispunt (N617) hadden invloed op de HOV halten die daar ontwikkeld worden. De HOV haltes komen dus pas in 2015 gereed.

d. Regiotaxi

Het aantal vrije reizigers dat gebruik heeft gemaakt van de Regiotaxi is lager dan geraamd, waardoor de kosten lager zijn. De trend van minder gebruik van het product Regiotaxi wordt voortgezet.

e. Overige exploitatie uitgaven

Dit bedrag wordt grotendeels verklaard doordat het project Veerverbinding Boven Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem-Sleeuwijk is vertraagd. Onze partners hebben pas laat de cofinanciering geregeld, waardoor subsidiëring plaatsvindt in 2015.

De kosten voor marketing zijn lager uitgevallen dan geraamd doordat minder marketingactiviteiten zijn geweest, vanwege de afloop van de oude concessies.

f. OV Ontwikkelfunctie

De subsidieafwikkeling van de aanpak van toegankelijke haltes leidt tot een financiële meevaller. Diverse haltes waren reeds toegankelijk genoeg en gemeenten hebben geen aanspraak gemaakt op de provinciale cofinanciering.

Overschrijdingen

f. Exploitatiekosten OV

De concessiebijdrage voor de nieuwe concessies is pas eind 2014 formeel bekend gemaakt. Dit besluit viel na burap-II, waardoor de begroting niet aangepast is. Deze middelen zijn gedekt in de BDU.

f. g. Pilot Snelwegbus

Het Rijk heeft de provincie reeds in 2011 middelen beschikbaar gesteld voor de landelijke Pilot Snelwegbus. Vanuit het Rijk is eind 2014 besloten deze bijdrage in te zetten voor een project van de Bestuursregio Utrecht (BRU) en dat heeft positieve gevolgen voor Brabant (lijn 287, via Vianen). In overleg met het Rijk is afgesproken deze middelen direct via de BDU van de provincie beschikbaar te stellen. Dit besluit viel na burap-II waardoor de begroting niet is aangepast.

h. Extra versterkingsritten

Door het groeiend aantal reizigers heeft de vervoerder meer aanspraak gemaakt op de provinciale bijdrage op versterkingsritten.

h. i. Activiteiten budget Vernieuwing OV

Het werkbudget voor OV is overschreden door een intensivering van de werkzaamheden op het kader van PHS en de OV-concessies. Deze overschrijding werd gedekt door eerder genoemde meevallers.

j. Overige infrastructurele projecten

De provincie heeft in het kader van Actieprogramma Groei op 't Spoor in 2014 een gelabelde Rijksbijdrage voor de P+R Deurne verleend. Deze aanvraag was voorzien in 2015. Deze rijksbijdrage is reeds ontvangen via de BDU.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Opbrengsten OV concessie	1.573
- Bijdrage in OV concessie	-240
- Extra inkomst voor verstrekken van NDOV halte info	39
- Overige afwijkingen	2.490
Totaal afwijking baten	3.862

a. Opbrengsten OV concessie

Er zijn meer reizigers vervoerd dan verwacht. Tegenover meer reizigers staan ook hogere versterkingskosten door volle bussen. Daarnaast speelt het weer in de winterperiode ook een rol bij het hogere reizigersaanbod.

b. Overige Bijdragen

De belangrijkste oorzaak is dat de verdeling van de Brabantse OV-reisproducten met producteigenaar Connexxion niet afgerond is 2014, deze wordt verwacht in het eerste kwartaal 2015.

05.03 Infrastructuur/Provinciale wegen

Voor het verkrijgen en behouden van een samenhangend en robuust regionaal verbindend wegennet zorgt de provincie voor het **bouwen**, verbeteren, **beheren** en onderhouden van provinciale wegen. Doel is een goede Brabantse regionale bereikbaarheid nu en op langere termijn.

Bouwen, verbeteren en vervangen van wegen

Het bouwen en verbeteren van wegen vindt plaats door het treffen van maatregelen vanuit het programma provinciale wegen en het programma Beter Benutten. Vaak gebeurt dit in samenwerking met andere wegbeheerders.

Reconstructies van bestaande wegen dragen bij aan een robuuster wegennet.

Om het bestaande wegennet op voldoende kwaliteitsniveau te houden is het noodzakelijk om op gezette tijden vervangingsinvesteringen in onze wegen te doen. Deze investeringen verlengen de levensduur van onze wegen. We kiezen hierbij voor een integrale aanpak. Verschillende constructieve elementen, zoals verhardingen, civiele kunstwerken, verlichting worden op elkaar afgestemd. Waar mogelijk integreren we kleinschalige verkeerskundige maatregelen in wegenprojecten. De verkeershinder beperken we tot een minimum door diverse werkzaamheden gelijktijdig uit te voeren.

Beheer en Onderhoud van wegen

Naast het investeren in ons wegennet door wegen te bouwen, verbeteren of te vervangen, zijn we verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van onze wegen. Sinds voorjaar 2012 is het dagelijks onderhoud van het provinciaal wegennet in een Onderhoudsprestatie Contract (OPC) opgenomen. Dit contract wordt door een marktpartij gedurende 3 jaar uitgevoerd, waarmee zij een deel van de werkzaamheden van de provincie als wegbeheerder overneemt (bij het OPC is gekozen voor een kwaliteitsniveau BASIS).

Daarnaast worden serviceonderhoud en kleinschalige maatregelen uitgevoerd op basis van het zogenoemde SRV-contract. Dit contract kent een looptijd van (maximaal) 5 jaar. Sinds medio 2013 is ook het Electro-technisch Prestatie Contract (EPC) in uitvoering. Dit contract heeft een looptijd van 5 jaar. Het OPC contract en het calamiteitencontract zijn in 2014 geëvalueerd en heeft geleid tot verlenging van de contracten tot en met 2016.

In 2014 zijn de contracten voor het verzamelen van verkeer gerelateerde gegevens op provinciale wegen (intensiteits- en reistijdgegevens, aslastbepaling en gegevens over de verkeersafwikkeling op met verkeerslichten geregelde kruispunten) getekend. Het contract voor de reistijden is in januari 2015 getekend. Opslag en bewerking van data zal plaatsvinden bij het Nationale Datawarehouse Wegverkeersgegevens (NDW).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
MOBILITEIT	We liggen op koers. Door diverse activiteiten wordt ingezet op het verbeteren van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid voor provinciale wegen. Door het aanleggen, reconstrueren en onderhouden van provinciale wegen en fietspaden en het treffen van DVM-maatregelen (dynamisch verkeersmanagement) wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het verder verbeteren van de bereikbaarheid. Bijvoorbeeld het knooppunt Paalgraven en N622 aansluiting Eerde (A50) hebben direct geleid tot een betere doorstroming van het verkeer. De N261 is een majeur project dat bijdraagt aan een robuuster wegennet. De vorderingen in 2014 zijn zo voortvarend dat we verwachten dat we de 'Eftelingweg' voor eind 2015 opleveren.

Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
5 Waarborgen van een veilig en robuust provinciaal wegennet	De verkeersveiligheid is vergroot door tijdig onderhoud en vervanging van verhardingen, groen, openbare verlichting en verkeersregelininstallaties, en het treffen van verkeerskundige maatregelen. Met bijvoorbeeld de aanpassing aan de Kloosterstraat (N617) en Steenberg-Grevelingendam (N257) is het veiliger geworden op de provinciale wegen. De leefbaarheid is verbeterd door het oplossen van knelpunten rondom de provinciale wegen met behulp van stil asfalt, het treffen van DVM-maatregelen en het realiseren van ecoducten en andere faunavoorzieningen, alsmede door het starten van projecten om problemen op te lossen. Onder anderen de komomleiding Oudenbosch is een goed voorbeeld waarmee de leefbaarheid in het centrum wordt verbeterd. De komende jaren zullen de komomleidingen Oudenbosch, Zundert en Haps opgeleverd worden. In de winterse perioden wordt door middel van een goed georganiseerde gladheidbestrijding in belangrijke mate bijgedragen aan de verkeersveiligheid. Met het incidentmanagement wat wij in het kader van beheer en onderhoud uitvoeren, borgen wij de doorstroming in geval van verstoringen. Met RWS wordt verkend in hoeverre we gezamenlijk gladheidsbestrijding en incidentmanagement kunnen oppakken. In 2014 is gestart met het opstellen van een contract voor aanschaf en onderhoud van gladheidsmaterieel. Het contract zal door RWS worden aanbesteed. De regulering van activiteiten langs en op de provinciale wegen via vergunningverlening op grond van de Wegenverordening levert een bijdrage aan de leefbaarheid.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.2	Diverse infraprojecten	Percentage van de rijbaanverhardingen dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is. Maximaal 8,5%.	<i>Streefwaarde 2014: <8,5%</i> Realisatie: ontbreekt De meetgegevens ontbreken, zie toelichting. Op basis van onze inhoudelijke kennis en ervaring is de 8,5% behaald. Alle geplande vervangingsinvesteringsprojecten zijn uitgevoerd, en een aantal projecten is eerder uitgevoerd dan gepland (bv N257)

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.3	Diverse infraprojecten	Percentage van de fietspaden dat niet voldoet aan de kwaliteitseisen. Maximaal 10%. (**)	<i>Streefwaarde 2014: <10%</i> Realisatie 2014: 8,5 Ja, gerealiseerd.
5.4	Diverse infraprojecten	Percentage verkeersregel installaties dat aan onderhoud c.q. vervanging toe is (levensduur 15 jr) Maximaal 7%..	<i>Streefwaarde 2014: <5%</i> Realisatie 6%
5.5	Afronden projecten voor 2014	% projecten afgerond	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Realisatie 2014: 93% Het project GOP's Diessen-Middelbeers is doorgeschoven naar 2015. Buurtbewoners en dorpsraden in deze plaatsen willen graag dat de provincie veilige oversteekplaatsen maakt voor voetgangers. Na de metingen worden in februari 2015 de verkeerslichten voor deze oversteekplaatsen aangelegd. Enkele belangrijke projecten die we in 2014 opleverden zijn de N257 Steenbergse-Grevelingendam, N263 hoofdrijbaan Zundert-Breda, N322 tussen Almkerk en Waardhuizen, N617 Kloosterstraat, N266 Sluisstraat Someren, knooppunt Paalgraven en N622 aansluiting Eerde (A50).
5.6	Starten projecten in 2014	% gestart	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Realisatie 2014: 93% 14 projecten zijn in 2014 gegund, bijvoorbeeld de komomleidingen Oudenbosch en Zundert Het project Omlegging Baarle-Nassau is doorgeschoven naar 2015. Het deel van het bestemmingsplan in België (het PRUP) is nog niet vastgesteld. Dit plan is inmiddels in de routing en zit in de bezwarenprocedure. Als deze procedure is afgerond, zal overgegaan worden tot realisatie. Verwachting is start realisatiewerkzaamheden in 2015.

Toelichting

In 2013 is reeds gemeld dat de kwaliteitsgegevens verhardingen niet geleverd zijn.

KOAC NPC is eerder in gebreke gesteld. Het contract is per 1 januari 2015 ontbonden.

Over 2014 zijn hierdoor geen gegevens bekend.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	86.392	82.747	80.715	2.032
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	21.625	21.606	19.620	-1.986
Overige programmabaten	1.382	1.597	1.689	92
Baten	23.006	23.203	21.310	-1.894
Saldo lasten en baten	-63.386	-59.544	-59.406	138
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.uit alg.res.BA-middelen	0	600	600	0
Bijdr.res.herhuisvesting districten	157	157	77	-80
Bijdr.res.balansverkortng	9.100	9.100	9.281	181
Bijdrage uit alg. middelen	54.129	49.687	49.447	-240
Totale dekking van het saldo	63.386	59.544	59.406	-138
Bedragen x € 1.000 (investerings)	Raming VJN 2014	Raming Njbrf 2014	Realisatie 2014	verschil
Verbeteren en bouwen	8.400	8.400	4.670	3.730
Benutten	38	38	203	-165
Infraprojecten in voorbereiding	1.700	1.700	1.700	0
Materieel provinciale wegen	370	370	0	370
Vorbereiding projecten	2.500	2.500	1.585	915
Grondverwerving infrastructuur	700	700	1.690	-990
Steunpunten en districtskantoren	157	157	77	80
Vervangingsinvesteringen	14.500	14.500	16.380	-1.880
N261	40.900	40.900	41.752	-852
Risicoreservering Infra	500	500	436	64
Komomleidingen	4.485	1.700	1.224	476
	74.250	71.465	69.719	1.746

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
a. Komomleidingen	1.357
b. Extra impuls fietspaden	625
c. Onderhoudsimpuls van infra	600
d. PPS A59	457
e. Overige afwijking	-46
Totaal onderschrijding	2.993
<i>Overschrijding</i>	
f. Uitvoering gladheidsbestrijding	-468
g. Beheer en onderhoud van wegen	-404
h. Wegenoverdrachten	-181
i. Overige afwijking	91
Totaal overschrijding	-962
Totaal afwijking lasten	2.031

a. Komomleidingen

De grondverwerving voor de komomleiding Oudenbosch heeft begin 2014 enige vertraging opgelopen. Inmiddels is in 2015 overeenstemming bereikt. De aankoop vindt voorjaar 2015 plaats, terwijl deze in 2014 was verwacht. Oplevering is gepland maart 2016.

b. Extra impuls fietspaden

Provinciale Staten hebben in het najaar 2013 € 1 mln. extra impuls voor de Fietspaden beschikbaar gesteld. De projecten zijn begin 2014 in beeld gebracht en medio 2014 in de markt gezet. De werkzaamheden zijn daarna gestart waar inmiddels € 400.000 op is uitgegeven. De overige facturen worden begin 2015 verwacht.

c. Onderhoudsimpuls infra

De opdracht is in 2014 uitgewerkt en vanaf begin 2015 zullen de eerste opdrachten worden verleend. Geplande uitgaven worden verwacht in 2015.

d. PPS A59

Dit komt doordat de werkelijke indexatie lager is dan geraamd.

Overschrijdingen

f. Uitvoering gladheidsbestrijding

In 2014 hebben we ondanks de zachte winter, veel moeten strooien (kwakkelwinters). In kwakkelwinters wordt per saldo vaker gestrooid. Daarnaast nemen wij ieder jaar een vaste voorraad strooizout af, ongeacht het weerbeeld. Dit zout wordt gebruikt voor reguliere strooiwerkzaamheden, die ook in 2015 zullen plaatsvinden.

g. Beheer en Onderhoud van wegen

Er is in 2014 een eenmalig extra uitgave gedaan op beheer en onderhoud. Lopende vervangingsinvesteringen zijn, om te kunnen combineren met reconstructie, doorgeschoven in de planning (N324 Oss-Grave en N629 Dongen-Oosterhout). Hierdoor zijn noodzakelijke noodmaatregelen uitgevoerd om de betreffende wegen een jaar langer veilig en begaanbaar te houden.

h. Wegenoverdrachten

In het kader van landschappen van Allure is in 2014 is een extra wegoverdracht van de N262 gerealiseerd. De gemeente Roosendaal heeft hiervoor de berm langs de N262 van de provincie overgenomen.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
a. Lagere rijksuitkering BDU en PPS A59	-1.884
b. Overige baten	-10
Totaal afwijking baten	-1.894

a. De lasten die gedekt worden uit de BDU en PPS A59 zijn gekoppeld aan de baten binnen hetzelfde programma (lasten lopen één op één gelijk aan de baten). De eerder genoemde afwijkingen bij de lasten verklaren de lagere bijdrage.

Toelichting op het investeringsvolume

Onderschrijdingen:

a. Programma provinciale wegen

Dit investeringsvolume bestaat uit verbeteren en bouwen (€ 3,7 mln), vervangingsinvesteringen (-/- € 1,88 mln), voorbereiding projecten (€ 0,9 mln) en grondverwerving (-/- € 0,99). Totale afwijking is € 1,775 miljoen; minder uitgegeven dan verwacht.

De besluitvorming van een ecoduct over de weg van de toekomst (N329) kent vertraging. Gemeente Oss heeft over dit ecoduct nog niet besloten. De investeringen blijven voor het project gereserveerd, tot het definitieve besluit is genomen in 2015. De ecoducten over de A50/ N324 en N396/ A2 zijn in opdracht van de provincie gebouwd. Het beheer van de natuurbrug wordt overgedragen aan Staatsbosbeheer. Hierover is nog geen overeenstemming, waardoor deze kosten vooralsnog niet zijn uitgegeven (€ 0,6 mln). Het project omlegging Baarle kent enige vertraging vanwege het eerder genoemde besluitvormingsproces van het bestemmingsplan in België (€ 0,6 mln). De laatste betalingen van de eindverantwoording over N617 (Den Bosch tot rotonde Gestelseweg) komen in 2015. Er is nog geen formele goedkeuring over de eindoplevering. Deze volgt in 2015. Het werk op zich is gerealiseerd. Dit leidt tot totale onderuitputting van € 4,8 mln. Hier gaan vanaf, de niet gerealiseerd inkomsten op het project Paalgraven. Dit bedrag is/wordt via de gelabelde BDU intern verrekend met het programma provinciale wegen in 2015. Daarnaast is een extra uitgave gedaan voor het project Kempenbaan (€ 0,8 mln). Per saldo is er op grondverwerving € 1 mln extra uitgegeven. Daarnaast zijn er € 0,7 mln extra lasten geboekt als correctie naar aanleiding van de accountantscontrole in 2013. De disbalans in het geactiveerde deel voor werken van derde leidt in 2014 tot hogere uitgaven (ca € 0,7 mln).

b. Materieel provinciale wegen en Steunpunten (€ 0,45 mln)

Er zijn in 2014 geen nieuwe strooiwagens aangeschaft.

Overschrijdingen:

c. N261 (0,85 mln)

Aan de uitgavenkant is €45,4 mln. aan investeringsgeldten begroot en €46,1 mln. daadwerkelijk in 2014 uitgegeven, per saldo een verschil van € 0,7 mln. Binnen dit saldo zijn er grotere verschillen. Deze zijn volledig te verklaren. Hier een beperkt (verkort) inzicht:

Er is in het afgelopen jaar €4,8 mln. meer uitgegeven dan in het betalingsritme was voorzien. Dit kwam door een versnelling in de werkzaamheden waardoor eerdere betalingsverplichtingen ontstonden. Tevens waren er meer uitgaven aan de plaatsing van bewegwijzering ad. € 1,2 mln.. Daar staat tegenover dat aan indexering € 3,0 mln. minder is besteed door het achterblijven van de declaratie door de BAM. De declaraties van de kabels en leidingenbedrijven zijn met € 2,0 mln. achtergebleven bij de verwachtingen. Aan de inkomsten kant is er €0,2 mln. minder ontvangen doordat de declaratie aan Waalwijk is uitgesteld naar 2015 omdat het betreffende deel van de werkzaamheden in 2015 gereed is.

d. Komomleidingen:

Zie hiervoor dezelfde toelichting in exploitatie onder a. Komomleidingen.

e. Overige overschrijdingen (€ 0,165 mln)

6

Cultuur en samenleving

Programma 06 Cultuur en samenleving	126
06.01 Cultuur	126
06.02 Jeugd	136
06.03 Samenleving	140
06.04 Sociaal cultureel beleid	146

Programma 06 Cultuur en samenleving

Portefeuillehouder: mw. S.C. van Haften – Harkema

Inleiding

In het begrotingsprogramma Cultuur en samenleving richten we ons op het versterken van de culturele infrastructuur in onze provincie en op een sociale, gezonde en veilige omgeving als basis voor een goed vestigings- en leefklimaat. Het programma omvat drie overkoepelende beleidsterreinen: Cultuur (06.01), Jeugd (06.02) en Samenleving (06.03).

In productgroep 06.04 Sociaal-cultureel beleid zijn prestaties ondergebracht die ondersteunend zijn aan alle bovenstaande doelstellingen.

(Voor Brabant C, Sportplan en Grote Erfgoedcomplexen verwijzen we naar programma 07 Investeringsagenda.)

Algemeen beeld

In 2014 is naast de uitvoering van ons reguliere beleid op het gebied van cultuureducatie, amateurkunst, en professionele kunst, erfgoed en archeologie aanvullend besluitvorming rondom het Brabant C fonds afgerond (zie ook 07.03). Daarmee beschikt Brabant vanaf 2015 over een innovatief instrument dat uniek is in Nederland. Hierin werken we met overheden, culturele ondernemers, onderwijs, bedrijfsleven en publiek vanuit gedeelde verantwoordelijkheid samen. Met dit fonds hebben we een verdere stap gezet op het duurzaam versterken van het cultuursysteem om te komen tot een stevige ontwikkeling van de top in samenhang met een brede basis.

De kracht van ons culturele systeem is medio 2014 in kaart gebracht in 'Vitaliteit van het cultuursysteem in Noord-Brabant'. Daar bleek dat het in veel opzichten goed gaat met kunst en cultuur, maar ook dat het systeem kwetsbaar is. Met de uitvoering van de op 4 juli 2014 vastgestelde motie 'structurele middelen cultuur' is in december 2014 die kwetsbaarheid nog eens bevestigd.

De Monumentenwacht heeft in 2014 de Brabantse Monumenten Monitor opgeleverd. Daarin wordt aangegeven dat het beleid van de afgelopen jaren om te komen tot het inlopen van de restauratieachterstand, succesvol is geweest. De provinciale inspanningen om extra geld te investeren in de restauratie van kerkelijke gebouwen en molens hebben zeker bijgedragen aan verbetering van de bouwkundige toestand van deze monumenten,

maar daarnaast ook een impuls gegeven aan het restauratieambacht en de werkgelegenheid.

2014 heeft in het teken gestaan van het herijken van het brede erfgoedbeleid. Op basis van deze bevindingen zullen wij in 2015 het beleid op een aantal aspecten wijzigen om de doeltreffendheid en doelmatigheid te vergroten en komen tot één aangescherpt beleidskader erfgoed, waar het programma Grote Erfgoedcomplexen ook deel van uitmaakt.

We hebben de transitie van de jeugdzorg naar gemeenten gefaciliteerd door partijen bij elkaar te brengen, kennis te delen en 2 regio's - die dat wilden - al verantwoordelijkheid te geven voor de ambulante jeugdzorg. De jeugdzorgsector heeft lang in onzekerheid verkeerd over de contracten voor 2015. Bij Bureau Jeugdzorg (BJZ) heeft een stuurgroep, waarin de provincie een belangrijke rol speelde, zich intensief ingezet voor het realiseren van budgetafspraken. Door de gemaakte afspraken zijn overbodige frictiekosten voorkomen. BJZ heeft de wettelijk voorgeschreven certificering nog niet voor 2015 behaald en stelt alles in het werk om het certificaat in april 2015 te verkrijgen.

Het programma Leefbaarheid@Brabant is volop in uitvoering. In dit programma werken samenwerkingsverbanden van maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers en lokale overheden aan innovatieve oplossingen voor leefbaarheidsvraagstukken. L@B heeft zowel verbindingen met provinciale programma's, zoals zorg economie, leegstand, natuur, landbouw en glasvezel/breedband als met de lokale transitie zorg, werk en jeugd. Het L@B-programma geeft ook ruimte aan initiatieven van jongeren op het vlak van leefbaarheid.

De programmaliijn Health@Home, onderdeel van zorg economie, is een integraal programma van Samenleving en Economie. Proeftuinen zijn gericht op het stimuleren en implementeren van het gebruik van innovatieve (ICT) producten en diensten om het langer thuis wonen te ondersteunen. Het grote aantal partners (ondernemers, overheden, kennisinstellingen en organisaties van burgers) zorgt voor concrete producten én voor nieuwe verbindingen gelegd tussen maatschappelijke organisaties (Samenleving) en economische partners (Economie).

Mijlpalen 2014:**Algemeen:**

- In 2014 hebben Provinciale Staten besloten dat zij verder willen met het instrument uitvoeringsorganisatie en dat nadere uitwerking rondom vorm, aansturing en samenwerking in 2015 volgt. De verbeterpunten zijn verwerkt in de werkplannen van de uitvoeringsorganisaties (voorheen steunfunctieinstellingen).

Cultuur:

- Besluit over oprichting Brabant C fonds.
- Brabant is toegetreden tot het internationale Netwerk Districts of Creativity, dat creativiteit, innovatie en ondernemerschap verbindt met maatschappelijke opgaven.
- Unieke samenwerking tussen cultuur, infra en archeologie: Paalgraven als onderdeel van 'kunst langs de A50'. Dit is een mijlpaal van de samenwerkende organisaties BKKC, DesignerDuo Kiki & Joost, gemeente Oss, gemeente Veghel, Rijkswaterstaat, Universiteit Leiden en Provincie Noord-Brabant.
- Restauraties van Rijksmonumenten zijn veelvuldig in gang gezet: 25 restauraties zijn in 2014 gestart (middelen in 2013 ter beschikking gesteld door PS), In 2014 zijn tweemaal (bij voorjaarsnota en bij najaarsnota) middelen beschikbaar gesteld. Begin 2015 zullen daardoor naar verwachting nog 43 subsidieaanvragen voor restauraties kunnen worden gehonoreerd. Tevens wordt begin 2015 de restauratieregeling opnieuw opengesteld.
- Publieksactiviteiten van Erfgoed Academie Brabant zijn gestart met als doel: gebundelde kennis en deskundigheid op het gebied van cultureel erfgoed, geschiedenis, streektaal en volkscultuur(UA 36).

Jeugd:

- De Transitie jeugdzorgtaken is per 1/1/2015 afgerond, de taken zijn overgedragen aan gemeenten (UA 35)

Samenleving:

- 72 IDOP's (Integrale Dorps Ontwikkelingsplannen) succesvol afgerond, 2 uitgesteld tot 2017
- In Leefbaarheid@Brabant zijn meer dan 100 innovatieve samenwerkingsprojecten in uitvoering. Deze programma's maken verbinding met de 3 decentralisaties (50%

projecten op wonen-zorg-welzijn) én provinciale kernopgaven (o.m. natuur, glasvezel, economie, bestuurlijke vernieuwing) (UA 31).

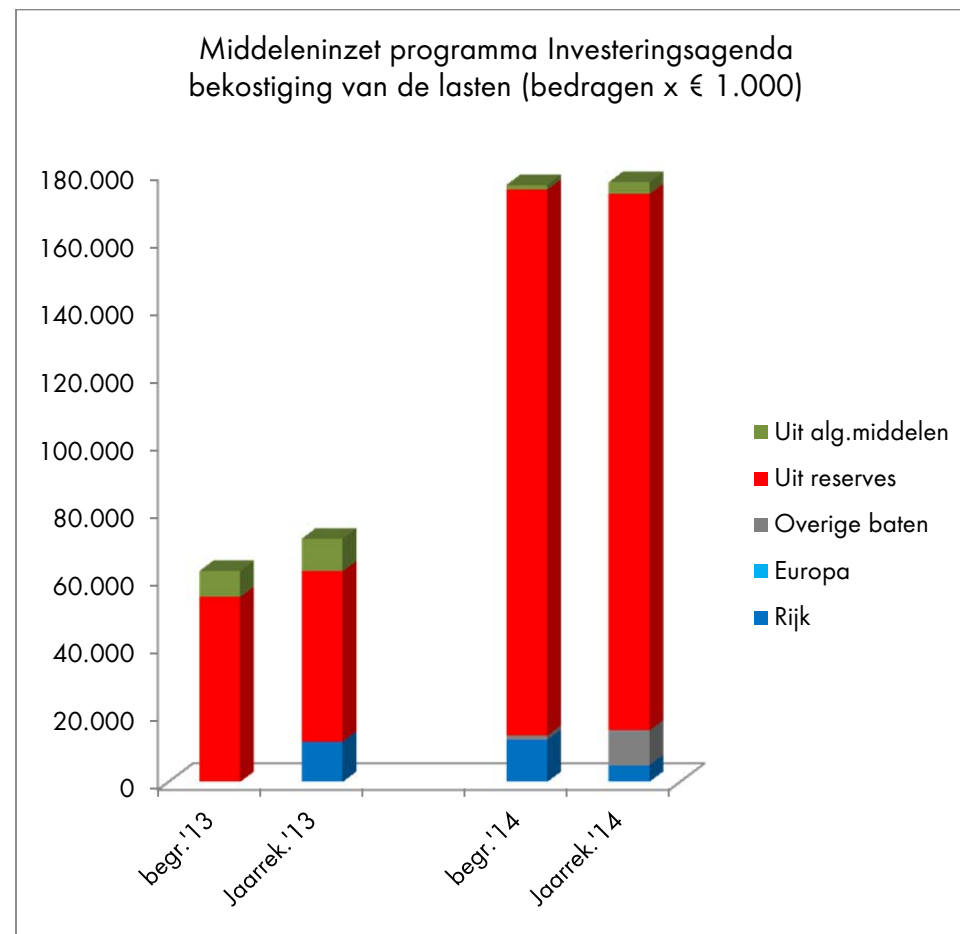
- De Brabantse Dorpen Derby met als thema sport is succesvol verlopen; het aantal deelnemers is opnieuw hoger dan bij de vorige derby en opvallend veel jongeren namen deel
 - Gezondheid is in uitwerking in 10 provinciale programma's, variërend van Agrofood tot Sport.
 - Binnen de actielijn Health@Home van het programma zorg economie zijn drie lerende netwerken (Dementie, Informele zorg, Zelfmanagement & E-health) opgezet.
- UA 33 Innovatie in de zorg valt onder het programma 04 Economie.

Lasten zijn enerzijds € 4 mln. hoger, dit wordt veroorzaakt door loonkostenindexering van de jeugdzorg (Rijksbijdrage zie ook baten), anderzijds zijn er lagere lasten i.v.m. positieve afwikkelingsverschillen op subsidie Instandhouding Erfgoed (€ 1,4 mln), Samen Investeren (€ 1,6 mln), lagere lasten doordat uitgaven vertraging hebben opgelopen en pas in 2015 plaatsvinden o.a. Museum Overloon/Liberation Route (€ 0,5 mln), Monumenten Zorg (€ 1,5 mln), basisvoorziening Kleine Kernen (€ 1 mln.), project Dementievriendelijk Brabant (€ 0,5 mln).

06 Cultuur en samenleving

Bedragen x € 1.000	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr-realizatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	255.238	278.272	273.921	4.351
Toegerekende apparaatlasten	9.312	9.312	13.106	-3.793
Totaal lasten	264.550	287.584	287.027	558
<u>Baten</u>				
Rijk	186.518	211.850	216.056	4.206
Europa	77	77	-835	-912
Overige programmabaten	388	1.948	2.261	313
Totaal baten	186.983	213.875	217.482	3.607
Saldo van baten en lasten	-77.568	-73.709	-69.545	4.164
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	566	14.509	11.022	-3.487
Dekking uit alg.middelen	77.002	59.200	58.523	-677
totale dekking van het saldo	77.568	73.709	69.545	-4.164

Programmalasten zijn enerzijds hoger, door loonkostenindexering van de jeugdzorg (Rijksbijdrage zie ook baten), anderzijds zijn er lagere lasten i.v.m. positieve afwikkelingsverschillen op subsidie Instandhouding Erfgoed (€ 1,4 mln), Samen Investeren (€ 1,6 mln), lagere lasten doordat uitgaven pas in 2015 plaatsvinden o.a. Museum Overloon/Liberation Route (€ 0,5 mln), Monumenten Zorg (€ 1,5 mln) project Dementievriendelijk Brabant (€ 0,5 mln). De overschrijding van de doorberekende apparaatskosten, wordt veroorzaakt doordat er 15 fte vanuit afdeling Subsidies zijn doorbelast, terwijl hier in de begroting geen rekening mee was gehouden.

Ter versterking van het vestigings- en leefklimaat van Brabant is een hoogwaardige culturele infrastructuur en een sterke regionale identiteit van belang. Via kunst, erfgoed en sport versterken mensen hun identiteit en hun vermogen om te excelleren en te concurreren. Bovendien zorgen een bloeiend cultureel leven, de aanwezigheid van erfgoed en een gezond sportklimaat dat het fijn is voor mensen en bedrijven om zich in Brabant te vestigen. Voor sport verwijzen we hier naar programma 7 Investeringsagenda. Inhoudelijk bestaat ons cultuurbeleid uit drie hoofdlijnen:

1. Erfgoed
2. Professionele Kunsten
3. Cultuureducatie en Amateurkunst

We willen als effect bereiken dat de Brabantse identiteit wordt versterkt en de ruimtelijke kwaliteit verbeterd. Daarnaast dat Brabant een hoogwaardige culturele infrastructuur heeft van professionele en amateurkunst.

In 2013 hebben Provinciale Staten daartoe ook de Cultuuragenda 2020 vastgesteld. In deze Cultuuragenda heeft de provincie de lange termijn opgaven in het culturele domein gedefinieerd. Voor een sterk cultuursysteem zijn een brede basis en een toonaangevende top erg belangrijk. En ook de verbinding daartussen. Vanuit een goede basis, innovatieve kracht en kennis heeft Brabant de kans om tot de Europese top te behoren.

Erfgoed

Uitvoering vindt plaats op basis van:

- Programma Erfgoed 2012-2015 (UA 36), conform geformuleerde actielijnen en instrumenten gericht op behoud, beleving en herbestemming
- Het programma Grootchalige Erfgoedcomplexen (zie ook 07.05 Grote Erfgoedcomplexen; UA 42)
- Uitvoering van wettelijke taken op het gebied van archeologie (vastgelegd in Wet Archeologische Monumentenzorg) en door invulling van structurele taken (zoals behoud en advies Noordbrabants Museum en ondersteuning topmonumenten, Kamp Vught, erfgoedinstellingen en steunfuncties).

Professionele kunsten, cultuureducatie en amateurkunst

Met de uitvoeringsprogramma's op het gebied van cultuureducatie, amateurkunst, professionele kunst, erfgoed en archeologie hebben wij (daarbij gebruikmakend van uitvoeringsorganisaties) bijgedragen aan de basis van ons cultuursysteem. Gelijktijdig hebben wij door uitvoering te geven aan de motie culturele basisinfrastructuur zichtbaar gemaakt dat de basis ook kwetsbaar is.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	<i>Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?</i>
1 Gedeelde verantwoordelijkheid In de Cultuuragenda van Brabant voor 2020 werken alle betrokken partijen in Brabant samen. We willen in 2020 komen tot een cultuursysteem dat weerbaar en robuust is, midden in de maatschappij staat en zich vanuit haar intrinsieke waarde verbonden weet met andere domeinen (economie, ruimte, natuur & landschap). Een systeem dat zich ontwikkelt en ondernemerschap toont door te anticiperen op de vragen van deze tijd.	De weerbaarheid en robuustheid staat onder druk (zie uitwerking motie 23; 3726559) Met de oprichting van het Brabant C fonds hebben we een verdere stap gezet op weg naar het duurzaam versterken van het cultuursysteem. Het fonds richt zich niet op solitaire projecten, maar stelt samenwerking en samenhang tussen verschillende domeinen en top en basis centraal. Door een uitgebreide set criteria wordt bereikt dat culturele projecten beter verbonden zijn met andere opgaven en ook financieel een bredere basis krijgen. Met het toetreden tot het Districts of Creativity Network in 2014 bieden wij onze Brabantse partners toegang tot een internationaal netwerk van partijen die koplopers zijn op het gebied van creativiteit. Uit de beleidsevaluatie van het uitvoeringsprogramma erfgoed 2012-2015 en van het investeringsprogramma Grote Erfgoedcomplexen is duidelijk geworden dat het erfgoedbeleid heeft bijgedragen aan de beweging om meer Brabanders bewust te maken van erfgoed, meer kennis te laten hebben van hun erfgoed, actief betrokken te laten zijn bij het erfgoed in hun omgeving en dat er meer

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
We willen: Een sterk Cultuursysteem Brabant beschikt in 2020 over een culturele sector met een brede basis waardoor Brabanders als vanzelfsprekend kennis maken met cultuur en talenten en zich uitgedaagd voelen om zich te ontwikkelen. Een brede basis Samenwerken aan een cultureel systeem dat zich overal in Brabant laagdrempelig manifesteert, waardoor cultuur wordt ervaren als een vanzelfsprekendheid. Een toonaangevende top Brabant heeft de ambitie uitgesproken een innovatie top- regio te willen zijn met bijbehorend leef-vestigingsklimaat.	participatie, betrokkenheid van burgers en ondernemers tot stand komt. De extra impulsen in de restauratie van Rijksmonumenten hebben geleid tot het inlopen van de restauratie achterstand.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Erfgoedontwikkeling Betere staat van onderhoud erfgoed d.m.v. subsidiëren van restauratie projecten: duurzame instandhouding van de Brabantse schatten uit het verleden.	Aantal af te ronden monumenten restauraties. (totaal 45)	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> In 2013 zijn (in relatie tot impuls gulden) 43 restauraties afgerond en in 2014 is 1 restauratie afgerond. De laatste restauratie zal niet worden afgerond, deze wordt in 2015 financieel afgewikkeld (terugvordering) Op basis van extra toegekende middelen in 2014 zijn er 25 restauraties gestart.
1.2	Opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties en netwerken waarbij de basis en de top met elkaar worden verbonden, andere domeinen worden betrokken en de top wordt gestimuleerd.	Aantal opdrachten dat bijdraagt uitgevoerd door:	<i>Streefwaarde 2014: 10</i> Is gerealiseerd. Opdrachtverleningen hebben betrekking op - Bieden van een loket voor het bevorderen van kennis en deskundigheid op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten, - Uitvoeren van inspecties van aangemelde monumenten en het geven van bouwkundige en financiële adviezen, - Bevorderen van een doorgaande leerlijn voor erfgoedvrijwilligers en geïnteresseerde Brabanders (Erfgoed Academie Brabant) - Verbinden van wetenschap (leerstoelen Cultuur in Brabant en Brabantse taal- en letterkunde) en dagelijkse praktijk in Erfgoed Academie Brabant - Beheer en ontsluiting van erfgoed collecties (boeken tijdschriften, prenten over Noor-Brabant) - Beheer en ontsluiting van collectie oude en moderne kunst - Realiseren publieksevenementen door topmonumenten - Bevorderen van laagdrempelige beleving van het Nationaal Kamp Vught en versterken van samenhang met overig militair erfgoed.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.3	Uitvoeringsprogramma Erfgoed (zie toelichting ad 1.2) (UA 36)	Monumentenhuus Monumentenwacht Erfgoed Brabant Brabant Collectie Nationaal monument Kamp Vught Topmonumenten NoordBrabants Museum RestauratieOpleidingsProject-Zuid Hollandse waterlinie (Bestuursakkoord) -Coördinatiepunt erfgoedonderwijs -Aantal Kennisprojecten en symposium vrijwilligers -Digitale ontsluiting erfgoed -Aantal burgerprojecten - Aantal projecten kerken en molenregeling -Aantal brede allianties	- Vermaatschappelijking en borging van Nieuw Hollandse Waterlinie - Borgen van de continuïteit van het aantal restauratievaklieden en behoud van restauratiekennis en -vaardigheden. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Coördinatiepunt erfgoedonderwijs (Erfgoed Academie Brabant) is gerealiseerd. <i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, meerder kennisprojecten Erfgoedacademie Brabant gerealiseerd en er zijn 2 symposia georganiseerd voor vrijwilligers. De digitale ontsluiting van erfgoed ontwikkelt zich steeds verder in de Brabant Cloud. <i>Streefwaarde 2014: 4</i> Inmiddels het maximaal voorgenomen aantal burgerprojecten (Erfgoed en Erfgenamen) gerealiseerd: 7 projecten in totaal (6 in 2013 en 1 in 2014). <i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 4. De streefwaarde is bij burap 2014-I bijgesteld van 4 naar 8 (6 molens en 2 kerken)</i> Prestatie is gerealiseerd. In 2014 zijn er 19 projecten van molens gehonoreerd en gestart. Daarnaast zijn er 2 projecten van kerken gestart: 1 voor herbestemming en 1 voor tijdelijke instandhouding. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Brabant voert samen met de provincies Noord-Holland, Utrecht en Gelderland de regie over het project de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Gezamenlijk geven wij daarmee vervolg aan een als nationaal project opgestart initiatief. Samen bereiden we tevens de UNESCO nominatie van de NHW voor. De alliantie van de Zuiderwaterlinie krijgt steeds meer vorm: er is inmiddels een kring van

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
			partners actief te weten culturele organisaties, ondernemers, erfgoedkringen, lokale overheden, waterschappen, terrein behorende organisaties e.d. Er wordt gewerkt in 5 regionale clusters t.b.v. de ontwikkeling van de linie.
2.1	Professionele kunsten Opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties en netwerken waarbij de basis en de top met elkaar worden verbonden, andere domeinen worden betrokken en de top wordt gestimuleerd. Regeling kunstenplan 2013-2016	-Aantal projecten zichtbaar maken van verdwenen erfgoed Aantal opdrachten dat bijdraagt uitgevoerd door: BKCC Aantal opdrachten aan diverse culturele organisaties (culturele producties podiumkunsten)	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja gerealiseerd, er zijn 6 projecten beleefbaar maken van erfgoed (erfgoed in context) van start gegaan. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, prestatie is gerealiseerd in het licht van resultaten onderzoek nut en noodzaak steunfuncties. Alle werkzaamheden van bkcc richten zich op professionele kunsten (boven lokaal) en middels het werkplan van bkcc wordt hier invulling aan gegeven. Ja, prestatie is gerealiseerd. Hiermee wordt de culturele (basis-) infrastructuur voor professionele kunsten ondersteund. 22 Brabantse gezelschappen en festivals krijgen op basis van de Meerjarige subsidieregeling Infrastructuur professionele Kunsten ondersteuning. Daarnaast is €0,5 mln geïnvesteerd om 6 andere instellingen en festivals te ondersteunen omdat zij op regionale schaal eveneens van groot belang zijn voor de ketens binnen de culturele infrastructuur voor professionele kunsten.
2.2	Impulsgelden: Bijdrage aan de toekomstbestendigheid van de culturele infrastructuur (innovatie en transitie) bestaande uit drie clusters: Toneel & Dans, Muziek en Beeldende kunst & Multimedia. Besluit VJN 2012 (zie toelichting ad 2.1) (UA 37)	Jaarlijkse bijdrage via opdrachtverlening aan een slagvaardige culturele infrastructuur in Noord-Brabant uitgevoerd door: BKCC Aantal initiatieven (inschatting)	<i>Streefwaarde 2014: € 1,5 mln</i> Ja, prestatie is gerealiseerd. Binnen het impulsgeldenprogramma wordt op basis van de regeling 'Impulsgelden Brabant 2014-2016' geïnvesteerd in de aandachtsgebieden; Talentontwikkeling, Coproductie, Marketing, Omgevingskwaliteit, Dans en Beeldend. In het kader van de in 2014 vastgestelde regeling zijn de middelen voor de gehele looptijd van de regeling naar voren gehaald en ineens beschikt. Totaal is daarom in 2014 €7,35 mln geïnvesteerd. <i>Streefwaarde 2014: 25-40</i> Ja, prestatie is gerealiseerd. In totaal zijn in 2014 70 aanvragen gedaan, waarvan er 32 zijn gehonoreerd.
2.3	Een toekomst bestendig orkest philharmonie zuidnederland	Jaarlijkse bijdrage via subsidiering aan realisatie toekomst bestendig orkest. Besluit VJN 2012 (zie toelichting ad 2.1)	<i>Streefwaarde 2014: € 1,75 mln</i> Ja, prestatie is gerealiseerd. Inmiddels is het nieuwe orkest philharmonie zuidnederland goed op weg. Een toekomstvisie is in ontwikkeling. Ook in samenwerking met andere symfonieorkesten in Nederland. Er vindt inmiddels ook monitoring van de activiteiten plaats door de Adviescommissie Kunsten, om zo weer aansluiting bij het Kunstenplan te vinden.
3.1	Cultuureducatie / amateurkunst Opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties en netwerken waarbij de basis en de top met elkaar worden verbonden, andere domeinen worden betrokken en de top wordt gestimuleerd.	Aantal opdrachten dat bijdraagt uitgevoerd door: Kunstbalie	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Prestatie is gerealiseerd door opdrachtverlening aan Kunstbalie. De werkzaamheden van Kunstbalie richten zich op ondersteuning van cultuureducatie en amateurkunst.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
3.2	Meten tevredenheid over inzet uitvoeringsorganisaties en netwerken	Waardering inzet door partners en gebruikers	<i>Streefwaarde 2014: 7,5</i> In 2014 heeft kwalitatief onderzoek plaatsgevonden naar de aansluiting en invloed van dienstverlening op behoeften in het veld. (Rapportage van Panteia, bijlage bij dossier Nut en noodzaak steunfuncties, PS 3 oktober 2014). Hierbij is geen waarderingscijfer benoemd. Wel blijkt er goede aansluiting bij behoeften en waardering voor de dienstverlening van de steuninstellingen door het veld.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	27.803	43.256	36.569	6.687
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	2.700	1.195	-1.505
Overige programmabaten	388	843	1.125	282
Baten	388	3.543	2.320	-1.223
Saldo lasten en baten	-27.415	-39.713	-34.250	5.464
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	0	0	-1.653	-1.653
bijdr.uit alg.res.BA-middelen	0	4.000	4.000	0
bijdr.res.instandhouding onroerend erfgoed	566	5.400	3.944	-1.456
Bijdrage uit alg. middelen	26.849	34.313	27.959	-6.354
Totale dekking van het saldo	27.415	43.713	34.250	-9.464

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Subsidies Instandhouding onroerend erfgoed	1.364
- Hollandsche Waterlinie	278
- Samen Investeren	1.653
- Uitvoeringsprogramma Erfgoed	315
- Liberationroute en Museum Overloon	500
- Doeluitkering Monumentenzorg	1.505
- Podiumkunsten	312
- Overige	827
Totaal onderschrijding	6.754
<i>Overschrijding</i>	
- Overige	-66
Totaal overschrijding	-66
Totaal afwijking lasten	6.688

Onderschrijding

- Subsidies Instandhouding onroerend erfgoed

In 2014 zijn enkele subsidies lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt. Dit heeft geen gevolgen voor de gerealiseerde prestaties. De middelen blijven beschikbaar in de reserve Erfgoed.

- Hollandsche Waterlinie

Uitvoering van het project vindt plaats middels een samenwerkingsverband tussen 4 provincies. Door vertraging van de overdracht van het Nationaal Project van Dienst Landelijk Gebied naar de Provincie Utrecht, worden enkele projecten pas in 2015 gerealiseerd. Het betreft Bestuursakkoord middelen die via overheveling naar 2015 worden doorgeschoven.

- Samen Investeren

In 2014 zijn enkele subsidies lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt. De projectkosten zijn lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot.

- Uitvoeringsprogramma Erfgoed

In het Uitvoeringsprogramma Erfgoed worden, ter realisering van 4 actielijnen, verschillende instrumenten ingezet. Eén van deze instrumenten is het inrichten van een Borgstellingsfonds Erfgoed. Het betreft Bestuursakkoord middelen die via overheveling naar 2015 worden doorgeschoven.

- Liberation Route / Museum Overloon

Subsidieaanvragen zijn later ingediend dan verwacht, de beschikkingen zijn begin 2015 verleend. De bijbehorende middelen worden betrokken bij de overhevelingsvoorstellen.

- Doeluitkering Monumentenzorg

Gebruikmaken van de regeling restauratie van her te bestemmen kerken vraagt een haalbaar plan voor herbestemming. Veel partijen zijn bezig met planvorming, maar nog niet voldoende gevorderd om dit plan in te dienen ten behoeve van de gewenste restauratie. Hierdoor loopt de realisatie achter op de oorspronkelijke begroting. De resterende rijksmiddelen blijven beschikbaar in de transitorische post Monumentenzorg.

- Overige

Het betreft hier een aantal kleinere afwijkingen en ontwikkelingsverschillen.

Onderschrijding

De overschrijdingen betreffen enkele kleinere afwijkingen.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Doeluitkering Monumenten	-1.505
- Overige	282
Totaal afwijking baten	-1.223

- Doeluitkering Monumenten

De realisatie van de restauratieprojecten monumentenzorg is in 2014 achtergebleven bij de verwachting. Als gevolg hiervan wordt de ontvangen doeluitkering slechts deels

gerealiseerd. De resterende middelen blijven beschikbaar in de transitorische post Monumentenzorg.

- Overige

Het betreft hier een aantal kleinere afwijkingen en ontwikkelingsverschillen.

06.02 Jeugd

Voor Jeugd streven wij naar:

1. Realiseren van kwantitatief en kwalitatief goede jeugdzorg
2. Transitie van jeugdzorg naar gemeenten zo goed mogelijk ondersteunen

Voor de provincie was 2014 het laatste jaar voor de uitvoering van de Wet op de Jeugdzorg. Daarmee stond dit jaar in het teken van de overdracht van de taken naar de gemeenten (transitie) en het voorbereiden van het jeugdzorgveld op de transitie. Er is effectief ingezet op de inkoop van zorg en de transitie-ondersteuning naar de partners. De Brabantse regio's hebben in 2014 de aandacht gericht op het inrichten van de jeugdzorg en de inkoop per 2015. Door de provincie is haar kennis en ervaring beschikbaar gesteld aan gemeenten.

Met de jeugdzorgaanbieders is intensief overleg geweest over de ontwikkelingen in de transitie jeugdzorg, waarbij we gefocust hebben op de borging van kwaliteit en continuïteit van zorg. Naar aanleiding van de ontwikkelingen hebben we los van het going concern (inkoop van zorg) transitiegerichte afspraken gemaakt, waarin zorginstellingen de ruimte hebben gekregen om zich voor te bereiden op de benodigde veranderingen per 1 januari 2015. Met deze afspraken hebben we de wachtlijsten, het recht op zorg en de kwaliteit van de zorg kunnen borgen, terwijl de instellingen al noodzakelijke veranderingen aan de zorg konden doorvoeren en mobiliteit bevorderende maatregelen konden instellen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
Een toonaangevende top 2 Borging kwaliteit en kwantiteit geïndiceerde jeugdzorg in Noord-Brabant door professionele inkoop van provinciale jeugdzorg 3 Borgen kwaliteit en samenhang en het versterken lokale domein in het kader van de transitie jeugd	Clënten en ouders zijn tevreden over de jeugdzorg, wachtlijsten zijn lager dan de norm en de uitvoering blijft binnen de afgesproken kaders, ook financieel. Aanbieders hebben de ruimte gekregen om hun organisatie en het zorgaanbod voor te bereiden op de situatie na 1 januari 2015 om de continuïteit en kwaliteit van zorg te borgen. In 2014 deden regio's Noordoost en Zuidoost mee aan het traject Versnelling Enkelvoudig Ambulant, waarin gemeenten al delen van de jeugdzorg daadwerkelijk hebben overgenomen. Aanbieders en gemeenten hebben ruimte gekregen voor de ontwikkeling van nieuwe zorgverleningsvormen in het Transformatiefonds.

Toelichting

De jeugdzorgsector heeft lang in onzekerheid verkeerd over de contracten voor 2015. Bij Bureau Jeugdzorg (BJZ) leidde dit tot acute problemen die zijn opgelost door een Stuurgroep waarin de provincie een belangrijke rol speelde. Met de Stuurgroep Veranderopgave Bureau Jeugdzorg is met een afvaardiging vanuit de 3 regio's, Bureau Jeugdzorg en de provincie, ingezet om de overgang van de taken van Bureau Jeugdzorg te borgen. Hierbij zijn door de regio's afspraken gemaakt met Bureau Jeugdzorg om de justitiële zorgtaken in te kopen, waarbij de frictiekosten zodanig zijn teruggebracht dat er

geen aanvullende middelen noodzakelijk zijn. Tevens was Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant de eerste instelling met een budgetafpraak voor 2015 en 2016, wat aanzienlijk heeft bijgedragen aan de beperking van frictiekosten.

Landelijk zijn afspraken gemaakt over de frictiekosten. Het Rijk heeft middels de Transitie Autoriteit Jeugd (TAJ) haar verantwoordelijkheid genomen om toe te zien op het transitieproces. Tevens heeft de TAJ de middelen gekregen om jeugdzorgaanbieders van de benodigde garanties of liquiditeit te voorzien, indien dit als gevolg van de transitie

noodzakelijk was. Door de provincie is een garantie afgegeven van € 4,9 mln. voor de frictiekosten bij BJZ. Door de afspraken binnen de Stuurgroep Bureau Jeugdzorg is de frictieproblematiek weggewerkt en is een beroep op het garantiebedrag naar verwachting niet nodig. Het Rijk zal in het 1ste kwartaal 2015 bepalen of er een beroep

gedaan zal worden op de provinciale bijdrage. De certificering die met ingang van 2015 wettelijk is voorgeschreven, werd echter niet op tijd behaald. Dit had tot gevolg dat BJZ onder verscherpt toezicht is geplaatst. BJZ zet alles in het werk om het certificaat in april 2015 te verkrijgen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
3.1	Met subsidies koopt de provincie goede en tijdige jeugdzorg in.	Subsidies middelen uitgeput	<i>Streefwaarde 2014: > 98%</i> Ja, in 2014 zijn de door het Rijk beschikbare middelen volledig ingezet voor de inkoop van jeugdzorg.
		Clienttevredenheid jeugdigen en ouders in boven 7,6	<i>Streefwaarde 2014: 7,6</i> Ja, de cliënttevredenheid van ouders en jeugdigen was in 2014 gemiddeld 7,9. De cliënttevredenheid wordt door zorgaanbieders vastgelegd op basis van vragenlijsten, waarna per kwartaal de resultaten met de provincie zijn gemonitord.
		Aanbieder heeft geldig kwaliteitssysteem HKZ	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja, 100% van de gecontracteerde aanbieders heeft een HKZ certificering.
		Het niveau van de maximale wachtlijst	<i>Streefwaarde 2014: <230</i> Ja, de wachtlijst is het gehele jaar onder de 230 gebleven. Op 1 juli 2014 was de wachtlijst 57 jeugdigen. Met het oog op de transitie is ingezet op monitoring en afspraken met zorginstellingen over de wachtlijsten.
4.1	Het begeleiden van decentralisatie van de jeugdzorg in een zorgvuldig transitieproces (UA 35), door middel van: - participatie in alle vier de regio's;	Participatie regio's	<i>Streefwaarde 2014: 4 regio's</i> Gerealiseerd, in alle Brabantse regio's heeft het transitieproces vorm gekregen. Binnen de regio West is de transitie in de deelregio's West-Brabant Oost en West-Brabant West opgepakt. Door de gemeenten is in 2014 ingezet op de ontwikkeling van de toegang, de inkoop en sturing, zodat gemeenten klaar waren om de taken over te nemen. Provincie heeft capaciteit en informatie beschikbaar gesteld om de gemeenten in dit proces te faciliteren.
	- zorgoverdracht in (minimaal) twee regio's;	Overdracht zorg aan regio's (Versnelling enkelvoudig ambulant)	<i>Streefwaarde 2014: minimaal 2 regio's</i> Ja, in de regio's Noordoost en Zuidoost hebben de gemeenten een deel van jeugdzorg versneld overgenomen.
	- facilitering transitieprojecten.	Subsidie transformatie gerealiseerd	<i>Streefwaarde 2014: > 98%</i> Deels, door gemeenten is in 2014 ingezet op de ontwikkeling van de toegang, de inkoop van zorg en de sturing op de jeugdzorg. Als gevolg hiervan was er minder interesse voor de beschikbare middelen voor ontwikkeling van nieuwe zorgverleningsvormen. Door zorgaanbieders is optimaal gebruik gemaakt van de beschikbare middelen en mogelijkheden om projecten voor nieuwe zorgverlening te ontwikkelen.

Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Tevredenheid aanjaagteams over kwaliteit provinciale ondersteuning en samenwerking minimaal 8	Streefwaarde 2014: 8 Het programma Jeugd heeft haar eigen klanttevredenheid gemeten bij de zorginstellingen, Bureau Jeugdzorg en de gemeenten. Deze tevredenheid kwam neer op > 3 op een schaal van 1 - 5.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	191.396	214.141	218.226	-4.084
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	186.518	209.150	214.861	5.711
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	186.518	209.150	214.861	5.711
Saldo lasten en baten	-4.878	-4.991	-3.365	1.627
Dekking verschil lasten en baten				
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	0	0	-28	-28
Bijdr.res.balansverkorting	0	820	820	0
Bijdrage uit alg. middelen	4.878	4.171	2.573	-1.599
Totale dekking van het saldo	4.878	4.991	3.365	-1.627

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Onderschrijding	

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Algemeen Jeugdbeleid	877
- Afwikkelingsverschillen	663
- Transitiekosten	87

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal onderschrijding	1.627
<i>Overschrijding</i>	
- Geïndiceerde jeugdzorg	-5.711
Totaal overschrijding	-5.711
Totaal afwijking lasten	-4.084

Onderschrijding

- Algemeen Jeugdbeleid

Het Rijk heeft voor de transitie van de jeugdzorg aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Een deel van de voor de transitie gemaakte kosten is ten laste gekomen van deze middelen waardoor minder autonome middelen zijn ingezet.

- Afwikkelingsverschillen

In 2014 is een aantal subsidies voor o.a. regionale convenanten, CJG en opvoedondersteuning lager vastgesteld. De projectkosten zijn lager uitgevallen dan begroot.

- Transitiekosten

Het Rijk heeft aanvullende middelen beschikbaar gesteld aan de provincie in het kader van de transitie van de jeugdzorg. Er is afgelopen jaren ingezet op het faciliteren van de transitie. Verwacht wordt dat ook in 2015 de provincie gevraagd zal worden voor haar faciliterende en adviserende rol. Daarom wordt ook verzocht om overheveling van middelen (€ 50.000) naar 2015.

Overschrijding

- Geïndiceerde jeugdzorg

De geïndiceerde jeugdzorg wordt gefinancierd op grond van de specifieke doeluitkering die van het Rijk wordt ontvangen. De begrotingscyclus van het Rijk wijkt af van de provinciale begrotingscyclus. De oorspronkelijke begroting is gebaseerd op verwachte uitgaven tegen prijspeil 2011. De begroting na wijzigingen is gebaseerd op de uitgaven 2014 tegen prijspeil 2013, inclusief de aanvullende inzet van € 8 miljoen ter stimulering van de transformatie per 1 januari 2015.

De doeluitkering 2014 wordt door het Rijk gebaseerd op prijspeil 2013. In het najaar 2014 heeft het Rijk de loonkostenindexering (OVA) beschikbaar gesteld van € 4,0 miljoen, deze is in december 2014 doorgegeven aan de zorgaanbieders en Bureau Jeugdzorg.

Het verschil van € 5,7 miljoen wordt gevormd door de € 4,0 miljoen OVA 2014 en voor € 1,7 miljoen door de inzet van de volledige beschikbare doeluitkering. De uitgaven worden volledig gedekt uit de doeluitkering van het Rijk die als transitorische post op de balans is opgenomen. Per ultimo 2014 bedraagt de stand van de transitorische post € 4,7 miljoen.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Uitkering Wet op de jeugdzorg	5.711
Totaal afwijking baten	5.711

- Uitkering Wet op de Jeugdzorg

Betreft de hogere rijksinkomsten voor de uitvoering van de jeugdzorg in verband met de loonindexering.

06.03 Samenleving

Ter realisering van de doelstelling op het terrein van samenleving richten we ons op de onderwerpen leefbaarheid, gezondheid, sociale infrastructuur en zorginnovatie.

In het kader van het programma Leefbaarheid@Brabant faciliteren wij netwerken en samenwerkingsverbanden die leefbaarheidsvraagstukken aanpakken. Daarnaast worden in 2014 nagenoeg alle resterende Integrale Dorpsontwikkelingsplannen (IDOP's) afgerond. Gezondheid betreft zogenoemd aspectbeleid: gezondheid wordt integraal uitgewerkt in een tiental kernopgaven en – programma's. In het kader van sociale infrastructuur verlenen wij opdrachten aan de uitvoeringsorganisaties Zet en Zorgbelang en aan provinciale netwerken zoals de Vereniging van Kleine Kernen en de VBOB. Deze opdrachten zijn volledig verbonden met onze inzet voor provinciale speerpunten. Zorginnovatie is gericht op slimme, betaalbare oplossingen waarmee mensen langer thuis

kunnen blijven wonen. Met de actielijn Health@Home binnen het programma Zorg economie zetten wij deze uitdaging om in economische kansen.

Verantwoording van de prestaties op hoofdlijnen

Zowel het huidige Leefbaarheidsbeleid, het inmiddels afgeronde IDOP-programma als het aspectbeleid gezondheid is in 2014 geëvalueerd. Deze evaluaties zijn overwegend positief van aard.

De uitvoeringsorganisaties en de provinciale netwerken hebben diverse concrete opdrachten uitgevoerd, gericht op wonen, zorg en welzijn. De actielijn Health@Home binnen het programma Zorg economie is een integrale samenwerking tussen de programma's Leefbaarheid en Economie en heeft geleid tot enkele lerende netwerken. De focus van deze lerende netwerken is gericht op de wensen en behoeftes van de burger: wat hebben zij nodig om langer, gezonder en veiliger thuis te kunnen blijven wonen?

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	<i>Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?</i>
Een toonaangevende top Brabant heeft de ambitie uitgesproken een innovatie top- regio te willen zijn met bijbehorend leef-vestigingsklimaat. 4 Versterken van leefbaarheid, gezondheid, zorginnovatie en burgerparticipatie	Het programma Leefbaarheid@Brabant (L@B) is actief betrokken bij c.a. 300 initiatieven in Brabant; wij participeren financieel in c.a. 100 innovatieve samenwerkingsprojecten in uitvoering. Uit de evaluatie blijkt dat in Brabant grote vraag is naar een programma zoals L@B en dat de aanpak aansluit op de maatschappelijke ontwikkelingen en initiatieven van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisatie, kennisinstellingen en gemeenten. Het IDOP programma waarin 74 IDOP's in uitvoering zijn genomen is afgerond. De derde editie van de Dorpenderby, thema Sport en Beweging, was een succes. Er waren meer deelnemers dan voorheen en opvallend veel jongeren namen deel. Gezondheid is succesvol uitgewerkt in 10 provinciale kernopgaven. De steunfuncties en de provinciale netwerken zijn actieve partners in de uitvoering van onze programma's. Vanuit Health@Home zijn drie lerende netwerken, Dementie, Informele zorg en Zelfmanagement&E-health opgezet.

Toelichting

Het programma Leefbaarheid @Brabant is gericht op het stimuleren van de leefbaarheid via het versterken van het zelf-organiserend vermogen, gebruik makend van de IDOP-netwerken en -ervaring. Inhoudelijk geven wij prioriteit aan vraagstukken als gevolg van

demografische ontwikkelingen. Wij hanteren daarvoor een gevarieerd instrumentarium (de menukaart). Dit bestaat uit advies, ondersteuning en procesbegeleiding; kennisdeling en onderzoek; ontregelen; inzet uitvoeringsorganisaties en netwerken; financiële participatie; communicatie en inspiratie.

We geven prioriteit aan de toekomst van gezondheids-bevorderende maatregelen in de fysieke leefomgeving en een duurzame veehouderij.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
5.1.	Leefbaarheid 5.1.1. Door subsidiëring investeren in Idops en daarmee de IDOP-inzet succesvol afronden (UA31) 5.1.2. Ondersteuning leveren aan (sub) regionale samenwerkingsverbanden gericht op een innovatieve bovenlokale aanpak van leefbaarheid in de context van de demografische ontwikkelingen en met aandacht voor kleinschalige economische innovatie (UA 31). 5.1.3. Financiële participatie in projecten gericht op een innovatieve aanpak van leefbaarheid in de context van demografische ontwikkelingen en met aandacht voor kleinschalige economische innovatie (UA31) 5.1.4. Kennisdeling organiseren gericht op ervaringen IDOPs en regionale aanpak (5.1.2) (UA31)	Uitgevoerde Idops (cumulatief) Aantal ondersteunde initiatieven en netwerken (cumulatief) (door inzet van gehele menukaart) Aantal gehonoreerde initiatieven beleidsregel L@B, (cumulatief) (instrument "financiële participatie" uit de menukaart) Afronden Dorpen Derby Programma's kennisdeling per jaar	<i>Streefwaarde 2014: 72</i> Ja, 72 Idops succesvol afgerond, leefbaarheid in betreffende kernen is verbeterd. <i>Streefwaarde 2014: 300</i> Ja, nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan en bestaande samenwerkingsverbanden zijn uitgebreid. Financieel participeren wij in meer dan 100 L@B-projecten en in totaal zijn we bij ca. 300 initiatieven betrokken. Uit de evaluatie blijkt dat het zelf organiserend vermogen en de leefbaarheid zijn verbeterd. Er is een omgeving ontstaan waarin burgers uitgenodigd en gestimuleerd worden tot het genereren van ideeën en deze gezamenlijk tot uitvoer te brengen. Nieuw in L@B is dat we niet alleen financieel ondersteunen (subsidies), maar een gevarieerd instrumentarium hanteren (de "menukaart"). Het gaat dan naast financiële participatie om advies/begeleiding, kennisdeling en onderzoek, inzet van steunfuncties en netwerken, (helpen) ontregelen, inspiratie en communicatie. <i>Streefwaarde oorspronkelijke begroting 2014: 50. De streefwaarde is bij burap 2014-1 bijgesteld van 50 naar 60 i.v.m. het openstellen van de derde tranche binnen de subsidieregeling.</i> Ja, 65 initiatieven gehonoreerd. 20 in de 1^e tranche van de subsidieregeling, 33 in de 2^e tranche en 12 in de 3^e tranche. Uit de evaluatie blijkt dat het zelf organiserend vermogen en de leefbaarheid zijn verbeterd. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, is gerealiseerd. Uit de 83 aanmeldingen zijn 9 inspirerende (finale)projecten gerealiseerd. Uit de evaluatie blijkt dat de Dorpen Derby een aanzienlijke nieuwe doelgroep aanspreekt: 34% van de Brabanders, die zich in 2013/2014 voor het eerst inzetten voor hun dorp, geeft aan dat de Dorpen Derby hen daartoe heeft aangezet, 90% daarvan zegt dat de Dorpen Derby een inspiratiebron vormt om zich in te (blijven) zetten voor hun dorp. <i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, is gerealiseerd. Tweetal provinciebrede bijeenkomsten georganiseerd en 4 regionale bijeenkomsten. Daarnaast is een Spinn-off event IDOP's georganiseerd en heeft een aantal thematische bijeenkomsten plaatsgevonden. Ontmoeten en delen van kennis vindt ook plaats op de online community L@B.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
	Sociale infrastructuur	Waardering programma door deelnemers	<i>Streefwaarde 2014: 7,5</i> Ja, is gerealiseerd. Dit blijkt uit de ingevulde evaluatieformulieren .
5.2	5.2.1 Opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties en netwerken ter realisatie van effectieve bijdragen aan de uitvoering van de provinciale speerpunten (UA 32)	Aantal opdrachten dat bijdraagt uitgevoerd door: BMS, BRIZ, BVWO, COS, 't Heft, KZE, Leerstoel Ouderenbeleid (t/m 2014), Palet (t/m 2014), Provinciale Raad Gezondheid, Sensoor (t/m 2014),VBOB ouderenbonden, VKK, Zet, Zorgbelang	<i>Streefwaarde 2014: 14</i> Realisatie: 13. De opdrachtverlening aan uitvoeringsorganisaties en netwerken was in 2014 geheel gekoppeld aan de realisatie van provinciale speerpunten. Het aantal opdrachtverleningen (werkplannen) was in 2014 1 lager dan de streefwaarde omdat het aantal uitvoeringsorganisaties in 2014 is gedaald doordat BVWO is gestopt. Opdrachtverlening aan de Provinciale Raad Gezondheid vond plaats vanuit Kennis&Onderzoek.
	5.2.2. Meten tevredenheid over inzet uitvoeringsorganisaties en netwerken	Waardering inzet door partners en gebruikers	<i>Streefwaarde 2014: 7,5</i> Ja, is gerealiseerd. Gemiddeld cijfer klanttevredenheid Zet 7,7 en Zorgbelang 7,5.
5.3	Het benutten van kansen van innovatie in de zorg (UA 33)	Zie programma 4	Zet: waardering opdrachtgevers: 7,7; waardering deelnemers trainingen: 7,8; waardering deelnemers conferenties "Dementievriendelijk Brabant", "Maatschappelijk ondernemen gemeenschapshuizen" en "Transities en toegankelijkheid": 7,5
5.4	Het aspect gezondheid inbedden in provinciale kernopgaven door inzet interne gezondheidsmakelaar en externe netwerken (UA34)	Aantal kernopgaven waarin gezondheid expliciet is geagendeerd (passend bij de rollen: signaleren, agenderen, verbinden)	<i>Streefwaarde 2014: 10</i> Ja, is gerealiseerd: verordening Ruimte, Agofood, Gebiedsopgave de Peelhorst, Milieuplan, Natuur, Europa, mobiliteit, sport, leefbaarheid en zorgconomie.
		Aantal kernopgaven (in 2014 Commissie van Doorn (Agrofood), Zorgconomie, Provinciaal Milieuplan) waarin wij in de uitvoering participeren om gezondheidsdoelstellingen te realiseren (passend bij de rol: mee-ontwikkelen)	<i>Streefwaarde 2014: 3</i> Ja, is gerealiseerd De aandacht voor gezondheid in verschillende programma's is geëvolueerd van herkennen en erkennen naar realiseren en integreren, bijvoorbeeld in het programma Agrofood, de Gebiedsopgave de Peelhorst, leefbaarheid en zorgconomie.

Toelichting

Leefbaarheid

Het leefbaarheidsbeleid L@B is in 2014 geëvalueerd. De conclusie van deze evaluatie is dat in Brabant grote vraag is naar een dergelijk programma en dat de wijze van uitvoering stimuleert, energie genereert en aansluit bij innovatieve initiatieven van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en gemeenten. De "Brabantse beweging" van zelf in actie komen en meedoen, die is ingezet met de programma's IDOP en Slimme Zorg, is in het L@B voortgezet en versterkt. De evaluatie vraagt aandacht voor Brabantbrede doorwerking van de effecten. Binnen dit leefbaarheidsbeleid is daarnaast het IDOP programma succesvol afgerond met een druk bezocht spin-off event. De evaluatie van het PON betreffende de in uitvoering genomen IDOP's laat zien dat en hoe de leefbaarheid in de betreffende kernen is verbeterd. Op verzoek van Provinciale Staten hebben wij in 2014 een nieuwe subsidieregeling Doe-budgetten opgesteld. Deze treedt in 2015 in werking.

Gezondheid

Gezondheid is uitgewerkt in 10 provinciale kernopgaven. De evaluatie van TNO over de periode 2011-2014 geeft aan dat de provincie Noord-Brabant voorop loopt in de wijze waarop gezondheid integraal in andere beleidsterreinen is opgenomen. Voorbeelden: In het kader van de toekomst duurzame veehouderij is gezondheid opgenomen in de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV). Verder is gezondheid opgenomen als afwegingscriterium in de Structuurvisie en de Verordening Ruimte. Nieuw is de aandacht voor gezondheid in steden via het project "Gezonde Stad" in samenwerking met de B5 en M7 steden.

Sociale infrastructuur

De steunfuncties Zet en Zorgbelang en de provinciale netwerken, zoals de Vereniging Kleine Kernen, Brabantse Raad voor de Informele Zorg, PG-raad en VBOB (ouderenbonden) zijn actieve en ondernemende partners in de uitvoering van de programma's Leefbaarheid@Brabant, gezondheid en zorg economie.

Voorbeelden zijn programma's als Dementieondersteuning/dementievriendelijke gemeenschappen, inzet van adviseurs voor woningaanpassingen, opleidingen voor adviseurs informele zorg/WMO-ondersteuning en ondersteuning in de oprichting van zorg- en dorpscoöperaties (Vereniging kleine kernen VKK).

De steunfuncties Zet en Zorgbelang meten de klanttevredenheid. Medio 2014 was de gemiddelde klanttevredenheid voor Zet 7,7 en voor Zorgbelang 7,5. Definitieve cijfers komen in de jaarrekeningen van de steunfuncties. Het traject Nut en Noodzaak Steunfuncties is in 2014 afgerond en heeft geleid tot een verdere aanscherping van de afspraken voor 2015, vooral wat betreft het inzichtelijk maken van maatschappelijke effecten en programmatische en thematische samenwerking.

Zorginnovatie

De huidige maatschappij vraagt om slimme, betaalbare oplossingen waarmee mensen langer thuis kunnen blijven wonen. Met de actielijn Health@Home binnen het programma Zorg economie zetten wij deze uitdaging om in economische kansen. De actielijn H@H is een integrale samenwerking tussen de programma's Leefbaarheid en Economie. Hierdoor worden nieuwe verbindingen gelegd tussen de maatschappelijke organisaties vanuit Leefbaarheid en (business) partners vanuit Economie. Dit is een waardevolle en essentiële samenwerking om te komen tot daadwerkelijk gebruik van innovatieve producten en diensten. Vanuit Health@Home zijn drie lerende netwerken (Dementie, Informele zorg, Zelfmanagement&E-health) opgezet. In deze netwerken werken ondernemers, overheid, onderwijs, omgeving/burgers (in de zogenaamde quadruple helix) samen aan de implementatie en opschaling van bestaande innovatieve producten en diensten om de opgave van het langer thuis wonen te ondersteunen. De focus van deze lerende netwerken is gericht op de wensen en behoeftes van de burger: wat hebben zij nodig om langer, gezonder en veiliger thuis te kunnen blijven wonen? Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van Europese programma's en Europese netwerken gericht op Active and Healthy ageing (Engaged, Coral, Eip-AHA etc.) In 2014 is er ook stevig ingezet op het stimuleren van de Brabantse netwerken zodat zij ook het belang in zien van een actieve bijdrage aan/ samenwerking op het thema Health@Home.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	8.919	12.838	11.119	1.719
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	77	77	-835	-912
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	31	31
Baten	77	77	-804	-881
Saldo lasten en baten	-8.842	-12.761	-11.923	838
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.reserve regionale structuurversterking	0	0	-171	-171
Bijdr. Uit reserve IDOPS	0	4.289	4.281	-8
Bijdr.Res.Co-financiering Europese programma's	0	0	-171	-171
Bijdrage uit alg. middelen	8.842	8.472	7.984	-488
Totale dekking van het saldo	8.842	12.761	11.923	-838

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Basisvoorzieningen kleine kernen	906
- Samen Investeren	171
- Project ouderen	500
- Overige	174
Totaal onderschrijding	1.751
<i>Overschrijding</i>	
- Health@Home	-31
- Overige	-1

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal overschrijding	-32
Totaal afwijking lasten	1.719

Onderschrijding

- Basisvoorzieningen kleine kernen
In verband met lagere projectkosten zijn de beschikkingen lager vastgesteld.

- Samen Investeren

In 2014 zijn enkele subsidies lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt.
De projectkosten zijn lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot.

- Project ouderen

Subsidie aan Zet m.b.t. dementievriendelijk Brabant is begin 2015 verstrekt, voorgesteld wordt om de middelen over te hevelen naar 2015.

- Overige

Het betreft hier een aantal kleinere afwijkingen en ontwikkelingsverschillen.

Overschrijding

- Health@Home

In 2014 is binnen de actielijn Health@Home intensief ingezet op de ontwikkeling van lerende netwerken. Deze intensieve inzet en de proeftuinen hebben in 2014 geleid tot een overschrijding.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
- Europese projecten	-925
- Diverse overige afwijkingen	44
Totaal afwijking baten	-881

- Europese projecten

In verband met de uitvoering van de Europese projecten Engaged en CASA zijn in 2014 middelen ontvangen vanuit Europa. De ontvangen middelen hebben deels betrekking op 2013.

06.04 Sociaal cultureel beleid

Deze productgroep is gericht op prestaties die ondersteunend zijn aan de beoogde beleidsdoelstellingen over de volle breedte van het programma Cultuur en Samenleving. Om deze doelstellingen te behalen wordt met name geïnvesteerd in diverse programma's/projecten:

- Opdrachten aan structurele uitvoeringsorganisaties;

- Innovatie in de Publieke informatievoorziening: Bibliotheekondersteuning, Mediawijsheid, Content en een regionale omroep (zie ook 06.01) Deze investeringen dragen bij aan de doelstellingen van de Cultuuragenda 2020.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Gedeelde verantwoordelijkheid In de Cultuuragenda van Brabant voor 2020 werken alle betrokken partijen in Brabant samen. We willen in 2020 komen tot een cultuursysteem dat weerbaar en robuust is, midden in de maatschappij staat en zich vanuit haar intrinsieke waarde verbonden weet met andere domeinen (economie, ruimte, natuur & landschap). Een systeem dat zich ontwikkelt en ondernemerschap toont door te anticiperen op de vragen van deze tijd.:	In 2014 hebben wij het in 2013 vastgestelde beleidskader "Innovatie in publieke informatievoorziening" verder uitgevoerd en heeft zijn beslag gekregen in het werkplan van Cubiss. Verder heeft de provincie zich ingespannen om de recentralisatie van Omroep Brabant tegen te gaan en ruimte gevraagd voor de pilot regionale media/ Regionaal Media Centrum (RMC).

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1.	Wettelijke taak: subsidie verstrekken aan Omroep Brabant t.b.v. het in stand houden van de regionale publieke omroep	Kijkdichtheid tv	<i>Streefwaarde 2014: 0,29%</i> Per 1 januari 2014 is de wettelijke taak voor de bekostiging van Omroep Brabant overgedragen aan de rijksoverheid. Hiertoe heeft de Eerste Kamer op 17 december 2013 ingestemd met de wijziging van de Mediawet. De bijbehorende middelen zijn uit het provinciefonds genomen. Als gevolg hiervan is onze subsidierelatie met Omroep Brabant beëindigd op 31 december 2013 en vervalt deze prestatie. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd o.a. (via de dagmail van 19 december 2013 en op 28 januari 2014).

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.2	Wettelijke taak via opdrachtverlening aan Cubiss Brabant voor ondersteuning bibliotheken voor takenpakket.	Marktaandeel radio Aantal bezoeken internetsite Tevredenheid bibliotheken met geleverde diensten Cubiss Brabant	<i>Streefwaarde 2014: 8,5% Zie hierboven</i> <i>Streefwaarde 2014: 80 mln Zie hierboven</i> <i>Streefwaarde 2014: 7,0</i> Gerealiseerd. De tevredenheid van de bibliotheken is 7,0.
1.3	Via opdrachtverlening aan Cubiss Brabant uitvoering programma's innovatie informatievoorziening Via opdrachtverlening aan Sportservice de ondersteuning van de infrastructuur voor de sport te subsidiëren.	Aantal programma's Aantal opdrachten: Uitvoeringsorganisatie realiseert de afspraken over de prestaties in het kader van de infrastructuur voor de sport.	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Sportservice heeft betreffende afspraken gerealiseerd.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	27.121	8.036	8.007	29
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	1.105	1.105	0
Baten	0	1.105	1.105	0
Saldo lasten en baten	-27.121	-6.931	-6.902	29
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit alg. middelen	27.121	6.931	6.902	-29
Totale dekking van het saldo	27.121	6.931	6.902	-29

Investeringsagenda

Programma 07 Investeringsagenda	150
07.01 Energietransitie	152
07.02 Landschappen van allure	156
07.03 2018Eindhoven Brabant samen culturele hoofdstad	158
07.04 Sportplan Brabant 2016	160
07.05 Grote erfgoedcomplexen	164
07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	167
07.07 Groenontwikkelfonds Brabant	171

Programma 07 Investeringsagenda

Portefeuillehouders:

Y.C.M.G. de Boer, R.A.C. van Heugten, J.J.C. van den Hout, L.W.L. Pauli, mw. S.C. van Haften-Harkema

Inleiding

Met de Investeringsagenda richten we ons op het duurzaam versterken van de structuur van onze provincie op een aantal onderscheidende kwaliteiten. We concentreren ons daarbij op het bijzondere leef- en vestigingsklimaat van Brabant vanuit de opvatting dat dit past bij het nieuwe profiel en bijdraagt aan de ambities van onze provincie. Hiermee investeren wij in de toekomst van Brabant en de Brabanders.

De Investeringsagenda is tot nu toe ingevuld in via twee tranches.

De eerste tranche bestaat uit:

- 5 investeringsvoorstellen, Energietransitie, Landschappen van Allure, Brabant C, Sportplan 2016 en Grote Erfgoedcomplexen, voor een bedrag van oorspronkelijk € 278,9 mln;
- Een investeringsvolume van oorspronkelijk € 750 mln voor het spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur.

In de tweede tranche zijn het Groen Ontwikkelfonds Brabant, het Innovatiefonds, het Energiefonds en het Breedbandfonds ingesteld tot een totaal bedrag van € 475 mln.

Algemeen beeld

De uitvoering van de 5 investeringsvoorstellen uit de eerste tranche ligt goed op koers. Het fonds Brabant C is als spin-off van de oorspronkelijke ambitie om culturele hoofdstad van Europa te worden, medio 2014 opgericht.

In 2014 is besloten om de bovenwettelijke maatregelen van het PHS Meteren-Boxtel te financieren uit het Spaar- en Investeringsfonds voor een bedrag van € 105,3 mln. Het fonds is opgehoogd van € 750 mln tot € 855,3 mln.

2014 heeft in het teken gestaan van de (operationele) inrichting van de 4 fondsen uit de 2^e tranche. Voor het Innovatiefonds is een begin gemaakt met de werving van projecten en het pilotfonds binnen het Breedbandfonds is opengesteld.

Mijlpalen

- Energietransitie (UA 38).

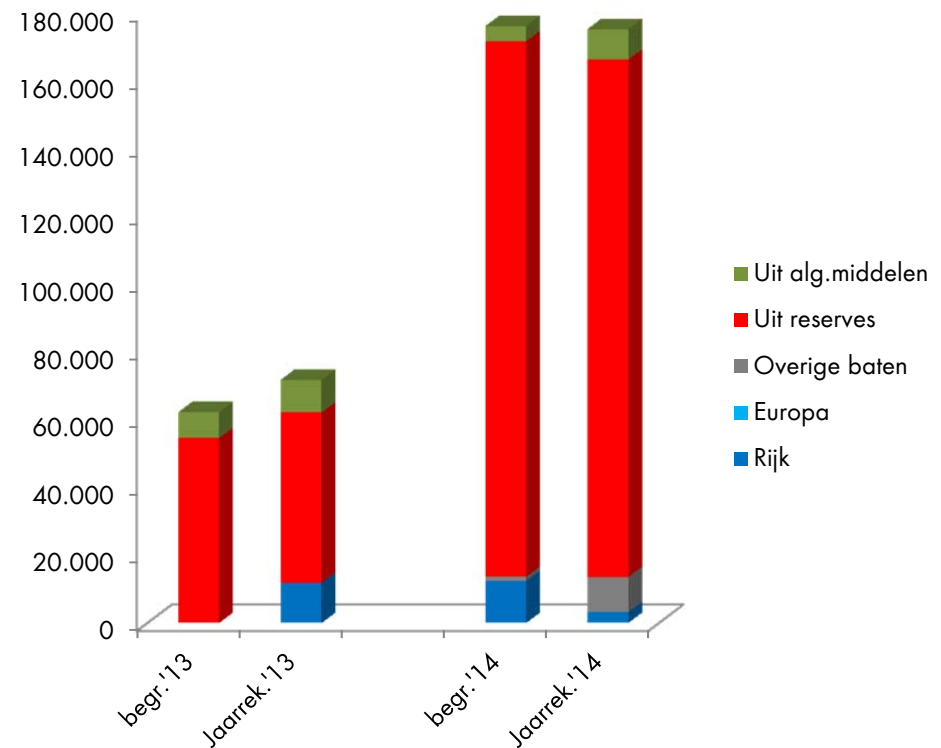
- De oplevering van de nieuwbouw Solliance op de High Tech Campus
- Vier participaties in innovatieve bedrijven vanuit het cleantech & biobased fund
- Kostenreductie van 50% van een publieke laadpaal door uitvoering innovatieprogramma waarbij 685 publieke laadpunten zijn gerealiseerd.
- Versterkte internationale samenwerking, met o.a. Brabant prominent zichtbaar op de Hannover Messe, World of Energy Days Stuttgart, BIO World Congress on Industrial Biotechnology in Philadelphia en opzetten biobased livinglab in Brazilië.
- De Energieke samenleving in Brabant heeft zich georganiseerd op weg naar een Brabants Energieakkoord.
- Landschappen van Allure (UA 39).
De uitvoering van de projecten Landschappen van Allure is in volle gang en daarmee is € 56,5 miljoen provinciale co-investering ingezet;
- Brabant C.
- PS hebben in juli 2014 ingestemd met de instelling van het fonds Brabant C. De governance, bestaande uit statuten, opdracht en financieringsreglement is vervolgens uitgewerkt. Vanaf 2015 wordt het fonds operationeel.
- Sportplan Brabant 2016 (UA 41).
- De realisatie van een tweetal accommodaties en de ondersteuning van hippische en wielersport accommodaties;
- Het aanjagen van technologische sport innovatieprojecten;
- Een aantal topsportevenementen, waaronder het WK veldrijden naar Brabant halen (Hoogerheide).
- Grote erfgoedcomplexen (UA 42).
- In 2014 is 1 investeringsvoorstel aan PS voorgelegd (Bergoss), waarmee het totaal aantal projecten op 7 komt. Verder actief met 14 verkenningen in 21 herontwikkelingsprocessen.
- Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur (UA 43).
- N279N: het aanbestedingsproces is afgerond en eind 2014 heeft gunning van het werk aan de aannemer plaatsgevonden.

- N69: eind oktober heeft PS het PIP (provinciaal inpassingsplan) vastgesteld.
- De Ruit: op basis van de NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau), de conceptMER (Milieueffectrapportage) en de MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) is in november 2014 door GS het Voorkeursalternatief vastgesteld.
- Groen Ontwikkelfonds Brabant.
 - De uitvoering van nieuwe Ecologische hoofdstructuur (EHS) is gestart in het Vlijmens Ven, in de Brand en in de Noordpolder. De natuurbruggen Herperduin (A50), Maashorst (N324), Groote Heide (A2) en Leenderbos (N396) zijn gerealiseerd.
 - De werkwijze met het Groen Ontwikkelfonds Brabant is operationeel, dit om samen met regionale partijen invulling te geven aan nieuwe uitvoeringsarrangementen EHS bijvoorbeeld in de Maashorst, in Het Groene Woud (Scheeken/Mortelen) en in het Markdal.
- Energiefonds en Innovatiefonds.
 - Beide fondsen zijn operationeel.
- Breedbandfonds.
 - Het pilotfonds is opengesteld.

07 Investeringsagenda

Bedragen x € 1.000	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	65.439	165.902	166.322	-421
Toegerekende apparaatslasten	10.576	10.404	10.731	-326
Totaal lasten	76.016	176.306	177.053	-747
<u>Baten</u>				
Rijk	7.100	12.400	4.876	-7.524
Europa	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	1.282	10.312	9.031
Totaal baten	7.100	13.682	15.189	1.507
Saldo van baten en lasten	-68.916	-162.625	-161.864	760
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	43.852	161.204	158.407	-2.797
Dekking uit alg.middelen	25.064	1.421	3.457	2.037
totale dekking van het saldo	68.916	162.625	161.864	-760

Middeleninzet programma Investeringsagenda
bekostiging van de lasten (bedragen x € 1.000)

07.01 Energietransitie

Duurzame energie is één van de pijlers van de Brabantse economie. Rondom solar, elektrisch rijden/slimme netwerken en de biobased economy zijn clusters ontwikkeld die een leidende internationale positie hebben. Dit hebben ze mede te danken aan state of the art faciliteiten zoals bijvoorbeeld het nieuwe Solliance laboratorium. Brabantse bedrijven profiteren daarvan. Naast kennis en apparatuur is het ook een showroom om

hun klanten naar toe te nemen. Tegelijk ontwikkelt zich de Brabantse energieke samenleving die de energietechnologie gaat toepassen. Bedrijven, kennisinstellingen, gemeenten en maatschappelijke organisaties verenigen zich rondom een Brabants Energieakkoord.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Energietransitie: Het verwerven van een internationale concurrentiepositie in drie clusters (solar, biobased economy en elektrisch rijden/slimme netwerken) waardoor nieuwe bedrijven zich vestigen in Brabant en de omschakeling van bestaande bedrijven naar nieuwe en duurzame technologieën wordt gestimuleerd met toekomstbestendige werkgelegenheid.	De uitvoering van de Energieagenda ligt op koers. Dit bleek ook uit de tussen evaluatie die in 2014 is uitgevoerd en in september 2014 aan Provinciale Staten is aangeboden. De Energieagenda is goed opgezet. Onderwerpen van de eerste tranche maken goede vorderingen. Mede door de crisis zijn de werkgelegenheidseffecten minder dan verwacht, maar de doelen zijn nog binnen bereik. Voor de duurzame implementatie concluderen de onderzoekers dat deze nog niet echt op gang is gekomen, mede omdat het energiefonds nog maar net operationeel is. Ze constateren wel dat er een maatschappelijke ontwikkeling is in de richting van een energieke samenleving. De provincie kan daarin het verschil maken door het inrichten van proeftuinen/livinglabs. Een voorbeeld daarvan is de aanpak "nul op de meter". Een visie/strategie om de huizen in Brabant energieneutraal te maken. Een totaal concept dat de markt in positie brengt, om zonder subsidies van de overheid dit grootschalig uit te rollen.

Toelichting

Voor de provinciale inzet in 2015 (en verder) vraagt dit om het vasthouden van inzet en focus door de provincie. Daarbij ligt in 2015 de focus op ontwikkeling van het Biobased Suikercluster bij AFC Dinteloord, doorontwikkeling Green Chemistry Campus, opzetten livinglabs binnen elektrisch rijden/slimme netwerken, solar en de koppeling naar Smart city concepten, uitrol grootschalige woningisolatie, ontwikkelen warmtevisie voor gebruik

restwarmte en geothermie, Visieontwikkeling ruimtelijke inpassing grootschalige duurzame energie. Het Energiefonds en Europese programma's bieden daarbij veel kansen voor de uitrol. Het maatschappelijk middenveld zal in het licht van de verkiezingen de provincie een Brabants Energieakkoord aanbieden.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Verhuizing Energie onderzoek Centrum Nederland naar Brabant (UA 38)	100% verhuisd in 2012	<i>Streefwaarde 2014: afgerond</i> prestatie was al gerealiseerd in 2013.
1.2	Internationaal onderzoekscluster Solar operationeel (UA 38)	- Minimaal 200 fte dedicated aan onderzoek dunne film Jaarlijks onderzoeksbudget t.w.v. € 20 mln in 5 jaar overgeplaatst naar Eindhoven	<i>Streefwaarde 2014: 124 fte</i> Ja, 132 fte Met de aansluiting van het Belgische Imec en het Duitse Julich is het aantal ruimschoots over de minimale streefwaarde. 132 fte zijn alleen de onderzoekers van de Nederlandse instituten. <i>Streefwaarde 2014: € 18,415 mln</i> Nee, streefwaarde bijna bereikt met € 17,8 mln voor Solliance onderzoek
1.4	Campus Groene Chemie (UA 38)	Aantal vestigers (bedrijven) op de campus	<i>Streefwaarde 2014: 14</i> Ja. Inmiddels hebben zich 16 bedrijven gevestigd op de Green Chemistry Campus
1.5	Fonds Biobased Economy (UA 38)	Fonds BiobasedEconomy: aantal bedrijven financieel ondersteunen	<i>Streefwaarde 2014: 10 bedrijven financieel ondersteunen. De streefwaarde is bij Burap 2014-I bijgesteld van 10 naar 2 á 3.</i> Ja. Tot en met 2014 zijn 3 participaties gerealiseerd.
1.6	Risicodragend participeren en investeren in initiatieven en bedrijven (UA 38)	Investering in laadinfra structuur en smartgrids van € 500 mln tot 2020	Provincie heeft in 2014 definitief gegund voor de realisatie en exploitatie van 150 nieuwe laadpunten in de vijf Brabantstad steden. Een samenwerkingsovereenkomst is opgesteld tussen Provincie, deelnemende gemeenten en Enexis. Laadpunten worden geplaatst wanneer door gemeenten de overeenkomst is getekend.
1.7	Inrichten van experimenteergebieden (UA 38)	Investering van € 300 mln door netwerkbedrijven in slimme netwerken tot aan 2040 250 e-auto's en laadinfrastructuur laadpunten in Brabantse gemeenten slimme wijken	In 2013 is provincie een tactische samenwerking aangegaan met Enexis voor de doorontwikkeling, realisatie en exploitatie van 600 publieke slimme laadpunten in Noord- Brabant. Samen met Enexis werken wij vanuit deze overeenkomst ook aan het positioneren van de gereguleerde rol van de netbeheerder in de ontwikkeling van slim laden en daarbij benodigde Europese afspraken ten aanzien van standaarden en marktordening. <i>Streefwaarde 2014: 250</i> Tot op heden gerealiseerd: 6362 phev-auto's en 856 EV-auto's <i>Streefwaarde 2014: 500</i> Tot op heden gerealiseerd: 685 laadpunten <i>Streefwaarde 2014: 3</i>

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
1.8	Cross sectoraal clusteren van kennis en doorontwikkelen campussen (UA 38)	Brabants kennis en expertisecoluster e-mobility en smart grids	Realisatie 2014: 3 1) De Provincie is in 2014 gestart met samenwerking met decentrale energie coöperaties . 2) Samen met Duurzame Energie Haaren en Enexis is een project opgestart dat gedurende drie jaar nieuwe toepassingen op gebied van energie-uitwisseling tussen coöperatieleden mogelijk maakt en geschikt maakt voor Brabantbrede toepassing. 3) Met Nul op de meter-aanpak is er een Brabant brede aanpak om wijken te verduurzamen. <i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja. Het NKL (Nationaal kennisplatform laadinfrastructuur) is een samenwerkingsverband van verschillende organisaties die betrokken zijn bij elektrisch vervoer in Nederland. Het NKL is in 2014 opgericht. Brabant is 1 van de partners, met tot doel om het provinciale livinglab over te kunnen dragen naar de markt.
1.10	Oprichten cleantechfonds	Aantal participaties	<i>Streefwaarde 2014: 3</i> Deels. Gerealiseerd in 2014: 1 1° investering gepleegd vanuit het Cleantechfonds t.b.v. doorontwikkeling van machines voor productie van dunne zonne-films. Met BOM zijn we in overleg hoe we het aantal participaties kunnen versnellen.

Toelichting

Op 1.8 en 1.10: De ontwikkeling van nieuwe innovatieve bedrijven en opzetten van livinglabs/durfprojecten kan niet alleen via revolverende middelen worden bereikt. De provincie heeft op dit moment geen subsidiemogelijkheden, waarmee de doelstellingen achterblijven bij de planning. De nieuwe Europese programma's die vanaf april 2015 van

start gaan, bieden wel deze mogelijkheden. Gemiddeld is 30% van de middelen in deze Europese programma's gereserveerd voor koolstofarme economie. Met de partners zijn er veel projecten in voorbereiding om in te dienen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	2.434	705	1.333	-628
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	25	547	522
Baten	0	25	547	522

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Saldo lasten en baten	-2.434	-680	-786	-106
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	2.420	3.755	780	-2.975
Bijdrage risicoreserve		0	1.081	1.081
Bijdrage uit alg. middelen	14	-3.075	-1.075	2.000
Totale dekking van het saldo	2.434	680	786	106
Bedragen x € 1.000 (investerings)	Raming VJN 2014	Raming Njbrf 2014	Realisatie 2014	verschil
Laadinfrastructuur			421	-421

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Elektrisch rijden & slimme netwerken	427
- Overige onderschrijdingen	26
Totaal onderschrijding	<u>453</u>
<i>Overschrijding</i>	
- voorziening leningen	-1.081
Totaal overschrijding	<u>-1.081</u>
Totaal afwijking lasten	<u>-628</u>

-Elektrisch rijden & slimme netwerken

De onderschrijding ad € 427.000 wordt veroorzaakt doordat de uitgaven voor publieke laadpalen; fase A2 geboekt zijn als investeringsuitgaven en niet als exploitatie-uitgaven.

Voorziening leningen.

De provincie heeft leningen verstrekt waarvan wordt verwacht dat een deel niet meer zal worden terugontvangen. In verband daarmee is een voorzieningen getroffen.

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
-Inkomsten laadinfrastructuur	522
Totaal afwijking baten	<u>522</u>

-Inkomsten laadinfrastructuur betreffen 40% bijdrage van Enexis / Fudura (conform overeenkomst) voor Fase A2 publieke laadpalen.

07.02 Landschappen van allure

Met het investeringsproject "Landschappen van Allure" wil de provincie, samen met regionale partijen, drie gebieden - het Groene Woud, de Brabantse Wal en de Maashorst - ontwikkelen tot hoogwaardige landschappen.

Centraal daarbij staat de realisatie van een diverse, rijke natuur en een vitaal, mooi landschap met goede allianties van natuur en landschap met het bedrijfsleven, de bewoners en recreanten.

Ruimtelijke kwaliteit, verdienmogelijkheden, innovatie, en (burger-) participatie zijn belangrijke aspecten die wij inbrengen bij de projectontwikkeling Landschappen van Allure.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
2	De landschappen van Allure - De Brabantse Wal, Het Groene Woud en De Maashorst - ontwikkelen tot 3 toplocaties als het gaat om het beleven en ervaren van natuur en landschap in Brabant.	De provincie investeerde via de eerste tender Landschappen van Allure in vijf projecten en in de tweede tender (2014) in drie projecten die het landschap in de Brabantse Wal, de Maashorst en het Groene Woud gaan versterken. Er is in de projecten veel aandacht voor kwaliteit van het landschap, voor innovatieve koppelingen met andere partijen en doelen en daarmee ook voor verdienmogelijkheden in het landschap. De projectuitvoering van de eerste 5 projecten is eind 2013 gestart en halverwege 2014 zijn de volgende drie projecten, vanuit de tweede tender gestart, waarmee we op koers liggen. De inzet op dit provinciale investeringsproject Landschappen van Allure resulteert in de drie regio's in een zeer brede participatie van bedrijven, burgers, (maatschappelijke) organisaties en overheden in én voor het landschap, gericht op de beoogde beleidsprestaties.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
2.1	Besluiten over investeringsbijdragen aan projecten. Adviseren bij ontwikkeling en uitvoering projecten door derden in de regio. Projecten zijn gerealiseerd voor 1 januari 2017 resp. 1 januari 2018 (UA 39)	Aantal projecten in uitvoering	<i>Streefwaarde 2014: 8</i> Ja, met de tweede tender investeerde de provincie in nog 3 projecten. In de tweede tender was € 26.875.000 beschikbaar. Vijf projecten hadden voor de tweede tender ingeschreven. Gebaseerd op het externe advies van commissie Asselbergs zijn uiteindelijk drie projecten gehonoreerd. De uitvoering van de drie projecten is daarmee in 2014 gestart. In totaal zijn er nu 8 projecten in uitvoering.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
2.2	Evaluatie regeling Landschappen van Allure Noord-Brabant, gereed 2018 (UA 39)	Evaluatie regeling Landschappen van Allure Noord-Brabant	Ja, de planning is om de evaluatie in 2018 uit te voeren.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	26.725	27.053	26.896	157
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-26.725	-27.053	-26.896	157
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	15.099	27.053	26.896	-157
Bijdrage uit alg. middelen	11.626	0	0	0
Totale dekking van het saldo	26.725	27.053	26.896	-157

07.03 Brabant C

Inleiding

Op 4 juli 2014 heeft PS ingestemd met de instelling van het Brabant C Fonds (besluit 33/14). Brabant C versterkt en vergroot het kunst- en cultuuraanbod van Brabant. De nationale en internationale aantrekkingskracht van Brabant wordt vergroot en meer bezoekers van buiten Brabant zullen onze provincie bezoeken. Brabant C heeft drie kerntaken: het verbinden van personen en organisaties achter culturele initiatieven, het aanjagen van kansrijke initiatieven en het financieren van bijzondere culturele projecten. Voor de uitvoering wordt begin 2015 een compacte organisatie opgericht, stichting Brabant C Fonds.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Al in 2010 hebben Provinciale Staten met de ambitie om culturele hoofdstad van Europa te worden, besloten tot een investering in cultuur in Brabant, om daarmee het leef- en vestigingsklimaat een noodzakelijke impuls te geven. Het besluit om te komen tot een fonds van € 25 miljoen is feitelijk de spin-off van deze oorspronkelijke ambitie. In 2014 is hard gewerkt om op basis van de 'lessons learned' een alternatief te ontwikkelen. Het ontwikkelde alternatief moest 'van onderop' en 'van ons' zijn, op

draagvlak kunnen rekenen en een brede groep van betrokkenen verleiden mee te doen. De inspanningen leidden er toe dat Provinciale Staten zoals aangegeven in de begroting in 2014 de besluitvorming voor het Brabant C Fonds hebben afgerond.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Na het besluit van 4 juli 2014 om het fonds Brabant C op te richten, hebben PS op 31 oktober 2014 ingestemd met de governance, hierin zijn statuten, opdracht en financieringsreglement vastgelegd. De oprichting van deze stichting is, met ingang van februari 2015, een feit. Zo is gerealiseerd wat we voornemens waren te doen. De opdracht aan de stichting Brabant C Fonds biedt heldere kaders om de voortgang in de toekomst te monitoren.

Daarnaast zijn de jaarrekeningen van de stichting 2018 Eindhoven | Brabant aan Provinciale Staten toegezonden. De procedure voor de definitieve vaststelling van de subsidie aan deze stichting loopt en zal in het voorjaar 2015 plaatsvinden.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	2.500	5.000	3.240	1.760
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-2.500	-5.000	-3.240	1.760

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	2.500	5.000	3.240	-1.760
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0
Totale dekking van het saldo	2.500	5.000	3.240	-1.760

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
-Jheronimus Bosch 500	1.500
-Programmabureau 2018 Brabant	226
-Overige onderschrijdingen	34
Totaal onderschrijding	1.760
<i>Overschrijding</i>	
Totaal overschrijding	0
Totaal afwijking lasten	1.760

Voor Fonds Brabant C is € 25 mln beschikbaar gesteld.

(Een extra € 15 mln wordt beschikbaar gehouden voor een eventuele tweede tranche waarover PS op basis van een tussenevaluatie in 2017 beslist.).

In de begroting 2014 zijn, vooruitlopend op het Fonds, reeds € 5 mln begroot t.b.v. het Van Goghjaar 2015 (€2 mln) en Jheronimus Bosch 500 2016 (€ 3mln).

-Jheronimus Bosch 500

In 2013 hebben PS besloten om vooruitlopend op een alternatief plan middelen beschikbaar te stellen voor het Van Goghjaar 2015 (€2 mln) en Jheronimus Bosch 500 2016 (€ 3mln) en deze ten laste te brengen van algemene middelen/Essent-investeringsagenda 07.03 (besluit 83/13). Aanleiding was de motie 'Urgente culturele initiatieven' d.d. 15 november 2013. Voor Jheronimus Bosch 500 is in 2014 € 1,5 mln subsidie verleend, de resterende € 1,5 mln worden in 2015 beschikt.

2018 Eindhoven|Brabant Culturele Hoofdstad

-Vereffening van de subsidie voor 2018 Eindhoven|Brabant Culturele Hoofdstad. De voorlopige afrekening laat een voordelig saldo zien (t.o.v. betaalde subsidiebedrag).

07.04 Sportplan Brabant 2016

Het Sportplan Brabant 2016 (UA 41) is een brede investering in de Brabantse samenleving. Door te investeren in sport, investeert de provincie in een regio waar mensen graag willen wonen en bedrijven zich willen vestigen. Sport draagt bij aan een bruisend leef- en vestigingsklimaat, en dat is nodig om te kunnen behoren tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's.

Met het Sportplan Brabant willen we bereiken dat:

- A. Brabant meer naam en faam krijgt als (top)sportprovincie (branding);
- B. De Brabantse economie profiteert van de aanwezigheid van sport (economische spin-off);

- C. Brabanders met een beperking, ouderen en de Brabantse jeugd meer (kansen krijgen om te) gaan sporten (participatie).

In 2014 lag het accent onder meer op:

- De realisatie van een tweetal accommodaties voor hippische topsportwedstrijden;
- Het aanjagen van technologische sport innovatieprojecten;
- De realisatie van 22 topsportevenementen, waaronder het WK veldrijden in Hoogerheide.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
4.1 Sportplan 2016: Noord-Brabant krijgt meer naam en faam als (top)sportprovincie	Door de investeringen in topsportaccommodaties en -evenementen wordt Brabant steeds meer geassocieerd met excellente prestaties met een sterke basis (verenigingen). Brabant wordt vaker benaderd voor de organisatie van grote evenementen, zoals de Giro, de Champions Trophy (hockey) en de European Games. Ook besluiten meer sportbonden om in Brabant een nationaal/regionaal talentencentrum te realiseren.
4.2 Sportplan 2016: De Noord-Brabantse economie profiteert van de aanwezigheid van sport (economische spinoff)	Met name de vrijetijdssector, maar ook innovatieve MKB-bedrijven profiteren van sport. Als gevolg van de organisatie van ó grote topsportevenementen in Brabant in de periode 2013/2014 is ruim €8 mln extra besteed in de Brabantse regio's. Indirect draagt sport tevens bij aan het internationale profiel van Brabant.
4.3 Sportplan 2016: Brabanders met een beperking, ouderen, en jeugd gaan meer (kansen krijgen om te) sporten	Het is op regionaal niveau makkelijker geworden voor gehandicapten om het juiste aanbod te vinden voor sport. In 2014 kwamen er twee regionale loketten voor mensen met een beperking bij (totaal is nu 5, waarmee 75% van Brabant is gedekt). Uit interviews met gebruikers blijkt dat zij de loketten zeer waardevol vinden, alleen de bekendheid van de loketten mag nog beter. Het aantal sportverenigingen met aanbod voor gehandicapten is van 41% in 2012 naar 49% in 2014 gestegen. Daarnaast is extra accent gelegd op sportaanbod voor senioren.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	De provincie subsidieert 6-8 topsportaccommodaties, inclusief faciliteiten voor (bijzondere) breedtesport/gehandicaptensport	Aantal topsportaccommodaties	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja. Dit is bereikt d.m.v. de realisatie van de nieuwbouw van HC Tilburg en de oplevering van het Olympic Training Center (i.s.m. NOC*NSF) in het Pieter van den Hoogenband zwembad in Eindhoven.
1.2	De provincie subsidieert voor 5 kernsporten een fieldlab	Aantal fieldlabs kernsporten	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Deels. Er is 1 fieldlab gerealiseerd (atletiek, bij Prins Hendrik in Vught). Verwacht was dat het fieldlab voor hockey al in 2014 gereed zou zijn. Doordat een bredere aanpak is gekozen samen met de bond en de grotere hockeyclubs in Brabant, was de aanlooptijd langer dan verwacht. Realisatie is nu voorzien in 2 ^e kwartaal 2015.
2.1	Jaarlijks sponsort de provincie 5 topsport evenementen (meer dan 50.000 bezoekers) incl. minimaal 1 EK/WK voor een kernsport	Jaarlijks aantal topsportevenementen	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja, 5 topsportevenementen gerealiseerd met meer dan 50.000 bezoekers. WK Veldrijden - Hoogerheide, Indoor Brabant - 's-Hertogenbosch, Eneco Tour - Waalwijk/Heusden en Breda, Outdoor Brabant - Breda, Marathon Eindhoven - Eindhoven
		Jaarlijks aantal EK's/WK's kernsporten	<i>Streefwaarde 2014: 1</i> Ja, 3 EK's/WK's georganiseerd,. - WK Veldrijden - Hoogerheide - EK Clubteams hockey vrouwen - Den Bosch - Finale European Hockey League mannen - Eindhoven
2.2	De provincie sponsort/ subsidieert minimaal 2 grote evenementen voor gehandicaptensport in de periode 2011-2016	Aantal grote evenementen	In 2014 heeft geen groot gehandicaptensportevenement plaatsgevonden in Brabant. Streefwaarde is "minimaal 2 grote G-sport evenementen in de gehele periode 2011-2016. Met de Special Olympics (2012) en Paragames (2013) was deze doelstelling al in 2013 bereikt. Daarom waren voor 2014 geen G-sport evenementen gepland (geen streefcijfer). Uiteindelijk hebben in 2014 toch twee redelijk grote G-sport events plaatsgevonden: het EK G-Atletiek (Bergen op Zoom) en het EK IPC Swimming (Eindhoven).
3.1	De provincie subsidieert jaarlijks 10 door de bond erkende Regionale en Nationale Trainingscentra waarin de 3 O's (overheid, ondernemers, en onderwijs) samen met de sportsector werken aan talentontwikkeling	Aantal NTC/RTC's	<i>Streefwaarde 2014: 10</i> Ja, 18 talentprogramma's gerealiseerd. We ondersteunen hierdoor in een select aantal sporten de Brabantse talenten op weg naar de Olympische Spelen van 2016 én 2020..
3.2	De provincie ondersteunt het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) Eindhoven zodat het zijn functie/activiteiten duurzaam verankert.	Aantal aangesloten programma's	<i>Streefwaarde 2014: 8</i> Deels: er zijn momenteel 7 programma's aangesloten bij het CTO. Daarnaast zijn er echter nog zo'n 10 programma's die wel gebruik maken van de diensten van het CTO, waardoor het CTO zelfs voor meer dan 8 bonden een duurzame rol vervult om talenten in Brabant zich te laten ontplooiën.

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
4.1	De provincie ondersteunt regionale sportloketten in Brabant zodat een aaneengeschakeld systeem van regionale sportloketten gerealiseerd wordt voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking.	Brabant dekking regionale sportloketten	<i>Streefwaarde 2014: 60%</i> Ja, dekking was eind 2014 ca. 70%-75. Er zijn 5 loketten operationeel en nog 2 in de planning (70% gereed). De regio's Midden-Brabant, West-Brabant (Breda en Bergen op Zoom) en Noordoost-Brabant (Den Bosch en Oss, opgestart in 2014) zijn gedekt, de regio Zuidoost-Brabant blijft echt nog achter. (3 van de 4 regio's = 75%) In 2015 zal hierop extra accent worden gelegd.
5.1	Jaarlijks organiseert de provincie een brede netwerkbijeenkomst rondom het thema sport	Jaarlijks aantal bijeenkomsten	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Ja, 11 bijeenkomsten met groepen ondernemers over sportinnovatie en de parallel tussen sport en ondernemen. Hierdoor heeft de provincie mensen en organisaties aangezet tot meer en betere samenwerking, zowel binnen de sportsector als daarbuiten.
6.1	De provincie is t/m 2016 betrokken bij cross over projecten tussen sport en andere maatschappelijke domeinen	Aantal projecten	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Ja: sport & design (Dutch Design Week), sport & leefbaarheid (Dorpen Derby), sport & technologie (Nationaal Sport & Innovatie Congres) en sport & vrijetijdseconomie (stappenplan vergroten economische spin-off evenementen).
6.2	De provincie bezoekt zelf of via uitvoeringsorganisaties (MKB) bedrijven in Brabant om samenwerking met de sportsector te verkennen of verdiepen	Jaarlijks aantal bezoeken	<i>Streefwaarde 2014: 10</i> Ja, 20 bezoeken aan bedrijven vanuit uitvoeringsorganisatie Sportservice Noord-Brabant om bedrijven te koppelen aan sportorganisaties met vragen op organisatorisch, bouwtechnisch, financieel-juridisch vlak.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	4.890	6.030	3.431	2.599
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-4.890	-6.030	-3.431	2.599
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Bijdr.res.investeringsagenda	4.890	6.530	3.931	-2.599
Bijdrage uit alg. middelen	0	-500	-500	0
Totale dekking van het saldo	4.890	6.030	3.431	-2.599

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
-Topsportaccomodaties	1.750
-Bijzondere breedte/gehandicaptensport	428
-Topsportevenementen-Sponsoring	174
-Talentontwikkeling	182
-Overige	65
Totaal onderschrijding	2.599
<i>Overschrijding</i>	
Totaal overschrijding	0
Totaal afwijking lasten	2.599

-Topsportaccomodaties

Voor 2014 was een bedrag van €1,75 mln begroot, bedoeld voor de ondersteuning van hippische en zwem- topsportaccomodaties. Hiervan is €500.000 gerealiseerd via een lening aan een hippische onderneming. Daar het een lening betreft is deze echter niet als exploitatielast in de administratie verwerkt/zichtbaar.

Begin 2015 zal een tweede lening van €500.000 aan een (ander) hippisch bedrijf worden verstrekt. De verwachte subsidie van €750.000 aan een topzwemaccommodatie zal, als gevolg van vertraging in de plannen, in plaats van in 2014, in 2015 worden verstrekt.

-Bijzondere breedte/gehandicaptensport

Voor 2014 was een bedrag van € 1 mln begroot. Dit bedrag is niet geheel gerealiseerd, omdat er voor bijzondere breedtesport minder subsidieaanvragen zijn ingediend dan verwacht. Er is meer vraag naar subsidie voor gehandicaptensportprojecten. Daarom passen we in de subsidieregeling sport de subsidieplafonds voor 2015 aan (een lager plafond voor breedtesport en een hoger plafond voor gehandicaptensport).

-Topsportevenementen – Sponsoring

De sponsor bijdragen zijn in 2014 lager dan begroot.

-Talentontwikkeling

In 2014 wordt niet het gehele bedrag van €1.000.000 gerealiseerd. Dit heeft te maken met een beleidswijziging die in de eerste helft van 2014 is doorgevoerd. Toen is besloten niet langer via een subsidieregeling subsidies te verstrekken aan verschillende regionale talentencentra en uitvoeringsorganisaties, maar deze subsidies te bundelen in één subsidie voor een 1-loketorganisatie voor talentontwikkeling in Brabant. Vanwege deze beleidswijziging hebben de activiteiten in de eerste helft van 2014 'on hold' gestaan en is voor alleen de tweede helft van 2014 subsidie verstrekt. Het bedrag dat niet is besteed, willen we aan het einde van de looptijd van het sportplan (2016) alsnog gebruiken om de beleidsprestatie onder 3.2 te behalen.

07.05 Grote erfgoedcomplexen

In Brabant staan kloosters, fabrieken, militaire complexen en kastelen die het verhaal van Brabant vertellen. Veel van deze grotere erfgoedcomplexen staan leeg of dreigen gesloopt te worden. Met het programma de Erfgoedfabriek zorgt de provincie er samen met partners voor dat een aantal van deze complexen een nieuwe bestemming krijgt. We

restaureren de gebouwen en bewaren de verhalen die deze monumenten zo waardevol maken. Zo bewaren zij ieder een eigen stukje van de geschiedenis en identiteit van Brabant; het was én is goed wonen, werken en leven in Noord-Brabant. In 2014 is met succes (verder) gewerkt aan het behoud van deze complexen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
5 Grote erfgoedcomplexen: Op ambitieuze en ondernemende wijze samen met partners werken aan het behoud van Brabantse erfgoedcomplexen waarbij kwaliteit en innovatie voorop staan.	In 2014 is aantal investeringsbesluiten op 7 gekomen. Elk van de 7 projecten kent een eigen samenstelling van de ontwikkelende partners waarmee de provincie op een ondernemende en innovatieve manier samenwerkt in PPS-constructies. (PPS: Publiek Private Samenwerking) Het aantal intakes is ten opzichte van 2013 gelijk gebleven. Hiermee is duidelijk dat het programma nog steeds grote bekendheid geniet onder eigenaren van erfgoedcomplexen. Ook is er in 2014 gewerkt aan 13 verkenningen. Om de provinciale kennis m.b.t. herontwikkelingstrajecten te delen, zijn 3 kennisateliers georganiseerd en 10 opdrachten/onderzoeken uitgevoerd. De jongerenlijn JOB-House is in 2014 goed op stoom gekomen, met meer dan 20 studenten van diverse opleidingen samen aan het werk in conceptontwikkeling en ontwerp van de herbestemming van 'hun' Leerlokaal. In 2014 is het investeringsprogramma Grote Erfgoedcomplexen, als onderdeel van het erfgoedbeleid, geëvalueerd. GS hebben geconcludeerd dat programma nog steeds relevant is, maar dat aanpassingen nodig zijn om door te ontwikkelen naar een robuust ontwikkelprogramma.

Toelichting

Van de bestaande 7 projecten van de grote erfgoedcomplexen, Mariadal in Roosendaal, Dongecentrale in Geertruidenberg, Moederhuis in Dongen, CHV te Veghel, Bergoss te Oss en Leerfabriek KVL in Oisterwijk is het project MOB Wanroij meegenomen als voorbeeld van een herontwikkelingsproject voor erfgoed. De projecten zijn in uitvoering. Dat betekent dat de kaders zijn bepaald voor de herontwikkeling van de complexen en in samenwerking met partners daaraan uitwerking wordt gegeven. De eerste resultaten worden zichtbaar o.a. door oplevering van de kantoorvilla BergOss, de ingebruikname door de culturele instellingen van een deel van het CHV complex en de start van de restauratie van MOB-Wanrooij. Ook is de eerste fase van de renovatie van Moederhuis Dongen gereed en is gestart met de renovatie van het kantoorcomplex KVL.

Het erfgoednetwerk Brabant is een 500-plus databestand. Hierin zijn betrokkenen en belangstellende (potentiële) partners, beleggers/investeerders, adviseurs en vragende partijen verenigd. Uit dit erfgoednetwerk komen de deelnemers van de drie kennisateliers die in 2014 hebben plaatsgevonden, met de volgende onderwerpen:

- de rol van het ontwerp bij herontwikkeling door de Tu/e; 30 mensen namen deel; Publicatie/boekje Verslag kennisatelier de rol van het ontwerp (in print)
- Open Markconsultatie: 35 mensen namen deel; Publicatie Verslag kennisatelier de rol van het ontwerp (in print)
- Business Modellen Vrije Tijd en Erfgoed door NHTV; 40 mensen; Publicatie Redeployment Heritage.

Daarnaast zijn in 2014 diverse opdrachten/onderzoeken uitgevoerd:

- o.a. Kennisagenda Erfgoedfabriek, onderzoek naar de rol van het verhaal (TiU en Lokaal Centraal),
- belevingsonderzoek Brabanders over hun Erfgoed (PON),
- evaluatie Erfgoedfabriek (Houben).

- Via JOB-House zijn jongeren verbonden aan de projecten en het programma. De Erfgoedfabriek biedt diverse stageplekken en werkervaringsplaatsen voor studenten van diverse opleidingen, van MBO tot Universiteit. Een voorbeeld hiervan is het Leerlokaal. Deze voormalige kantine op het KVL-terrein wordt volledig, van a tot z, herbestemd door jongeren. Het leerlokaal bood in 2014 een stage/werkervaringsplek aan meer dan 20 studenten.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1.	Conform nadere kaderstelling PS 49/11, waarin is opgenomen investeringsvoorstellen voor locaties voor besluitvorming worden voorgelegd aan Provinciale Staten, inclusief begrotingswijziging. (UA 42)	Aantal locaties	<i>Streefwaarde 2014: 4</i> Deze beleidsprestatie is deels geleverd. In 2014 is 1 investeringsvoorstel aan PS voorgelegd (Bergoss), waarmee het totaal aantal projecten op 7 komt. Daarnaast is er in 2014 gewerkt aan 13 verkenningen. Het aantal intakes is met 6 objecten ten opzichte van 2013 gelijk gebleven. Het aantal locaties waar verkenningen worden uitgevoerd die mogelijk leiden tot een investeringsvoorstel is voldoende om het doel van provinciale participatie in de herontwikkeling van minstens 20 locaties in 2018 te halen, e.e.a. afhankelijk van marktomstandigheden.

De Erfgoedfabriek wil als ontwikkel- en investeringsprogramma een beweging op gang brengen. Deze beweging wordt al opgestart in de fases die vooraf gaan aan de investeringsvoorstellen. In de initiatief/verkenningfase wordt de basis gelegd voor een herontwikkelconcept voor het complex, met bijbehorend organisatorisch en financieel arrangement. De toegevoegde waarde van de inzet van de provincie is ook, dat er voldoende energie en/of investeerders vanuit de markt worden gevonden, waardoor de inzet van de provincie in het vervolgtraject niet meer nodig is. Hiermee is nog steeds de herontwikkeling van het erfgoedcomplex op gang gebracht.

Volgens planning zou in 2014 een aantal verkenningen worden afgerond: de Ploeg in Bergeijk, St Louis en St Anna in Oudenbosch, Fort Sabina Moerdijk, Witte Kasteel in Loon op Zand, de Nieuwstraat in Breda en twee kloosters in Grave. De verkenning van de Ploeg, Oudenbosch en Fort Sabina is verlengd. De overige verkenningen (Witte Kasteel in Loon op Zand, de Nieuwstraat in Breda en twee kloosters in Grave) leiden uiteindelijk niet tot een concreet voorstel aan Provinciale Staten. Het verkenningproces heeft ertoe geleid dat andere instrumenten (financieel, proces, markt) de herontwikkeling van het

erfgoedcomplex ook mogelijk lijken te maken. Tenslotte heeft de initiatiefnemer van Kasteel Gemert aangegeven af te zien van provinciale participatie, waardoor ook deze verkenning niet is voortgezet. Provinciale participatie in de verkenningfase leidt niet in alle gevallen tot participatie in de projectfase. De participatie in de verkenningfase heeft er wel toe geleid dat de herontwikkeling op een andere wijze wordt voortgezet en niet stil is gevallen.

Het uitvoeringsprogramma Erfgoed 2012-2015 is geëvalueerd (beleidsevaluatie ex art 217a PW). Daarin is ook het investeringsprogramma Grote Erfgoedcomplexen meegenomen, als onderdeel van het erfgoedbeleid. Het college van Gedeputeerde Staten heeft geconcludeerd, op basis van de analyse, dat het programma grote erfgoedcomplexen nog steeds relevant is, maar dat er aanpassingen nodig zijn om het investeringsprogramma door te ontwikkelen naar een robuust ontwikkelprogramma. De volgende aanpassingen worden noodzakelijk geacht en voorbereid voor implementatie:

- duidelijke inhoudelijke beleidsopgaven opnemen door per segment helder te formuleren wat inhoudelijke, economische, fysieke en procesopgave is;

- de verkenningfase benoemen als een apart product met een beperkt budget en daarbij de rol van de provincie in de verkenningfase expliciet benoemen;
- besluitvorming van PS vanuit een kaderstellende rol invullen. Daarvoor is het inzicht in de inhoudelijke opgaven belangrijk;

- duidelijke governance met daarbinnen een verbeterde relatie tussen beleid, programma's en ontwikkelbedrijf
- het programma Grote Erfgoedcomplexen zal ingepast worden binnen een vernieuwd breed kader dat fungeert als koepel voor het structurele erfgoedbeleid. In 2015 wordt dit kader uitgewerkt en voorgelegd aan Provinciale Staten.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	425	565	290	275
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	-425	-565	-290	275
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	425	1.157	883	-275
Bijdrage uit alg. middelen	0	-592	-592	0
Totale dekking van het saldo	425	565	290	-275

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
-Kwaliteitsborging	275
Totaal onderschrijding	275
<i>Overschrijding</i>	
Totaal overschrijding	0
Totaal afwijking lasten	275

-Kwaliteitsborging

De geraamde middelen hebben betrekking op uitgaven i.v.m. kwaliteitsborging van de ambities van het project Grote Erfgoedcomplexen (b.v. educatieprojecten, wetenschappelijk onderzoek, regionaal beeldverhaal en publieksbereik), deze zijn in 2014 € 0,275 mln lager dan begroot maar nog wel benodigd om de opgestelde plannen in 2015 te kunnen realiseren.

De middelen die binnen de reserve Investeringsagenda zijn gereserveerd voor de onrendabele top c.q. investeringen zijn overgeheveld naar de reserve Ontwikkelbedrijf.

07.06 Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

Doelstelling

In het kader van de Agenda van Brabant en het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' is het spaar- en investeringsfonds (SIF) wegen-infrastructuur (UA 43) ingesteld. Dit fonds is bedoeld voor drie majeure infrastructurele projecten die bijdragen aan het versterken van het Brabants leef- en vestigingsklimaat door het optimaliseren van de (inter)nationale en intraregionale bereikbaarheid van de regio.

De drie majeure projecten zijn:

- N279-Noord ('s-Hertogenbosch – Veghel)
- N69 Grenscorridor (Eindhoven-Belgische grens)
- Ruit om Eindhoven

Eind 2014 heeft de Tweede Kamer in een motie de minister opgedragen de rijksbijdrage voor de Ruit te besteden aan met name de reconstructie van de A67 en A58. Begin 2015 is er overleg met het Rijk over de consequenties van de motie.

Tenslotte hebben PS middels Najaarsbrief 2014 besloten om de bovenwettelijke maatregelen van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) Meteren – Boxtel uit het SIF te financieren. Hiervoor wordt de omvang van het SIF in drie tranches met in totaal € 105,3 mln verhoogd van € 750 mln tot € 855,3 mln.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
6 In het kader van 'De bereikbare regio' het realiseren van grote infrastructurele projecten waarbij sprake is van provinciaal belang en /of de provincie initiatiefnemer is. De projecten zijn onder meer bedoeld om de (inter)nationale en intraregionale bereikbaarheid van de regio te optimaliseren.	In 2014 is verdere voortgang geboekt met de voorbereidingsfase van de drie projecten: - <u>N279</u>: eind 2014 is het werk gegund. De uitvoering vindt plaats in de periode 2015 – 2017. De oplevering staat gepland voor eind 2017. - <u>N69</u>: eind okt 2014 is de PIP vastgesteld. De aanbesteding wordt naar verwachting in het 2^e kwartaal van 2016 met de gunning afgerond, waarna met de uitvoering kan worden begonnen. De oplevering is voorzien in 2018. - <u>De Ruit</u>: begin november is door GS het voorkeursalternatief vastgesteld. Na de provinciale verkiezingen in maart 2015 worden definitieve keuzes gemaakt voor de Ruit en wordt een ontwerp-PIP voorbereid dat naar verwachting eind 2015 gereed is. Intussen worden in overleg met Rijkswaterstaat en Veghel de plannen voor de toekomstbestendige oplossing Veghel/A50 nader uitgewerkt en worden hiervoor een ontwerp-PIP en ontwerp-Tracébesluit voorbereid. In de periode 2019 – 2023 worden, afhankelijk van de alsdan gemaakt keuzes, de deelprojecten gefaseerd opgeleverd. Daarnaast wordt met het besluit tot cofinanciering van het PHS Meteren-Boxtel (najaarsbrief 2014) nog een groter effect bereikt als het gaat om optimalisatie van de bereikbaarheid van de regio.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Grote ruit rond Eindhoven – Helmond (Zuidoost-vleugel/ Brainport): (waaronder de capaciteitsvergroting van de N279 en een nieuwe Oost-Westverbinding); (UA 43)	NRD vaststellen Niet in begroting 2014 opgenomen, wel gerealiseerde prestaties: Vaststellen GS van: - concept projectMER - MKBA - Voorkeursalternatief (VKA)	Ja, nadat eind 2013 de concept NRD (Notitie Reikwijdte & Detailniveau) is opgesteld, is begin 2014 de openbare zienswijze doorlopen en is 22 april 2014 door GS de definitieve NRD vastgesteld. Hierin zijn ook de eerste tracékeuzes zijn gemaakt. Ja, eind september 2014 hebben GS met behulp van de opgestelde concept projectMER en de MKBA een voorlopig voorkeursalternatief (VKA) voor de Ruit/Noordoostcorridor vastgesteld. Ook een alternatief plan vanuit het SRE is in de besluitvorming betrokken. Nadat de adviesgroep, stuurgroep, POC en provinciale Statencommissie Mobiliteit en Financiën GS hebben geadviseerd, is begin november 2014 het VKA definitief vastgesteld en is de MKBA aangeboden aan het Rijk.
1.2	Verbreding noordelijk deel van de N279 ('s-Hertogenbosch- Veghel). (UA 43)	Aanbesteding en gunning werk	Ja, op basis van het aanbestedingsresultaat heeft eind 2014 gunning van het werk plaatsgevonden.
1.3	N69: verbinding Eindhoven-Valkenswaard-België (UA 43)	provinciaal inpassingsplan (PIP) N69 vaststellen	Ja, op 31 oktober 2014 heeft PS het PIP vastgesteld.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	27.466	15.013	8.070	6.942
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	7.100	7.100	821	-6.279
Overige programmabaten	0	257	540	283
Baten	7.100	7.357	1.361	-5.996
Saldo lasten en baten	-20.366	-7.656	-6.709	946

Dekking verschil lasten en baten

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
bijdr.res.spaar en investeringsfonds	18.518	9.091	8.501	-590
Bijdrage uit alg. middelen	1.848	-1.436	-1.792	-356
Totale dekking van het saldo	20.366	7.656	6.709	-946

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- N279 Noord	926
- N69	6.352
Totaal onderschrijding	7.278
<i>Overschrijding</i>	
- De Ruit	-336
Totaal overschrijding	-336
Totaal afwijking lasten	6.942

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Rijksbijdrage N69	6.279
N279N	-209
overige	-74
Totaal afwijking baten	5.996

De onderschrijding is vooral bij het project N69 tot stand gekomen (€ 6,35 mln). De voorziene grondaankopen hebben wel plaatsgevonden, maar de afwikkeling van de aankopen heeft begin 2015 plaatsgevonden, waardoor voor 2014 deze onderuitputting te zien is (en derhalve ook minder beschikbare Rijksbijdrage hiervoor benut). Daarnaast is er nog een onderuitputting van € 0,93 mln op het project N279N. Dit betreft met name grondaankopen, de afwikkeling van de zanddepots en de kosten voor het informatiecentrum die in 2015 plaats zullen vinden i.p.v. 2014. Dit heeft echter geen consequenties voor de geplande oplevering in 2018. Daarnaast is er voor € 0,28 mln meer 'restgrond' verkocht dan geraamd (€ 0,54 mln i.p.v. € 0,26 mln). Tot slot is er bij het project de Ruit een overschrijding van € 0,33 mln t.o.v. raming van € 2,2 mln. Deze overschrijding is met name het gevolg van meerkosten t.b.v. de uitvoering van de MKBA en aanvullende doorrekeningen. De totale raming voor de voorbereidingsfase van dit project blijft echter binnen het gevoteerde krediet van € 11 mln. Zie verder ook bijlage 14 'grote infrastructurele projecten' waar de projecten en financiën meer in detail zijn toegelicht.

Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur

In het spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur wordt vanaf 2012 jaarlijks € 50 mln gestort tot een maximum van € 855,3 mln in 2029.

Project	Gereserveerd in SIF	Toelichting
N279N	€ 186 mln	Gevoteerd bij vaststelling PIP (2013).
N69	€ 84 mln	Gevoteerd bij vaststelling PIP (okt 2014). Het totale project heeft een financiële omvang van € 154 mln. De overige € 70 mln worden gefinancierd vanuit een in 2008 ontvangen eenmalige bijdrage van het Rijk.
De Ruit	€ 450 mln	In 2012 is door PS reeds € 11 mln gevoteerd voor de voorbereidingsfasen en mogelijke

Project	Gereserveerd in SIF	Toelichting
		anticiperende grondaankopen. Votering van aanvullend krediet wordt voorzien bij vaststelling PIP.
Apparaatslasten	€ 30 mln	Gevoteerd bij instelling SIF (2011).
PHS Meteren-Boxtel	€ 105,3 mln	Middels Najaarsbrief 2014 besloten tot financiering uit SIF. Hiertoe wordt de jaarlijkse storting in het fonds met drie jaar verlengd (2027 t/m 2029) met € 35,1 mln
Totaal	€ 855,3 mln	

* N279N: Door risicobeheersing in het project en een omvangrijk positief aanbestedingsresultaat wordt op het project N279N een aanzienlijke onderuitputting van circa € 48 mln voorzien. Hiermee ontstaat voor dezelfde omvang ruimte binnen de SIF reserve. Besluitvorming m.b.t. de inzet van deze voorziene ruimte vindt in een later stadium plaats mede a.d.h.v. het verloop van de overige SIF-projecten.

07.07 Groenontwikkelfonds Brabant

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

In de Agenda van Brabant is de ambitie uitgesproken om Brabant op te sturen naar de top van de Europese kennis en innovatieregio's. Natuur en landschap zijn van groot belang voor een gezonde leefomgeving en het welzijn van de burgers in Brabant en als vestigingsfactor voor het bedrijfsleven. In 2012 hebben PS de kadernota Brabant Uitnodigend Groen vastgesteld en de ambitie uitgesproken om zich in te spannen voor de realisatie van de volledige ecologische hoofdstructuur (EHS) en daaraan gekoppelde ecologische verbindingzones (EVZ's). De realisatie van de EHS en EVZ's vindt daarbij op een vernieuwende wijze plaats. Niet langer primair door de overheid, maar via een samenwerkingsmodel, waarbij andere partijen substantieel bijdragen en taken overnemen. Hiermee ontstaat een trendbreuk met de aanpak in het verleden. De nieuwe aanpak leidt tot meer interactie met de omgeving, vaak gebiedsgericht. Zowel vanwege de benodigde besparingsmogelijkheden, maar ook om natuur en landschap dicht bij de maatschappij te brengen.

Om deze ambitie te bereiken is het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) (PS 42/13) ingesteld. De omvang van het GOB bedraagt € 240 mln. aan provinciale middelen, beschikbaar gesteld ten laste van de reserve Investeringsagenda, en 2.274 ha. ruilgrond ingebracht door het Rijk.

Daarnaast en op basis van het regeerakkoord heeft het Rijk opnieuw middelen beschikbaar gesteld voor het zo veel mogelijk afronden van robuuste natuurgebieden. De provincie Noord-Brabant heeft in dat kader €23 mln. ontvangen. Deze middelen zullen in de komende jaren tot besteding worden gebracht. Met deze middelen wordt 327 ha verworven, 1.051 ha ingericht conform het geldende natuurbeheertype en 3.690 ha hydrologisch hersteld.

Opgave	Beschikbare middelen
Realisatie provinciale EHS: 3.100 ha. (2027)	€109 mln. voor verwerving € 20 mln. voor inrichting
Inrichting reeds verworven rijks EHS: 5.648 ha (te bereiken in 2021)	€ 40 mln.
Realisatie EVZ's 710 km (in 2027)	€71 mln.

Opgave	Beschikbare middelen
	€240 mln BrUG
Verwerving rijks EHS 2.274 ha. (in 2021)	2.274 ha ruilgrond (Deelakkoord Natuur)
Aanvullende rijks EHS 327 ha, 1.051 ha inrichting en 3.690 ha hydrologisch herstel	€ 23 mln. uit Lenteakkoord

Voor wat betreft de € 240 mln. is het de bedoeling dat tenminste eenzelfde bijdrage wordt ingebracht door derden of door besparingen. Voor de inbreng van derden staat samenwerking centraal met de Manifestpartners. De Manifestpartners hebben aangegeven mede verantwoordelijkheid te willen nemen voor de realisatie van de EHS en EVZ's voor een bedrag van € 160 mln. Deze bijdrage bestaat deels uit de inbreng van geld en deels uit vermeden kosten. Dit laatste is mogelijk door de EHS samen te laten vallen met andere functies en door zaken zelf, met minder kosten dan regulier, uit te voeren. De Manifestpartners storten niet vooraf in een op te richten Groenfonds maar dragen bij via de afzonderlijke initiatieven.

Het GOB richt zich zowel op de Rijks EHS als ook de provinciale EHS. Naast de samenhangende aanpak van Rijks EHS en provinciale EHS versterkt het GOB ook de integraliteit van de gebiedsaanpak. Door per gebied gronden aan te kopen, bijvoorbeeld tegelijk de waterhuishouding op orde te brengen, de agrariërs een perspectief te bieden, de recreatieve inrichting aan te pakken en economische kansen te benutten, kan een aanzienlijk verbetering van gebiedsontwikkeling worden gerealiseerd.

De haalbaarheid van het fonds is onderzocht aan de hand van een macro-business case EHS, die uiteen valt in een macro-business case voor de provinciale EHS, de Rijks EHS en EVZ's.

Het Groen Ontwikkelfonds heeft een relatie met programma ecologie-productgroep 03.03, namelijk het realiseren van een robuuste en veerkrachtige natuur, waarbij grote natuurgebieden met elkaar zijn verbonden door ecologische verbindingzones.

Toelichting resultaten mijlpalen 2014

- Door de provincie Noord-Brabant zijn vóór de oprichting van het GOB 18 nieuwe EHS projecten gestart, onder andere in Vlijmensch Ven, De Brand en Noordpolder. De uitvoeringsarrangementen in de Maashorst, Markdal en het Groene Woud maken hier ook deel van uit. De uitvoering daarvan is afgestemd met het GOB.

Deze projecten zijn gefinancierd met € 28 miljoen uit het Groen Ontwikkelfonds Brabant (12% van de beschikbare provinciale middelen, zie 7.1b) aangevuld met € 23 miljoen aan ontvangen Rijksmiddelen op basis van het regeerakkoord 2012. Al deze projecten zijn nog in uitvoering.

Met deze projecten wordt 864 ha rijks EHS verworven en 2308 ha rijks EHS ingericht en 301 ha provinciale EHS verworven en 362 ha provinciale EHS ingericht. Respectievelijk bedraagt dit 38, 41, 10 en 12% ten opzichte van de opgave (zie p.1).

De werkwijze met het Groen Ontwikkelfonds Brabant is inmiddels operationeel. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV is opgericht per mei 2014. Ook de gezamenlijke Werkeenheid (met de Manifestpartners) is operationeel.

- Bij het GOB zijn nog geen aanvragen voor ecologische verbindingzones ingediend.
- De natuurbruggen Herperduin (A50), Maashorst (N324), Groote Heide (A2) en Leenderbos (N396) zijn gerealiseerd. Overigens zijn deze ontsnipperingsprojecten op rijkswegen gefinancierd met rijksmiddelen en niet met middelen uit het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
7.1	Realisatie en inrichting EHS Verlenen subsidie of beschikbaar stellen ruilgronden voor realisatie en inrichting ecologische hoofdstructuur door derden (de opgenomen streefwaarden betreffen een indicatieve verdeling. Het GOB zal samen met de manifestpartners een nadere inschatting maken)	Businessplan Groen Ontwikkelfonds Brabant 7.1.a De mate waarin de realisatie van de EHS zich verhoudt tot de ambitiekaart BrUG. voortgang 7.1.b Mate van uitputting fonds: % realisatie maatschappelijke opgave versus % gebruik van het fonds (cumulatief) Voortgang realisatie EHS afgezet tegen totale opgave (cumulatief)	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja, de gerealiseerde projecten passen geheel binnen de ambitiekaart. <i>Streefwaarde 2014: 5%</i> Realisatie 12%.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		sturing macro business case 7.1.c De omvang van categorie C (<25%) is minstens even groot als de omvang van categorie A (tot 85%) in de provinciale EHS 7.1.d Prov. EHS: Multiplier: totale inbreng aan middelen en grond versus provinciale inbreng aan middelen en grond 7.1.e Verhouding tussen oppervlakte beschikbare rijks-ruilgrond en oppervlakte gerealiseerde natuur in nationale EHS 7.1.f Hoeveelheid gerealiseerde EHS (ha) - Provinciale EHS, totale opgave is 3.100 ha in 2027 (cum) - Rijks EHS in 2021 (cum) - Verwerving (totale opgave 2.274 ha) - Inrichting (totale opgave 5.648 ha)	<i>Streefwaarde 2014: C>=A</i> Realisatie A>=C. Projecten categorie A zijn oververtegenwoordigd. Dit komt door één Pre-GOB project, de Maashorst. Dit zal worden ingehaald door nu, binnen het GOB eerst ruimte te bieden voor projecten categorie C met een subsidiebijdrage van minder dan 50%. Het investeringsreglement van het GOB is hierop aangepast. <i>Streefwaarde 2014: >2</i> Als gevolg van het bovenstaande: categorie A is tijdelijk groter dan categorie C, is de realisatie over 2014 kleiner dan 2. Ook hier geldt dat dit zal worden ingelopen door te kiezen voor projecten met minimaal 50% co-financiering. <i>Streefwaarde 2014: <1</i> Er hebben zich in 2014 geen ruilingen voorgedaan. <i>Streefwaarde 2014: 0. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld naar 70 ha.</i> <i>Streefwaarde 2014: 100. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 100 naar 171 ha</i> Realisatie 171 ha. <i>Streefwaarde 2014: 1000. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld van 1000 naar 1145 ha.</i> Realisatie 1145 ha
7.2	Realisatie EVZ Verlenen subsidie voor realisatie ecologische verbindingzones door derden	Multiplier: totale inbreng aan middelen versus provinciale inbreng aan middelen	<i>Streefwaarde 2014: 2</i> Realisatie 0. Er zijn geen subsidieaanvragen ingediend bij het GOB.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
		Voortgang realisatie EVZ afgezet tegen GOB opgave van 710 km in 2027(cum)	Streefwaarde 2014: 1%. Bij Burap 2014-II is de streefwaarde bijgesteld naar 4%. Realisatie 0%

Schema: Macro-business case (PS 42/13 A)

Doelstelling /financiering	Provinciale EHS 3.100 Ha	Rijks EHS 2.274 Ha
Categorie A: Tot 85% aankopen / inrichting	500-750 Ha	1.500-2.000 Ha
Categorie B: 50% ondernemende EHS	1.500-2.000 Ha	50-200 Ha
Categorie C: 0-25% verbinding economie	500-750 Ha	50-200 Ha

Het middelste segment van het schema betreft een relatief groot gedeelte van de te realiseren EHS. Deze oppervlakte wordt ingevuld met o.a. het concept van 'De Ondernemende EHS' van ZLTO. Hier wordt natuur op het landbouwbedrijf gerealiseerd. Het bovenste segment van het schema betreft gronden die worden verworven en ingericht. Hier is een bijdrage nodig tot 85% van de totale kosten. De laatste 15% worden door de eindbeheerder opgebracht in de vorm van vergoeding van de restwaarde van de grond. Het verschil tussen de beschikbare 50% en de benodigde 85% wordt in het onderste blok verdiend. De omvang van dit blok laat zich niet op voorhand bepalen, omdat die afhankelijk is van de mate waarin in het onderste blok extra middelen worden verdiend. Het onderste segment van het schema is het blok waar een surplus wordt verdiend, opdat het bovenste blok kan worden bekostigd. Dat kan bijvoorbeeld met de aanleg van nieuwe landgoederen en rood-voor-groen-constructies, maar ook door integrale gebiedsgerichte koppelingen met recreatieve ondernemers. In dit blok is gerekend met maximaal 25% benodigde financiering vanuit het GOB. Daarnaast zijn er mogelijkheden om

natuurcompensatie financieel in te vullen en kan er in een gebiedsgerichte aanpak een combinatie worden gemaakt met de aanleg van rijks-EHS.

EVZ's

De totale nog te realiseren doelstelling voor ecologische verbindingzones is ongeveer 1.300 kilometer (stand primo 2012), daarvoor is €119 mln. nodig. Dit bestaat uit (a) €71 mln. in het GOB, (b) het structurele bedrag op de begroting van € 1,1 miljoen per jaar (zal eveneens via het GOB worden geadministreerd), (c) de reeds verleende bijdragen via de 2e Bestuursovereenkomst met waterschappen en beschikte subsidies aan gemeenten en (d) besparingen (in BrUG berekend op € 25 miljoen).

Toelichting op Beleidsprestaties

7.1.d en 7.2 Prov. EHS en EVZ's: Multiplier: totale inbreng aan middelen en grond versus provinciale inbreng aan middelen en grond.

Deze prestatie geeft aan in hoeverre de provinciale inbreng onder de 50% blijft.

7.1.e Verhouding tussen oppervlakte beschikbare ruilgrond en oppervlakte gerealiseerde natuur in nationale EHS

Deze prestatie geeft aan in hoeverre de beschikbare ruilgronden van het rijk voldoende zijn om de nationale EHS te realiseren.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	1.000	111.536	119.258	-7.722
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	5.300	4.055	-1.245
Overige programmabaten	0	1.000	9.225	8.225
Baten	0	6.300	13.281	6.981
Saldo lasten en baten	-1.000	-105.236	-105.978	-741
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda		104.824	105.499	674
Bijdrage uit alg. middelen	1.000	412	479	67
Totale dekking van het saldo	1.000	105.236	105.978	741

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
Lagere vaststelling natuursubsidies, danwel goedkoper uitgevoerde grondverwervings- en inrichtingsprojecten van natuur. Dit betreft afwikkeling van trajecten die onder ILG (2007-11) gestart zijn.	1.659
Totaal onderschrijding	1.659
<i>Overschrijding</i>	
De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de SKNL subsidies t.b.v. inrichtingsprojecten (lente-akkoord). Bij de begroting was hier geen rekening mee gehouden. De lasten worden volledige gedekt uit rijksmiddelen.	-9.381

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal overschrijding	-9.381
Totaal afwijking lasten	-7.722

Toelichting op de baten

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
-De afwijking wordt met name veroorzaakt door de opbrengst van verkopen ILG Oud voorraad die niet geraamd waren.	6.981
Totaal afwijking baten	6.981

Bij behandeling van het BrUG is aan PS toegezegd te rapporteren over onderstaande punten. Bij jaarverantwoording wordt inzicht gegeven in de voortgang op:

- Overblijvende budget met nog te realiseren opgave (absoluut en in percentages)

Het resterende budget bedraagt € 212 miljoen. De resterende opgave bedraagt voor Verwerving en inrichting rijks EHS en verwerving en inrichting provinciale EHS respectievelijk 62, 59, 90 en 88 % .

- Gerealiseerde besparingen ten opzichte van het oude natuur- en landschapsbeleid
In 2014 zijn er nog geen feitelijke besparingen t.o.v. het oude natuur- en landschapsbeleid gerealiseerd.

Door onderstaand (subsidie)beleid zullen op langere termijn echter wel de nodige besparingen gerealiseerd gaan worden:

Op basis van de uitgangspunten van het Groen Ontwikkelfonds Brabant, vertaald in het Investeringsreglement, zal de provinciale EHS voor de helft gefinancierd gaan worden door manifestpartners en/of derden. Dit geldt ook voor inrichting van de rijks EHS. De Verwerving van de rijks EHS zal voor 15% gefinancierd gaan worden door manifestpartners en/of derden. De overige bijdragen worden gefinancierd door de provincie en of het Rijk. T.o.v. het oude natuur en landschapsbeleid betekent dit een besparing van grofweg 50%.

Daarnaast zal door verlaging van de ambitie in Beheertypen in 2027 een structurele besparing van € 5,9 mln per jaar op het beheer van de EHS zijn gerealiseerd. In de subsidiekaart EVZ's (bijlage bij het Investeringsreglement GOB) is verwerkt dat we alleen nog EVZ's met een hoge prioriteit en op bepaalde locaties smaller dan de reguliere breedte van 25 meter gaan subsidiëren.

De fondsbeheerkosten waren begroot op € 978.426. De realisatie bedraagt € 370.174. De lagere kosten hangen direct samen met het gegeven dat de GOB BV niet het gehele jaar operationeel is geweest. Geïnvesteed kapitaal was begroot op € 27 miljoen. Realisatie bedraagt € 28 miljoen.

Inleiding

Het Innovatiefonds Brabant is in december 2013 opgericht en als aparte BV bij de BOM ondergebracht. Het fonds heeft een looptijd van 24 jaar en een omvang van € 125 miljoen.

Het Innovatiefonds kan rechtstreeks investeren in innovatieve bedrijven of via eigen fondsen of fondsen van derden.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	<i>Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?</i>
Door instelling van het Innovatiefonds Brabant:	In 2014 is voortvarend gewerkt aan de operationele inrichting van het fonds. Tevens is een begin gemaakt met de werving van projecten en is de eerste financiering gerealiseerd.
8.1 Bijdragen aan maatschappelijke opgaven middels innovaties in bijvoorbeeld duurzame agro-foodketens, gezond ouder worden, slimme mobiliteit en duurzame energie	
8.2 Versterken van technologische groei in Noord-Brabant middels krachtige, innovatieve topclusters en cross-overs van topclusters	
8.3 Verleiden van andere (private) financiers om zo veel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor innovatieve MKB-bedrijven in Noord-Brabant:	
8.4 Sluiten van de keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in de topclusters van Noord-Brabant.	

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	<i>Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?</i>
1.1	Operationeel inrichten van het fonds (UA 21 en 22)	Inrichting fonds	<i>Streefwaarde 2014: operationeel</i> Het fonds is in 2014 volledig operationeel en de doelstellingen voor het eerste jaar zijn bereikt.

Toelichting

In 2014 is voortvarend gewerkt aan de operationele inrichting van het fonds. Tevens is een begin gemaakt de werving van projecten en is de eerste financiering gerealiseerd. Concreet zijn de volgende beleidsprestaties in 2014 gerealiseerd:

1. het fonds is organisatorisch geheel ingericht en de gewenste bezetting is gerealiseerd, waaronder die van de Investeringscommissie; Verder zijn de vereiste investeringskaders en -procedures beschreven en vastgesteld; Hierbij is

bijzondere aandacht besteed aan de eisen m.b.t. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Integriteit;

2. er is succesvol gewerkt aan het werven en selecteren van projecten en medefinanciers; In totaal is sprake van zo'n 400 aanvragen, waarvan een groot deel niet kon voldoen aan de fondscriteria en/of -voorwaarden van de BOM. Een deel kon succesvol worden doorverwezen naar andere financiers.

3. In totaal zijn in 2014 -> 8 directe investeringen en 3 fonds-in-fonds investeringen (totaal ruim € 18,5 mln) goedgekeurd. Hiermee ligt het fonds goed op schema. Verder is het BOM Ontwikkelfonds voor nieuwe business development goedgekeurd met een investering van € 20 mln;
4. in overleg met de provincie is gewerkt aan een adequate verantwoording- en monitoringsystematiek, zowel financieel als inhoudelijk. Op basis hiervan zal in de volgende jaren de voortgang van het fonds aan de provincie worden gerapporteerd.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	0	0	3.010	-3.010
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	0	-3.010	-3.010
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	0	0	3.010	3.010
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0
Totale dekking van het saldo	0	0	3.010	3.010

Toelichting

De gerealiseerde lasten betreffen de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.

De 2e tranche van de investeringsstrategie is in 2013 uitgewerkt (PS 42/13). Aan het innovatiefonds is € 125 mln toegedeeld.

In 2014 zijn voor deze productgroep geen lasten en baten geraamd c.q. gerealiseerd.

De 2e tranche van de investeringsstrategie is in 2013 uitgewerkt (PS 42/13). Aan het innovatiefonds is € 125 mln toegedeeld.

Begroot (volledige looptijd fonds)
Directe investeringen: € 33,8 miljoen

Fund to Fund: € 37,9 miljoen
Fondsen in eigen beheer: € 30,8 miljoen

Gecommitteerde investeringen 2014

Directe investeringen: € 6,1 miljoen

Fund to Fund: € 12,5 miljoen

Fondsen in eigen beheer: € 20 miljoen

Fondsbeheerkosten begroot: 0,75% van 112,5 miljoen = € 843.750 per jaar

Bij fund to fund: $3\% \times € 12.5 \text{ miljoen} = € 375.000$

Totaal: $€ 843.750 + € 375.000 = € 1.218.750$

Fondsbeheerkosten werkelijk 2014: € 1.869.179

Bij de begroting is ook aangegeven dat de fondsbeheerkosten de eerste jaren wat hoger zijn in verband met de opstartfase en de extra inzet die hierbij nodig is. Deze kosten nemen de komende jaren weer af waardoor het in lijn gaat lopen met de verwachting.

07.09 Energiefonds

Inleiding

Het Energiefonds Brabant is in 2014 operationeel geworden. Het fonds is als een aparte BV ondergebracht bij de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) en heeft een looptijd van 24 jaar. Er is in 2014 een start gemaakt met het inrichten van het fonds en het aangaan van de eerste investeringen. De omvang van het fonds is € 60 miljoen.

De provincie Noord-Brabant neemt haar rol in de energietransitie. De basis hiervoor vormt de in 2010 door Provinciale Staten vastgestelde Energie Agenda 2010-2020. In 2011 werd bij de eerste tranche van de Investeringsagenda ingezet op innovatieve

ontwikkelingen op het gebied van solar, elektrisch rijden en de biobased economy. Het Energiefonds Brabant moet het 'sluitstuk' gaan vormen van het energiebeleid. We zetten hierbij in op grootschalige uitrol van bewezen en beproefde technieken. Die dragen bij aan de klimaatdoelstellingen en aan het diversifiëren van onze energievoorziening. Er ligt een groot potentieel voor het fonds op het gebied van energiebesparende maatregelen in de bebouwde omgeving. De implementatie is technische gezien relatief eenvoudig en de investeringen vereisen geen lange ontwikkelingstrajecten en bouwperiodes.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
Door instelling van het Energiefonds Brabant: 9.1 Bijdrage aan duurzame ontwikkeling door het aanjagen en versnellen van energiebesparing en opwekking van duurzame energie in Noord-Brabant. 9.2 Verleiden van andere (private) financiers om zo veel mogelijk geld beschikbaar te krijgen voor duurzame energieprojecten in Noord-Brabant.	In 2014 is het fonds operationeel ingericht.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Operationeel inrichten van het fonds (UA 17 en 38)	Inrichting fonds	<i>Streefwaarde 2014: operationeel</i> Het fonds is volledig operationeel.

1. de fondsorganisatie is ingericht en bemenst;
2. het operationeel plan is uitgewerkt in concrete investeringskaders en -procedures;
3. de eerste projecten zijn in behandeling en medefinanciers zijn hierbij betrokken;
4. er is 1 investering gedaan en 2 investeringen zijn in gevorderd stadium van afweging en onderhandeling;

5. In deze jaarrekening zijn enkel de bij de begroting 2014 aangegeven beleidsprestaties verantwoord.
- In de begroting van 2015 worden de beleidsprestaties en streefwaarden voor meerdere jaren opgenomen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	0	0	562	-562
Herkomst middelen				Verschil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	0	-562	-562
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	0	0	562	562
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0
Totale dekking van het saldo	0	0	562	562

Toelichting

Realisatie: investering in Windpark Hazeldonk: € 850.000.

De gerealiseerde lasten betreffen de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.

De omvang van het fonds is € 60 miljoen.

In 2014 zijn voor deze productgroep geen lasten en baten geraamd c.q. gerealiseerd.

Beheerskosten begroot 2014: 2% van het gecommitteerd kapitaal = € 1.200.000 per jaar.

Werkelijke beheerskosten 2014 (11-12-2013 t/m 31-12-2014): € 562.091.

Investerings begroot 2014: € 2.500.000 (proces om te komen tot investeringen duurt langer dan gedacht).

07.10 Breedbandfonds

Inleiding

Het fonds is in 2014 operationeel geworden. Het fonds is ondergebracht in een aparte BV bij de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) en heeft een looptijd van 25 jaar. De omvang van het fonds is € 50 miljoen. In april 2014 is de pilotfase van het Breedbandfonds Brabant van start gegaan. Deze pilotfase loopt tot en met 31 maart 2015, waarvoor € 7,5 miljoen beschikbaar is (waarvan maximaal € 500.000 bestemd is voor fondsbeheerkosten). Na de pilotfase zal deze fase worden geëvalueerd en zal er worden gekeken of bijstelling van het hoofdfonds nodig is.

Het fonds beoogt de volgende effecten te sorteren:

1. Versterken van de economische basis-infrastructuur, door alle Brabantse bedrijven aansluitbaar te maken op hoogwaardig breedband;
2. Voorkomen van een digitale tweedeling, door de toegang tot hoogwaardig breedband mogelijk te maken voor alle Brabantse huishoudens;
3. Intensiveren van het gebruik van ICT in Brabantse economische clusters om op open en toegankelijke wijze gezamenlijk met het bedrijfsleven en kennisinstellingen de maatschappelijke opgaven van Brabant te realiseren.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
Door instelling van het Breedbandfonds Brabant: 10.1 Het aansluitbaar maken op hoogwaardig breedband van 50.000 huishoudens, instellingen en bedrijven in de 'witte' buitengebieden. 10.2 Het aansluitbaar maken op hoogwaardig breedband van 3.000 bedrijven op 'witte' bedrijventerreinen.	In 2014 is het pilotfonds opengesteld.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1	Operationeel inrichten van het fonds (UA 24)	Inrichting fonds	<i>Streefwaarde 2014: operationeel</i> Het pilotfonds is opengesteld geweest conform doelstelling. In 2015 worden de resultaten van de pilotfase geëvalueerd door extern adviesbureau (Telecompaper). Op basis van deze evaluatie wordt in april 2015 het Hoofdfonds Breedbandfonds Brabant ingericht.

Toelichting

- in 2014 is voor pilotfonds Staatssteun goedkeuring Europese Unie gerealiseerd;
- 11 projecten van de pilotfase zijn ontvankelijk verklaard en zijn gepubliceerd zodat marktpartijen zelf kunnen zien dat het om projecten in witte gebieden gaat.
- Pilotfonds is vanaf tweede kwartaal 2014 operationeel geworden

- Op [www.brabant.nl/digitale agenda](http://www.brabant.nl/digitale-agenda) zijn projecten in ontwikkeling in kaart gebracht. In de pilotfase zijn ook grote projecten ontvankelijk verklaard.
- In verband met een langere doorlooptijd van het besluitvormingsproces zijn er nog geen projecten geschikt, maar dat volgt.

Na de besluitvorming door de Europese Commissie zullen PS worden geïnformeerd over de uitkomsten en gevolgen hiervan voor de uitvoering van het Breedbandfonds. Dit volgt bij de opzet van het hoofdfonds, de verwachting is in april 2015.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a-b
Lasten	0	0	232	-232
Herkomst middelen				Vershil b-a
EU	0	0	0	0
Rijk	0	0	0	0
Overige programmabaten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo lasten en baten	0	0	-232	-232
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.investeringsagenda	0	0	232	232
Bijdrage uit alg. middelen	0	0	0	0
Totale dekking van het saldo	0	0	232	232

Toelichting

De gerealiseerde lasten betreffen de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.

De 2e tranche van de investeringsstrategie is in 2013 uitgewerkt (PS 42/13). Aan het breedbandfonds is € 50 mln. toegedeeld. In 2014 zijn voor deze productgroep geen lasten en baten geraamd c.q. gerealiseerd.

Pilolfase Breedbandfonds

Beheerskosten begroot voor de pilolfase: € 500.000

Werkelijke beheerskosten 2014: € 231.535

Begroot fondsvermogen pilolfase voor investeringen: € 7.000.000.

Realisatie: Besluitvorming over aanvragen vindt plaats in 2015. Dan wordt duidelijk hoeveel investeringen in de pilolfase worden gedaan.

Algemeen financieel beleid

Algemene dekkingsmiddelen	160
Stelposten	162

Algemeen financieel beleid

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

De lasten en baten van de provincie worden toegedeeld aan de verschillende programma's in de begroting. De begroting en de jaarstukken van de provincie bestaan uit 7 programma's. Naast de lasten en baten van de programma's kent de provincie nog algemene lasten en baten die geen directe relatie met een programma hebben. Tot deze algemene lasten en baten behoren de algemene dekkingsmiddelen en de centrale stelposten.

Algemene dekkingsmiddelen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend:

- de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting;
- de algemene uitkering uit het provinciefonds;
- de dividenden;
- het saldo van de financieringsfunctie;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie algemene dekkingsmiddelen	bedragen x € 1.000			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
<u>Lasten</u>				
Kosten deelnemingen	323	4.165	4.165	0
Financieringsfunctie	21.222	36.703	22.865	13.838
Vorming voorzieningen	0	0	916	-916
	21.545	40.868	27.946	12.922
<u>Baten</u>				
Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting	245.000	250.000	251.618	1.618
Uitkering provinciefonds	33.000	17.000	17.381	381
Decentralisatie-uitkeringen via provinciefonds	124	124	414	290
Dividenden	32.797	91.800	91.807	7
Financieringsfunctie	126.831	130.265	162.229	31.963
Overige algemene dekkingsmiddelen	10	10	10	0

Specificatie algemene dekkingsmiddelen	bedragen x € 1.000			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
	437.762	489.200	523.458	34.258
Saldo	416.217	448.332	495.512	47.180

Toelichting lasten

Bij de verkoop van Attero aan Waterland is € 4,2 mln van de verkoopopbrengst in een escrow ondergebracht. Dit in verband met eventuele aanspraken van Waterland op grond van garanties die door de gezamenlijke verkopers zijn afgegeven.

De lasten op het onderdeel financieringsfunctie ad € 22,8 mln betreffen hoofdzakelijk de afschrijving wegens betaalde agio op obligaties, de kosten van vermogensbeheer en de kosten van treasurybeleid. Het verschil t.o.v. de raming bedraagt € 13,8 mln en bestaat uit het positieve financieringsresultaat. Bij het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2014 wordt voorgesteld dit resultaat toe te voegen aan Essent-reserve immunisatieportefeuille.

Omdat terugbetaling van en aantal leningen aan het MKB en de verstrekte lening in het kader van energietransitie onzeker is, is in 2014 € 0,9 mln gestort in de voorziening leningen ten laste van de risicoreserve.

Toelichting baten

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)

Met ingang van 2014 is de fiscale vrijstelling voor zeer zuinige auto's en oldtimers van 25-40 jaar komen te vervallen. Hiermee keert de opcentenheffing terug naar de volledige belastinggrondslag, met uitzondering van de auto's met een CO2-uitstoot van kleiner dan 51 gram. Het effect hiervan is dat de belastingcapaciteit (wagenpark in aantallen en gewicht) ten opzichte van 2013 met bijna 10% is toegenomen. Dit vertaalt zich in een evenredig hogere opcentenopbrengst. Op basis van de halfjaarcijfers 2014 is de MRB-

raming opgehoogd tot € 250 mln. De uiteindelijke jaaropbrengst bedraagt € 251,6 miljoen, wat een voordelig resultaat inhoudt van 0,7%.

Eind 2014 stonden in Noord-Brabant 1.388.000 personenauto's geregistreerd (en 108.000 motoren). Dat betekent een toename van 9.000 auto's ten opzichte van 2013.

Algemene uitkering provinciefonds

De oorspronkelijk begrote algemene uitkering provinciefonds van € 33 miljoen is in twee stappen verlaagd naar € 17 miljoen. Bij de Najaarsbrief 2013 is € 10 miljoen afgeraamd in samenhang met diverse bijstellingen in de septembercirculaire, waaronder de uitname van het omroepbudget (centralisatie omroepbeleid). In de Voorjaarsnota 2014 is € 6 miljoen afgeraamd in verband met de overdracht van taken aan gemeenten op het vlak van vergunningverlening, toezicht en handhaving (decentralisatie VTH-taken). De voorlopige uitkering 2014 komt uit op € 17,4 miljoen. Niet uitgesloten is dat dit uitkeringsbedrag in de komende meicirculaire naar beneden wordt bijgesteld vanwege de normeringsmethodiek van "gelijk trap-af met de rijksbegroting". De correctie van het accres 2014 zal verrekend worden met de uitkering 2015.

N.B. De algemene uitkering is gesplitst in een beheerdeel en een ontwikkeldeel, een onderscheid dat in 2012 is aangebracht in het nieuwe verdeelmodel. De vergoeding voor beheertaken wordt verrekend met een naar verhouding hogere of lagere belastingcapaciteit en de ontwikkeltaken met de vermogensmaatstaf. Vanwege onze relatief grote MRB-capaciteit (17,5%) komt Brabant voor het beheerdeel uit op een negatieve uitkering. De fondsbeheerders achten dit ongewenst en hebben daarom in de decembercirculaire een verschuiving aangebracht tussen de middelen voor beheer en ontwikkeling. Die verschuiving heeft geen effect op de som van de deeluiteringen.

Het huidige verdeelmodel is nodeloos ingewikkeld en bovendien niet toegerust om de middelen voor natuur en voor verkeer en vervoer op te nemen. Om die redenen heeft het IPO-bestuur besloten aan een externe commissie de opdracht te geven een transparant model uit te werken dat toekomstbestendig is voor nieuwe verdeelvraagstukken. Bij de opdrachtverlening hebben wij aangetekend dat dit niet mag leiden tot nieuwe herverdeel-effecten. Een rekenkundige benadering van de provinciale inkomsten per inwoner laat zien dat Brabant de laatste plaats inneemt. We zouden het volkomen

onredelijk vinden als Brabant verder terugzakt in provinciale inkomsten in verhouding tot andere provincies.

Decentralisatie-uitkeringen via provinciefonds

Naast de algemene uitkering omvat het provinciefonds diverse decentralisatie-uitkeringen die samenhangen met specifieke beleidsafspraken, veelal vastgelegd in convenanten met het Rijk. In totaal gaat het om een volume van € 57,8 miljoen. Materieel gezien stellen wij deze uitkeringen (1 t/m 6) op één lijn met doeluitkeringen die worden verantwoord op de functionele productgroepen. De overige (kleinere) bijdragen van in totaal € 0,4 miljoen (regel 7) vormen een vergoeding voor apparaatskosten en transitiekosten en worden hier bij het algemeen financieel beleid meegenomen.

	Productgroep	X € mln
1. Natuur (uitvoering decentralisatieakkoord Natuur)	03.03	26,3
2. Bodemsanering, w.o. rijksbijdrage voor Chemie-Pack Moerdijk	03.02	15,9
3. Investeringsbudget stedelijke vernieuwing	02.03	7,6
4. Externe veiligheid (versterking veiligheidstaken)	03.02	3,4
5. Bedrijventerreinen (Topper- en FES-gelden voor herstructurering)	04.02	2,5
6. Monumentenzorg (uitvoering restauratiebeleid)	06.01	1,7
7. Overige bijdragen, m.n. voor apparaatskosten en transitiekosten	Alg.fin beleid	0,4
Totaal decentralisatie-uitkeringen 2014		57,8

N.B. Decentralisatie uitkeringen kunnen kortweg worden gekarakteriseerd als tijdelijke rijksbijdragen met een specifieke verdeling. De decentralisatie-uitkeringen voor stedelijke vernieuwing (3) en externe veiligheid (4) worden na 2014 beëindigd. De uitkering voor bedrijventerreinen (5) loopt nog door in 2015. In 2015 wordt verder de balans opgemaakt voor de bodemgelden (2). De natuurmiddelen (1) op basis van de Commissie Jansen zijn structureel, evenals de middelen voor monumenten. Zoals eerder vermeld, zullen de natuurmiddelen samen met de huidige BDU verkeer en vervoer op termijn worden ondergebracht bij de algemene uitkering.

Dividenden en opbrengst aandelenverkoop Attero

De opbrengsten zijn als volgt te specificeren:

	bedragen x € 1.000			
	begr.oorspr.	begr.na wijz.	realisatie	verschil
	(a)	(b)	(b-a)	
Dividend en verkoopopbrengst				
Dividend aandelen Ned Waterschapsbank	27	0	0	0
Dividend aandelen NV BNG	46	51	51	0
Dividend Eindhoven Airport NV	0	113	113	0
Dividend op aand.in de NV Delta nutsbed.	7	10	10	0
Dividend netwerkbedrijf Enexis	30.407	36.840	36.840	0
Opbrengst aandelenverkoop	0	54.786	54.786	0
Dividend Essent Milieu (Attero)	2.310	0	0	0
Dividend Oikocredit	0	0	7	7
	32.797	91.800	91.807	7

Financieringsfunctie

De hogere gerealiseerde bate van de financieringsfunctie in relatie tot de raming betreft de boekwinst in verband met verkoop van obligaties. Deze verkoop in 2014 betrof Franse en Nederlandse obligaties. De nominale waarde van de verkochte obligaties bedroeg € 126 miljoen. Rekening houdende met het restant van de betaalde agio en opgelopen rente bedroeg de boekwinst € 32,8 miljoen. Er wordt voor gekozen om de boekwinst toe te voegen aan de immunisatiereserve. Door het vergroten van de immunisatieportefeuille wordt de kans groter dat ook in de toekomst het gewenste rendement wordt gehaald.

Compensatie weggevallen dividendstroom Essent.

De inkomsten uit de verkoop van Essent zijn belegd. De opbrengsten uit deze beleggingen dienen voldoende te zijn om jaarlijks continu het weggevallen dividend ad € 122,5 miljoen te compenseren.

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2014 is hiervan het volgende beeld te geven:

	bedragen x € 1.000			
	begr.oorspr.	begr.na wijz.	realisatie	verschil
	(a)	(b)	(b-a)	
Dividend Enexis	30.407	36.840	36.840	0
Dividend Essent Milieu/Attero	2.310	0	0	0
Opbrengst aandelenverkoop Essent	0	48.243	48.243	0
Bruglening Enexis	14.936	14.936	14.936	0
Renteopbr.obl.portefeuille, immunisatie	85.196	85.196	84.600	-596
Onttrekking AR Immunisatieportefeuille	17.615	17.615	17.458	-157
Rendem. Herbel. Immunisatieportefeuille	6.588	2.876	2.876	0
Rente dep. verplicht Schatkistbankieren	0	8.227	8.227	0
Boekwinst op verkoop Obligaties	0	0	32.798	32.798
Afschr. (dis)agio immunisatieport.	-17.615	-17.615	-17.458	157
Toevoeging AR Immunisatieportefeuille	-16.093	-65.858	-65.701	157
Toevoeging Ar Indexatie	-844	-7.959	-8.019	-61
	122.500	122.500	154.799	32.299
Normniveau	122.500	122.500	122.500	
Surplus	0	0	32.299	

Het gerealiseerde surplus betreft voornamelijk de incidentele boekwinst op de verkoop van obligaties.

Stelposten

	bedragen x € 1.000			
	Begroting oorspr.	a.Begroting na wijz.	b.Realisatie	Verschil a en b
Lasten	42.290	5.149	1	5.148
Baten	1.000	514	0	-514
Saldo	-41.290	-4.636	-1	4.634

Ten opzichte van de begroting is er een voordeel op de lasten van € 5,1 mln. Dit verschil betreft naast het restant van de post onvoorzien ad € 1,3 mln, voornamelijk verschillen op kostenplaatsen ad € 3,8 mln omdat bij de begrotingswijzigingen niet steeds opnieuw de apparaatskostenverdeling naar de programma's heeft plaatsgehad.

Op de stelpost onvoorzien resteert € 1.288.402, nadat bij burap 2014 II voor de digitalisering van de begroting € 20.000 uit onvoorzien beschikbaar is gesteld. Het nadeel bij de baten ad € 514.000 betreft het restant van de taakstelling invandien effect inhuur- en inkoop.

Paragraaf 1

Bedrijfsvoering

Paragraaf Bedrijfsvoering	190
90.01 Bedrijfsvoering	191
90.10 Personeelskosten	195

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: L.W.L. Pauli (coördinerend portefeuillehouder), R.A.C. van Heugten

Inleiding

De bedrijfsvoering is erop gericht om de organisatie (bestuur, management en medewerkers) haar doelstellingen en resultaten op een zo efficiënt mogelijke manier te laten bereiken en daarover verantwoording te kunnen afleggen aan de samenleving.

Algemeen beeld

Op basis van een analyse (2012) is een programma ontwikkeld om de provinciale organisatie voor te bereiden op de toekomst. Hierbij is ingezet op de volgende elementen:

- Versterken van de concernsturing en duidelijke verantwoordelijkheden;
- Toekomstbestendige visie, strategie en werkwijze waaronder een effectieve samenwerking met partners;
- Een cultuur waarbinnen ruimte en verantwoordelijkheden centraal staan.

Het doel van de ingezette veranderingen is een resultaatgerichte, toekomstbestendige opgavengestuurde organisatie; de inhoudelijke opgaven zijn leidend voor de inzet van budget en formatie. In 2014 is veel bereikt. Het uitvoeringsplan organisatieontwikkeling is gerealiseerd waarmee het project "versnelling organisatieontwikkeling is afgerond; De begroting voor 2015 kent een nieuwe opzet en is gedigitaliseerd. ERA (Eigenaarschap Resultaat gerichtheid en Aanspreken) zijn inmiddels ingeburgerde begrippen en is de basis voor trainingen, gesprekken en afspraken.

In de tweede helft van 2014 is er een tussentijdse evaluatie uitgevoerd naar het ICT-beleid 2013-2015 en de bevindingen zijn gedeeld met de staten. Verder is de invulling van de CIO-functie gerealiseerd.

Er is uitvoering gegeven aan de communicatievisie door onder meer een intensivering van de samenwerking tussen woordvoerders, mediaspecialisten en beleidscommunicatieadviseurs en de beleidsnota risicomanagement en weerstandvermogen is vastgesteld. Implementatie daarvan is voorzien in 2015. Tenslotte verloopt de verbouwing van het provinciehuis conform planning.

Mijlpalen

- Het uitvoeringsplan Organiseatieontwikkeling is gerealiseerd, waarmee het project "Versnelling Organiseatieontwikkeling" is afgerond. De afgesproken capaciteitsreductie zal eind 2015 zijn gerealiseerd. E.e.a. verloopt volgens plan.
- De begroting voor 2015 kent een nieuwe opzet en is gedigitaliseerd.
- De verbouwing van het Provinciehuis (Huis voor Brabant) verloopt conform planning.
- invulling CIO-functie gerealiseerd en de kadernota ICT 2013-2015 is tussentijds geëvalueerd.
- Er is uitvoering gegeven aan de communicatievisie door onder meer de samenwerking tussen woordvoerders, mediaspecialisten en beleidscommunicatieadviseurs te intensiveren en zichtbaarheid van de provincie te verbeteren door corporate crossmediale producties over belangrijke thema's.
- De planning&control-cyclus is gekoppeld aan de beleidscyclus
Er is een start gemaakt met het implementeren van het risicomanagement op basis van de vastgestelde beleidsnota.

90 Bedrijfsvoering

Bedragen x € 1.000	Begroting 2014 oorspronkelijk	Begroting 2014 na wijziging	Jaarrek. 2014 realisatie	Vershil begr.-realisatie
<u>Lasten</u>	109.006	112.630	120.211	-7.581
Totaal lasten	109.006	112.630	120.211	-7.581
<u>Baten</u>				
Baten bedrijfsvoering	539	475	4.377	3.902
Totaal baten	539	475	4.377	3.902
Saldo van baten en lasten	-108.467	-112.156	-115.834	-3.678
<u>Dekking verschil lasten en baten</u>				
Dekking uit reserves	6.057	10.257	9.963	-294
Dekking uit alg.middelen	102.410	101.898	105.871	3.973
Totale dekking van het saldo	108.467	112.156	115.834	3.678

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>	Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1 Een moderne en toekomstgerichte provinciale organisatie die kwantitatief en kwalitatief in staat is de ambitie van de Agenda van Brabant en de daarbij behorende kernrollen te realiseren	In 2014 zijn diverse stappen gezet om de ambities van de Agenda van Brabant verder te realiseren. De belangrijkste realisaties daarbij zijn de koppeling van de nieuwe P&C-cyclus aan de beleidscyclus, de realisering van de CIO-functie, een tussentijdse evaluatie van het ICT-beleid, een verdere uitwerking van het risicomanagement en de digitalisering van de begroting. Algemeen kan worden gesteld dat wij hiermee op koers liggen.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	<i>Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014</i>	<i>Indicator</i>	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1.	ICT: basis op orde (speerpunt GS + UA 46)	Start- en kadernota opgesteld. Vervolgens uitvoering conform nota.	<i>Streefwaarde 2014: uitvoering conform nota</i> Gedeeltelijk. In 2014 is een vervolg gegeven aan de realisatie van het ICT-beleid 2013-2015. De geplande resultaten uit de Kadernota zijn in 2014 grotendeels gerealiseerd: • Verbetering van de kwaliteit van het digitaal werken door aandacht voor training en opleiding, optimaliseren van de systemen en een samenhangend geheel van organisatorische maatregelen is gerealiseerd. • Verbetering basis op orde ten aanzien van de technische basis van de ICT is gedeeltelijk gerealiseerd. Een aantal nieuwe voorzieningen zoals een nieuwe telefooncentrale en een ander mailsysteem is in 2014 uitgerold. Afronding van de nog lopende projecten vindt in de eerste helft van 2015 plaats. • De invulling van de CIO-functie is gerealiseerd. In de tweede helft van 2014 is gestart met de voorbereiding van een informatieplan. De Rekenkamer heeft in de tweede helft van 2014 een onderzoek uitgevoerd m.b.t. de kwaliteit van de dossiervorming en het archief beheer. Alle aanbevelingen van de Rekenkamer worden opgevolgd. Tevens is er in de tweede helft van 2014 een tussentijdse evaluatie uitgevoerd naar het ICT-beleid 2013-2015. Een statenmededeling m.b.t. deze evaluatie is eind 2014 aangeboden aan PS.

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.2.	P&O: organisatieontwikkeling en afbouw capaciteit (UA 45 + deels UA 47)	Implementatie- en uitvoeringsplan uitgevoerd (2015) Anders werken: Huis voor Brabant Afbouw structurele formatie tot 1000 fte Afbouw inhuur	<i>Streefwaarde 2014: realisatie en implementatie uitvoeringsplan</i> Ja/Deels: Het uitvoeringsplan Organisatieontwikkeling is gerealiseerd, waarmee het project "Versnelling Organisatieontwikkeling" is afgerond. De afgesproken capaciteitsreductie zal eind 2015 zijn gerealiseerd. E.e.a. verloopt volgens plan. <i>Streefwaarde 2014: uitvoering /realisatie onderbouw en bovenste helft toren</i> Ja. De verbouwing van het Huis voor Brabant loopt conform planning. De onderbouw is gerealiseerd en in 2014 zijn de eerste twee domeinen in de toren opgeleverd en opengesteld als werkplek voor de werknemers. <i>Streefwaarde 2014: 1030 fte. De streefwaarde voor 2014 is bij begroting 2015 bijgesteld naar 1.075 fte.</i> Deels: De personele bezetting telde op 1 januari 2015 1.070 fte (excl. 28 fte aan personeel dat extern is gedetacheerd). De geplande formatiereductie door overdragen van taken aan derden van 30 fte is niet gerealiseerd. <i>Streefwaarde 2014: maximaal niveau 2010 (€ 16,5 mln). Streefwaarde 2014 is vanwege taakstelling inhuur van € 1.mln, bijgesteld naar € 15,5 mln.</i> Ja: De inhuur is binnen het afgesproken maximum gebleven en bedraagt € 14,2 miljoen.
1.3	Communicatie: zichtbaarheid en ondersteuning ambitie communicatie GS en PS (Speerpunt GS)	Actualisatie Visie Communicatie	<i>Streefwaarde 2014: doorvoeren visie in communicatieactiviteiten</i> Ja: De volgende zaken hebben daar in 2014 vooral aan bijgedragen: • Verbinden van bestuurs- en beleidscommunicatie door intensiveren samenwerking tussen woordvoerders en beleidscommunicatieadviseurs. • Meer zichtbaarheid van de provincie Noord-Brabant door corporate, crossmediale producties; Het nieuwste Brabant, Beter Bereikbaar Brabant, Landschappen van Allure, Brabant C, Agrofood en Biobased economy. • Doorontwikkeling van communicatie in samenwerkingsverbanden; pilot uitgevoerd met Brabant C. • Monitoring van nieuws en social media.
1.3.	Vermindering regeldruk (onderdeel van UA 47/Hst 2. BA)	Inrichting regiepunt Regeldruk en Dienstverlening	<i>Streefwaarde 2014: voortgangsrapportage regiepunt inclusief uitvoering motie ps "van regels naar ruimte"</i> Ja: Regiepunt is ingericht en project is daarmee afgerond.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Vershil a- b
Lasten	21.197	22.402	22.856	-454
Baten	242	282	439	157
Saldo lasten en baten	-20.955	-22.119	-22.417	-298
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdr.res.agenda van Brabant	0	837	754	-83
Bijdrage res.basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen	6.057	9.421	9.209	-211
Bijdrage uit alg. middelen	14.898	11.862	12.454	592
Totale dekking van het saldo	20.955	22.119	22.417	298

Bedragen x € 1.000 (investerings)	Raming VJN 2014	Raming Njbrf 2014	Realisatie 2014	verschil
Provinciehuis (Incl Gevelplaten en telefooncentrale)	23.344	19.648	11.365	8.283

Toelichting op de Lasten

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
<i>Onderschrijding</i>	
- Personeel en Organisatie	158
- Financien, Planning en control	64
- Communicatie	39
- Bestuurlijk juridische zaken	112
Totaal onderschrijding	373
<i>Overschrijding</i>	
- Informatisering en automatisering	-558
- Facilitaire voorzieningen	-218
- Kapitaallasten	-51

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging	x € 1.000
Totaal overschrijding	-827
Totaal afwijking lasten	-454

Onderschrijding kosten Personeel en Organisatie € 158.000 wordt veroorzaakt door minder kosten voor Programma organisatieontwikkeling (kosten voor projecten zijn lager uitgevallen € 90.000), salarisadministratie en het werkbudget subsidies). Hiertegenover staan hogere kosten voor advisering.

Onderschrijding kosten Financien, Planning en control € 64.000 wordt veroorzaakt door lagere kosten vervaardiging P&C documenten i.v.m. verdere digitalisering en lagere

uitvoeringskosten financieel beheer en controle beheer gelden, daarnaast hogere kosten voor bedrijfsdoorlichting

Onderschrijding Communicatie € 39.000 betreft lagere kosten media en pers (€ 27.000) en lagere kosten voor onderzoek en ontwikkeling (€ 12.000). De realisaties volgen in 2015.

Onderschrijding kosten Bestuurlijk juridische zaken € 112.000 door lagere kosten voor kosten Awb vanwege minder hoorzittingen, staffelkortingen van crediteuren voor juridisch advies en teruggaves advocaten.

Overschrijding kosten Informatisering en automatisering € 558.000 heeft betrekking op de in de Kadernota ICT opgenomen ambities van Basis op Orde projecten. Alsmede hogere kosten van de invoering Grants Management ten behoeve van de ondersteuning van het subsidieproces en hogere kosten SAP-basistechniek en SAP-BW (Business Warehouse). Ook voor telecommunicatie is meer uitgegeven dan gepland i.v.m. eenmalige IT inrichting en datacommunicatie kosten in de tijdelijke huisvesting. Daartegenover staan lagere kosten ICT projecten concern dit betreft afronding van Corsa waarvan de kosten

doorlopen naar 2015. Het merendeel van de hogere kosten wordt afgedekt via de Reserve Basisinfrastructuur en duurzame productiemiddelen.

Overschrijding kosten Facilitaire voorzieningen € 218.000 is te wijten aan de frictiekosten voor het Huis voor Brabant. Daarnaast hogere kosten voor huur gebouwen en centrale maaltijdvoorzieningen. Daar staat tegenover dat er minder nutsvoorzieningen zijn vanwege de verbouwing van het provinciehuis en huisvesting op een andere locatie. Tegenover deze overschrijding staan lagere kosten voor Print en kopieerwerk, kantoor- & automatiseringsartikelen, en postdistributie dit mede als gevolg van een verdere digitalisering en vermindering van printapparatuur in het provinciehuis.

Overschrijding Kapitaallasten € 51.000

De overschrijding wordt veroorzaakt door de periodieke herberekening van deze lasten o.b.v. investeringen en rentekosten.

Toelichting gerealiseerde investeringen i.r.t. de raming

De onderschrijding is het gevolg van aanbestedingsvoordeel. Verwacht wordt dat de totale kosten lager zullen uitvallen dan geraamd, al is nu nog niet aan te geven hoeveel.

90.10 Personeelskosten

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Lasten	87.809	90.229	97.355	-7.126
Baten	297	192	3.938	3.746
Saldo lasten en baten	-87.512	-90.036	-93.417	-3.381
<i>Dekking verschil lasten en baten</i>				
Bijdrage uit alg. middelen	87.512	90.036	93.417	3.381
Totale dekking van het saldo	87.512	90.036	93.417	3.381

Formatie

In de begroting 2015 hebben wij de formatie-ontwikkeling voor het laatst geactualiseerd:

Formatie in fte per 1-1-	2014 FTE	2015 FTE	2016 FTE	2017 FTE	2018 FTE
<u>Structureel gefinancierde formatie:</u>					
structurele formatie met afbouw	1015	910	890	890	890
instroom formatie DLG v.a. 1-3-2015		63	63	63	63
<u>Flexibele formatie:</u>					
SIF-formatie t/m 2018	30	35	50	50	50
BA/IA-formatie t/m 2015	55	60	(60)	(60)	(60)
Totaal basisformatie	1100	1068	1003	1003	1003
formatie voor taakoverdracht	30	70	70	70	70
instroom formatie participatiewet		pm	pm	pm	pm
Totale toegestane formatie	1130	1138	1073	1073	1073

In dit overzicht is rekening gehouden met de formatie-uitbreiding als gevolg van de taakoverdracht naar provincies van de bij het Rijk opgeheven Dienst Landelijk Gebied, met totaal 63 fte.

De geplande reductie wegens taakoverdracht naar derden van 30 fte in 2014 is zoals in de begroting 2015 reeds is toegelicht niet gerealiseerd. Die taakstelling is doorgeschoven naar 2015.

In dit overzicht is de formatieoverdracht van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven in verband met overdracht verkeers- en vervoerstaken nog niet meegenomen.

Bezetting

De personele bezetting dient gedurende het jaar binnen het formatiekader voor dat jaar te blijven.

De bezetting aan eigen personeel bedraagt op 1 januari 2015 1.098 fte (excl. 28 fte aan personeel dat extern gedetacheerd). De bezetting is daarmee binnen de toegestane formatie gebleven.

Personeelskosten

Het personeelskostenbudget is met een bedrag van € 3,4 miljoen overschreden. Dit is ca. 3,8 %.

Bij de jaarrekening 2013 hebben wij u geschreven te verwachten dat "het ook in 2014 en 2015 nog lastig zal zijn om de uitstroom van medewerkers gelijk op te laten lopen met de afname van de toegestane formatie". Desalniettemin hebben wij de personele bezetting in de loop van het jaar teruggebracht binnen de toegestane formatie. Echter dit heeft onvoldoende ruimte binnen het personeelskostenbudget opgeleverd om de kosten van noodzakelijke inhuur te kunnen dekken. Ook in 2014 is door de organisatie-ontwikkeling de druk op inhuur van externe capaciteit hoog is geweest. In plaats van het voor tijdelijke werkzaamheden eigen personeel tijdelijk in dienst te nemen hebben wij er vanuit het oogpunt van flexibiliteit voor gekozen externe arbeidscapaciteit in te huren. Overigens hebben wij dit gedaan binnen de met uw Staten afgesproken maximale norm voor externe inhuur van € 15,5 miljoen.

Externe inhuur (arbeidscapaciteit)

Aan inhuur van externe arbeidscapaciteit is in 2014 de realisatie als volgt:

2014	2013	2012	2011	2010
€ 14.219.222	€ 15.799.994	€ 14.656.460	€ 15.283.966	€ 16.538.220

Voor de totale inhuur (die deels t.l.v. het personeelsbudget en deels ten late van het programmabudget komt) is met uw Staten afgesproken dat dit max. € 15,5 mln per jaar mag bedragen (de oorspronkelijk met uw Staten afgesproken € 16,5 mln min de taakstelling op inkoop/inhuur van € 1 mln in 2014).

In 2014 is de inhuur ruim binnen deze norm gebleven.

Om een beeld te geven van de ontwikkeling van de financiële omvang van de totale capaciteitsinzet de afgelopen jaren, worden in onderstaande tabel ter informatie de loonkosten van het actieve personeel en de inhuur van arbeidscapaciteit weergegeven.

	kosten capaciteitsinzet (bedragen in €)		
	2014	2013	2012
Loongerelateerde kosten (excl. inhuur t.l.v. P-budget)	83.162.341	87.920.508	93.331.547
Inhuur arbeidscapaciteit	14.219.222	15.799.794	14.656.460
Totaal	97.381.563	103.720.302	107.988.007
Exploitatie-omvang	1.237 mln	1.166mln	1.712 mln
kosten arbeidscapaciteit in % totale exploitatie-kosten	7,8 %	8,9%	6,3 %

Uit de tabel blijkt dat de totale kosten van de capaciteitsinzet (provinciale formatie + inhuur) in 2014 t.o.v. 2013 zijn gedaald met ca. 8,5%. De exploitatie-omvang is in 2014 t.o.v. 2013 weer iets toegenomen.

Informatie i.v.m. ontslagregelingen en sociale paragraaf

In de bijlagen bij deze jaarrekening geven wij u conform de door u vastgestelde formats inzicht in de uitdiensttredingen in 2014, alsmede in de categorisering van de loonkosten.

Paragraaf 2

Provinciale heffingen

Provinciale heffingen

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

De provincie kent verschillende soorten inkomsten. Eén van die soorten betreft de inkomsten uit provinciale heffingen.

Tot de provinciale heffingen behoren:

- opcenten motorrijtuigenbelasting;
- grondwaterheffing;
- nazorgheffing in kader Leemtewet;
- leges.

De provincie kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opbrengst uit de opcenten motorrijtuigenbelasting vormt de belangrijkste bron van inkomsten voor de provincie. Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opbrengst wordt tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Dit betekent dat aan de besteding geen voorwaarden zijn verbonden.

De raming en de realisatie van de opcenten wordt bepaald door de uitkomst van het aantal personenauto's en motoren keer het tarief. Het tarief is een percentage waarmee de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting –die van rijkswege wordt geheven op personenauto's en motoren – wordt vermeerderd. De meeropbrengst die dit oplevert is voor de provincie.

Naast het tarief hebben mutaties in het wagenpark effect op de totale opbrengst van de opcenten. De mutaties zijn te onderscheiden in volume-effect, gewichtseffect en effect van de milieubelasting van de auto.

Door het Rijk wordt elk jaar het maximumniveau van de opcentenheffing vastgesteld. De provincie bepaalt zelf in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum -/- provinciaal opcententarief) wil benutten. De datum waarop provincies hun opcenten kunnen wijzigen is met ingang van 1 januari van enig jaar.

Op basis van de belastingcapaciteit (omvang wagenpark in aantallen en gewicht) werd in 2014 een opbrengst van € 250 miljoen verwacht. De gerealiseerde opbrengst opcenten

motorrijtuigenbelasting bedroeg in 2014 € 251,6 miljoen (zie ook blz. 186 algemeen financieel beleid).

Provinciale lastendruk m.b.t. opcenten motorrijtuigenbelasting

Het door het Rijk vastgestelde maximale opcententarief is per 1 januari 2014 wettelijk bepaald op 109,1 opcenten en wordt jaarlijks geïndexeerd.

Op grond van de heffingsverordening motorrijtuigenbelasting Noord-Brabant 2014 is het provinciale opcententarief in 2014 gelijk aan 75,8 opcenten.

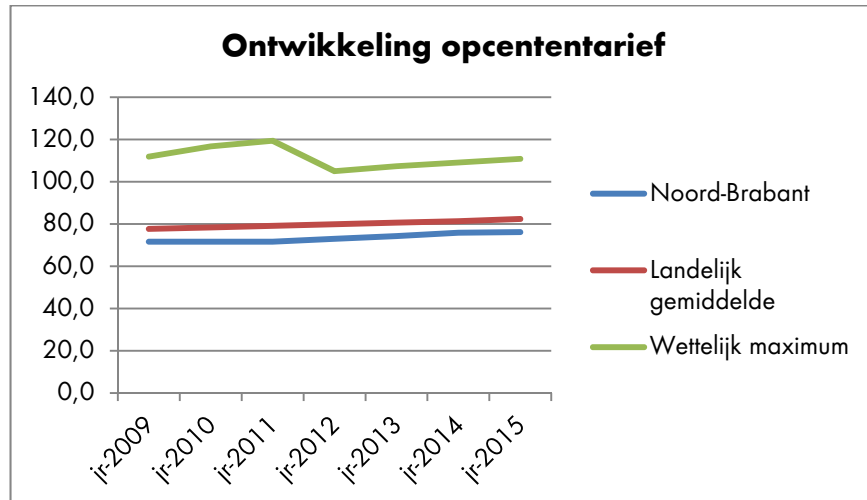
In het bestuursakkoord Tien voor Brabant is vastgelegd dat de opcenten motorrijtuigenbelasting niet autonoom worden verhoogd. Wel zal op basis van de CPB-cijfers een jaarlijkse inflatiecorrectie worden doorgevoerd (CPB: Centraal Plan Bureau).

In onderstaande tabel is een vergelijking opgenomen van de vastgestelde opcententarieven van alle provincies.

		Vastgesteld tarief per per 1 jan-2014
1	Zuid-Holland	95,0
2	Friesland	90,3
3	Drenthe	88,3
5	Gelderland	87,1
4	Groningen	87,1
6	Overijssel	79,9
7	Zeeland	78,3
9	Flevoland	76,6
8	Limburg	76,6
10	Noord-Brabant	75,8
11	Utrecht	72,6
12	Noord-Holland	67,9
	Gemiddeld tarief	81,3
	Maximaal tarief	109,1

In de rangorde van opcentenheffing van hoog naar laag komt de provincie Noord-Brabant uit op een 10e^e plaats.

In 2014 is de lastendruk m.b.t. de opcenten op de motorrijtuigenbelasting in relatieve zin onder het landelijk gemiddelde gebleven.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de theoretische opbrengst op basis van het wettelijk vastgestelde maximumtarief en de opbrengst gebaseerd op het tarief van de provincie.

De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt rekening houdend met het maximale tarief van 109,1 opcenten voor het jaar 2014 ruim € 110 miljoen.

Er is een relatie tussen de opcentenheffing (omvang wagenpark in aantallen en gewicht) en de algemene uitkering uit het Provinciefonds. In het verdeelmodel van het fonds telt de belastingcapaciteit (tegen een algemeen rekentarief) mee als een (negatieve) inkomstenmaatstaf. Anders gezegd: een relatief grotere belastingcapaciteit (zoals in Noord-Brabant) leidt tot een naar verhouding lagere provinciefondsuitkering.

Overige heffingen

De provincie kent voorts nog een tweetal heffingen die als volgt zijn te specificeren:

Inkomsten uit heffingen		Bedragen x € 1.000		
Product- groep	Heffingen	Begroting oorspr.	Begroting na wijz.	Jaarrekening 2014
03.01	Grondwaterheffing	4.700	3.800	3.794
03.02	Nazorgheffing in kader leemtetwet	762	5.522	5.522

Grondwaterheffing

De grondwaterheffing wordt geheven over de hoeveelheid onttrokken grondwater. De bestedingsmogelijkheden van de heffing zijn limitatief in de Grondwaterwet opgenomen, namelijk kosten van onderzoek, metingen en schadevergoedingen in verband met de onttrekking van grondwater. De financiële verantwoording verloopt via de voorziening grondwaterheffing. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie uit de grondwaterheffing zijn limitatief in de grondwaterwet opgenomen.

De baten uit de grondwaterheffing zijn in de jaarstukken opgenomen bij productgroep 03.01 Water.

De heffing vindt plaats op grond van de Grondwaterheffingsverordening die voor het laatst is gewijzigd op 9 december 2011 (PS 44/11). Deze wijziging was voorzien in het Provinciaal Waterplan.

De geraamde inkomsten grondwaterheffing zijn voor 2014 geraamd op: € 3,8 mln. De daadwerkelijke inkomsten uit de grondwaterheffing komen uit op € 3,79 mln.

Nazorgheffing in kader Leemtewet

Op grond van de Wet milieubeheer, is de provincie verantwoordelijk voor de milieuhygiënische nazorg van alle gesloten stortplaatsen waar na de peildatum 1 september 1996 nog afval wordt gestort. Om het eeuwigdurend milieuhygiënisch beheer door de Provincie van deze stortplaatsen te verzekeren is een Nazorgfonds (een aparte rechtspersoon) ingesteld.

De vergunninghouders van de stortplaatsen moeten een nazorgplan opstellen en voorleggen aan de provincie. Op basis van vastgestelde nazorgplannen wordt een doelvermogen bepaald. Om het doelvermogen op te bouwen, wordt aan de vergunninghouders een heffing opgelegd die in het fonds wordt gestort. Hiermee is in april 2000 een start gemaakt. De heffing vindt plaats op grond van de vastgestelde Verordening nazorgheffing Noord-Brabant die voor het laatst is gewijzigd op 25 februari 2011 (Statenvoorstel 09/11).

De Provincie fungeert als ontvanger voor het Nazorgfonds. De gelden worden belegd in externe fondsen conform het vastgestelde beleggingsstatuut. De beleggingsresultaten worden verrekend met de te betalen heffingen, zodanig dat voldoende vermogen wordt opgebouwd om de milieuhygiënische nazorg na sluiting op de stortplaatsen uit te kunnen voeren. Het Nazorgfonds heeft een eigen begroting die door het Algemeen bestuur van het fonds wordt vastgesteld.

Op dit moment zijn er in Brabant negen stortplaatsen:

1. De Kragge, Bergen op Zoom;
2. Gulbergen, Nuenen;
3. Spinder, Tilburg;
4. Meerendonk, 's-Hertogenbosch;
5. Stortplaats Zevenbergen;
6. Stortplaats Haps;
7. Vlagheide, Schijndel;
8. Nyrstar, Budel;
9. Baggerdepot Dintelsas;

Nyrstar, Budel is per 1 augustus 2013 gesloten. Baggerdepot Dintelsas is op 1 november 2013 gesloten. De definitieve afrekening heeft in 2014 op basis van de jaarrekening van het Nazorgfonds plaatsgevonden. Op dit moment vindt overleg plaats over de sluiting van Gulbergen, Vlagheide en Zevenbergen.

De baten uit de nazorgheffing zijn in de begroting 2014 opgenomen bij productgroep 03.02 Milieu. In 2014 is er een bedrag van €762.000 aan heffingen geraamd. Deze geraamde inkomsten zijn gerelateerd aan de betalingsregeling met de vergunninghouders van De Kragge in Bergen op Zoom en Spinder in Tilburg.

De realisatie komt uit op € 5.522.163 in verband met de betaling van de totale contant gemaakte doelvermogens van de stortplaatsen Spinder, De Kragge en Haps op basis van geactualiseerde nazorgplannen.

Leges

[Leges](#) zijn vergoedingen door derden voor het verlenen van individuele diensten door de provincie aan particulieren en bedrijven. Deze diensten betreffen vooral de verlening van vergunningen en ontheffingen. De tarieven zijn maximaal kostendekkend en staan vermeld in de tarieventabel behorend bij de legesverordening Provincie Noord-Brabant 2012. Deze is voor het laatst gewijzigd op 6 maart 2015 derde wijzigingsverordening Legesverordening Noord-Brabant 2012. Met ingang van de begroting 2014 worden de legesopbrengsten kostendekkend geraamd. De tarieven zijn hierop aangepast.

De provincie Noord-Brabant heeft in 2013 de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving overgedragen aan de drie omgevingsdiensten. Met de omgevingsdiensten zijn afspraken gemaakt over de uit te voeren werkzaamheden in de jaarlijkse opdracht aan de omgevingsdiensten. Op basis van deze opdracht ontvangen zij een jaarlijkse bijdrage. Het deel van de bijdrage dat betrekking heeft op de afwikkeling van vergunningen vormt de lasten van de provincie, zoals opgenomen in de tabel. De omgevingsdiensten brengen all-in tarieven in rekening, loon en materiële kosten worden derhalve niet gesplitst.

De geraamde lasten van de legesplichtige activiteiten zijn als volgt opgenomen in de begroting 2014:

Waterwet	€ 221.590
Ontgrondingenwet	€ 258.150
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	€ 966.424
Natuurbeschermingswet	€ 3.525.254
Vergunningen / heffingen wegenverordening	€ 188.266
Totaal	€ 5.159.684

Behalve op het terrein van verkeer en vervoer zijn alle legesplichtige activiteiten overgegaan naar de omgevingsdiensten.

De legesopbrengsten jaarrekening 2014 zijn als volgt te specificeren:

Legesopbrengsten		Bedragen x € 1.000		
Product- Leges nummer		Begroting oorspr.	Begroting na wijz.	Jaarrekening 2014
0301	grondwater-onttrekking	241	73	74
03.02	Vergunningverlening WABO VPA	852	852	1.168
03.03	Vergunningverlening WABO NV	2.742	363	721
03.02	Ontgrondingenwet	361	361	264
05.03	vergunningen/ontheffingen	312	312	136
		4.508	1.961	2.363

Leges Waterwet (grondwateronttrekking)

In de loop van 2014 bleek dat het aantal aanvragen achterbleef bij de prognose. Bij Burap-II heeft dit tot een neerwaartse bijstelling geleid. De financiële realisatie over 2014 sluit aan op de bijgestelde raming.

Het aantal beschikkingen blijft achter bij de raming.

Waterwet	Aantal	
art.4.1 legesverordening	Raming	Realisatie
Onttrekking:		
4.1a t/m 200.000 m3	25	12
4.1a1 t/m 500.000 m3	15	5
4.1a2 meer dan 500.000 m3	10	1
	50	18
drinkwater & industriële toepassingen		
4.1b t/m 500.000 m3	1	2
4.1b1 t/m 1.000.000 m3	1	0
4.1b2 meer dan 1.000.000 m3	1	0
	3	2

Leges Ontgrondingenwet

Het aantal ontvangen aanvragen over 2014 is in lijn met de prognose.

Er is wel sprake van een verschuiving tussen verschillende soorten aanvragen. Dit heeft een effect op de gerealiseerde baten; deze blijven namelijk achter bij de raming.

Voor verschillende soorten aanvragen gelden immers verschillende soorten legestarieven.

Ontgrondingenwet	Aantal	
art. 5.5 legesverordening	Raming	Realisatie
Ontgrondingen:		
5.5.1a 1000 m3 tot 10000 m3	12	3
5.5.1b 10001 m3 tot 25000 m3	6	3
5.5.1c 25001 m3 tot 50000 m3	9	3
5.5.1d 50001 m3 tot 100000 m3	5	4
5.5.1e 100001 m3 ev	3	5
5.5 overig	0	18
	35	36

Leges Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

In de loop van 2014 leek het aantal vergunningsaanvragen WABO boven de prognose uit te komen. Bij het opstellen van Burap-II was dit nog te onzeker om hiervoor de raming van de baten opwaarts bij te stellen. Uiteindelijk is er toch sprake van meer aanvragen dan was geprognosticeerd.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Aantal	
art.5.1 legesverordening	Raming	Realisatie
Bouwkosten:		
5.1.1 1a lager dan € 20.000	29	38
5.1.1 1b tussen €20.000 en € 50.000	28	25
5.1.1 1c tussen €50.000 en € 100.000	25	36
5.1.1 1d tussen €100.000 en € 400.000	21	27
5.1.1 1e tussen €400.000 en € 1.000.000	8	15
5.1.1 1f tussen € 1 mln. en € 5 mln.	7	13
5.1.1 1g tussen € 5 mln. en € 25 mln.	2	2
5.1.1 1h meer dan € 25 mln.	2	0

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht art.5.1 legesverordening	Aantal Raming	Realisatie
5.1.2 a binnenplanse ontheffing	18	9
5.1.5 kappen	6	3
5.1.6 a handelsreclame	1	2
	<u>147</u>	<u>170</u>

Leges Natuurbeschermingswet 1998

De legestarieven voor vergunningsaanvragen Natuurbeschermingswet 1998 zijn de afgelopen jaren aan verandering onderhevig geweest. Aanleiding hiervoor was het besluit dat alle legesopbrengsten kostendekkend moeten zijn. De tarieven zijn de laatste jaren als volgt vastgesteld:

Besluitvorming	belastingjaar	tarief
Begroting 2012	2012	€ 656
Begroting 2013	2013	€ 656
Burap-I 2013	2013	€ 3.206
Begroting 2014	2014	€ 2.962

Bij de afhandeling van deze vergunningsaanvragen is de afgelopen jaren een grote werkvoorraad ontstaan. Daarnaast is er sprake van lange afhandelingstermijnen. Dit zorgt ervoor dat in de financiële realisatie over 2014 alle bovenstaande tarieven voorkomen. De verwachting is dat de oudere dossiers (legesbedrag € 656) grotendeels afgewerkt zijn en dat voor steeds meer aanvragen een tarief van rond de € 3.000 van toepassing is. In Burap-II is hierop geanticipeerd door een groot deel van de verwachte opbrengsten door te schuiven van 2014 naar 2015.

Natuurbeschermingswet 1998 art.6.1 legesverordening	Aantal Raming	Realisatie
6.1.1 & 2 separate NB-wet vergunning - vergund	893	955
6.1.1 & 2 separate NB-wet vergunning - geweigerd (50%)	47	79
5.1.7 a & c omgevingsvergunning provincie Wabo bevoegd (aanhaken)	10	0
	<u>950</u>	<u>1.034</u>

Vergunningen/ontheffingen wegenverordening

De leges die in rekening worden gebracht voor het behandelen van aanvragen van vergunningen en ontheffingen op grond van de Verordening wegen Noord-Brabant en de wegenverkeerswetgeving zijn berekend op basis van de werkelijke hoeveelheid ambtelijke uren - en daaraan gekoppelde uurtarieven - die nodig zijn om een aanvraag te behandelen. Het uitgangspunt is dat kostendekkende tarieven worden gehanteerd.

Wegenverkeerswet art 3.1/3.2 legesverordening	Aantal Raming	Realisatie
vergunning 3.1.1	40	33
incidentele ontheffing 3.1.3	570	850
ontheffing o.g.v. art.149 WVV	0	2
ontheffing 3.1.5 < 1 jaar	15	0
ontheffing 3.1.5 > 1 jaar	15	0
3.2.1 a1	10	53
3.2.1 a2	7	10
3.2.1 b	234	166
3.2.1 e	110	
3.2.5.i	0	1
3.2.6 a	80	28
3.2.6 c	0	6
3.2.6 e	20	0
3.2.6 f	0	14
overig	0	17
	<u>1.101</u>	<u>1.180</u>

Het totaal aantal legesvergunningen dat is gerealiseerd in 2014 komt overeen met de verwachting. Wat opvalt is een aanzienlijke verhoging van de incidentele ontheffing. Het RDW voert deze uit en betaalt deze lege uit een jaar na realisatie. Het aantal ontheffingen dat is aangevraagd voor kabels en leidingen is achter gebleven op onze verwachting. Dit heeft onze aandacht. Of we onze begroting 2015 hierop zullen aanpassen wordt begin 2015 beoordeeld.

Paragraaf 3

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding	180
I Beleidsrisico's	182
II Bedrijfsrisico's	185
III Weerstandscapaciteit	187

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

Inleiding

Brabant is een ondernemende provincie. Om kansen te benutten zal de provincie een bepaalde mate van risicobereidheid moeten hebben. Anderzijds dienen overheden op een verantwoorde manier met de publieke middelen om te gaan en de risico's goed te beheersen. Het gaat dus steeds om de juiste afweging tussen maatschappelijk rendement en risico en de daarbij behorende beheersmaatregelen. Risicomanagement is daarbij een belangrijk instrument. Niet alleen een instrument om risico's te beheersen zodat de provinciale doelen gehaald worden, maar ook om de bestuurlijke afweging tussen strategische keuzes, risicoprofiel, risicobereidheid en het beschikbare weerstandsvermogen te ondersteunen. De provincie deed en doet al veel aan risicomanagement. Maar het overheidslandschap wijzigt en de samenleving verandert daarom is besloten om een extra impuls te geven aan de doorontwikkeling en actualisatie van het beleid voor risicomanagement. In 2014 hebben GS een beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld.

Wat is weerstandsvermogen?

Weerstandsvermogen is een maatstaf om te beoordelen of de provincie in staat is om nadelige gevolgen van risico's op te vangen zonder dat daarbij de continuïteit in de uitvoering van taken in gevaar komt. De term weerstandsvermogen verwijst niet naar een exact bedrag, maar vertegenwoordigt een verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. De resultaten van het risicomanagementproces geven inzicht in de onderkende restrisico's waarvoor geen (dekkings-)maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn op de financiële positie van de provincie. Het weerstandsvermogen geeft antwoord op de vraag in hoeverre een provincie in staat is om de restrisico's op te vangen.

In het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) wordt het weerstandsvermogen gedefinieerd als de verhouding tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en voorzieningen waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen (dekkings-)maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt inzicht gegeven in de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Belangrijkste procesontwikkelingen

Bij de behandeling van de begroting 2014 is de toezegging gedaan om de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing te actualiseren. Met de nieuwe nota risicomanagement en weerstandsvermogen is de eerste stap gezet die invulling geeft aan de toezegging. Het implementatieplan risicomanagement is begin 2015 in concept gereed gekomen. Vanaf de begroting 2015 kent de paragraaf een nieuwe opzet. Invoering van het nieuwe risicobeleid is een groeiprocess. Goede implementatie en inbedding in de organisatie heeft enige tijd nodig. Dit betekent dat voor het inventariseren van risico's uitgangspunten in het risicobeleid van 2004 nog worden gebruikt bij bestaande risico's. Bij het ontstaan van nieuwe risico's wordt al gewerkt met het nieuwe risicobeleid. Daarnaast is op afzonderlijke terreinen de risicobeheersing geborgd via specifieke procedures, zoals bij treasury en ontwikkelbedrijf.

Beleidsdoelstelling

Risicomanagement helpt bestuur, management en medewerkers bij het realiseren van provinciale doelen, door kansen (of mogelijkheden) te benutten en risico's te beheersen. Risicomanagement biedt geen 100% garantie dat gebeurtenissen met een negatief gevolg niet meer zullen optreden, of dat alle kansen worden benut. Het geeft wel de zekerheid dat de provincie vooraf de benutting van kansen en de beheersing van risico's zorgvuldig heeft afgewogen. Voor het monitoren van risico's is de ratio weerstandsvermogen een belangrijke indicator. Een stabiel meerjarig beeld van deze indicator geeft aan dat risicomanagement zorgvuldig plaatsvindt en tot stand komt volgens een gestructureerd risicomanagementsysteem. Er wordt geen absolute norm gesteld voor de bepaling van de ratio. De provincie is zelf verantwoordelijk voor het formuleren van de beleidslijn en normering. Het hanteren van een bandbreedte voorkomt dat elk nieuw risico of wijziging in bestaand risico leidt tot het treffen van financiële maatregelen.

De bandbreedte voor de ratio weerstandsvermogen als indicator is 0,75 tot 1,25. Onder de 0,75 zijn maatregelen nodig de beschikbare weerstandscapaciteit aan te vullen. Boven de 1,25 kan besloten worden de niet benodigde weerstandscapaciteit terug te laten vloeien naar de algemene middelen. Besluitvorming over het aanvullen of afnemen van de weerstandscapaciteit vindt plaats bij de integrale afwegmomenten.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Risicomanagement is een doorlopend proces. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt bij de jaarstukken en de begroting gerapporteerd over de belangrijkste uitkomsten van het risicomanagementproces en ontwikkelingen. We brengen in beeld wat de belangrijkste restrisico's zijn, wat het beschikbare weerstandscapaciteit is en welke conclusie we kunnen trekken op basis van de ratio weerstandsvermogen. We richten ons in deze paragraaf hoofdzakelijk op de uitgavenkant van de begroting. Risico's m.b.t. de inkomstenontwikkelingen, zoals bezuinigingen door het Rijk

Tabel weerstandscapaciteit

<i>Bedragen x € mln.</i>	<i>Incidentele weerstandscapaciteit</i>	<i>Structurele weerstandscapaciteit</i>	<i>Totaal op jaarbasis</i>	<i>theoretische ruimte</i>
Risicoreserve	€ 136,2		€ 207,0	
Reserve ontwikkelbedrijf				
- stimulering woningbouw	€ 20,1			
- ontwikkelbedrijf	€ 50,7*			
Post onvoorzien		€ 1,3	€ 1,3	
Ophoging MRB**				€ 112
Totaal			€ 208,3	€ 112

* inclusief de gevormde voorzieningen ten last van de betreffende reserve

** Met het vaststellen van de begroting wordt tevens het provinciale opcententariaf van de MRB vastgesteld. Het is theoretisch mogelijk deze te verhogen tot het maximale tarief wat een jaarlijks ruimte oplevert van € 112 mln. Deze verhoging geeft deze ruimte pas op t+1.

Inventarisatie risico's

De totstandkoming van de belangrijkste risico's is een resultante van de risicobeheersing zoals deze tot nu toe heeft plaatsgevonden en gaat uit van de restrisico's welke zijn

en het verloop van de belastinginkomsten, blijven buiten beschouwing en komen aan bod in de budgettaire nota's (voorjaarsnota en de bij de begroting behorende najaarsbrief).

Inventarisatie weerstandscapaciteit:

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten (restrisico's) te dekken. De mogelijkheden om tegenvallers op te kunnen vangen, kunnen worden gekwalificeerd als:

- incidenteel (middelen die slechts éénmalig ingezet kunnen worden) en;
- structureel (elk jaar kan deze capaciteit opnieuw worden ingezet).

Voor het jaar 2014 is de weerstandscapaciteit € 208,3 mln. en kunnen binnen deze middelen restrisico's opgevangen worden, zonder dat hiervoor beleidswijzigingen noodzakelijk zijn.

afgedekt in de risicoreserve, aangevuld met een aantal specifieke risico's afgedekt uit de reserve ontwikkelbedrijf. Bij de integrale benadering na het implementatietraject wordt dit breder opgezet en zullen bijvoorbeeld ook risico's fondsvorming worden geïntegreerd. Een totaaloverzicht van de risico's is opgenomen in de uitwerking van de paragraaf weerstandsvermogen (bijlage 16 bijlagenboek).

Ten opzichte van de vorige paragraaf weerstandsvermogen zoals gepresenteerd bij de begroting 2015 is een aantal mutaties in de restrisico's opgetreden. De belangrijkste mutaties in deze restrisico's betreffen:

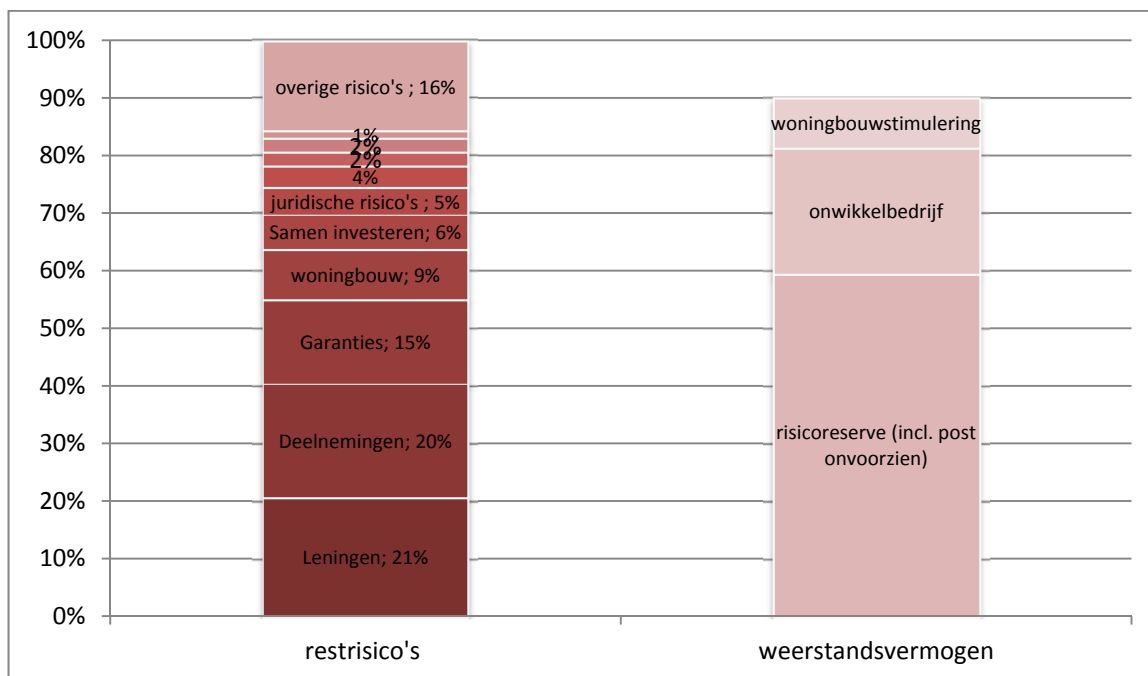
	Onderwerp	Mutatie Restrisico *	Toelichting
1	Uitbreiding deelneming ORR	+ € 1,9 mln	De uitbreiding van de deelneming (ca. € 6,3 mln) wordt voor ca. € 1,9 mln afgedekt (gemiddeld 28%) binnen de risicoreserve, zie ook bijlage 3a deelnemingen. **
2	Uitbreiding lening ORR	+ € 9,6 mln	Een toename van de lening wordt voor 100% afgedekt, zie ook bijlage 3b **
3	Afwikkeling claim megastallen	-/- € 2,1 mln	Verlaging van het restrisico door het overbrengen naar de voorziening. **
4	Herwaardering deelneming BOM	+ € 3,85 mln	Storting in de risicoreserve ter hoogte van de herwaardering.
5	BOM/Holst	-/-€ 3,0 mln	Verlaging van het restrisico door het overbrengen naar de voorziening. **
6	Pivotpark	+ € 3,1 mln	Verhoging van de afdekking van 50% naar 100% ten laste van het rekeningresultaat

** de bedragen zijn gedekt binnen de reeds aanwezige middelen van de risicoreserve en hebben niet geleid tot een aanvullende storting

In deze paragraaf volstaan we met het benoemen van de top 10 aan restrisico's afgedekt in de risicoreserve en reserve ontwikkelbedrijf (incl voorzieningen):

	Onderwerp	Restrisico *	Toelichting
1	<i>Leningen</i>	€ 49,7 mln	Het restrisico is de uitkomst van individuele inschatting van risico en afdekking
2	<i>Deelnemingen</i>	€ 46,1 mln	Het restrisico is bepaald op 100% van de balanswaarde, met uitzondering van de ORR
3	<i>Garanties</i>	€ 33,8 mln	Het restrisico is de uitkomst van individuele inschatting van risico en afdekking
4	<i>Maatregelen woningbouw</i>	€ 20,1 mln	De risico's betreffen de Brabantse verkoopgarantie en maatregelen voor producenten in de vorm van leningen, garanties en investeringsfonds.
5	<i>Samen Investeren</i>	€ 13,8 mln	Maximaal restrisico van overprogrammering.
6	<i>Juridische risico's</i>	€ 11,0 mln	Juridische en procesrisico's zijn inherent aan beleidsuitvoering en bedrijfsvoering. De inschatting van het restrisico is voorsnag een becijferd risico van 3% van de netto structurele exploitatieomvang
7	<i>Logistiek Park Moerdijk</i>	€ 8,6 mln	Afdekking binnen de reserve ontwikkelbedrijf
8	<i>Btw PPS A59</i>	€ 5,6 mln	Maximaal bedrag van de naheffing over 2003 t/m 2007 bedrag € 16 mln, waarvoor nog een bezwaarschrift loopt. Vanaf 1 januari 2008 wordt de administratie gevoerd overeenkomstig de uitspraak van de belastingdienst. Afdekking voor € 5,6 mln in de risicoreserve en € 10,4 mln in de programmabudgetten

9	Provinciaal waterplan (PWP)	€ 5,4 mln	Maximaal restrisico van overprogrammering.
10	Landbouw ontwikkelingsgebieden (LOG)	€ 2,9 mln	Het restrisico op schadeclaims door de inperking van ontwikkelmogelijkheden van de landbouw ontwikkelingsgebieden. Binnen de voorziening is tevens € 4,1 mln afgedekt voor de schadeclaims.
	Subtotaal	€ 195,2 mln	84,4%
	Overige risico's	€ 36,1 mln	15,6%
	Totaal risico's	€ 231,3 mln	100%

Ratio weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit 2014 is een uitkomst van het hele proces van risico inventarisatie conform het hierboven beschreven proces, waarbij het totaal van de restrisico's de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit bepaalt. Het benodigde weerstandsvermogen voor 2014 is berekend op € 231,3 mln.

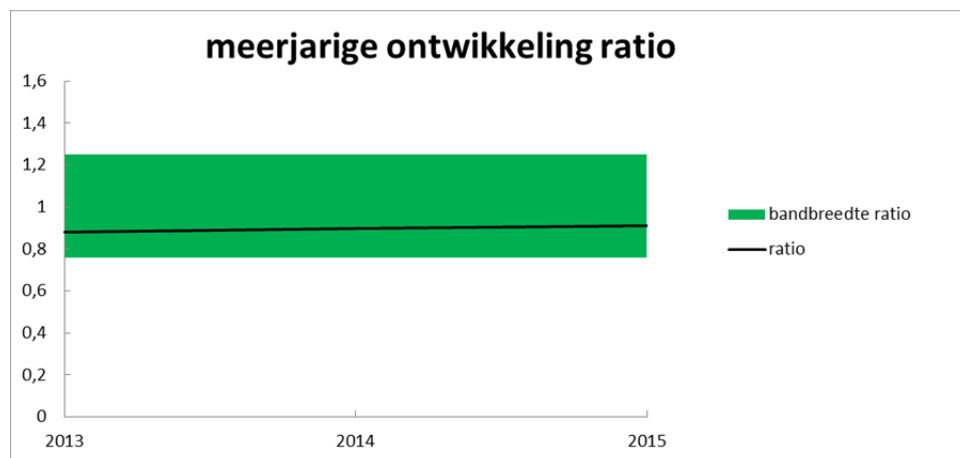
$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{208,3}{231,3} = 0,90$$

De ratio weerstandsvermogen uitgedrukt in een verhoudingsgetal komt hiermee voor 2014 op: 0,90

Meerjarig beeld ratio weerstandsvermogen

Jaar	Ratio weerstandsvermogen
2015 (begroting)	0,91
2014 (jaarrekening)	0,90

Jaar	Ratio weerstandvermogen
2013	0,88

Conclusie

Op basis van de ratio weerstandvermogen kan worden geconcludeerd dat de risico's kunnen worden opgevangen binnen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Onderhoud kapitaalgoederen

Paragraaf 4

Onderhoud wegen	190
Onderhoud provinciale gebouwen en installaties	196
Onderhoud vaarwegen	198

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud wegen

Portefeuillehouder: R.A.C. van Heugten

Inleiding

De provincie Noord-Brabant heeft een wegennet in beheer en onderhoud met een totale weglengte van 557 km (3 februari 2015). Dat wegennet verkeert in goede staat; er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De provincie wil haar wegen in goede staat houden zodat daarvan op veilige wijze gebruik gemaakt kan worden en de vlotte doorstroming van het verkeer zoveel mogelijk wordt gewaarborgd, waarbij het milieu en de leefbaarheid van de omgeving in acht worden genomen. Dat wil de provincie bereiken door planmatig onderhoud, dat op een veilige, klantgerichte, milieuvriendelijke, integrale en kostenbewuste wijze wordt uitgevoerd.

Het beleidskader wat hierbij leidend is, is het in 2008 vastgestelde onderhoudsbeleid "Provinciale wegzorg in uitvoering". Op basis van dit beleid en het door GS

vastgestelde "Wegen voor bereikbaarheid" worden beheerplannen, onderhoudsplannen en onderhoudsbestekken opgesteld en uitgevoerd.

In 2014 hebben GS het beheerplan Kunstwerken 2015-2019 vastgesteld. Dat geeft inzicht in het huidige areaal, de kwaliteit ervan en het uit te voeren onderhoud. Het beheerplan bevat tevens een planning voor de middellange termijn (2015-2019) en een doorkijk over de periode erna.

In 2015 zullen GS het onderhoudsbeleid voor haar provinciale wegen verder actualiseren, gebaseerd op assetmanagement.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

<i>Te bereiken maatschappelijk effect (vastgelegd in de begroting 2014)</i>		Wat is in 2014 gerealiseerd en wat betekent dat voor 2015 en verder?
1	Goed functionerende infrastructuurnetwerken voor personen- en goederenvervoer (strategisch doel uit PVVP)	De bereikbaarheid is gewaarborgd door adequaat onderhoud aan de wegverhardingen en verkeersvoorzieningen.
2	Verbetering van de veiligheid, verkeersveiligheid, sociale veiligheid en externe veiligheid (strategisch doel uit PVVP)	De veiligheid is vergroot door tijdig onderhoud en vervanging van verhardingen, groen, openbare verlichting en verkeersregelinstanties, en het treffen van verkeerskundige maatregelen. Verder wordt in winterse perioden door middel van een goed georganiseerde gladheidbestrijding in belangrijke mate bijgedragen aan de verkeersveiligheid. Een gehanteerde maatstaf voor de verkeersveiligheid is het aantal verkeersdoden dat jaarlijks te betreuren valt. Afgelopen jaar waren dit er 17 wat een forse stijging betekent t.o.v. 2013.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1.1 / 1.2	Waarborgen van een veilig en robuust wegennet (T7) Onderhoud provinciale wegen	Percentage van de rijbaanverhardingen dat aan onderhoud toe is. Maximaal 8,5%	<i>Streefwaarde 2014: 8,5%</i> De meetgegevens ontbreken, zie toelichting. Op basis van onze inhoudelijke kennis en ervaring is de 8,5% behaald. Alle geplande vervangingsinvesteringsprojecten zijn uitgevoerd, en een aantal projecten is eerder uitgevoerd dan gepland (bv N257)
1.2 / 2.2	Waarborgen van een veilig en robuust wegennet (T7) Onderhoud fietspaden	Percentage van de fietspaden dat aan onderhoud toe is. Maximaal 10%	<i>Streefwaarde 2014: 10%</i> Realisatie 2014: 8,5 % Gerealiseerd
1.3 / 2.3	Waarborgen van een veilig en robuust wegennet (T7) Onderhoud Verkeersregelininstallaties	Percentage van de VRI's dat aan onderhoud toe is. (levensduur 15 jaar) Maximaal 7%	<i>Streefwaarde 2014: 5%</i> Voor het onderhoud verkeersregelininstallaties is in 2014 gerealiseerd: 6% (afgerond).
1.4 / 2.4	Waarborgen van een veilig en robuust wegennet (T7) Onderhoud kunstwerken	Indicator voor kunstwerken is nog in ontwikkeling	<u>Is nog in ontwikkeling.</u> Het organisatie-model voor assetmanagement is door het MT van cluster M&I vastgesteld. De verschillende rollen met bijbehorende verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden zijn benoemd. Voor de thema's Verhardingen, OVL, VRI, Groen en faunavoorzieningen zijn er inmiddels ook beheerplannen opgesteld. Deze worden in 2015 en verder vastgesteld. Het beheerplan Kunstwerken is wel vastgesteld door GS en ter kennisgeving aan PS voorgelegd.

In 2013 is reeds gemeld dat de kwaliteitsgegevens verhardingen niet geleverd zijn. KOAC NPC is eerder in gebreke gesteld. Het contract is per 1 januari 2015 ontbonden. Over 2014 zijn hierdoor geen gegevens bekend. Onderhoud omvat het uitvoeren van preventieve en correctieve maatregelen om een object gedurende de levensduur in goede staat te houden of te brengen (op een vooraf

vastgesteld kwaliteitsniveau). Het object kan hierdoor naar behoren functioneren en behoudt een bepaalde representativiteit. Het betreft het onderhoud van verhardingen van rijbanen en fietspaden, kunstwerken (viaducten, tunnels, bruggen, en duikers), verkeersvoorzieningen (verkeersregelininstallaties,

openbare verlichting, pompen, elektronische snelheidbeheersingssystemen, bebording, geleiderails, bewegwijzering), en groenvoorzieningen.

In 2013 is de provincie gestart met de implementatie van assetmanagement.

Assetmanagement is een professionele vorm van beheer van kapitaalgoederen, waarbij activiteiten vooral gericht en in meer onderlinge samenhang worden uitgevoerd. Met de implementatie van assetmanagement beoogt de provincie stap voor stap de balans tussen de prestaties, risico's en kosten van het provinciale infrastructuurnetwerk te optimaliseren. Het beheerplan kunstwerken is vastgesteld door GS in 2014. De beheerplannen voor andere objectsoorten (verhardingen, verkeerslichten, groen e.d.) zijn gereed. De vaststelling in GS zal volgen in 2015 en dan wordt ook de overkoepelende beleidsnota Wegen voor Bereikbaarheid geactualiseerd.

In het operationele beleidskader "Wegen voor bereikbaarheid" is nadruk gelegd op het dienen van de belangen die met het provinciaal wegennet verbonden zijn. Door te sturen aan de hand van het relatieve gewicht van die belangen wordt de weg geopend naar onderhoudsstrategieën waarbij de belangrijkste wegen met het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen voorrang krijgen boven minder belangrijke wegen, het zogenoemde belanggestuurd onderhoud. Hiermee wordt differentiatie in de onderhoudstoestand van de provinciale wegen toegestaan, vanzelfsprekend binnen de wettelijke normen voor veiligheid en leefbaarheid. In 2011 is een start gemaakt met de toepassing van de bedoelde onderhoudsstrategieën. Op basis van de gekwantificeerde belangen en het beleid geformuleerd in "Wegen voor bereikbaarheid" worden beheerinstandhoudingsplannen, inspectieonderhoudsplannen en onderhoudsbestekken opgesteld en uitgevoerd, waarbij de volgende speerpunten gelden:

Speerpunt wetten: Onderhoudshandelingen die voortkomen uit wettelijke verplichtingen worden altijd uitgevoerd.

Speerpunt veilig werken: Aannemers en medewerkers worden contractueel verplicht te werken conform de Arbo-wet, (Arbo: arbeidsomstandigheden) het Arbo-besluit en Arboregelingen. Verkeersmaatregelen worden uitgevoerd conform de vigerende CROWpublicaties.

Speerpunt belanggestuurd onderhoud: De provincie past belanggestuurd onderhoud toe omdat daarmee beter de belangen van alle stakeholders gediend zijn en omdat het beter aansluit bij de provinciale (mobiliteits)doelstellingen en regelstrategieën van de GGAggebieden (Gebiedsgerichte aanpak).

Speerpunt preventieve maatregelen: De provincie neemt maatregelen voor het terugdringen van te snelle slijtage van de provinciale wegen veroorzaakt door onder andere te zware aslasten. Daardoor zal minder onderhoud aan de wegen nodig zijn. Dit komt de mobiliteit ten goede. Preventief onderhoud wordt uitgevoerd indien de vervangingswaarde van het object hoog is of indien de belangen bij het functioneren van het object groot zijn.

Speerpunt Mobiliteit, Veiligheid en Leefbaarheid: Na de wettelijke verplichtingen en randvoorwaarden rond veiligheid en milieu staan de onderhoudswerkzaamheden vooral ten dienste aan de mobiliteit en economie. Vervolgens komen in aflopende prioriteit aanvullende maatregelen rond veiligheid en leefbaarheid (milieu) aan bod. Onderhoudsactiviteiten worden op die prioriteitsvolgorde afgestemd.

Speerpunt onderhoudscriteria en -normen: Onderhoudscriteria en -normen worden per onderhoudsthema vastgesteld. Hierbij wordt aangesloten bij nationaal geaccepteerde richtlijnen. Indien deze niet beschikbaar zijn wordt aangesloten op wat in de praktijk gangbaar is. Hiervoor zal in 2014 een bedrijfswaarde-matrix worden opgesteld waarin prestatie, risico en bijbehorende kosten inzichtelijk worden gemaakt.

Speerpunt energiebesparing: De provincie voert bij onderhoud en exploitatie een energiebeleid dat gericht is op zuinig en bewust energiegebruik. Waar mogelijk wordt gebruikt gemaakt van LED-lichtbronnen, met name in de verkeersregelinstallaties. Na een Europese aanbesteding in samenwerking met een 14-tal andere overheidspartijen is in 2013 een nieuw leveringscontract van start gegaan met Delta Energy BV. Het contract heeft een looptijd van 2 jaar met een optie tot 2 maal 1 jaar verlenging.

Om de beoogde effecten te bereiken heeft de provincie de volgende activiteiten ondernomen:

a. Betere doorstroming.

De provincie plant de onderhoudswerkzaamheden slim en voert deze integraal en afgestemd op de omgeving uit. De uitvoering van het onderhoud is uitbesteed door middel van 2 meerjarige prestatiecontracten (verhardingen & groen, en elektrotechnische installaties). Onderhoudswerkzaamheden die voorheen via afzonderlijke contracten en opdrachten in de markt werden gezet zijn in de contracten gebundeld met als neven-doelen meer efficiency aan de zijde van de opdrachtgever en de opdrachtnemer, en minder verstoring van het verkeer. Prestatiecontracten hebben als hoofddoel de kennis en kunde van de markt optimaal te benutten.

Werkzaamheden die buiten de scope van deze contracten vallen (bijvoorbeeld in geval van calamiteiten) zijn ondergebracht in een afzonderlijk meerjarig contract. In de onderhoudsbestekken wordt het gebruik van duurzame materialen voorgeschreven. Toepassing daarvan resulteert in een lagere frequentie van onderhoudswerkzaamheden.

Informatie over - te zware - aslasten van vrachtverkeer wordt gebruikt om inzicht te krijgen over de omvang van dit probleem. Het doel is om uiteindelijk schade door te zware aslasten terug te dringen, waardoor minder vaak onderhoud aan wegdek en kunstwerken nodig is. Een eerste versie van het verkeersplatform voor vrachtverkeer wordt verder ontwikkeld. In dit platform worden gegevens van vrachtverkeer verzameld (gewichten, aslasten, routes, soort vracht, tijdstippen e.d.) op basis waarvan het beleid en onderhoud rond het thema vrachtverkeer en wegen aangescherpt wordt.

Informatiesystemen

Flow Data: In 2014 is dit project voort gezet met als doel om de inwinning van de benodigde verkeersdata bij een marktpartij onder te brengen. Flow data bestaat uit 3 deelprojecten, namelijk VRI-data, verkeersintensiteiten en reistijden.

WIS-data. In de afgelopen jaren is gebouwd aan een Wegen Informatie Systeem. Het vastleggen van data van een aantal thema's zoals kunstwerken, verhardingen, bomen, groenvoorzieningen, OVL, VRI, kabels en leidingen, en faunavoorzieningen is eind 2013 afgerond. Deze data worden ingezet voor het uitvoeren van de lopende onderhoudscontracten, voor het opstellen van meerjarenonderhoudsplannen en voor het voorbereiden en uitvoeren van projecten in het kader van het programma provinciale wegen. In 2014 zal worden gezien of het wenselijk en mogelijk is om andere thema's zoals bebording, markering (beide incl. verkeersbesluiten), milieu-data en verkeersdata in WIS op te nemen. Hierdoor kan het WIS breder worden ingezet.

Instandhoudingsplannen

Voor de thema's kunstwerken, verhardingen, OVL, VRI en groen zijn in 2014 separate Instandhoudingsplannen opgesteld. Deze plannen geven een overzicht van de kwalitatieve en kwantitatieve stand van zaken van het provinciaal areaal. Tevens wordt een doorkijk gegeven in de kwaliteitsontwikkeling van de objecten (bruggen, wegverharding, bomen, etc.). Hieruit voortvloeiend zal een meerjaren doorkijk in de benodigde middelen worden gegeven om het bestaande areaal aan de provinciale kwaliteitseisen te laten voldoen. Met behulp van deze plannen kunnen noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden beter met andere wegbeheerders worden afgestemd.

De provincie heeft ca. 400 kunstwerken (bruggen, viaducten en duikers e.d.) in beheer. Sommige kunstwerken zijn aan onderhoud toe. Geen van de kunstwerken vormt op dit moment een veiligheidsrisico. In 2014 is het beheerplan kunstwerken vastgesteld. De andere beheerplannen zijn gereed maar vaststelling zal pas in 2015 plaatsvinden.

b. Toename verkeersveiligheid.

Werkzaamheden worden zoveel mogelijk gebundeld in prestatiecontracten, waardoor niet alleen minder vaak werkzaamheden op de wegen worden uitgevoerd, maar ook minder verkeersmaatregelen nodig zijn, hetgeen een positief effect heeft op de verkeersveiligheid. In 2013 is een meerjarig prestatiecontract voor het onderhoud van de elektrotechnische installaties in uitvoering genomen. Voor het dagelijkse onderhoud van de verhardingen en het groen loopt een dergelijk contract reeds vanaf 2012. De calamiteitszorg is wegens de specifieke facetten daarvan in een afzonderlijk contract ondergebracht.

Essentiële Herkenbaarheidskenmerken (= nieuwe wegbelijning) worden via onderhoudsprojecten op de wegen aangebracht. Daardoor ontstaat een uniform en rustiger wegbeeld met als resultaat een afname van het aantal verkeersongelukken. Eind 2013 was 76% van de provinciale wegen voorzien van deze nieuwe wegmarkeringen. Naleving van arbo-wetten, -reglementen en -richtlijnen wordt in de onderhoudsbestekken voorgeschreven. Ongelukken bij onderhoudswerkzaamheden worden daarmee zoveel mogelijk voorkomen.

c. Verbetering van milieu en leefbaarheid.

Milieuvriendelijke werkmethoden en het gebruik van biologisch afbreekbare middelen bij de uitvoering van het onderhoud worden in de onderhoudscontracten voorgeschreven, en ecologische doelstellingen worden in het onderhoudsbeleid geïntegreerd. (Toepassing van biologische middelen en biologisch geteeld plantmateriaal, terugdringen fijn stof en stikstofdioxide-uitstoot, bijdrage aan realiseren van Brabants Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit). In het Milieumanagementsysteem is deze werkmethode geborgd. Om geluidsbelasting te verminderen vindt waar nodig en mogelijk, toepassing plaats van stille deklagen.

Energiezuinige werkmethoden en duurzame materialen zoals aluminium (licht)masten, belijningen van thermoplast, duurzaam geteelde bomen en beplanting en betonnen wegen met asfaltdeklaag worden toegepast.

Met betrekking tot de elektriciteitslevering voor de verkeersvoorzieningen (ca. 400 aansluitingen) is gekozen voor groene energie opgewekt via windkracht.

Door het verlagen van de stroomsterkte(Ampère) van 37 elektriciteitsaansluitingen (VRI+OVL) zullen de vaste aansluitkosten in de toekomst afnemen.

In de Dynamische beleidsagenda zijn per tactisch doel prestatie- en effectindicatoren opgenomen. Deze hebben ook betrekking op het volgen van de effectiviteit van het onderhoudsbeleid. In onderstaande tabel is gekozen voor vermelding van de indicatoren die de grootste invloed hebben op de kosten, en een directe relatie hebben met de weggebruiker. Het gaat dan om de onderhoudstoestand van de weg, de onderhoudstoestand van de fietspaden en de onderhoudstoestand van verkeersregelinstallaties (VRI).

De vermelding dat een wegvak aan onderhoud toe is, betekent niet dat sprake is van achterstallig onderhoud. Het geeft slechts aan, dat het wegvak voor planmatig onderhoud aan de beurt is (binnen een termijn van 2 jaar).

Thema	Hoeveelheid	Wijzigingen in hoeveelheid	Onderhoudstoestand	Toelichting
Wegverhardingen	5,07 milj.m2	Neemt licht toe	Goed	
Wegmarkeringen	336.000 m2	Licht afgenomen	Voldoende	
Fietsverhardingen	1,22 milj m2	Neemt toe	Voldoende	
Kunstwerken(duikers, bruggen, tunnels, faunavoorzieningen)	400 waarvan 148 grote kunstwerken	Blijft gelijk	Voldoende	
Groenvoorzieingen (bomen, bermen, struiken etc.)	1.032 hectare, 50.400 bomen	Neemt af	Goed	
Verkeersvoorzieningen (verkeerslichten, verlichting Dynamisch verkeersmanagement, borden, geleiderail)	Circa 16.000 objecten	Blijft gelijk	Goed	

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Onderhoud wegen				
Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Dagelijks onderhoud wegen c.a.	7.440	8.740	8.695	45
Operationeel beheer wegen en verkeer	299	299	318	-19
Tactisch beheer wegen en verkeer	2.057	2.357	2.126	231
Overige uitgaven wegbeheer	0	0	0	0
Totaal	9.795	11.395	11.138	257

Toelichting

In 2014 is het budget voor beheer en onderhoud incidenteel opgehoogd voor een impuls op ons beheer en onderhoud met als doel een extra impuls op de werkgelegenheid. Dit budget is niet volledig opgemaakt. In 2014 is een eenmalig extra uitgave gedaan op beheer en onderhoud. Lopende vervangingsinvesteringen zijn, om te kunnen combineren met reconstructie, doorgeschoven in de planning (N324 Oss-Grave en N629 Dongen-Oosterhout). Hierdoor zijn noodzakelijke noodmaatregelen uitgevoerd om de betreffende wegen een jaar langer veilig en begaanbaar te houden. Zie ook de financiële toelichting in programma mobiliteit bij productgroep 05.03.

Onderhoud provinciale gebouwen en installaties

Portefeuillehouder: L.W.L. Pauli

Provinciehuis en Noordbrabants Museum

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Provinciehuis en Noord-Brabants Museum.

Het provinciehuis aan de Brabantlaan biedt onderdak aan het provinciaal bestuur en het ambtelijk apparaat. Daarnaast biedt het gebouwencomplex accommodatie aan bezoekers van vergaderingen, rondleidingen en diverse evenementen.

Door GS is 16 maart 2004 de nota Onderhoud Provinciehuis en Noord-Brabants Museum vastgesteld. In deze nota is het beleidsuitgangspunt de instandhouding van gebouwen en installaties op het huidige niveau. Voor de uitvoering van het planmatig onderhoud is de voorziening onderhoud gebouwen ingesteld.

Onderhoudsboeken

Het naar verwachting benodigde onderhoud is vastgelegd in meerjarenplanningen, de zogenaamde onderhoudsboeken. Er zijn verschillende onderhoudsboeken voor o.a. hoofdgebouw, audiovisuele middelen en kunst. De meerjarenplanningen bevatten een inschatting van het beoogde onderhoud op basis van de vermoedelijke levensduur van onderdelen, een inschatting van de benodigde uitvoeringstijd, eigen ervaringen en de verwachte kosten van materialen en lonen. In 2008 zijn de onderhoudsboeken geactualiseerd. In 2012 heeft herijking van de onderhoudsboeken plaatsgevonden i.v.m. de doorgevoerde bezuinigingen op de toevoeging aan de onderhoudsvoorziening. Na de vernieuwbouw van het provinciehuis zullen de onderhoudsboeken opnieuw aangeboden worden gebaseerd op de nieuwe installaties en inrichtingen.

Onderhoudsboek Kunst

Als gevolg van de vernieuwbouw zijn er minder geschikte locaties voor Kunst. Dit houdt in dat er voor Kunst nieuw beleid moet worden opgesteld. Inmiddels is hiertoe een werkgroep – samen met cultuur- opgericht.

Onderhoudsboek hoofdgebouw en onderhoudsboek nieuwbouw

Het onderhoud Provinciehuis in 2014 is deels uitgevoerd conform het geplande onderhoud zoals vermeld in de onderhoudsboeken. Het onderhoud in 2014 bestond voor een belangrijk deel uit onderhoudscontracten met een uitvoeringscyclus van een jaar. In overleg met het “Huis van Brabant” zijn er enkele vervangingen uitgesteld om te voorkomen dat er zaken vervangen worden die nadien niet meer nodig zijn. Deze afstemming vindt ook gedurende de verbouwing in 2015 plaats. Eventuele verschuivingen in het onderhoudsplan worden via de lopende begrotingen opgevangen.

Realisatie huisvestingsconcept provinciehuis

Het nieuwe profiel van de provinciale organisatie heeft in 2014 steeds meer vorm gekregen. Deze ontwikkelingen hebben ook hun weerslag op de reguliere onderhoudsactiviteiten. De onderhoudsplannen zullen na de uitvoering van de verbouwing, naast het innovatief kantoorconcept, aangepast worden aan de gerealiseerde installaties en inrichting inclusief de nieuwe afschrijvingstermijnen en onderhoudsgevoeligheden.

Onderhoudsboek Museum

Het museumcomplex aan de Ververstraat en de Waterstraat te 's-Hertogenbosch is provinciaal eigendom. De provincie verhuurt het complex aan de in 2013 opgerichte Stichting Beheer Museumkwartier (SBMK).

SBMK verhuurt op haar beurt de ruimten in het complex aan de stichting het Noordbrabants Museum, het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, Stichting Erfgoed Brabant en de horecaondernemer Maison van den Boer. Het Depot Bodemvondsten is ook gevestigd in dit complex.

SBMK coördineert tevens het onderhoud voor het Museumcomplex op basis van het in 2014 aangescherpte meerjaren-onderhoudsplan. De met het onderhoud gemoeide kosten worden deels gedragen door de provincie als eigenaar en deels door de eindhuurders als gebruikers. Ter dekking van haar deel van de kosten doteert de provincie

€ 290.000 aan de onderhoudsvoorziening voor de eigenaarslasten en € 38.000,- voor de gebruikerslasten van het depot bodemvondsten.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1	Uitvoeren meerjaren onderhoudsplan	onderhoudsboek	<i>Streefwaarde 2014: verbouwing provinciehuis in afstemming met Huis van Brabant</i>

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Onderhoud gebouwen				
Bedragen x € 1.000 (exploitatie)	Begr.oorspr. 2014	a.Begr.na wijz. 2014	b.Realisatie 2014	Verschil a-b
Provinciehuis	1.851	1.651	1.651	0
Noordbrabants museum	290	5.000	4.908	92
Totaal	2.141	6.651	6.558	92

Onderhoud vaarwegen

Portefeuillehouder: J.J.C. van den Hout

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Toelichting

De uitvoering van de maatregelen aan provinciale vaarwegen is gemandateerd aan het Waterschap Brabantse Delta. De onderhoudstoestand van deze vaarwegen is goed. De Provincie voert zelf geen beleidsprestaties i.c. werkzaamheden uit aan de vaarwegen. De juridische basis van de mandatering is gebaseerd op de financiële overeenkomst inzake het vaarwegbeheer provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta 2010. De onderhoudsbijdrage aan het waterschap wordt jaarlijks geïndexeerd.

Het Waterschap heeft het beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen in 2014 volgens afspraak uitgevoerd.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

	Beleidsprestaties opgenomen in de begroting 2014	Indicator	Is de prestatie in 2014 gerealiseerd? /Gevolgen voor het te bereiken effect?
1	Nautisch- & vaarwegbeheer en onderhoud gemandateerd aan Waterschap Brabantse Delta	Percentage onderhoud conform bestuursafpraak	<i>Streefwaarde 2014: 100%</i> Ja, gerealiseerd

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Onderhoud vaarwegen				
Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	a.Begr.na wijz.	b.Realisatie	Verschil a-b
(exploitatie)	2014	2014	2014	
Onderhoudsbijdrage aan waterschap	1.341	1.428	1.428	0

Paragraaf 5

Treasury

Treasury

Portefeuillehouder:
R.A.C. van Heugten

Inleiding

Treasury omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De treasuryfunctie richt zich als zodanig op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Belangrijkste doelstellingen voor de provincie zijn:

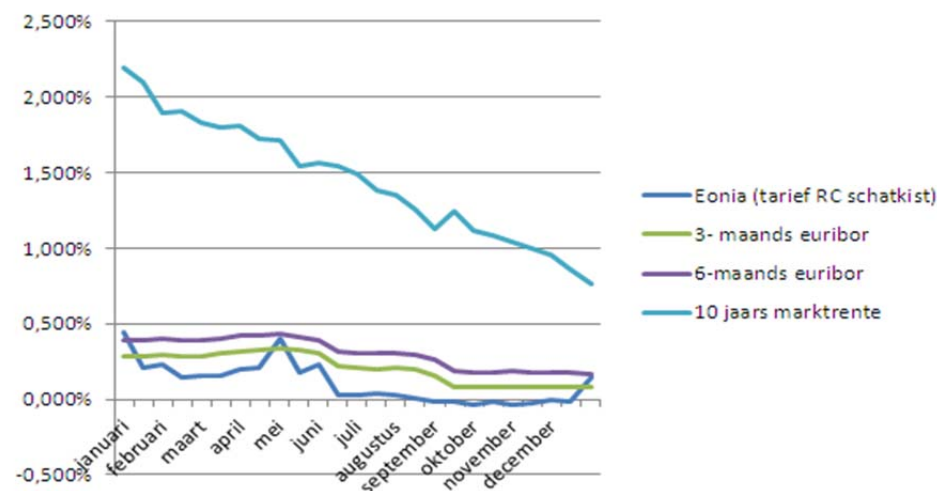
- Onze beschikbare middelen in het kader van de immunisatieportefeuille, de investeringsagenda en eventuele andere overtollige middelen moeten veilig zijn belegd, dat wil zeggen tegen de laagst mogelijke risico's;
- De beleggingen uit de immunisatieportefeuille moeten minimaal het doelrendement van € 122,5 miljoen structureel opleveren;
- Er moeten voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn op het juiste moment ten behoeve van – onder andere – de provinciale investeringen.

Ontwikkelingen treasury

Belangrijkste ontwikkelingen

In 2014 is met name de forse rentedaling van de lange termijnrente van invloed geweest op de treasuryfunctie. De korte-termijn rente was in 2013 al op een laag niveau en dat is in 2014 zo gebleven. In de grafiek hiernaast is het verloop van de verschillende looptijden in 2014 zichtbaar.

De daling van de kapitaalmarktrente (10 jaarsrente) heeft een positief effect op de marktwaarde van de beleggingen, maar heeft wel negatieve gevolgen gehad voor de (her)belegging van de provincie in 2014 via het uitlenen aan gemeenten. De herbelegging, als gevolg van de verkoop van Attero en de afschrijving op de agio was in 2014 ongeveer € 85 miljoen. Het gemiddelde rendement hierop was 1,9% bij een gemiddelde looptijd van ongeveer 14 jaar. Dat is ongeveer 0,5% hoger als je dat vergelijkt met het rendement op schatkistbankieren voor een vergelijkbare looptijd. Ultimo 2014 is de rente voor 10 jaar gedaald naar 0,76%. Voor een 10 jarig deposito bij de Schatkist ontving je op 31 december 2014 zelfs maar 0,72%.

Grafiek 1: Renteontwikkeling 2014

In 2014 zijn wij ook gestart met het verkopen van obligaties (Franse en Nederlandse) om die om te zetten in leningen aan decentrale overheden waar de provincie geen toezicht op houdt. Dit is het zogenaamde *transitieproces* van de immunisatieportefeuille. De nominale waarde van de verkochte obligaties bedroeg € 126 miljoen. Rekening houdende met het restant van de betaalde agio en opgelopen rente bedroeg de boekwinst € 32,8 miljoen. Voorgesteld wordt om de boekwinst toe te voegen aan de immunisatiereserve. Door het vergroten van de immunisatieportefeuille wordt de kans groter dat ook in de toekomst het gewenste rendement wordt gehaald.

In 2014 is onze liquiditeitspositie verminderd met ruim € 290 miljoen (gepland was € 326 miljoen). Dat werd o.a. veroorzaakt door:

- Niet gepland was dat in het tweede halfjaar van 2014 € 182 miljoen aan kasgeldleningen is verstrekt aan decentrale overheden. Dit als alternatief voor het

aanhouden van het geld bij het Rijk, waar het vanaf september geen rente meer opbracht. De gemiddelde opbrengst van de kasgeldleningen bedraagt 0,1%;

- In 2014 zijn er meer Rijksuitkeringen (€ 108 miljoen) ontvangen dan verwacht;
- en zijn de exploitatie-uitgaven lager (€ 128 miljoen). Dit is ongeveer een afwijking van 15% t.o.v. de geplande uitgaven die gebaseerd waren op de begroting 2014. Dit is conform de trend die wij eerder ook hebben geconstateerd. Voor de planning 2015 wordt rekening gehouden met deze trend.

Overige ontwikkelingen

- in 2014 is het Treasury Committee vijf keer bijeen geweest (in 2013: 3 keer).
- Onze beleggingsdoelstelling over 2014: minimaal € 122,5 miljoen inkomsten genereren is gehaald

Obligatieportefeuilles

De provincie Noord-Brabant bezit twee obligatieportefeuilles: een immunisatieportefeuille en een investeringsagendaportefeuille. Beide portefeuilles bestaan uit obligaties van Europese landen en banken met de hoogste kredietwaardigheid. Bij het uitvoeren van de beleggingen moeten alle partijen voldoen aan een AAA-rating van twee van de drie vooraanstaande credit rating bureaus. In het afgelopen jaar is de kredietwaardigheid van een aantal van deze partijen onder druk komen te staan. In 2014 beschikken Frankrijk, de Rabobank en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) niet meer over de hoogste rating volgens de Verordening treasury (*NB: de NWB heeft maar twee ratings en daarvan is één rating (van S&P) net als voor de Nederlandse Staat AA*). Gelet op het vertrouwen dat we hebben in deze belegging, is besloten deze obligaties toch in portefeuille te houden. Op advies van de Treasury Committee worden er wel obligaties verkocht ten behoeve van het eerder genoemde transitieproces in relatie tot de immunisatieportefeuille.

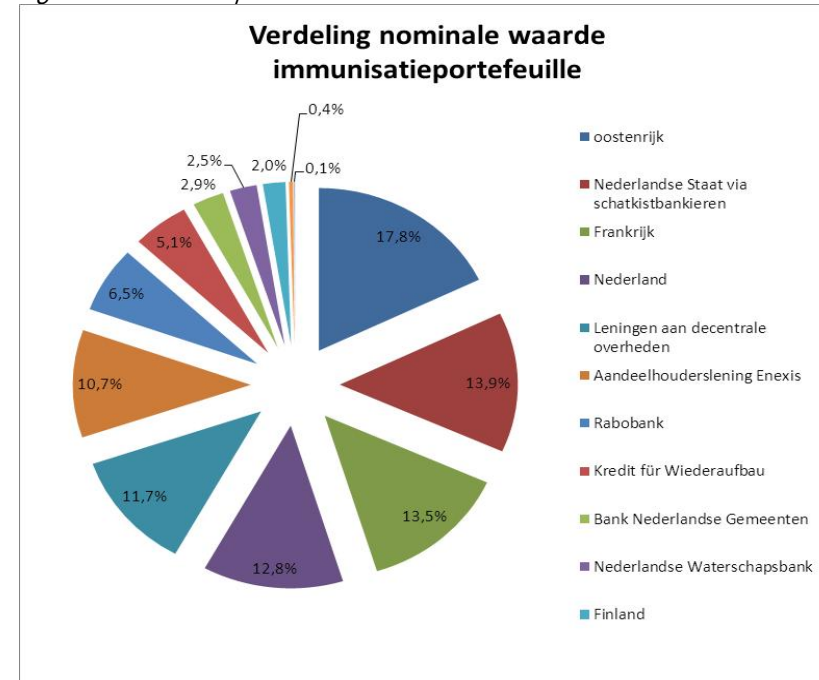
Immunisatieportefeuille

Het doel van de immunisatieportefeuille is een zeker rendement te genereren, door het jaarlijks ontvangen van een vaste rente, ter compensatie van de wegvallende dividendstromen van Essent. Het risico van deze portefeuille is laag.

De verdeling van de immunisatieportefeuille naar tegenpartij per 31 december 2014 wordt weergegeven in de figuur 1 hiernaast. De nominale waarde van de uitzettingen op dat moment was € 2.447 miljoen. Deze beleggingen zijn inclusief langjarige deposito's bij de Nederlandse Staat via Schatkistbankieren voor bijna € 341 miljoen, leningen aan

decentrale overheden voor € 287,5 miljoen en een aandeelhouderslening aan Enxiss van € 262 miljoen (zie figuur 1). Daarnaast ontvangen we een dividend voor ons aandeel in Enxiss. Een deel van de nominale waarde van de uitzettingen heeft betrekking op de *Dividend - en rentereserve*.

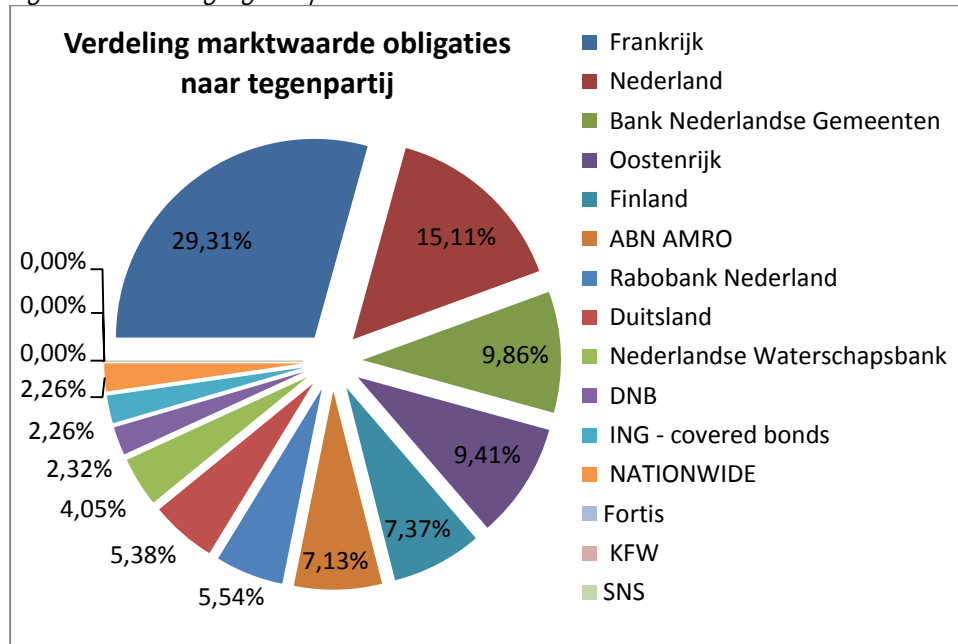
Figuur 1 immunisatieportefeuille

Investeringsagendaportefeuille

Het doel van de investeringsagendaportefeuille is dat op de gewenste tijdstippen de middelen die nodig zijn voor de realisatie van de investeringsagenda beschikbaar zijn. Het risico van deze portefeuille is laag. De boekwaarde van de obligaties per 31-12-2014 bedraagt € 452,7 miljoen. In 2014 zijn er drie obligaties afgelost voor € 23,85 miljoen. Deze ontvangsten zijn gebruikt ter dekking van de uitgaven. Eind 2014 was er naast de belegging in obligaties ook een bedrag aan liquiditeiten en via verstrekte kasgeldleningen beschikbaar van € 121,7 miljoen ter dekking van de toekomstige uitgaven.

Figuur 2 Investeringsagendaportefeuille

Beleid en beheersing van risico's

Het Treasury statuut geeft de risico's aan die intern beheerst moeten worden: markt- (waaronder rente- en valutarisico), krediet- en liquiditeitsrisico's. Voor elk risico geven we aan hoe de provincie hiermee is omgegaan in het afgelopen jaar.

Renterisico's – Wettelijke verplichtingen

De Wet Fido, die met ingang van 1 januari 2001 in werking is getreden, stelt twee concrete normen aan het financieringsbeleid van de provincie, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Aan beide normen wordt door de provincie voldaan.

Kasgeldlimiet – kortlopende schulden

De kasgeldlimiet bepaalt het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto-vlootende schuld per kwartaal mag hebben. Dat bedrag is een percentage van de jaarlijkse begroting. Voor de provincies is dat percentage vastgesteld op 7,0%. Voor 2014 bedraagt de kasgeldlimiet van de provincie 7,0% van € 1.022,6 mln. = € 71,6 mln. (afgerond).

Gedurende 2014 is de gemiddelde netto-vlootende schuld ruim onder de kasgeldlimiet gebleven. In het bijlagenboek (bijlage 9) zijn overzichten opgenomen van de Modelstaat A waarin de liquiditeitspositie per kwartaal is weergegeven.

Renterisiconorm – langlopende schulden

Concreet betekent dit dat het deel van de vaste schuld dat voor herfinanciering of voor renteherziening in aanmerking komt niet meer dan 20% van € 1.022,6 miljoen mag bedragen. Of anders gezegd: over maximaal € 204,5 miljoen mag een renterisico worden gelopen. Aangezien in 2014 geen herfinanciering heeft plaats gevonden en er ook geen sprake is geweest van renteherzieningen op lopende vaste geldleningen is de renterisiconorm niet relevant.

In het bijlagenboek is de Modelstaat B opgenomen, betreffende de berekening van het renterisico over het jaar 2014.

Valutarisico's

De valutarisico's (risico's die zijn ontstaan door schommelingen in wisselkoersen) worden uitgesloten doordat alleen uitgezet en belegd wordt in euro's.

Kredietrisico's

In het kader van beperking van het kredietrisico, het risico op terugbetaling van de hoofdsom en betaling van de rente, wordt alleen belegd in vastrentende waarden van financiële ondernemingen en/of landen met minimaal een AAA-rating (door minimaal twee ratingagencies bepaald) of in waardepapier van financiële ondernemingen met een staatsgarantie van een land met een AAA-rating. Dit is strenger dan de regels in de Wet Fido en de Ruddo. In 2014 en de jaren daarvoor is de rating van Frankrijk, de Rabobank en de NWB door minimaal twee van de drie ratingagencies verlaagd van AAA naar AA. Het Treasury Committee heeft, mede op advies van beide vermogensbeheerders, geadviseerd om de obligaties wel aan te houden. Inmiddels zijn door de wijziging van wet Fido alle (her) beleggingen in dit soort obligaties niet meer mogelijk. Met de wijziging van de Wet Fido op 10 december 2013 mogen de decentrale overheden uitsluitend overtollige middelen beleggen bij de schatkist of uitleenen aan andere decentrale overheden, waar de provincie geen toezichtrelatie mee heeft. De Verordening treasury is hierop aangepast.

Liquiditeitsrisico's

Hiermee wordt bedoeld het risico dat wij niet kunnen voldoen aan onze betalingsverplichtingen (facturen, subsidies en dergelijke). Dit is geminimaliseerd door de aanwezige liquide middelen zoveel mogelijk af te stemmen op de prognose van ontvangsten en uitgaven. Dat doen we op dag-, week-, maand- en jaarbasis. In 2014 zijn onze mogelijkheden om gebruik te maken van flexibele spaarproducten en deposito's beperkt door "verplicht schatkistbankieren". De deposito's met een looptijd van 1 dag t/m 18 maanden geven bij het Rijk geen rendement op dit moment. Vanaf augustus 2014 is daarom gestart met het uitzetten van kasgeldleningen aan decentrale overheden. Ultimo 2014 was op die wijze € 182 miljoen uitgezet bij een zestal gemeenten en verschillende looptijden.

Provinciefinanciering

Provinciefinanciering betreft het aantrekken en uitzetten van financiering ten behoeve van het uitvoeren van de publieke taken van de provincie en de risicobeheersing daarvan.

Leningenportefeuille

Opgenomen leningen

In 2014 zijn geen nieuwe langlopende leningen aangegaan. De laatste lening is in 2013 geheel afgelost.

Bijlage 6 van het bijlagenboek geeft een specificatie van de opgenomen leningen. In deze specificatie staat een bedrag van € 40 miljoen met betrekking tot een renteverplichting in het kader van PPS A59. Formeel staat de lening op naam van de aannemer (Poort van Den Bosch), maar de provincie heeft het renterisico voor deze verplichting aan de aandeelhouder (variabele rente) afgedekt via een renteswap (3,475%). De accountant heeft in 2012 geadviseerd om het derivaat op te nemen op de balans. Onder derivaten komen wij daarop terug.

Daarnaast staat er een bedrag van € 2.566.666 als schuldrelatie met ministerie van Economische Zaken. Dit heeft betrekking op een aandelen transactie. Provincie heeft aandelen BOM overgenomen van het ministerie voor hetzelfde bedrag. Er is – tot nu toe – niets betaald. In de overeenkomst is opgenomen in welke gevallen er over en weer betalingen plaats zullen vinden.

Verstekte leningen voor publieke taak (excl. Leningen aan decentrale overheden)

In 2014 is voor € 40,9 miljoen aan nieuwe leningen verstrekt, waarvan ruim € 9 miljoen in het kader van de overname van 48% aandeel in Ruimte voor Ruimte en € 12,25 miljoen in het kader van de nieuwe fondsen. Na gedeeltelijke aflossing (€ 2,7 mln.) en afboeking wegens oninbaarheid (€ 6,7 mln.) van de bestaande en de nieuw verstrekte leningen, resteerde er per balansdatum ruim € 386,5 miljoen aan leningen u/g. Voor een specificatie wordt verwezen naar bijlage 3b van het bijlagenboek.

Derivaten

De provincie heeft in juni 2004 een renteswap afgesloten bij de Rabobank ter volledige afdekking van het rente fluctuatierisico dat zich voordeed bij het project PPS-A59. De looptijd van de renteswap is van 1 januari 2006 tot 1 januari 2021. Het project PPS-A59 waarin de provincie samenwerkt met het consortium Poort van Den Bosch heeft tot doel het aanleggen en beheren van een deel van de autosnelweg A59. Het gebruik van een renteswap ter beperking van financiële risico's past binnen de voorwaarden die het treasury statuut stelt en het ministerie van BZK heeft met deze werkwijze ingestemd. Er bestaat geen bijstortverplichting voor de provincie.

Uitzettingen

Vooruitlopend op de invoering van verplicht schatkistbankieren en de lage vergoeding die de Nederlandse banken boden op uitzettingen zijn in 2013 langjarige deposito's geplaatst in de Nederlandse schatkist tot een bedrag van € 340.700.000.

De beleggingen in de obligatieportefeuilles zijn als volgt op de balans verantwoord:

Immateriële vaste activa - Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	126,6 miljoen
Financiële vaste activa - Uitzettingen met rentetypische looptijd > 1 jr	<u>2.608,5 miljoen</u>
	2.735,1 miljoen

Het effectieve rendement over de obligatieportefeuilles wordt begroot op circa 3,50% op jaarbasis rekening houdend met de aangescherpte beleggingsrichtlijnen voor de verkoopopbrengsten Essent. Hierbij is het uitgangspunt dat gestreefd wordt naar uitzettingen met de hoogste mate van zekerheid. Het daadwerkelijk gerealiseerde rendement over 2014 voor de immunisatieportefeuille bedraagt 3,53% en voor de investeringsagendaportefeuille 2,62%. Door de ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren bij de Nederlandse Staat en de lage stand van de markrente op zowel korte als lange termijn, staan deze rendementen onder grote druk.

Per 31 december 2014 zijn de middelen als volgt uitgezet:

Vorm	Bank/Instelling	Per 1/1/2014	Per 31/12/2014
Obligaties Immunisatieportefeuille*	Divers	1.828.970.127	1.670.199.836
Obligaties Investeringsagendaportefeuille*	Divers	479.412.106	452.713.033
Langlopende leningen aan decentrale overheden		0	267.500.000
Kasgeldleningen aan decentrale overheden		0	182.000.000
zerobond obligatie i.c.m. Oiko Credit *	NL-Staat	2.500.215	2.500.215
Aandeelhouderslening Enexis	Enexis	262.039.893	262.039.893
Lange termijn deposito's bij de schatkist*	Rijk - min. Financiën	340.700.000	340.700.000
Rekening courant bij schatkist	Rijk - min. Financiën	316.500.000	26.929.185
Stallings- en/of lopende rekening	ING	633.750	43.994
* nominale waarde + (dis)agio = boekwaarde		3.230.756.091	3.204.626.156

De specificatie van de beleggingen en de langlopende leningen zijn in de toelichting op de balans opgenomen onder financiële vaste activa

Participaties in Oikocredit

In november 2012 is besloten een participatie te nemen in het Oikocredit Nederland Fonds. Oikocredit richt zich op het financieren van instellingen die microkredieten verstrekken aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden. Microkredieten zijn geen giften maar leningen en worden vrijwel altijd normaal terugbetaald. Door middel van deze participatie geven Gedeputeerde Staten invulling aan de ethisch-sociale aspecten van het treasury beleid. De participatie wordt uitgevoerd in combinatie met een hoofdsomgarantie van € 2,5 miljoen met een looptijd van 10 jaar. De commissie MF is hierover op 14 december 2012 geïnformeerd.

De daadwerkelijke uitzetting heeft plaats gevonden op 15 januari 2013. Op die datum is een zero bond Nederlandse Staat aangeschaft met een looptijd van 10 jaar en een eindwaarde van € 2,5 miljoen. De aanschafwaarde bedroeg € 2.065.215. Daarmee is de hoofdsom gegarandeerd. Tegelijk is een participatie gedaan van € 435.000 in het Oikocredit Nederland Fonds. Het risico bij deze uitzetting is erg laag en de provincie ontvangt een normaal marktconform rendement. In 2014 heeft een interim-dividend uitkering plaatsgevonden van 1,55%.

Deze uitzetting past volledig binnen de regels van de wet Fido en de Ruddo.

Paragraaf 6

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Portefeuillehouder:

L.W.L. Pauli (coördinerend portefeuillehouder, Y.C.M.G. de Boer, Ing. R.A.C. van Heugten, J.J.C. van den Hout

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Samenwerking is voor een bestuursorgaan als de provincie Noord-Brabant van alledag én van groot belang. Veel taken voert de provincie Noord-Brabant niet alleen uit. De provincie Noord-Brabant werkt dan ook op diverse gebieden samen met andere partijen. Samenwerking kan diverse vormen aannemen. Van een kortstondige, bestuurlijke samenwerking tot langdurige, juridisch verankerde publiekrechtelijke- en privaatrechtelijke samenwerkingen. Bij samenwerkingen ontstaan in een aantal gevallen verbonden partijen. Verbonden Partijen vragen specifieke aandacht. Er is een duidelijke afstand tussen het bestuur en de verbonden partij. Het is te omschrijven als 'sturen op afstand'. De taak of activiteit wordt immers niet door de eigen organisatie uitgevoerd, maar door een andere (juridische) entiteit. De sturing is dan indirect. Verder betreft het in een aantal gevallen een complexe activiteit met meer dan één sturingsrelatie tussen de provincie en de verbonden partij. De verbonden partijen van de provincie Noord-Brabant bestaan uit de provinciale deelnemingen, de gemeenschappelijke regelingen waaraan wordt deelgenomen en publiekrechtelijke rechtspersonen waar sprake is van een financieel- en bestuurlijk belang.

De provincie Noord-Brabant kan besluiten om een bestuurlijk- en financieel belang te houden in organisaties die een bijdrage leveren aan het algemeen belang of gericht zijn op het realiseren van publieke doelen die aansluiten bij het provinciaal beleid.

Dividend

De provincie ontvangt dividend uit de volgende deelnemingen: de Bank van Nederlandse Gemeenten, Delta NV, Eindhoven Airport NV en Enexis Holding NV. Het ontvangen dividend wordt als algemeen dekkingsmiddel in de begroting en jaarstukken opgenomen (zie onderdeel Algemeen Financieel Beleid blz 187/188).

Nota Verbonden Partijen en Samenwerkingsrelaties

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de Nota Verbonden Partijen en Samenwerkingsrelaties die in december 2014 is vastgesteld door Provinciale

Staten. Kernvraag van deze nota is: Wanneer gaat de provincie Noord-Brabant welke samenwerkingsvormen aan, wie heeft welke bevoegdheden (Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten), hoe vindt de sturing en verantwoording plaats en wanneer wordt de samenwerking beëindigd? In de nota is ook vastgelegd dat vierjaarlijks de gehele portefeuille zal worden geëvalueerd. In 2016 zal dit voor de tweede keer gebeuren (1e keer was in juni 2012).

De Nota Verbonden Partijen en Samenwerkingsrelaties heeft de eerdere Nota Deelnemingen en de Code Sturing in Samenwerkingsrelaties vervangen. Enkele aanpassingen ten opzichte van de voorgaande nota's zijn:

- Het scherper omgaan met meervoudige- en complexe sturingsrelaties;
- Veranderde wetgeving, bv op het gebied van beloningsbeleid en vennootschapsbelasting;
- Aangepaste instrumentele uitwerking, bijvoorbeeld risicomanagement, uitwerking weerstandsvermogen en weergave in begroting en bestuursrapportages;
- Steviger accent op monitoring, verantwoording en evaluatie.

Gewijzigde regelgeving m.b.t. verbonden partijen.

Per 1 juli 2013 en per 16 juli 2014 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd met betrekking tot de op te nemen informatie over verbonden partijen. Met deze wijziging dient per verbonden partij in de jaarrekening de (verwachte) omvang van het eigen vermogen en vreemd vermogen per begin en einde van 2014 te worden vermeld en ook het (verwachte) resultaat over 2014. Voor zover bedoelde informatie niet beschikbaar is, is dat in de bijlage bij de desbetreffende verbonden partij aangegeven. Een totaaloverzicht van de verbonden partijen is in onderstaande tabel opgenomen.

								bedragen x € 1.000
Deelnemingen	Vestigings- plaats	Aandelen- kapitaal	Nominale waarde	Agio	Gestort	Balans- waarde	Portefeuille	Bestuurlijk belang
1a Enexis Holding NV	's-Hertogenbosch	30,80%	46.144		46.144	0	B.Pauli	Stemrecht / Voordrachtsrecht lidmaatschap RvC/lid AHC
1b CBL Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1c Vordering Enexis BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1d Verkoop Vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1e Claim staat vennootschap BV	's-Hertogenbosch	30,80%	6		6	6	B.Pauli	Stemrecht / lid AHC
1f Publiek Belang Elektriciteitsproductie	's-Hertogenbosch	30,80%	PM		PM	0	B.Pauli	Stemrecht/ lid AHC
2 NV Brabant Water	's-Hertogenbosch	31,60%	88		88	0	J.v/d Hout	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC/lid AHC
3 Eindhoven Airport NV	Eindhoven	24,50%	1.112		556	0	R.van Heugten	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
4 BOM Holding BV	Tilburg	100 %	1	41.731	41.732	35.722	B.Pauli	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
5 BV ORR	's-Hertogenbosch	76,00%	23	60	82	74	Y.de Boer	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
5a CV ORR I	's-Hertogenbosch	75,00%	563	5.972	6.534	6.332	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennoot
5a CV ORR II	's-Hertogenbosch	75,00%	563		563	0	Y.de Boer	Stemrecht / Commanditair vennoot
6 BV TOM	's-Hertogenbosch	50,00%	9		9	0	Y.de Boer	Stemrecht / voordrachtsrecht Lidmaatschap RvC
6a CV TOM	's-Hertogenbosch	49,80%	448		448	0	Y.de Boer	Commanditaire vennoot /stemrecht
7 Business Park Aviolanda B.V.	Woensdrecht	60,00%	11	6.477	6.488	6.488	Y.de Boer	Stemrecht
8 NV Waterschapsbank	Den Haag	<0,1%	22		8	0	R.v.Heugten	Stemrecht
9 NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	Den Haag	<0,1%	100		100	0	R.v.Heugten	Stemrecht
10 Delta NV	Middelburg	0,05%	4		4	0	B.Pauli	Stemrecht
11 OLSP Vastgoed B.V.	Oss	66,18%	20	4.480	4.500	4.500	Y. de Boer	Stemrecht
12 Green Chemistry Campus	Bergen op Zoom	60,00%	11		11	0	B. Pauli	Stemrecht

								bedragen x € 1.000
Deelnemingen	Vestigings- plaats	Aandelen- kapitaal	Nominale waarde	Agio	Gestort	Balans- waarde	Portefeuille	Bestuurlijk belang
13 Groen Ontwikkelfonds Brabant	's-Hertogenbosch	100%	1		1	1	J. v/d Hout	Stemrecht
14 BV Agro & Co Kapitaalfonds	Tilburg	33,3%	6	2.327	2.333	439		
Voorziening deelnemingen						-2.250		
	Totaal		49.147	61.047	109.624	51.328		

Gemeenschappelijke regelingen, verenigingen en stichtingen		Portefeuille	Vestigingsplaats
Havenschap Moerdijk (Gemeenschappelijke Regeling)	Aandeel 50%	Y.de Boer	Moerdijk
Parkschap Nationaal Park de Biesbosch (GR) € 65.000 j. bijdrage PNB	Aandeel 25%	J. v/d Hout	Den Bosch
Interprovinciaal overleg IPO		Y.de Boer	Den Haag
Zuidelijke Rekenkamer	Aandeel 50%		Eindhoven
INPA Huis van de Nederlandse Provincies (vereniging)			Brussel
Regio west Brabant kleinschalig collectief vervoer*	€ 5,4 mln jaarlijks	R.v.Heugten	Breda
Kleinschalig collectief vervoer Brabant Noord-oost (Gemeenschappelijke regeling)*	€ 1,3 mln jaarlijks	R.v.Heugten	Uden
Omgevingsdienst Midden- en West Brabant	Aandeel 34%	J. v/d Hout	Tilburg
Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant	Aandeel 33%	J. v/d Hout	Eindhoven
Omgevingsdienst Brabant Noord	Aandeel 48%	J. v/d Hout	's-Hertogenbosch
Publiekrechtelijke rechtspersoon			
Nazorgfonds	Zie toelichting	R.v.Heugten	's-Hertogenbosch

* Voor deze gemeenschappelijke regeling is een afbouwregeling getroffen

Aandeel PNB in omgevingsdiensten

bedragen 2014	Midden-West	Zuid-Oost	Noord
omzet OD's	€ 23.919.226	€ 16.487.567	€ 16.203.807
aandeel PNB	€ 8.089.024	€ 5.370.957	€ 7.776.500
	34%	33%	48%

Paragraaf 7

Ontwikkelbedrijf en grondbeleid

Grondbeleid

Portefeuillehouder: Y.C.M.G. de Boer

Provinciaal grondbeleid

Het Provinciaal grondbeleid heeft als doel om tegen aanvaardbare prijzen (tijdig) gronden beschikbaar te krijgen voor realisering van door haar beoogde doelen. De Provincie voert grondbeleid uit door zowel regulerend optreden, participaties zoals deelnemingen in externe Ontwikkelmaatschappijen (zoals de ORR en TOM), maar ook door het zelf verwerven, ontwikkelen en verkopen van gronden. Waar wenselijk geacht gebeurt dit ook anticiperend. De verschillende vormen kennen verschillende voor- en nadelen en risicoprofielen. Per situatie wordt de afweging gemaakt over de toe te passen vorm en uitvoeringswijze.

Ontwikkelingen 2014

De ontwikkelingen binnen de portefeuille van het Ontwikkelbedrijf zijn in lijn met de algemene vastgoedontwikkelingen. Op grond van deze ontwikkelingen, actuele grondexploitaties en taxaties is de waarde van de portefeuille naar beneden bijgesteld.

Ontwikkelingen per beleidsveld

Ruimte voor Ruimte

De provincie heeft binnen de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte haar participaties van 24% naar 76 % vergroot.

Glastuinbouw

In 2014 is het besluit genomen om de omvorming van de TOM tot de OGNP mogelijk te maken, zodat de door de aandeelhouders voorgestane ontwikkeling van het projectgebied voor glastuinbouw in het Agro- en Foodcluster Nieuw Prinsenland (AFC NP) veilig wordt gesteld. Dit is van belang voor de duurzame productie van groenten, de werkgelegenheid in West-Brabant, en om het AFC NP te kunnen laten uitgroeien tot een productie- en innovatiecentrum van de biobased economy. Hiervoor wordt een geldlening van maximaal € 75 miljoen beschikbaar gesteld ten laste van het investeringskrediet van het Ontwikkelbedrijf.

Natuurontwikkeling

Het GroenOntwikkelfonds Brabant BV (GOB) is in 2014 opgericht met als opdracht de gehele EHS en daaraan gekoppelde EVZ's te realiseren (zie ook productgroep 07.07 GOB voor inhoudelijke toelichting). De provincie heeft voor deze opdracht € 240 miljoen en ruim 2.000 ha ruilgrond beschikbaar gesteld. Middels de 'overeenkomst trekkingsrecht Grond' (1 juli 2014) zijn afspraken vastgelegd over de beschikbaarstelling van gronden (voor ontwikkeling EHS) aan het GOB die in bezit zijn van de provincie. In deze overeenkomst is opgenomen (art. 6) dat het GOB gronden overneemt tegen boekwaarde van de provincie. Ook de kosten van eigendomsoverdracht (art 13) zijn voor rekening van het GOB. Hiermee is het risico van de voorfinanciering geheel afgedekt.

Infrastructurele werken

In 2014 hebben de grondverwervingsactiviteiten zich gericht op de wegvakken, N69, N260, N261, N279, N282, N638 en de N641.

Risicomanagement grondportefeuille

Jaarlijks worden alle grondexploitaties geactualiseerd. Hierbij wordt conform richtlijnen prudent te werk gegaan, wat betekent dat verliezen worden genomen zodra ze worden voorzien en winst pas wordt genomen als deze daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt ook op basis van risicoanalyse een risicoreservering/voorziening opgenomen of bijgesteld. Zie verder ook Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Ontwikkelbedrijf

Het ontwikkelbedrijf is in 2009 opgericht als aparte entiteit binnen de Provinciale organisatie en is gericht op de realisering van ruimtelijke projecten van provinciaal belang. In hoofdzaak betreft dit het op bedrijfseconomische wijze deelnemen in grondexploitaties en het anticiperend of strategisch verwerven van grond en opstallen. Voor de uitvoering van haar taken beschikt het ontwikkelbedrijf over een investeringskrediet van € 235 miljoen dat revolverend ingezet wordt. Voor de afdekking van financiële risico's is daarnaast een risicoreserve beschikbaar.

Financiën

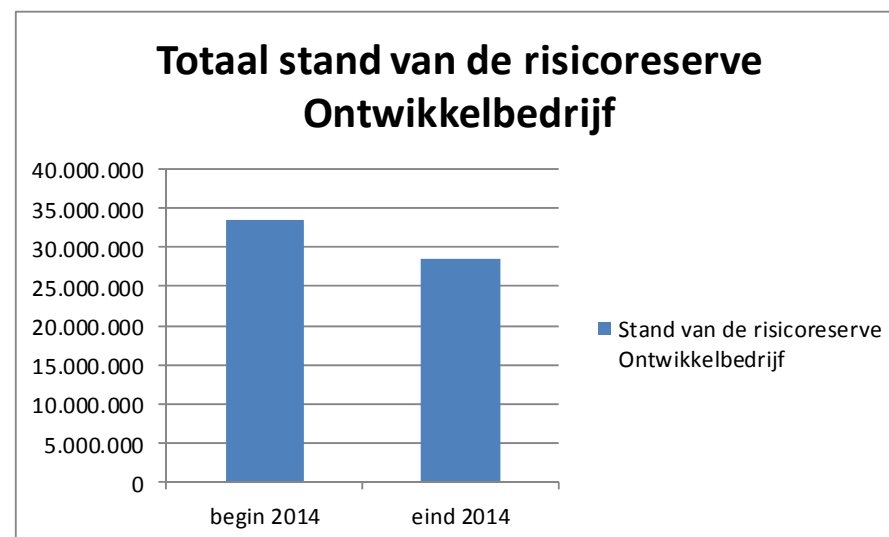
De resterende ruimte in het investeringskrediet van het Ontwikkelbedrijf per 31-12-2014, rekening houdend met afgegeven garantstellingen en toekomstige uitgaven en inkomsten, wordt bepaald op € 35 miljoen. De omvang van de voorzieningen en risicoreserve is respectievelijk € 22,1 miljoen en € 28,5 miljoen, waarvan voor € 21 miljoen aan risicoreserveringen voor projecten zijn opgenomen. Conform de risicoanalyses, welke periodiek worden geactualiseerd, is het investeringskrediet en de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf van voldoende omvang om aan de aangegane verplichtingen en voorziene risico's te kunnen voldoen.

De activiteiten van het ontwikkelbedrijf hebben voor 2014 geleid tot de volgende mutaties in de boekwaarde en bijbehorende reserve:

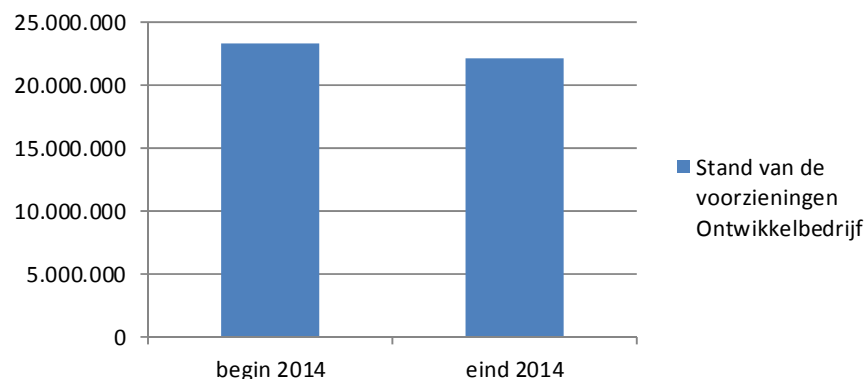

	per 31-12-2014		per 31-12-2013	
Begrotingsthema	Boekwaarde	Risicoreservering	Boekwaarde	Risicoreservering
Bedrijventerreinen	35.810.588	15.148.160	33.303.246	15.101.498
Glastuinbouwprojecten	5.107.675	0	3.125.284	0
Ruimte voor ruimte	21.418.327	0	14.766.759	918.135
Revitalisering landelijk gebied	3.200.598	615.009	3.956.146	138.859
Grote erfgoedcomplexen	21.706.680	3.008.839	12.589.068	7.645.006
Campussen	10.301.500	4.500.000	10.301.500	6.255.000
Vrijtijdseconomie	12.270	12.270	0	0
Vorbereidingskosten ontwikkelbedrijf en pr	0	500.000	0	207.594
Totaal	97.557.638	23.784.278	78.042.003	30.266.092
		0		
Garantstellingen				
	per 31-12-2014		per 31-12-2013	
Begrotingsthema	Garantiebedrag	Risicoreservering	Garantiebedrag	Risicoreservering
Bedrijventerreinen, garantie	2.500.000	0	2.500.000	0
Glastuinbouw, garantielening	35.938.794	19.374.692	35.938.794	18.912.322
Totaal	38.438.794	19.374.692	38.438.794	18.912.322

Kortheidshalve wordt er voor een uitgebreide toelichting op de mutaties van de boekwaarde verwezen naar de voortgangsrapportage.

Totaal stand van de voorzieningen Ontwikkelbedrijf

Stand van de Belangrijkste mutaties in reserve

Onttrekkingen en toevoegingen aan risicoreserve			€
Onttrekking	Treffen voorziening	Glastuinbouw	-3.500.000
		Campussen	-2.250.000
		Reconstructie landelijk gebied	-535.426
	Afwaardering NIEG o.b.v. actuele taxaties	Ruimte voor ruimte	-985.067
		Bedrijventerreinen	-372.206
		Ruimte voor ruimte	-268.433
		Reconstructie landelijk gebied	-39.836
		Onrendabele top erfgoed	Diverse complexen
	Algemeen	Vorbereidingskosten /overig	-520.258
	Stortingen	Winstnemingen	Ruimte voor ruimte
Reconstructie landelijk gebied			325.151
Grote erfgoedcomplexen			3.556
Campussen			173.999
Bedrijventerreinen, deelneming			108.036
Grote erfgoedcomplexen			592.400
Rekeningresultaat 2013			136.957
Algemene storting			190.520
Totaal per saldo onttrokken aan de risicoreserve			-8.585.967

Woningbouwstimuleringsmaatregelen

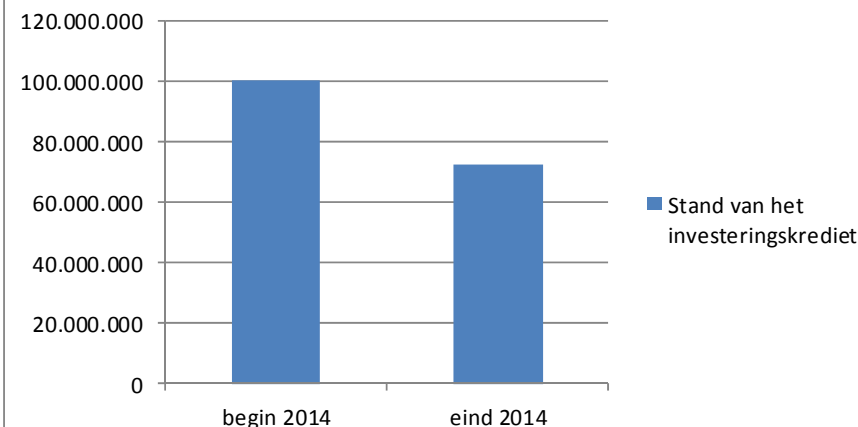
Een specifiek taak voor het ontwikkelbedrijf is het uitvoering geven aan de stimuleringsmaatregelen woningbouw die 2009 zijn vastgesteld. De maatregelen bevinden zich inmiddels in een afrondende fase. Verreweg de omvangrijkste maatregel betreft de Brabantse Verkoop Garantie. Over deze regeling worden Provinciale Staten 1 x per kwartaal separaat geïnformeerd. Een meer gedetailleerd inzicht in de voortgang van de afbouw van het totale pakket aan maatregelen is opgenomen in de eerder genoemde Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf.

Financiën

Voor de uitvoering van de maatregelen is in 2009 door Provinciale Staten een revolverend investeringskrediet vastgesteld van € 250 mln met een reserve van € 45 mln voor afdekking van de risico's.

Investeringskrediet

Stand van het investeringskrediet

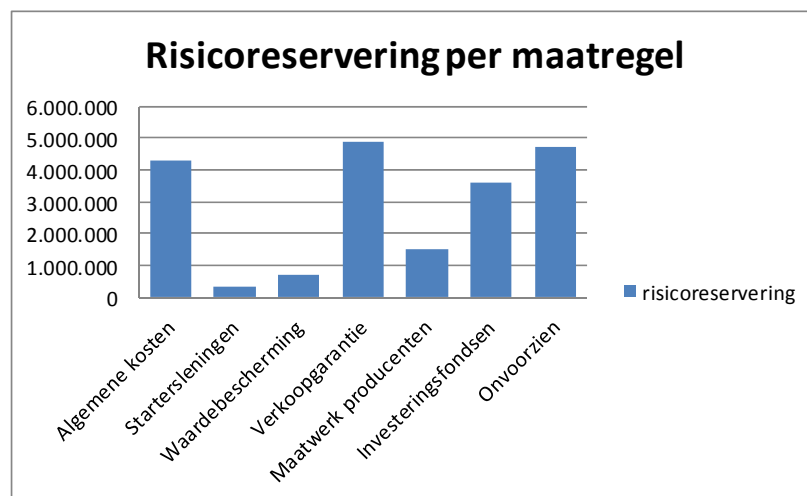
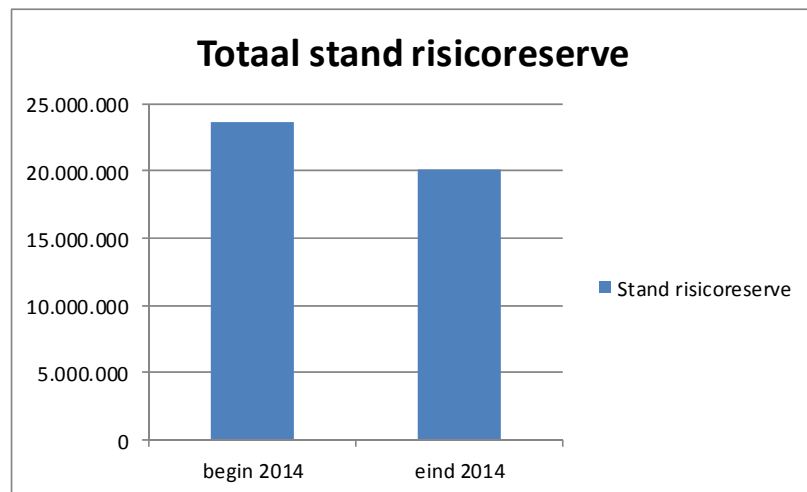

Toelichting

In onderstaande tabel zijn van het investeringskrediet de belangrijkste mutaties over 2014 opgenomen.

Mutaties investeringskrediet woningbouwstimulering	Bedrag
verkoop/afwaardering van de woningportefeuille	19.327.811
Aflossing verstrekte startersleningen	1.002.949
Vermindering investeringsfonds a.g.v. afwaardering	2.102.977
Vermindering garantstellingen	4.840.583
Totaal	27.274.320

Risicoreserve woningbouwstimulering

Toelichting

In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de storting en onttrekking van de risicoreserve. Per saldo is er 3,5 miljoen onttrokken aan de reserve.

Mutaties risicoreserve woningbouwstimulering	Bedrag
Algemene storting in reserve	-908.203
Algemene kosten en beheer onderhoud woningen	816.929
Startersleningen: beheerskostenvergoedingen SVN	112.949
Afwaardering renteloze leningen	3.164
Afwaardering woningportefeuille	1.395.800
Afwaardering investeringsfondsen	2.102.977
Totaal	3.523.616

De afwaardering van de woningportefeuille is ontstaan op basis de waardebepaling medio 2014 en verliezen/winsten als gevolg van lagere c.q. hogere verkoopopbrengsten op de verkochte woningen in 2014. De afwaardering op de investeringsfondsen heeft plaatsgevonden op basis van de jaarrekening 2013 en de conceptjaarrekening 2014 van de fondsen.

Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf

Voor een meer gedetailleerd inzicht in de activiteiten en resultaten van het ontwikkelbedrijf zie hiervoor de separate bijlage bij de jaarverantwoording 'Voortgangsrapportage Ontwikkelbedrijf'.

Paragraaf 8

Burgerjaarverslag

Burgerjaarverslag

Portefeuillehouder:

CdK dr. W.B.H.J. van de Donk

Provinciale dienstverlening

(Tevens Burgerjaarverslag in de zin van art. 175, lid 2 van de Provinciewet)

Woord vooraf

Op grond van de Provinciewet dient de commissaris van de Koning in het Burgerjaarverslag te rapporteren over de kwaliteit van:

- a. de provinciale dienstverlening;
- b. de procedures op het vlak van burgerparticipatie.

Als referentiekader wordt hiervoor het dienstverleningshandvest van de provincie gehanteerd. Hierin zijn door de provinciale organisatie uitgangspunten en normen vastgelegd ten aanzien van relatiebeheer, betrokkenheid en participatie van de provinciale samenleving bij het beleid van de provincie en de betrouwbaarheid en transparantie van de provinciale dienstverlening.

Deze indeling wordt in dit Burgerjaarverslag als uitgangspunt voor de rapportage gehanteerd.

Relatiebeheer

In deze paragraaf komen de acties en maatregelen aan de orde die getroffen zijn om het relatiebeheer door en vanuit de provinciale organisatie te verbeteren.

Een belangrijke doelgroep hierbij zijn de gemeenten. De afgelopen jaren is een forse stap gezet in het concernbreed organiseren van relatiebeheer met gemeenten. Een klein team van relatiebeheerders vormt het eerste aanspreekpunt voor gemeenten, zij adviseren het provinciebestuur en het management en zij hebben organisatiebreed overzicht van de contacten met gemeenten.

Een relatiemanager voert overleg met het management van gemeenten en adviseert de Commissaris van de Koning bij bezoeken aan gemeenten, wisselt informatie uit, signaleert vroegtijdig knelpunten, neemt onduidelijkheden weg en brengt partijen bij elkaar. Dit met als doel de relatie en de samenwerking met gemeenten goed te houden, gericht op het realiseren van de ambities van (de agenda van) Brabant. In 2014 hebben we deze

werkwijze voortgezet. Daarnaast zijn we aan het nadenken om het relatiebeheer in de (nabije) toekomst meer strategisch in te zetten.

Bij relatiegesprekken wordt stevast de vraag gesteld hoe men tegen relatiemanagement aankijkt en hoe men de gesprekken ervaart. Analyse daarvan levert op dat het overgrote deel van de staven van de gemeenten het zinvol en noodzakelijk vindt.

Behalve met gemeenten is ook de relatie met andere, specifieke doelgroepen aangehaald en/of op een meer structurele basis georganiseerd. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Door het tweejaarlijks houden van GS-werkbezoeken aan de regio's (in 2014 3 Noord-Oost, Midden en West) zijn de relaties op regioniveau geïntensiveerd, mede om te komen tot een nauwere samenwerking in het aanpakken van de bovenlokale opgaven.
- GeoBrabant is een samenwerkingsproject tussen de drie Brabantse waterschappen, 8 gemeenten (waaronder de B5) en de provincie. Doel is het gezamenlijk inrichten van de ruimtelijke informatievoorziening voor overheden, maatschappij en regionale samenwerkingsverbanden. Belangrijk uitgangspunt is dat dit zo veel mogelijk gerealiseerd wordt binnen de driehoek overheid, onderwijs en bedrijfsleven. In 2014 zijn de gemeente 's-Hertogenbosch, waterschap Aa en Maas en de provincie Noord-Brabant gestart met de ontwikkeling van een gemeenschappelijk portaal. Binnen dit portaal is het mogelijk om de geografische informatie van de drie organisaties te raadplegen en te downloaden. Tevens wordt er een separate informatie-omgeving gecreëerd ter ondersteuning aan het programma Agrifood Capital. In 2015 is het doel om meer Brabantse overheden te laten aansluiten en meer regionale programma's te ondersteunen.

Periodiek wordt het oordeel van relaties gevraagd over diverse aspecten van het functioneren van de provinciale organisatie.

In 2014 zijn op diverse beleidsterreinen specifieke relatitevredenheidsonderzoeken uitgevoerd.

- Jaarlijks wordt in november de Klantenbarometer OV uitgevoerd. Dit is een landelijk dekkend klanttevredenheidsonderzoek, uitgevoerd in opdracht van CROW/KPVV. De onderzoeksresultaten zijn te laat beschikbaar om in dit jaarverslag opgenomen te worden, maar worden zodra ze beschikbaar zijn gepubliceerd.
- De tussentijdse evaluatie van Leefbaarheid@Brabant in het najaar 2014 liet zien dat er grote vraag is naar een programma zoals L@B. Om de kennis en expertise van het grote aantal partners van L@B te delen en te behouden zijn in 2014 twee provinciale en vier regionale inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. Die werden druk bezocht en de waardering van deelnemers was hoog, meer dan 7,5.
- De provinciale uitvoeringsorganisaties Zet en Zorgbelang leveren samen met veel andere relaties en partners een actieve bijdrage aan de programma's Leefbaarheid@Brabant en Health@Home (zorginnovatie). De klanttevredenheid van Zet en Zorgbelang is 7,7 resp. 7,5. Uit een cliënttevredenheidsonderzoek Jeugdzorg krijgt de vertrouwenspersoon van Zorgbelang een rapportcijfer van 7,8.
- "Symphonica in Sporto" uit Vierlingsbeek was de trotse winnaar van de Brabantse Dorpen Derby 2014. Uit de evaluatie blijkt dat de Dorpen Derby een aanzienlijke nieuwe doelgroep aanspreekt: 34% van de Brabanders, die zich in 2013/2014 voor het eerst inzetten voor hun dorp, geeft aan dat de Dorpen Derby hen daartoe heeft aanzet, 90% daarvan zegt dat de Dorpen Derby een inspiratiebron vormt om zich in te (blijven) zetten voor hun dorp.

Betrokkenheid/participatie

In deze paragraaf komt de wijze waarop de provincie maatschappelijke partners bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken heeft betrokken aan de orde (betrokkenheid en participatie). In 2014 zijn burgers en belangengroepen proactief betrokken bij diverse beleidsontwikkelings- en/of uitvoeringstrajecten om mee te denken en mede vorm te geven aan provinciaal beleid en om op die wijze draagvlak voor het beleid en de beleidsuitvoering te genereren.

Aansprekende voorbeelden hiervan zijn:

- G1000-initiatief Uden.
Wij zijn betrokken geweest bij de opzet van een grootschalig initiatief (zogenaamd G1000-initiatief van de gemeente Uden) om de betrokkenheid van burgers bij de totstandkoming en uitvoering van beleid structureel te vergroten.
- Grondwaterverontreinigingen.

De provincie heeft initiatieven opgestart waarbij grootschalige/complexere grondwaterverontreinigingen aangepakt gaan worden en tegelijkertijd voortgang geboekt kan worden in andere gewenste (ruimtelijke) ontwikkelingen, zoals koude-warmtebenutting en de (her-) ontwikkeling van (bedrijfs)terreinen. Deze gebiedsgerichte aanpak vindt plaats in samenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, (waterleiding)bedrijven en betrokken particulieren.

- Subsidieovereenkomsten agrarisch natuurbeheer.

In 2014 is gestart met de vorming van collectieven van boeren voor subsidieovereenkomsten ter verbetering van het agrarisch natuurbeheer. Boeren gaan in de streek samenwerken, leidend tot een meer planmatig en samenhangend beheer en meer effectiviteit. Tegelijkertijd daalt het aantal subsidierelaties van enkele honderden boeren naar drie collectieven in Brabant waardoor ook de efficiency fors toeneemt. Er bleek veel energie en enthousiasme aanwezig in de streek om de voorbereidingen te treffen om met het nieuwe stelsel aan de slag te gaan dat volgens planning per 2016 operationeel zal zijn.

- Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB).

Voor het realiseren van de provinciale natuurdoelstellingen is in 2014 het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) opgericht. Het GOB is een samenwerkingsverband van de Manifestpartners voor de realisatie van natuurnetwerken in Noord-Brabant. Een deel van deze Manifestpartners bestaat uit maatschappelijke organisaties (Vereniging Natuurmonumenten, Stichting Het Noord-Brabants Landschap, Vereniging Brabants Particulier Grondbezit, Stichting Brabantse Milieufederatie, Vereniging Zuidelijke Land en Tuinbouworganisatie en Toeristisch Ondernemers Platform Brabant). Daarnaast nodigt het GOB nadrukkelijk overige partijen uit om deel te nemen aan de realisatie van het Brabantse Natuurnetwerk.

- Groen Burgerinitiatief en Natuurvlees.

De provincie en gemeenten willen graag meer mensen en organisaties betrekken bij de zorg voor natuur. Een voorbeeld hiervan is het project gemeente-impuls voor groen burgerinitiatief waarin we concrete groene burgerinitiatieven stimuleren en met de gemeenten leerbijeenkomsten organiseren over hoe de potentie van groene burgerkracht het best kan worden gefaciliteerd. Een ander project betreft natuurvlees. Dit is vlees afkomstig van runderen die het gehele jaar door vrij natuurgebieden kunnen begrazen. Een deel van de opbrengst van dit vlees wordt weer in natuur geïnvesteerd. Door de koop van dit smakelijke vlees, geheel vrij van kunstmatige

toevoegingen, dragen burgers bij aan meer biodiversiteit. Binnen de keten van natuurvlees werken de eigenaren van de runderen, natuurorganisaties, vleesverwerkers, horeca en winkels samen om het vlees van runderen op diervriendelijke en efficiënte wijze aan consumenten ter beschikking te stellen.

- Provinciaal Milieu- en Waterplan.

Tijdens de Dutch Design Week zijn we op een geheel andere wijze, via Social Design, in gesprek gegaan met burgers en maatschappelijke partijen rond het in ontwikkeling zijnde nieuwe Provinciale milieu – en waterplan en over het gewenste beleid van (wilde) zwijnen in het 1e zwijnendebat. Er was veel waardering van de gasten en het publiek voor deze nieuwe verfrissende invulling.

- Decentrale energiecoöperaties.

De Provincie is in 2014 gestart met samenwerking met decentrale energiecoöperaties. Samen met Duurzame Energie Haaren en Enexis is een project opgestart dat gedurende drie jaar nieuwe toepassingen op gebied van energieuitwisseling tussen corporatieleden mogelijk maakt en geschikt maakt voor Brabantbrede toepassing.

- Zusterrelatie Jiangsu.

In het kader van de 20 jarige zusterrelatie tussen de provincie Noord-Brabant en de Chinese provincie Jiangsu zijn voor zowel burgers, bedrijven, overheden als kennisinstellingen evenementen georganiseerd om deze bijzondere band te onderstrepen. De jaarlijkse viering van het Chinees Nieuwjaar met ca 450 aanwezigen, waaronder een groot aandeel Brabantse Chinezen, is daar een goed voorbeeld van.

- Kennis- en innovatieregio.

De profilering en internationale propositie van Brabant als top kennis- en innovatieregio in Europa wordt met tal van partners in Brabant vormgegeven. Dit zijn zowel de partners van het Merk Brabant als andere strategische partners die in gezamenlijke projecten participeren.

- Leefbaarheid.

Op plekken waar de leefbaarheid onder druk staat door overlast vanuit de veehouderij (urgentiegebieden) wordt vanuit een breed samengesteld ondersteuningsteam (ZLTO, GGD, BMF, Gemeenten, Omgevingsdienst, Provincie) met de direct betrokkenen gewerkt aan de oplossing van de knelpunten. Het team helpt vanuit een onafhankelijke procesrol boeren, burgers en de gemeente om samen tot oplossingen te komen. Betrokkenen geven daarbij zelf vorm aan een voor hen

acceptabele oplossing. Het team is op ca. 40 plekken actief in 20 gemeenten. Zo wordt bijvoorbeeld in Deurne op 3 locaties gewerkt aan concrete oplossingen.

- Project Brabant in-car 3.

Dit project speelde in 2014 op de A67 en binnen het project zijn drie diensten ontwikkeld die voor de weggebruikers van de A67 beschikbaar waren en die hen adviezen gaven over snelheid, files, invoegers afstand tot voorligger. Door mee te doen, hebben de gebruikers geholpen bij het verbeteren van de diensten. Diensten die binnen Spookfiles weer verder worden ontwikkeld en verfijnd.

- Verbetering van de fietspad indicator.

De kwaliteit van fietspaden werd tot medio 2014 uitgedrukt in een kwaliteitsscore, gebaseerd op technische eisen die door de CROW zijn opgesteld. Samen met de Fietzersbond en deskundigen vanuit het team Bikeprint is gewerkt aan de nieuwe indicator waarbij rekening wordt gehouden met zowel de technische staat als het functioneren van het fietspad. Onderdeel van deze indicator zijn maatvoering en inrichting van het fietspad, voorrangregeling bij o.a. rotondes, materiaalgebruik en kleurstelling.

- Kleinschalige mobiliteitsoplossingen.

In 2014 is de provinciale subsidieregeling Kleinschalige Mobiliteitsoplossingen van kracht geworden. Kleinschalige mobiliteitsoplossing zijn maatwerkoplossingen voor de mobiliteitsbehoefte van een groep reizigers voor wie geen Openbaar vervoer beschikbaar is of waarvoor het Openbaar vervoer een minder aantrekkelijke optie is. De oplossing komt voort uit (boven-)lokale initiatieven. In 2014 hebben 6 initiatieven subsidie gekregen. Een goed voorbeeld van een dergelijk initiatief is gekomen van de Stichting Zorg om het Dorp uit Boerdonk. Samen met de vertegenwoordigers van de Dorpsraad is gezocht naar een oplossing voor de mobiliteitsbehoefte van de kern Boerdonk. De uiteindelijke oplossing bleek een dorpsauto, beschikbaar gesteld door het lokale garage bedrijf en bestuurd door vrijwilligers.

- Leefbaarheid@Brabant.

Met het programma Leefbaarheid@Brabant hebben we in 2014 diverse projecten gerealiseerd waarbij de samenwerking met lokale partners van wezenlijk belang was. Afhankelijk van de aard van het project werd samengewerkt met burgers, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders, andere overheden, etc. Enkele voorbeelden van dit soort projecten zijn:

- Bewonerscoöperatie Geeren Breda, waarbij bewonersbedrijven gerealiseerd zijn voor en door mensen in het traject van uitkering naar zelfstandigheid.

- Doorontwikkeling) Digitale Dorpspleinen Schijndel/St. Oedenrode, waarbij digitale hulpmiddelen worden ingezet zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.
- Het Brabant Model Midden-Brabant, waarbij bewoners zelf de motor zijn van het bevorderen van leefbaarheid en sociale samenhang in een gemeente.
- Bovenlokale leegstands aanpak Woensdrecht, om d.m.v. doelgerichte en op maat gemaakte branching en acquisitie van ondernemers de leegstand in dorpscentra aan te pakken.

Betrouwbaarheid/transparantie

Tenslotte komt in deze paragraaf aan de orde of en in hoeverre de provincie zich een betrouwbare partner toont, in die zin dat afspraken goed en tijdig worden nagekomen. In het provinciale dienstverleningshandvest zijn normen ten aanzien van de kwaliteit van de provinciale dienstverlening vastgelegd. De realisatie van deze normen wordt door de provinciale organisatie continu gemonitord. Onderstaand worden per categorie de realisaties voor 2014 weergegeven en toegelicht.

Telefonische bereikbaarheid

Telefonische bereikbaarheid wordt sinds 2008 onder meer gemeten aan de hand van het aantal geslaagde contactpogingen, dat wil zeggen het aantal binnen 30 seconden opgenomen/beantwoorde telefoongesprekken.

In februari 2014 is een nieuwe telefooncentrale geïmplementeerd. Deze bleek in de praktijk op een aantal onderdelen niet goed te werken. Met input van alle betrokkenen is in 2014 veel tijd en energie gestoken in het optimaliseren van de werking van de telefooncentrale.

Consequentie van het niet optimaal werken van de telefooncentrale was onder meer dat geen metingen konden worden uitgevoerd ten aanzien van de telefonische bereikbaarheid. Over 2014 zijn daarom geen cijfers beschikbaar.

De verwachting is dat de telefooncentrale vanaf het tweede kwartaal 2015 weer optimaal werkt en dat vanaf dat moment ook de telefonische bereikbaarheid weer gemeten kan worden.

Afhandeling subsidies

Subsidie is voor de provincie een belangrijk instrument om beleidsdoelen te realiseren.

Er wordt bijvoorbeeld subsidie verstrekt aan projecten en initiatieven op het gebied van cultureel erfgoed, verkeer en vervoer, economie en innovatie, natuur, milieu en woningbouw. Subsidie kan veel vormen aannemen: de concrete invulling wordt steeds afgestemd op de opgave en doelstellingen die de provincie op een bepaald beleidsterrein wil bereiken.

Subsidies	2014	2013	2012	2011	2010
Aantal aanvragen	3.639	2.337	5.419	4.994	3.777
Binnen termijn	2.561 (70%)	1.968 (84%)	3.863 (71%)	4.615 (92%)	3.467 (92%)
- <i>afgehandeld</i>	1.981	1.156	2.364	4.496	2303
- <i>in behandeling</i>	580	812	1.499	119	1164
Buiten termijn	1.078 (30%)	369 (16%)	1.556 (29%)	379 (8%)	210 (8%)
- <i>afgehandeld</i>	881	303	1.190	379	161
- <i>in behandeling</i>	197	66	366	0	149

Nadere toelichting

Sinds 1 april 2013 heeft de provincie een centrale afdeling Subsidies die de uitvoering van alle subsidieregelingen, exploitatie- en begrotingssubsidies en incidentele subsidies voor haar rekening neemt.

Het overzicht betreft niet alleen subsidieaanvragen, maar ook meldingen, tussenrapportages en vaststellingsverzoeken. Vanaf het verslagjaar 2014 is er sprake van een volledige centrale registratie van (de afhandeling van) alle subsidies op basis van een andere grondslag en systeem. De cijfers zijn daarom niet vergelijkbaar met de jaren daarvoor. Wel geldt dat de kwaliteit en betrouwbaarheid van de cijfers is verbeterd.

Desalniettemin is er sprake van een stijging van de aantallen subsidies en de afdoeningstermijn. De volgende tendensen spelen daarbij een rol:

- enerzijds is er sprake van een licht dalende tendens doordat er met de inwerkingtreding van de nieuwe ASV lastenvermindering is doorgevoerd en er minder tussenrapportages en vaststellingsverzoeken worden vereist. Dit geldt voor een groot deel van de subsidies onder de nieuwe ASV en werkt nog maar ten dele door in 2014, omdat veel subsidies nog uit de jaren daarvoor dateren;
- met ingang van 2014 wordt uitgegaan van alle lopende aanvragen in het jaar. In de jaren daarvoor zijn alleen de nieuwe aanvragen uit dat jaar opgenomen;

- de bezetting van de afdeling is gebaseerd op een lagere prognose van het aantal aanvragen. In het bijzonder in 2014 is er sprake van een stijging van het aantal nieuwe subsidiestromen. De bezetting is hetzelfde gebleven.

Het is niet mogelijk de effecten van deze tendensen afzonderlijk in kaart te brengen.

Het relatief hoge percentage niet tijdig afgehandelde verzoeken baart zorgen. In 2015 streven wij ernaar dit te verbeteren door o.a. de implementatie van een verbeterd subsidievolgstelsel en waar mogelijk het slimmer inrichten van onze bedrijfsprocessen. Daarnaast verwachten we met de start van een nieuwe bestuursperiode in 2015 minder nieuwe regelingen.

Afhandeling van vergunningen, ontheffingen en goedkeurende verklaringen

Door het verlenen dan wel onthouden van vergunningen reguleert de provincie het doen en laten binnen de verschillende beleidsterreinen op individueel niveau. Het betreft hier vergunningen, ontheffingen en meldingen waarbij het vergunningverleningsproces door de provinciale organisatie zelf wordt uitgevoerd, onder meer op het terrein van ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer.

Vergunningen	2014	2013	2012	2011	2010
Aantal aanvragen	2.329	2.177	7.112	4.473	1.607
Binnen termijn	2.163 (93%)	1.925 (88%)	3.745	3004	1422
- afgehandeld	1.968	1.909	(53%)	(67%)	(88%)
- in behandeling	195	16	2.528	2.226	1209
			1.217	778	213
Buiten termijn	166 (7%)	252 (12%)	3.367	1.469	185
- afgehandeld	146	240	(47%)	(33%)	(12%)
- in behandeling	20	12	1.419	824	171
			1.948	645	14

Nadere toelichting

Van de ingediende vergunningaanvragen en verzoeken om ontheffingen en goedkeurende verklaringen wordt 93% binnen de gestelde termijn afgedaan. Dit is een goed resultaat. De consequente en organisatiebrede sturing op een tijdige afdoening van aanvragen de afgelopen jaren begint op dit punt zijn vruchten af te werpen.

Het substantieel lagere aantal aanvragen ten opzichte van de jaren 2011 en 2012 heeft te maken met de overdracht van de afhandeling van veel vergunningaanvragen aan de Omgevingsdiensten.

Afhandeling facturen

Tot en met 2010 is voor tijdige betaling van (correcte) facturen de norm van 30 kalenderdagen gehanteerd. In het gewijzigde dienstverleningshandvest is die norm aangescherpt tot 20 kalenderdagen. In onderstaand overzicht wordt voor 2010 de realisatie voor beide normen gepresenteerd, om enerzijds de vergelijkbaarheid naar het verleden en anderzijds de vergelijkbaarheid naar de toekomst te borgen.

Facturen	2014/20	2013/20	2012/20	2011/20	2010/20	2010/30
Aantal facturen	22.420	22.894	23.937	24.011	27.836	27.836
Betaald binnen de termijn	19.715 (88%)	19.631 (86%)	18.645 (78%)	18.146 (76%)	19.558 (70%)	23.753 (85%)
Betaald buiten de termijn	2.705 (12%)	3.263 (14%)	5.292 (22%)	5.865 (24%)	8.278 (30%)	4.083 (15%)

De gemiddelde betaaltermijn in 2014 is 15,37 dagen ten opzichte van 14,3 dagen in 2013 en 16,2 dagen in 2012.

Nadere toelichting

De tijdige betaling van facturen laat de afgelopen jaren een gestage verbetering zien van 70% in 2010 naar 88% het afgelopen jaar. Wij werken aan een verdere verbetering door het treffen van maatregelen op diverse terreinen, zoals efficiëntere processen, juist gebruik van systemen en goede afspraken met leveranciers. Het door Provinciale Staten in motie M4 d.d. 17 mei 2013 genoemde percentage van 93 blijft hierbij ons streven

Afhandeling bezwaarschriften en administratieve beroepen

Het is mogelijk om bezwaar te maken tegen door de bestuursorganen van de provincie genomen besluiten. Daarnaast staat in een beperkt aantal gevallen de mogelijkheid open om administratief beroep bij de provincie aan te tekenen tegen specifieke besluiten van bestuursorganen van gemeenten. De provincie Noord-Brabant werkt met een externe, onafhankelijke hoor- en adviescommissie (HAC).

Bezwaar- en beroepschriften	2014	2013	2012	2011	2010
Aantal ingediende bezwaar- en beroepschriften	221	206	296	394	346
Binnen termijn	205 (93%)	171 (83%)	193 (65%)	361 (92%)	332 (96%)
- <i>afgehandeld</i>	126	103	118	243	201
- <i>in behandeling</i>	79	68	75	118	131
Buiten termijn	16 (7%)	35 (17%)	103 (35%)	33 (8%)	14 (4%)
- <i>afgehandeld</i>	9	30	85	24	12
- <i>in behandeling</i>	7	5	18	9	2

Nadere toelichting

Het aantal bezwaarschriften is ten opzichte van het jaar 2013 enigszins toegenomen. Het aantal/percentage bezwaren dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld is ten opzichte van de twee voorgaande jaren verder toegenomen.

In het kader van bemiddeling wordt contact gelegd met partijen om te achterhalen welke belangen er spelen en of men samen op informele wijze tot een oplossing kan komen.

Meestal vindt informeel overleg onder leiding van een mediator of procesbegeleider plaats om goede communicatie op gang te brengen en goodwill te kweken. Het bieden van een luisterend oor, het verduidelijken van het bestreden besluit en beleid en het meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen leidt vaak tot tevredenheid bij partijen.

Blijkens metingen waarderen partijen deze werkwijze met een 7,7 in 2013, respectievelijk een 8,2 in 2014. Ook leidt het vaak tot intrekking van het bezwaarschrift. In 2014 werd met inzet van mediation 46% van het aantal bezwaren ingetrokken. Onze "andere aanpak" werkt zeer succesvol en wordt dan ook voortgezet.

Jaarrekening 2014

Jaarrekening 2014

Het overzicht van baten en lasten met toelichting

Het overzicht van baten en lasten met toelichting bestaat uit de rekening van lasten en baten waarin op productgroepniveau (het autorisatieniveau) de lasten en baten van de

oorspronkelijke begroting, de begroting inclusief de door PS vastgestelde begrotingswijzigingen en de realisaties zijn opgenomen.

Overzicht van baten en lasten Bedragen x € 1.000	Lasten 2014			Baten 2014			Saldo vóór begrotingswijzigingen	Saldo ná begrotingswijzigingen	Saldo gerealiseerde lasten en baten
	Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie	Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie			
	a	b	c	d	e	f	d-/a	e-/b	f-/c
01 Programma Bestuur									
01.01 Provinciebestuur	8.424	8.690	8.323	363	2	14	-8.061	-8.688	-8.309
01.02 Bestuurlijke samenwerking	2.245	4.445	5.332	561	215	325	-1.685	-4.230	-5.008
01.03 Interbestuurlijk toezicht	421	521	76	0	0	0	-421	-521	-76
Apparaatskosten	6.360	6.360	6.282				-6.360	-6.360	-6.282
Totaal programma Bestuur	17.450	20.017	20.014	923	218	339	-16.527	-19.799	-19.675
02 Programma Ruimte									
02.01 Ruimtelijke ontwikkeling en - kwaliteit	12.182	23.108	21.466	289	5.716	5.862	-11.893	-17.391	-15.604
02.02 Vitaal platteland	8.618	8.667	2.964	3.495	3.159	-5.518	-5.123	-5.509	-8.482
02.03 Sterk stedelijk netwerk	12.040	12.504	9.792	535	743	-658	-11.505	-11.761	-10.450
Apparaatskosten	15.923	15.923	18.554				-15.923	-15.923	-18.554
Totaal programma Ruimte	48.763	60.202	52.775	4.320	9.618	-315	-44.443	-50.583	-53.090
03 Programma Ecologie									
03.01 Water	14.414	24.068	14.394	6.695	7.697	3.723	-7.719	-16.371	-10.671
03.02 Milieu	56.900	59.382	55.818	27.389	30.408	29.763	-29.511	-28.974	-26.055
03.03 Natuur en landschap	11.641	77.063	38.047	26	46.139	13.515	-11.615	-30.924	-24.532
Apparaatskosten	29.578	29.578	26.289				-29.578	-29.578	-26.289
Totaal programma Ecologie	112.534	190.091	134.547	34.110	84.244	47.001	-78.424	-105.847	-87.546
04 Programma Economie									

Overzicht van baten en lasten		Lasten 2014			Baten 2014			Saldo vóór	Saldo ná	Saldo gereali-
Bedragen x € 1.000		Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie	Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie	begrotingswijzigingen	begrotingswijzigingen	seerde lasten en baten
04.01	Algemeen economisch beleid	10.775	12.431	14.466	389	976	360	-10.386	-11.455	-14.106
04.02	Economisch programma Brabant	16.827	17.312	13.565	5.977	8.791	6.714	-10.849	-8.522	-6.851
04.03	Internationalisering en EU programma's	1.410	924	1.562	0	0	2.196	-1.410	-924	633
	Apparaatskosten	8.309	8.309	9.061				-8.309	-8.309	-9.061
	Totaal programma Economie	37.321	38.977	38.654	6.366	9.766	9.270	-30.955	-29.210	-29.384
05	Programma mobiliteit									
05.01	Mobiliteit	31.692	35.098	19.726	14.091	22.204	18.633	-17.601	-12.894	-1.093
05.02	Openbaar vervoer	149.525	149.771	141.692	114.985	117.256	121.118	-34.540	-32.515	-20.573
05.03	Infrastructuur/ provinciale wegen	86.392	82.747	80.715	23.006	23.203	21.310	-63.386	-59.544	-59.406
	Apparaatskosten	25.859	25.859	29.528				-25.859	-25.859	-29.528
	Totaal programma Mobiliteit	293.468	293.475	271.661	152.082	162.663	161.061	-141.386	-130.812	-110.600
06	Programma Cultuur en samenleving									
06.01	Cultuur	27.803	43.256	36.569	388	3.543	2.320	-27.415	-39.713	-34.250
06.02	Jeugd	191.396	214.141	218.226	186.518	209.150	214.861	-4.878	-4.991	-3.365
06.03	Samenleving	8.919	12.838	11.119	77	77	-804	-8.842	-12.761	-11.923
06.04	Sociaal cultureel beleid	27.121	8.036	8.007	0	1.105	1.105	-27.121	-6.931	-6.902
	Apparaatskosten	9.312	9.312	13.106				-9.312	-9.312	-13.106
	Totaal programma Cultuur en samenleving	264.550	287.584	287.027	186.983	213.875	217.482	-77.568	-73.709	-69.545
07	Investeringsagenda									
07.01	Energietransitie	2.434	705	1.333	0	25	547	-2.434	-680	-786
07.02	Landschappen van allure	26.725	27.053	26.896	0	0	0	-26.725	-27.053	-26.896
07.03	Brabant C	2.500	5.000	3.240	0	0	0	-2.500	-5.000	-3.240
07.04	Sportplan 2016	4.890	6.030	3.431	0	0	0	-4.890	-6.030	-3.431
07.05	Grote erfgoedcomplexen	425	565	290	0	0	0	-425	-565	-290
07.06	Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	27.466	15.013	8.070	7.100	7.357	1.361	-20.366	-7.656	-6.709

Overzicht van baten en lasten Bedragen x € 1.000	Lasten 2014			Baten 2014			Saldo vóór	Saldo ná	Saldo gereali-
	Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie	Begroting vóór wijziging.	Begroting ná wijziging	realisatie	begrotingswij- zigingen	begrotingswij- zigingen	seerde lasten en baten
07.07 Groen Ontwikkelfonds	1.000	111.536	119.258	0	6.300	13.281	-1.000	-105.236	-105.978
07.08 Innovatiefonds	0	0	3.010	0	0	0	0	0	-3.010
07.09 Energiefonds	0	0	562	0	0	0	0	0	-562
07.10 Breedbandfonds	0	0	232	0	0	0	0	0	-232
Apparaatskosten	10.576	10.404	10.731				-10.576	-10.404	-10.731
Totaal programma Investeringsagenda	76.016	176.306	177.053	7.100	13.682	15.189	-68.916	-162.625	-161.864
Algemeen financieel beleid									
Algemene dekkingsmiddelen	21.545	40.868	27.946	437.762	489.200	523.458	416.217	448.332	495.512
Stelposten	40.982	3.861	1	1.000	514	0	-39.982	-3.347	-1
Onvoorzien	1.308	1.288	0				-1.308	-1.288	0
	63.835	46.017	27.947	438.762	489.713	523.458	374.927	443.696	495.511
A: Totaal generaal van de lasten	913.937	1.112.670	1.009.677						
B: Totaal generaal van de baten				830.646	983.779	973.485			
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten (B -/- A)							-83.291	-128.890	-36.192

	Toevoegingen aan reserves			Onttrekkingen aan reserves			Saldo vóór	Saldo ná	Saldo gereali-
	Vóór begrotings- wijzigingen	Ná begrotings- wijzigingen	Gereali- seerd	Vóór begrotings- wijzigingen	Ná begrotings- wijzigingen	Gereali- seerd	begrotings- wijzigingen	begrotings- wijzigingen	gerealiseerd
C: Toevoegingen aan reserves	108.654	224.970	226.916				-108.654	-224.970	-226.916
D: Onttrekkingen aan reserves				191.945	353.860	334.339	191.945	353.860	334.339

De verschillen tussen begroting ná wijziging en de realisatie zoals vermeld in de kolommen b en c respectievelijk e en f zijn hieronder toegelicht.

Provincie Noord-Brabant / Jaarstukken 2014 247

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				<i>Overschrijding</i> Overschrijding Kosten GS / CdK € 605.000 betreft met name hogere kosten Veiligheid (€1.2 mln) doordat de kosten voor de Task Force Brabant Zeeland voor het project Actieplan "versterking bestuurlijke weerbaarheid & integriteit" voor drie jaar (2014 t/m 2016) ad. € 1,8 mln als projectsubsidie volledig ten laste van 2014 worden verantwoord. Daarnaast lagere kosten (€ 288.000) voor onder meer lagere bestuurskosten, pensioenen en wachtgeldten oud GS leden, wedde GS en CdK en cursussen en congressen GS. Tevens lagere kosten voorziening pensioenen als gevolg van een actuariële herberekening van toekomstige pensioenlasten (€ 307.000).
01.02	Bestuurlijke samenwerking	-887		109 <u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> Lagere kosten ad € 301.000 worden voornamelijk veroorzaakt doordat voor een programma als Krachtig bestuur het benodigde bedrag voor meerdere jaren goed is in te schatten maar een uitsplitsing per jaar lastig is. De subsidieregeling om gemeenten te ondersteunen bij het maken van hun toekomstvisie is eind 2014 in werking getreden wat daardoor nog niet tot betalingen heeft geleid.
				<i>Overschrijding</i> De overschrijding bij de Majeure projecten West Brabant ad € 1,2 mln betreft de financiële afwikkeling van het project internationale school in 2014 i.p.v. 2013.
01.03	Interbestuurlijk toezicht	445		0 De onderschrijding bij specifiek toezicht ad € 445.000 wordt veroorzaakt doordat door het rijk de claim voor de toezichttaken Inspectie leefomgeving en transport heeft afgewezen. Voor de uitvoering van deze taak is dekking gezocht binnen de eigen middelen. De lasten zijn verantwoord binnen de paragraaf bedrijfsvoering.
	Apparaatskosten	78		<u>Lasten</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Bestuur	3	121	
02	Programma Ruimte			
02.01	Ruimtelijke ontwikkeling en - kwaliteit	1.642		145 <u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i>

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- De grondverwervingen voor realisatie Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat en de realisatiekosten voor de Brug Drongels kanaal zijn vertraagd en vinden in 2015 en 2016 plaats. (onderschrijding lasten € 3,9 mln) - De subsidieregeling Brainport Oost valt in 2014 € 1 mln lager uit dan geraamd. Het restant van de subsidie wordt in 2015 beschikt. - De gemeente Eersel heeft haar subsidieaanvraag in het kader van de subsidieregeling 'Gebiedsopgaven', onderdeel 'Levende Beerze' niet in 2014 ingediend (onderschrijding lasten € 0,5 mln). - De subsidie voor project Groene Woud Gas te St.Oedenrode is niet verleend omdat het project niet tijdig kon starten (onderschrijding lasten € 0,3 mln) <i>Overschrijding</i> Procesgelden ontwikkelmaatschappij incl Brandevoort betreft de betaalde goodwill in verband met de overname van de participaties van de ORR (overschrijding € 0,8 mln). Aan de voorziening grondexploitaties en de voorziening kapitaalverstrekking aan deelnemingen ontwikkelbedrijf is € 2,8 mln toegevoegd. Op basis van de voorlopige cijfers jaarrekening 2014 van deelneming Ruimte voor ruimte heeft een extra afschrijving plaatsgevonden van € 0,4 mln. Overige overschrijdingen € 0,2 mln. <u>Baten</u> De afwijking op de baten is gering.
02.02	Vitaal platteland	5.704	-8.677	<u>Lasten</u> <i>Overschrijding</i> - Ondersteuning transitie stad-platteland en streeknetwerken: Met name het uitblijven van de EU goedkeuring op de regeling sanering glastuinbouw is de oorzaak van de onderschrijding. Alternatieven worden in 2015 onderzocht (onderschrijding lasten € 2,7 mln). - Lagere vaststelling subsidies ILG projecten (€ 4,0 mln), landbouwkundige structuurversterking (€ 2 mln) en POP-subsidies (€ 0,5 mln). <i>Overschrijding</i> Op basis van actualisatie van de financiële risico's is vanuit risicoreserve ontwikkelbedrijf € 3,5 mln toegevoegd aan de reeds bestaande risicovoorziening van eveneens € 3,5 mln (nu in totaal € 7 mln). <u>Baten</u>

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				Onderschrijding ad € 2,4 mln a.g.v. correctie i.v.m. teruggedraaide activering glastuinbouw
				Vanwege de onderschrijding op de geraamde lasten door de lagere vaststelling van subsidies ontvangt de provincie minder inkomsten van derden (m.n. Rijk en EU) dan geraamd ad € 6,3 mln.
02.03	Sterk stedelijk netwerk	2.712	-1.401	<u>Lasten</u> <u>Onderschrijding</u> - Afwaardering woningbouw kredietcrisis Door de positieve marktontwikkelingen hoefde minder afgewaardeerd te worden dan geraamd (onderschrijding lasten € 1,7 mln). - Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) De subsidie van het ISV-project Havengebied Oudenbosch is ingetrokken. Daarnaast zijn de subsidies van ISV-projecten, zoals Centrumplan Mill en Masterplan Sint Anthonis lager vastgesteld dan bij de subsidieverlening was begroot (onderschrijding lasten € 1,3 mln). - Voorbereiding en uitvoering kosten woningbouwproductie Er zijn meer woningen verkocht dan eerder was voorzien. Ook de onderhoudskosten van de in bezit zijnde woningen zijn lager dan was voorzien. Hierdoor is realisatie lager dan de raming (onderschrijding lasten € 1,1 mln) - Overige onderschrijding € 0,3 mln <u>Overschrijding</u> - Samen Investeren - Mooi Brabant. Voor de herontwikkeling van de spoorzone Tilburg heeft de provincie een subsidie van € 15 mln toegekend. De gemeente gaf eerder aan hiervan € 8,5 mln te gaan benutten. De subsidie voor de Herontwikkeling Spoorzone in Tilburg komt € 1,5 mln hoger uit dan eerder gedacht. De subsidie blijft echter ruimschoots binnen de oorspronkelijke beschikking. Deze overschrijding van € 1,5 mln komt ten laste van de reserve Regionale Structuurversterking. Overige overschrijding € 0,2 mln <u>Baten</u> - Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) Vanwege de onderschrijding op de geraamde lasten binnen ISV ontvangt de provincie minder inkomsten van het rijk dan geraamd. (-/- € 1,6 mln) - Op starterslening is meer rente ontvangen doordat deze later worden afgelost (€ 0,2 mln)
	Apparaatskosten	-2.631		<u>Lasten</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de ptoγραμμα's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Ruimte	7.427	-9.933	

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
03	Programma Ecologie			
03.01	Water	9.674	-3.974	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding € 10,2 mln</i> De getoonde onderschrijdingen worden veroorzaakt doordat de budgetten voor de uitvoering van de plannen 6 jaar geleden zijn vastgesteld op basis van uitgangspunten die niet meer actueel zijn. Het uitvoeringsprogramma is deels door derden (op eigen kosten) uitgevoerd, onderdelen zijn goedkoper uitgevallen of niet meer relevant als gevolg van een veranderende rolopvatting van de provincie. De hierdoor ontstane vrijval is in het verleden al gebruikt voor het naar voren halen van het project Dynamisch Beekdal en het project Roode Vaart. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserves die gekoppeld zijn aan het PWP 2010-2015. In 2015 worden deze middelen ingezet voor de financiering van de zoetwatermaatregelen Volkerrak/Zoommeer (conform besluit Burap-II) <i>Overschrijding € 486.000</i> Betreft voor € 0,3 mln de voorziening voor verstrekte geldleningen. <u>Baten</u> De grootste afwijking ad -/- € 3,2 mln heeft betrekking op een geraamde ontvangst wegens convenant hydrologisch natuurherstel die uiteindelijk niet gerealiseerd is in 2014. Reden hiervan is dat de hierbij behorende accountantsverklaring niet tijdig beschikbaar was. Afwikkeling vindt in 2015 plaats.
03.02	Milieu	3.564	-645	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> - De lagere afrekening met betrekking tot het project Biomassacentrale Breda. (Programma Schoon Brabant) leidt tot een onderschrijding van € 1,2 mln - De provincie heeft in 2010 budget beschikbaar gesteld voor Regeling gecombineerde luchtwassers van het ministerie van LNV. In 2014 zijn de laatste beschikkingen afgehandeld. Niet het gehele provinciale budget is gebruikt, hierdoor is het positieve afwikkelverschil van € 0,6 mln ontstaan. - Aanbestedingen ten behoeve van bodemsanering Chemie Park zijn voordelig uitgevallen. Niet bestede middelen vloeien terug naar hiervoor opgerichte reserve. De interim-bedrijvenregeling zorgt zowel voor een onderschrijding van de lasten als voor de baten (saldo neutraal). Onderschrijding € 3,3 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				-De onderbesteding ad € 0,8 mln. is het gevolg van een lagere afrekening met betrekking tot het project Kempenbaan. (Programma Schoon Brabant) -Onderschrijding landbouw ad € 1,1 mln wordt vooral veroorzaakt door vertraging bij het verlenen van subsidies in het kader van de subsidieregeling urgentiegebieden. - De afwijkingen bij handhaving hebben per saldo (onder- en overschrijding) nauwelijks financiële gevolgen. Het betreft louter administratieve afwijkingen. De uitvoeringskosten van de omgevingsdiensten zijn binnen het beschikbaar gestelde budget gebleven. Onderschrijding lasten € 5,2 mln. <i>Overschrijding</i> - Er is een schikking getroffen met Asvam BV inzake het niet verkopen van de locatie Snoertsebaan te Deurne. Dit leidt tot een overschrijding van € 2,1 mln. Overige overschrijding landbouw € 0,6 mln. - Overschrijding bodem € 0,9 mln. - De afwijkingen bij handhaving hebben per saldo (onder- en overschrijding) nauwelijks financiële gevolgen. Het betreft louter administratieve afwijkingen. De uitvoeringskosten van de omgevingsdiensten zijn binnen het beschikbaar gestelde budget gebleven. Overschrijding lasten € 5 mln. <i>Baten</i> De interim-bedrijvenregeling bodem zorgt zowel voor een onderschrijding van de lasten als voor lagere baten (saldo neutraal).
03.03	Natuur en landschap	39.016	-32.624	<i>Lasten</i> <i>Onderschrijding</i> - Uitgaven natuurcompensatie: De bestemmingsplan procedure ontwikkeling Duurzaam Industriepark Cranendonck (DIC) heeft vertraging opgelopen. De voorgenomen verkoop van EHS grond in het Ringselven van Nyrstar aan Natuurmonumenten is gekoppeld aan de natuurcompensatie verplichting (onderschrijding €0,5 mln). - Pas en Natura 2000 projecten: Bij de subsidie regeling biodiversiteit en leefgebieden (openstelling € 10 mln.) is € 4,6 mln. lager beschikt doordat een aantal aanvragen onvoldoende was toegelicht. De subsidieregeling water (€ 10,2 mln.) is gesloten op 19 december 2014 waardoor de beschikkingen pas in 2015 worden verantwoord maar €9,6 mln zal worden toegekend. Daarnaast heeft het dossier piekbelasters vertraging opgelopen doordat het uitkopen van piekbelasters veel tijd vergt. (totale onderschrijding € 16,0 mln). - Biodiversiteit: Betreft een positief afwikkelingsverschil en project Life + Groote peel kon niet meer verantwoord worden in 2014 (totale onderschrijding € 1,1 mln).

Bedragen x € 1.000	Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
	Lasten	Baten	
	+ voordelig	+ voordelig	
	- nadelig	- nadelig	
			- Groen/blauw stimuleringskader Door een wijziging van de verantwoordingssystematiek met ingang van 2014 zijn de baten evenals de verplichtingen als balanspost opgenomen bij het sluiten van een nieuw gebiedscontract. Daarnaast zijn er twee nieuwe gebiedscontracten afgesloten en voor zes gebiedscontracten heeft een eindafrekening plaatsgevonden (totale onderschrijding € 3,1 mln). - Natuur en samenleving (brug) Betreft een twee jarig programma Natuur en Samenleving voor de financiering van de uitvoeringsactiviteiten voorzien voor de lopende bestuursperiode 2014 en 2015. De subsidieregeling Natuur en samenleving is opengesteld tot en met 31 maart 2015. Hierin is ook de bijenmotie via een wijziging van de regeling toegevoegd (€ 0,3 mln.). (totale onderschrijding € 1 mln) - Programma Schoon Brabant/Samen Investeren in Brabant(stad) De onderbesteding is het gevolg van een lagere afrekening met betrekking tot het project Waterakker (€ 0,1 mln.) Groene Peelvallei (€ 1,3 mln.) en Groenblauw raamwerk (€ 0,4 mln.) Totale onderschrijding € 1,8 mln. - Beheersing grondverwerving budget (rente voorfinanciering) In de eindejaarsbrief 2014 is al aan uw Staten medegedeeld dat de rentelasten voorfinanciering grondverwerving ad € 2,5 mln komen te vervallen t.g.v. de algemene middelen. Conform de uitspraak van de commissie BBV begin april 2015 zijn de lasten voor natuurtaken die overkomen van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (voormalige dienst regelingen) in de jaarstukken opgenomen. Totale onderschrijding € 10,9 mln - Diverse kleinere onderschrijdingen tot een totaalbedrag van € 3,6 mln. <i>Overschrijding</i> - Ecologische vernindingszone. Een administratieve correctie heeft plaatsgevonden met betrekking tot de jaren 2012-2013 waar een te hoog bedrag was opgenomen als positief balansafwikkelingsverschil. (overschrijding € 1,1 mln) - Overige overschrijding +/- € 0,3 mln <i>Baten</i> - Rijksbijdrage Piekbelaster Peelvenen Bijdrage van Rijks Water Staat ontvangen van € 0,5 mln die deel uitmaakt van middelen waarvan de provincie een toezegging heeft gedaan in juni 2010 aan de bestuurscommissie Peelvenen dat de bijdrage beschikbaar zou blijven voor grondaankopen in de Peelvenen. Dekking van de resterende middelen moet volgen uit de verkoop van ruilgronden - DU natuurbeheer EHS en Pas :Lagere onttrekking uit de rijksmiddelen door de onderbesteding bij PAS en Natura 2000 projecten (zie toelichting nr. 2 bij de lasten) en SNL Beheer. (afwijking +/- € 31,4 mln) - Inkomsten groen blauwe diensten.(res,od,pnb).Door een wijziging van de verantwoordingssystematiek met ingang van 2014 zijn de baten evenals de verplichtingen als balanspost opgenomen bij het sluiten van een nieuw gebiedscontract. Nadeel +/- € 1,8 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
	Apparaatskosten	3.290		<u>Lasten</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Ecologie	55.544	-37.243	
04	Programma Economie			
04.01	Algemeen economisch beleid	-2.035	-616	<u>Lasten</u> <u>Onderschrijding</u> Diverse projecten zoals maintenance-valley (Tilburg), leerwerkloket (tilburg) en recreatieve vaart Zuid-Willemsvaart (Helmond) zijn voordeliger afgewikkeld dan geraamd (totale onderschrijding € 1,8 mln). Voordelige afwikkelingsverschillen voorgaande jaren mbt projecten plattelandsontwikkeling (onderschrijding € 0,6 mln) Herwaardering deelneming BOM op basis van voorlopige rekeningcijfers. (€ 3,7 mln) Uit de voorlopige cijfers van jaarrekeningen van deelnemingen blijkt een positief resultaat waardoor de afdekking via de risicoreserve met € 3,7 mln kan worden verlaagd. Overige onderschrijdingen € 0,4 mln <u>Overschrijding</u> Voor sociaal economisch onderzoek is aan Tilburg University een projectsubsidie verstrekt die volledig als last in 2014 is genomen. T.o.v. de raming is hierdoor een overschrijding ontstaan van € 0,6 mln Omdat van een aantal verstrekte geldleningen wordt verwacht dat de provincie een deel van de leningen niet gaat terugontvangen is bij de jaarrekening een voorziening getroffen tot een bedrag van € 7,5 mln. Diverse overschrijdingen € 0,4 mln <u>Baten</u> Lagere bijdrage voor plattelandsontwikkelingsprojecten vanwege voordelig afwikkelingsverschillen (zie lasten) -/-€ 0,6 mln.
04.02	Economisch programma Brabant	3.747	-2.076	<u>Lasten</u> <u>Onderschrijding</u>

	Bedragen x € 1.000	Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- Vooruitlopend op de start van de nieuwe Europese programma's is voor innovatieprojecten MKB € 1 mln geraamd waarvan € 0,2 mln tot besteding is gekomen (onderschrijding € 0,8 mln) - De onderschrijding op innovatie topsectoren ad € 0,4 mln wordt voornamelijk veroorzaakt door voordelige afwikkelingsverschillen van voorgaande jaren. - De decentralisatieuitkeringen bedrijventerreinen en BT-Fes-gelden zijn niet volledig tot besteding gekomen (onderschrijding € 2,2 mln) - De uitgaven mbt breedbandloket en zorg economie hebben vertraging opgelopen (onderschrijding € 0,7 mln) - Overige onderschrijdingen € 0,1 mln <i>Overschrijdingen</i> De lasten voor Agrofood laten in 2014 een overschrijding zien van € 0,3 mln. Het totaal aan uitgaven past binnen het budget dat voor 2014 en 2015 beschikbaar is gesteld. Overige onderschrijdingen € 0,1 mln <i>Baten</i> De bijdrage uit de decentralisatieuitkeringen vallen vanwege de lagere lasten € 2,2 mln lager uit. Hogere overige baten € 0,1 mln
04.03	Internationalisering en EU programma's	-638	2.196	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> Cofinanciering Op Zuid. De verschillen ontstaan door de consolidatie van de administratie van Stimulus. De onttrekking/dotatie uit de reserve die hierbij hoort was voor 2014 niet geraamd. Onderschrijding € 1,4 mln. Overige onderschrijdingen € 0,2 mln. <i>Overschrijding</i> Efro bijdrage OP Zuid ad € 2,1 mln. was niet geraamd, overschrijding € 2,1 mln Overige overschrijdingen € 0,1 mln. <u>Baten</u> De Efro-bijdrage wordt gedekt uit een bijdrage van de EU ad € 2,1 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
Apparaatskosten		-751		<u>Lasten</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
Totaal programma Economie		323	-496	
05	Programma mobiliteit			
05.01	Mobiliteit	15.372	-3.571	<u>Lasten</u> <u>Onderschrijding</u> -De subsidieregeling Fiets loopt in 2014 en 2015. De aanvraag voor de snelfietsroute Arnhem-Cuijk-Nijmegen is nog niet volledig en wordt in 2015 verleend (ca € 3 mln). De aanvragen door gemeentes op het subsidieonderdeel ontbrekende schakels blijven achter (ca € 4 mln). De aanvragen voor het subsidieonderdeel deelfietsen zijn eind 2014 binnengekomen en worden begin 2015 verleend. De provincie heeft via de BDU de rijksbijdrage aan het project ontvangen en doorgesluisd. De bijdrage was niet in de begroting opgenomen, waardoor de totale onderschrijding op het programma Fiets € 6,3 mln. bedraagt. - De lagere kosten voor het programma Beter Benutten 1.0 worden verklaard doordat enkele partners ervoor kiezen de provinciale bijdrage pas bij de eindverantwoording in rekening te brengen. Daarnaast is gebleken dat veel projecten gerealiseerd worden tegen lagere kosten dan verwacht. Deze meevallers worden ingezet voor het vervolgprogramma Beter Benutten 2.0. Tot slot blijven de kosten voor spookfiles A58 achter bij onze verwachting. Er is geen vertraging in het project, dus worden de lagere kosten verklaard door het declareergedrag van onze partners. Voor het programma Beter Benutten 2.0 hadden we verwacht in 2014 kosten te maken (ca € 0,2 mln). Hoewel in 2014 veel measures zijn gemaakt, verwachten wij begin 2015 pas kosten te maken. Totale onderschrijding € 1,4 mln. - De afwijking op het programma Dynamisch Verkeersmanagement wordt verklaard door minder uitgaven aan het beheer van de innovatieve verkeerscentrale. De provincie heeft eind 2014 samen met de partners NDW en RWS afspraken gemaakt omtrent de invulling van deze verkeerscentrale. De middelen zijn daardoor grotendeels benodigd in 2015 (ca € 0,5 mln). De resterende middelen op het programma Dynamisch Verkeersmanagement bestaan uit vrijval. Het programma en bijbehorende prestaties zijn gerealiseerd tegen lagere kosten (€ 0,3 mln). Totale onderschrijding € 0,8 mln. - Achter blijvende kosten Alderstafel Eindhoven Airport vanwege gefaseerde besluitvorming leiden tot een onderschrijding van € 0,2 mln. - Lagere lasten stimuleringsprogramma verkeersveiligheid € 0,2 mln. - Voor werkbudget PVVP was in € 0,1 mln minder nodig. - Vrijval naar aanleiding van diverse subsidieprogramma's € 4,8 mln

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- Vrijval middelen beter benutten n.a.v. correctie € 1,4 mln. Bij de controle op de jaarrekening 2013 is de Rijksbijdrage voor het project Peddlelec abusievelijk volledig als last opgenomen (nog te betalen bedrag). Deze omissie is in 2014 gecorrigeerd, wat leidt tot een meevaller van € 1,4 mln. Deze bijdrage komt ten gunste van de BDU (cf de last in 2013) - Overige onderschrijdingen goederenvervoer, mobiliteitsmanagement en Brabantse kanalen ad € 0,2 mln <u>Baten</u> <i>Lagere baten</i> Lagere bijdrage uit Brede Doeluitkering € 3,7 mln vanwege lagere lasten. <i>Hogere baten</i> Van B5, RWS en SRE is een bijdrage voor netwerkprogramma Brabantstad ontvangen van € 0,1 mln die niet was geraamd.
05.02	Openbaar vervoer	8.079	3.862	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> - De gemeenteraad 's-Hertogenbosch heeft het besluit omtrent het project transferium Vlijmenseweg uitgesteld. Dit leidt tot een onderschrijding van de lasten € 8 mln. - De gemeente Breda ontvangt een gewijzigde bijdrage voor de DRIS-panelen bij het nieuwe station. De gewijzigde subsidieverlening en afrekening volgen in 2015, terwijl deze in 2014 was verwacht. Onderschrijding van de lasten: € 1,9 mln. - De subsidieverlening aan NS voor het project P&R aan de Majijweg kent enige vertraging. Er is bezwaar gemaakt, waarna het plan van NS in overleg met burgers, gemeente en provincie is gewijzigd. De subsidieverlening vindt in 2015 plaats. Onderschrijding van de lasten: € 1,8 mln. - Het aantal vrije reizigers dat gebruik heeft gemaakt van de Regiotaxi is lager dan geraamd, daardoor vallen de kosten € 0,5 mln lager uit. - Op overige exploitatieuitgaven is een voordeel ontstaan van € 0,3 mln. Dit bedrag wordt grotendeels verklaard doordat het project Veerverbinding Boven Hardinxveld-Werkendam-Gorinchem-Sleeuwijk is vertraagd. Onze partners hebben pas laat de cofinanciering geregeld, waardoor subsidiëring plaatsvindt in 2015. - De subsidieafwikkeling van de aanpak van toegankelijke haltes leidt tot een financiële meevaller. Diverse haltes waren reeds toegankelijk genoeg en gemeentes hebben geen aanspraak gemaakt op de provinciale cofinanciering. Onderschrijding € 0,3 mln - Diverse overige onderschrijdingen tot een totaal van € 1,5 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				<i>Overschrijding</i> - De concessiebijdrage voor de nieuwe concessies is pas eind 2014 formeel bekend gemaakt. Dit besluit viel na burap-II, waardoor de begroting niet aangepast is. Overschrijding € 3 mln. Deze middelen zijn gedekt in de BDU. - Het Rijk heeft de provincie reeds in 2011 middelen beschikbaar gesteld voor de landelijke Pilot Snelwegbus. Vanuit het Rijk is eind 2014 besloten deze bijdrage in te zetten voor een project van de Bestuursregio Utrecht (BRU), welke positieve gevolgen heeft voor Brabant (lijn 287, via Vianen). In overleg met het Rijk is afgesproken deze middelen direct via de BDU van de provincie beschikbaar te stellen. Dit besluit viel na burap-II waardoor de begroting niet is aangepast. Overschrijding van de lasten € 1,7 mln. - Door het groeiend aantal reizigers heeft de vervoerder meer aanspraak gemaakt op de provinciale bijdrage op versterkingsritten. Overschrijding van de lasten € 0,7 mln. - Het werkbudget voor OV is overschreden door een intensivering van de werkzaamheden in het kader van PHS en de OV-concessies. Deze overschrijding betreft € 0,5 mln. - De provincie heeft in het kader van Actieprogramma Groei op 't Spoor in 2014 een gelabelde Rijksbijdrage voor de P+R Deurne verleend. Deze aanvraag was voorzien in 2015. Deze rijksbijdrage is reeds ontvangen via de BDU. Overschrijding van de lasten € 0,3 mln.
				<i>Baten</i> - Er zijn meer reizigers vervoerd dan verwacht. Tegenover meer reizigers staan ook hogere versterkingskosten door volle bussen. Daarnaast speelt het weer in de winterperiode ook een rol bij het hogere reizigersaanbod. Hogere opbrengsten OV € 1,6 mln. - Hogere baten ad € 2,3 mln. De belangrijkste oorzaak is dat de verdeling van de Brabantse OV-reisproducten met producteigenaar Connexxion niet afgerond is 2014, deze wordt verwacht in het eerste kwartaal 2015.
05.03	Infrastructuur/ provinciale wegen	2.032	-1.894	<i>Lasten</i> <i>Onderschijding</i> - De grondverwerving voor de komomleiding Oudenbosch heeft begin 2014 enige vertraging opgelopen. Inmiddels is in 2015 overeenstemming bereikt. De aankoop vindt voorjaar 2015 plaats, terwijl deze in 2014 was verwacht. Oplevering is gepland maart 2016. Onderschijding € 1,4 mln - Provinciale Staten hebben in het najaar 2013 € 1 mln. extra impuls voor de Fietspaden beschikbaargesteld. De projecten zijn begin 2014 in beeld gebracht en medio 2014 in de markt gezet. De werkzaamheden zijn daarna gestart waar inmiddels € 400.000 op is uitgegeven. De overige facturen worden begin 2015 verwacht. Onderschijding € 0,6 mln.

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- De opdracht voor onderhoudsimpuls infra is in 2014 uitgewerkt en vanaf begin 2015 zullen de eerste opdrachten worden verleend. Geplande uitgaven worden verwacht in 2015. Onderschrijding € 0,6 mln. - De gerealiseerde indixatie PPS A59 valt € 0,5 mln lager uit dan geraamd. <i>Overschrijding</i> - In 2014 hebben we ondanks de zachte winter, veel moeten strooien (kwakkelwinters). In kwakkelwinters wordt per saldo vaker gestrooid. Daarnaast nemen wij ieder jaar een vaste voorraad strooizout af, ongeacht het weerbeeld. Dit zout wordt gebruikt voor reguliere strooiwerkzaamheden, die ook in 2015 zullen plaatsvinden. Overschrijding € 0,5 mln - Er is in 2014 een eenmalig extra uitgave gedaan op beheer en onderhoud. Lopende vervangingsinvesteringen zijn, om te kunnen combineren met reconstructie, doorgeschoven in de planning (N324 Oss-Grave en N629 Dongen-Oosterhout). Hierdoor zijn noodzakelijke noodmaatregelen uitgevoerd om de betreffende wegen een jaar langer veilig en begaanbaar te houden. Overschrijding € 0,4 mln. - In het kader van landschappen van Allure is in 2014 is een extra wegoeverdracht van de N262 gerealiseerd. De gemeente Roosendaal heeft hiervoor de berm langs de N262 van de provincie overgenomen. Overschrijding € 0,2 mln. <i>Baten</i> De lasten die gedekt worden uit de BDU en PPS A59 zijn gekoppeld aan de baten binnen hetzelfde programma (lasten lopen één op één gelijk aan de baten). De eerder genoemde afwijkingen bij de lasten verklaren de lagere bijdrage van € 1,9 mln.
Apparaatskosten		-3.669		<i>Lasten</i> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
Totaal programma Mobiliteit		21.814	-1.602	
06	Programma Cultuur en samenleving			
06.01	Cultuur	6.687	-1.223	<i>Lasten</i> <i>Onderschrijding</i> - In 2014 zijn enkele subsidies voor instandhouding onroerend erfgoed lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt. Dit heeft geen gevolgen voor de gerealiseerde prestaties. De resterende middelen blijven beschikbaar in de reserve Erfgoed. (Onderschrijding € 1,4 mln)

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- Uitvoering van project Hollandse Waterlinie middels een samenwerkingsverband tussen 4 provincies. Door verdraging van de overdracht van het Nationaal Project van Dienst Landelijk Gebied naar de Provincie Utrecht, worden enkele deelprojecten pas in 2015 gerealiseerd. (Onderschrijding € 0,3 mln). - In 2014 zijn enkele subsidies in het kader van samen investeren lager vastgesteld dan oorspronkelijk beschikt. De projectkosten zijn lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot. (onderschrijding € 1,7 mln). - In het Uitvoeringsprogramma Erfgoed worden, ter realisering van 4 actielijnen, verschillende instrumenten ingezet. Eén van deze instrumenten is het inrichten van een Borgstellingsfonds Erfgoed. Uitvoering vindt pas in 2015 plaats door Erfgoed Brabant. (onderschrijding € 0,3 mln). - Subsidieaanvragen voor Liberationroute en museum Overloon zijn later ingediend dan verwacht, de beschikkingen zijn begin 2015 verleend. (Onderschrijding € 0,5 mln). - Gebruikmaken van de regeling restauratie van her te bestemmen kerken vraagt een haalbaar plan voor herbestemming. Veel partijen zijn bezig met planvorming, maar nog niet voldoende gevorderd om dit plan in te dienen ten behoeve van de gewenste restauratie. Hierdoor loopt de realisatie achter op de oorspronkelijke begroting. De resterende middelen blijven beschikbaar binnen de rijksmiddelen voor Monumentenzorg. (onderschrijding € 1,5 mln). - Onderschrijding podiumkunsten € 0,3 mln. - Diverse overige onderschrijdingen € 0,8 mln. Diverse overschrijdingen +/- € 0,1 mln <u>Baten</u> - De realisatie van de restauratieprojecten monumentenzorg is in 2014 achtergebleven bij de verwachting. Als gevolg hiervan wordt de ontvangen rijksuitkering slechts deels gerealiseerd. De resterende rijksmiddelen blijven beschikbaar. (lagere baten +/- € 1,5 mln) - Overige baten + € 0,3 mln.
06.02	Jeugd	-4.084	5.711	<u>Lasten</u> <u>Onderschrijding</u> - Het Rijk heeft voor de transitie van de jeugdzorg aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Een deel van de voor de transitie gemaakte kosten zijn ten laste gekomen van deze middelen waardoor minder autonome middelen zijn ingezet. (onderschrijding € 0,9 mln). - In 2014 is een aantal subsidies voor o.a. regionale convenanten, CJG en opvoedondersteuning lager vastgesteld. De projectkosten zijn lager uitgevallen dan begroot. (Onderschrijding € 0,7 mln).

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- Het Rijk heeft aanvullende middelen beschikbaar gesteld aan de provincie in het kader van de transitie van de jeugdzorg. Er is afgelopen jaren ingezet op het faciliteren van de transitie. Verwacht wordt dat ook in 2015 de provincie gevraagd zal worden voor haar faciliterende en adviserende rol. (onderschrijding € 0,1 mln). <i>Overschrijding geïndiceerde jeugdzorg € 5,7 mln</i> De loonkostenindexering voor de jeugdzorg is door het Rijk in het najaar van 2014 beschikbaar gesteld en daarna doorgegeven aan de zorgaanbieder en bureau Jeugdzorg. <u>Baten</u> De hogere baten ad € 5,7 mln betreffen de hogere rijksinkomsten voor jeugdzorg i.v.m. loonindexering.
06.03	Samenleving	1.719	-881	<u>Lasten</u> <i>Overschrijding</i> - In verband met lagere projectkosten zijn de subsidiebeschikkingen kleine kernen lager vastgesteld. (onderschrijding € 0,9 mln). - De projectkosten samen investeren zijn lager vastgesteld dan begroot. (Overschrijding € 0,2 mln) - De subsidie aan Zet voor project ouderen kon niet meer in 2014 worden verstrekt en wordt doorgeschoven naar 2015. (onderschrijding € 0,5 mln). Overige overschrijdingen € 0,2 mln. <u>Baten</u> In verband met de lagere projectkosten voor kleine kernen valt ook de bijdrage uit de Europese POP-middelen € 0,9 mln lager uit.
06.04	Sociaal cultureel beleid	29	0	<u>Lasten</u>
	Apparaatskosten	-3.793		<u>Lasten</u> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Cultuur en samenleving	558	3.607	
07	Investeringsagenda			
07.01	Energietransitie	-628	522	<u>Lasten</u>

Bedragen x € 1.000		Verskil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				<i>Onderschrijding</i> De onderschrijding ad € 0,5 mln wordt veroorzaakt doordat de uitgaven voor publieke laadpalen; fase A2 geboekt zijn als investeringsuitgaven en niet als exploitatie-uitgaven.
				<i>Overschrijding</i> De overschrijding betreft de niet geraamde vorming van de voorziening voor verstrekte geldleningen ad € 1,1 mln.
				<i>Baten</i> -Inkomsten laadinfrastructuur betreffen 40% bijdrage van Enexis / Fudura (cf overeenkomst) voor Fase A2 publieke laadpalen
07.02	Landschappen van Allure	157	0	
07.03	Brabant C	1.760	0	<i>Lasten</i> In 2013 hebben PS besloten om vooruitlopend op een alternatief plan middelen beschikbaar te stellen voor het Van Goghjaar 2015 (€2 mln) en Jheronimus Bosch 500 2016 (€ 3mln) en deze ten laste te brengen van algemene middelen/Essent-investeringsagenda 07.03 (besluit 83/13). Aanleiding was de motie 'Urgente culturele initiatieven' d.d. 15 november 2013. Voor Jheronimus Bosch 500 is in 2014 € 1,5 mln. Subsidie verleend, de resterende € 1,5 mln worden in 2015 beschikt. (onderschrijding € 1,5 mln) -Vereffening van de subsidie i.h.k.v. 2018 Eindhoven Brabant Culturele Hoofdstad (onderschrijding € 0,2 mln)
07.04	Sportplan 2016	2.599	0	<i>Lasten</i> <i>Onderschrijding</i> - Voor 2014 was een bedrag van €1,75 mln. begroot, bedoeld voor de ondersteuning van hippische en zwem- topsportaccommodaties. Hiervan is €500.000 gerealiseerd via een lening aan een hippische onderneming. (daar het een lening betreft is deze echter niet als exploitatielast in de administratie verwerkt/zichtbaar). (Onderschrijding € 1,75 mln). - Voor bijzondere breedtesport zijn minder subsidieaanvragen ingediend dan verwacht. Er is meer vraag naar subsidie voor gehandicaptensportprojecten. Daarom passen we in de subsidieregeling sport de subsidieplafonds voor 2015 aan (een lager plafond voor breedtesport en een hoger plafond voor gehandicaptensport). (Onderschrijding € 0,4 mln).

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				- De sponsor bijdragen voor topsport zijn in 2014 lager dan begroot. (onderschrijding € 0,2 mln). - In 2014 is niet het gehele bedrag voor talentontwikkeling gerealiseerd. Dit heeft o.a. te maken met de beleidswijziging die in de eerste helft van 2014 is doorgevoerd waarbij de subsidie niet langer aan verschillende partijen, maar aan één loketorganisatie wordt verstrekt. Vanwege deze beleidswijziging hebben de activiteiten in de eerste helft van 2014 'on hold' gestaan is alleen de tweede helft van 2014 subsidie verstrekt. (Onderschrijding € 0,2 mln).
07.05	Grote erfgoedcomplexen	275	0	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> De geraamde middelen hebben betrekking op uitgaven i.v.m. kwaliteitsborging van de ambities van het project Grote Erfgoedcomplexen (b.v. educatieprojecten, wetenschappelijk onderzoek, regionaal beeldverhaal en publieksbereik), deze zijn in 2014 € 0,275 mln lager dan begroot maar nog wel benodigd om de opgestelde plannen in 2015 te kunnen realiseren.
07.06	Spaar- en investeringsfonds wegeninfrastructuur	6.942	-5.996	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i> Onderschrijding is vooral ontstaan bij het project N69 (€ 6,35 mln). De voorziene grondaankopen hebben wel plaatsgevonden, maar de afwikkeling van de aankopen heeft begin 2015 plaatsgevonden, waardoor voor 2014 deze onderuitputting te zien is (en derhalve ook minder beschikbare Rijksbijdrage hiervoor benut). Daarnaast is er nog een onderschrijding van € 0,93 mln op het project N279 N. Dit betreft grondaankopen, de afwikkeling van zanddepots en de kosten voor het informatiecentrum die in 2015 gemaakt worden i.p.v. in 2014. <i>Overschrijding</i> Bij het project de Ruit is sprake van een overschrijding van € 0,33 mln t.o.v. raming van € 2,2 mln. Deze overschrijding is met name het gevolg van meerkosten t.b.v. de uitvoering van de MKBA en aanvullende doorrekeningen. De totale raming voor de voorbereidingsfase van dit project blijft echter binnen het gevoteerde krediet van € 11 mln. Zie verder ook bijlage 14 'grote infrastructurele projecten'. <u>Baten</u> Vanwege de lagere lasten wordt ook de rijksbijdrage voor de N69 tot een lage bedrag benut.
07.07	Groen Ontwikkelfonds	-7.722	6.981	<u>Lasten</u> <i>Onderschrijding</i>

Bedragen x € 1.000		Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
		Lasten	Baten	
		+ voordelig	+ voordelig	
		- nadelig	- nadelig	
				Lagere vaststelling natuursubsidies, danwel goedkoper uitgevoerde grondverwervings- en inrichtingsprojecten van natuur. Dit betreft afwikkeling van trajecten die onder ILG (2007-11) gestart zijn. Overschrijding € 1,7 mln.
				<i>Overschrijding</i> De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de SKNL subsidies t.b.v. inrichtingsprojecten (lente-akkoord). Bij de begroting was hier geen rekening mee gehouden. De lasten worden volledige gedekt uit rijksmiddelen. Overschrijding € 9,4 mln.
				<i>Baten</i> De afwijking op de baten van € 6,9 mln wordt vooral veroorzaakt door de opbrengsten van verkopen van ILG Oud voorraad die niet waren geraamd.
07.08	Innovatiefonds	-3.010		0 De overschrijding betreft de gerealiseerde lasten van de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.
07.09	Energiefonds	-562		0 De overschrijding betreft de gerealiseerde lasten van de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.
07.10	Breedbandfonds	-232		0 De overschrijding betreft de gerealiseerde lasten van de toevoeging aan de voorziening leningen aan verbonden partijen.
	Apparaatskosten	-326		<i>Lasten</i> De apparaatskosten zijn toegerekend op basis van de inzet van personeel uitgedrukt in fte. Een nadere toelichting op de toedeling van de apparaatskosten aan de programma's is opgenomen in bijlage 8.
	Totaal programma Investeringsagenda	-747	1.507	

Algemeen financieel beleid

Algemene dekkingsmiddelen

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting

1.618 Als gevolg van een toename van het aantal auto's valt de opbrengst uit opcenten MRB € 1,6 mln hoger uit dan geraamd.

Provinciefonds

381 De voorlopige uitkering 2014 uit het provinciefonds komt op basis van de decembercirculaire € 0,4 mln hoger uit dan de raming van € 17 mln.

Bedragen x € 1.000	Verschil t.o.v. begroting		Toelichting op de verschillen > € 500.000 t.o.v. de ramingen in de begroting na wijziging
	Lasten	Baten	
	+ voordelig	+ voordelig	
	- nadelig	- nadelig	
Decentralisatieuitkeringen		290	Hogere baten decentralisatieuitkeringen betreffen vergoeding voor transitiekosten en apparaatskosten.
Dividenden		7	
Financieringsfunctie	13.838	31.963	De onderschrijding op de lasten betreft de geraamde maar niet gerealiseerde rente op investeringen. De hogere baten in 2014 betreffen een niet geraamde boekwinst op de verkoop van obligaties van € 32,8 mln. De baten van de financieringsfunctie bestaan verder uit de rente uit de immunisatieportefeuille, de investeringsagendaportefeuille, het rendement op het schatkistbankieren en de rente uit de bruglening enexis. Bij het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarstukken wordt voorgesteld het financieringsresultaat ad € 13,5 mln toe te voegen aan de Essent-reserve indexatieportefeuille. De boekwinst op e verkoop van van obligaties wordt in de Essentreserve immunisatieportefeuille gestort.
Overige algemene dekkingsmiddelen	-916	0	Omdat terugbetaling van een aantal leningen onzeker is, is in 2014 € 0,9 mln gestort in de voorziening leningen.
	12.922	34.258	
Stelposten	3.860	-514	Het voordeel op de lasten betreft verschillen op kostenplaatsen. De bij begrotingswijziging geraamde onverdeelde apparaatslasten, zijn bij realisatie rechtstreeks aan de verschillende programma's toegedeeld. Het nadeel bij de baten ad € 514.000 betreft het restant van de taakstelling inverdieneffect inhuur- en inkoop.
Onvoorzien	1.288		Op de stelpost onvoorzien resteert € 1.288.402, nadat bij burap 2014 II voor de digitalisering van de begroting € 20.000 uit onvoorzien beschikbaar is gesteld
	5.148	-514	
Stortingen in reserves	-1.947		De stortingen in de reserves zijn € 1,1 miljoen lager dan geraamd. De storting in de reseve BMIT komt € 0,2 mln lager uit i.v.m. de toe te reken IBOL-index. De storting in reserve Essent investeringsagenda komt € 0,9 mln lager uit i.v.m. de lagere renteopbrengst uit de obligatieportefeuille. De storting in de reserve spaar- en investeringsfonds komt € 0,3 mln lager uit dan geraamd i.v.m. inkomsten N279.
Onttrekkingen aan reserves		-19.521	De onttrekkingen aan reserves zijn € 20,3 mln lager dan geraamd in de begroting. Aan de reserves zijn provinciale uitgaafposten gekoppeld. Uitgaven op deze posten worden gedekt uit de desbetreffende reserves. Voor zover dat uitgaafniveau achterblijft bij de raming, blijft ook de onttrekking achter bij de in de begroting geraamde onttrekking uit deze reserves. een gedetailleerd overzicht van alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves is opgenomen in de productenrealisatie.
Totaal generaal	101.045	-29.816	
Voordelig resultaat jaarrekening	71.230		

Balans met toelichting

Grondslagen voor resultaatbepaling en waardering

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ([BBV](#)) daarvoor geeft.

Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van baten en lasten van toepassing.

De jaarrekening geeft volgens de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.

De jaarrekening en de toelichtingen geven getrouw, duidelijk en stelselmatig de baten en lasten van het begrotingsjaar, evenals het saldo ervan weer. De jaarrekening geeft tevens een getrouw, duidelijk en stelselmatig inzicht in de financiële positie aan het einde van het begrotingsjaar.

De begrotingscijfers bestaan uit de oorspronkelijke begroting en alle door Provinciale Staten vastgestelde begrotingswijzigingen betreffende het verslagjaar.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende onderdeel anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden tenzij anders vermeld, toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

De lasten als gevolg van voorlopige subsidie toekenningen worden genomen op het moment van het beschikken (afgeven van de beschikking), tenzij:

- a. De hoogte van de subsidie expliciet is verbonden aan de te leveren prestaties (p x q subsidies), voorbeeld hiervan is een vast bedrag aan subsidie per aangelegd bushokje;
- b. De subsidie op basis van de subsidiebeschikking expliciet toe te rekenen is aan volgende begrotingsjaren (bijvoorbeeld (1) een subsidie jeugdzorg toegekend in 2014, maar voor exploitatiejaar 2015, (2) een toekenning van een beschikking voor een project in 2014, maar in de beschikking wordt expliciet aangegeven dat het project uitgevoerd zal worden in 2016);

- c. Op basis van het subsidieproces de indruk bestaat dat de start van het project expliciet is gepland in een ander boekjaar (bijvoorbeeld het eind december nog toekennen van subsidies). Bij de start van een project kan hierbij ook gedacht worden aan voorbereidingswerkzaamheden, zoals opmaken van bestek, tekeningen e.d.
- d. Per balansdatum al een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de eventueel terug te vorderen subsidie (dit corrigeren op de last). Dan wordt een vordering te opgenomen in de jaarverslaggeving (inclusief correctie op de lasten) indien op een betrouwbare wijze kan worden ingeschat welk deel van de toegekende subsidies zal worden ingetrokken dan wel lager zal worden vastgesteld. Indien blijkt dat dit bijvoorbeeld op basis van de afgelopen jaren geen constant beeld oplevert en derhalve geen betrouwbare inschatting gemaakt kan worden, dan wordt de vordering uit voorzichtigheid nog niet verantwoord.

Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

Uitgaven ten laste van bestemmingsreserves worden op de exploitatie verantwoord, uitgaven ten laste van voorzieningen worden direct ten laste van de desbetreffende balanspost gebracht. Toevoegingen aan en bijdragen van reserves worden verantwoord

bij de resultaatsbestemming. De toevoeging aan en vrijval van voorzieningen wordt in de rekening van baten en lasten verantwoord.

De vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs c.q. de vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

De obligaties worden gewaardeerd tegen nominale waarde omdat ze aangehouden worden tot einde looptijd. Wat bij aankoop meer (of minder) wordt betaald wordt als agio (of disagio) geactiveerd en afgeschreven over de looptijd van de betreffende obligaties.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investeringen in mindering gebracht.

Afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Afschrijvingen vinden plaats overeenkomstig de door PS vastgestelde 3^e nota kapitaaldienst.

Bijdragen aan investeringen van derden worden niet geactiveerd.

Op geactiveerde investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kan extra worden afgeschreven.

Een actief dat buiten gebruik wordt gesteld, wordt op het moment van buitengebruikstelling voor de resterende boekwaarde afgeschreven.

Financiële vaste activa

De kapitaalverstrekkingen aan de deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Uitzondering hierop zijn de deelnemingen NV BNG, NV Waterschapsbank, Enexis Holding NV, Publiek belang elektriciteitsproductie NV, NV Brabant Water, NV Delta

Nutsbedrijf, NV Eindhoven Airport, BV TOM en CV TOM. De kapitaalverstrekking aan deze deelnemingen is op € 0 gewaardeerd.

Verstrekte leningen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

De overige uitzettingen (obligaties) worden gewaardeerd tegen nominale waarde of duurzaam lagere waarde. De nominale waarde van de beleggingsportefeuille wordt bepaald door de aflossingsbedragen van de obligaties zoals deze na afloop van betreffende looptijd van de effecten plaatsvinden.

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De voorziening wordt op peil gehouden door een jaarlijkse schatting van oninbaarheid.

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

De reserves zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats op basis van besluiten van Provinciale Staten en geschieden altijd in het kader van resultaatbestemming.

De voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de daaraan ten grondslag liggende verplichtingen c.q. de voorziene verliezen.

De vaste schulden, schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, worden gewaardeerd tegen de nominale waarde minus de aflossingen.

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen: Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is onder aan de balans (buiten de balanstelling) het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

		Balans 2014		bedragen x € 1.000	
Activa	per 31-12-14	per 31-12-13	Passiva	per 31-12-14	per 31-12-13
Vaste activa			Vaste passiva		
<u>Immaterieel</u>			<u>Eigen vermogen</u>		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	126.627	162.246	Algemene reserve	171.903	191.162
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief			Reserve Essent	2.499.850	2.569.521
			Bestemmingsreserves	239.050	218.153
<u>Materieel</u>			Saldo ná bestemming	71.230	39.388
Investerings met economisch nut	72.632	64.906			
Investerings met maatschappelijk nut	315.474	275.769	<u>Voorzieningen</u>	53.082	40.630
<u>Financieel</u>			<u>Vaste schulden</u>		
Kapitaalverstrekkingen aan:			Obligatieleningen		
- deelnemingen	51.328	43.392			
- gemeenschappelijke regelingen	0	0	Onderhandse leningen van:		
- overige verbonden partijen	0	0	- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
Leningen aan:			- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	42.671	48.572
- openbare lichamen	267.500	0	- binnenlandse bedrijven		
- deelnemingen	296.223	290.223	- openbare lichamen		
- overige verbonden partijen	19.363	11.782	- overige binnenlandse sectoren		
- woningbouwcoöperaties	0	0	- buitenlandse instellingen, fondsen,		
- overige langlopende leningen	50.199	39.229	banken, bedrijven en overige sectoren		
Uitzettingen:					
- Uitzettingen in schatkist met rentotypische looptijd >= 1 jaar	340.700	340.700	Door derden belegde gelden		
- Overige uitzettingen met rentotypische looptijd >= 1 jaar	2.041.600	2.196.108	Waarborgsommen	21	21
Sloopvergoedingen	98.512	98.330			
Totaal vaste activa	3.680.157	3.522.685	Totaal vaste passiva	3.077.806	3.107.447
Vlottende activa			Vlottende passiva		
<u>Voorraden</u>			<u>Netto-vlottende schulden met een rentotypische looptijd <= 1 jaar</u>		
- grond- en hulpstoffen	87.250	135.891	- kasgeldleningen bij openb. lichamen		
- bouwgronden niet in exploitatie	9.716	10.598	- banksaldi		
- bouwgronden in exploitatie	76.988	57.000	- overige schulden	51.598	51.242
- gereed product en handelsgoederen	20.218	39.545			
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd <= 1 jaar</u>			<u>Overlopende passiva</u>		
- vorderingen op openbare lichamen	61.793	49.101	- Van Europese en Nederlandse	443.400	421.962
- verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	182.000	0	overheidslichamen ontvangen		
- overige verstrekte kasgeldleningen			voorschotbedragen voor		
- rekening courant verhouding met het Rijk	26.929	316.500	uitkeringen met specifiek		
- rekening-courantverhoudingen met niet financiële instellingen	69	0	bestedingsdoel		
- uitzettingen in schatkist met rentetypische looptijd < 1 jaar			- Overige overlopende passiva	758.013	782.726
- uitzettingen in Nederlands schuld papier met rentetypische looptijd < 1 jaar					
- overige vorderingen	4.278	9.516			
- overige uitzettingen					
<u>Liquide middelen</u>					
Kas- en banksaldi	137	1.924			
<u>Overlopende activa</u>	181.281	220.617			
Totaal vlottende activa	650.659	840.692	Totaal vlottende passiva	1.253.011	1.255.930
Totaal Activa	4.330.817	4.363.376	Totaal Passiva	4.330.817	4.363.376
			<i>borg- en garantstellingen</i>	293.504	293.981

Toelichting op de balans per 31 december 2014

Aansluiting met de balans per 31 december 2013.

In de jaarrekening 2013 was op de balans per 31 december 2013 onder de overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar een bedrag opgenomen van € 2.535.808.000.

Vanwege wijzigingen in de regelgeving van het BBV is dit bedrag in de vergelijkende cijfers 2013 van de balans 2014 gesplitst in :

- uitzettingen in schatkist met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar ad	€ 340.700.000
- overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jaar	€ 2.196.108.000
	€ 2.536.808.000

In de jaarrekening 2013 was op de balans per 31 december 2013 onder de kas- en banksaldi een bedrag opgenomen van € 318.424.000.

Vanwege wijzigingen in de regelgeving van het BBV is dit bedrag in de vergelijkende cijfers 2013 van de balans 2014 gesplitst in :

- rekening courant verhouding met het rijk	€ 316.500.000
- kas, en banksaldi	€ 1.924.000
	€ 318.424.000

Voorraden

In de jaarrekening 2014 is de categorie Grond- en hulpstoffen nieuw. Een groot deel van de gronden die eind 2013 op de balans onder de "bouwgronden niet in exploitatie" stonden, zijn ten behoeve van het realiseren van natuurdoelen, en niet om (op termijn) in exploitatie te nemen. Daarom kwalificeren deze gronden zich beter onder de categorie "Grond- en hulpstoffen". Dit heeft tot een herindeling van de voorraden over verschillende voorraad-categorieën op de beginbalanswaarden 2014 geleid. Hieronder is het effect zichtbaar op de in de jaarrekening 2013 opgenomen voorraadwaarden. Het betreft enkel een verschuiving, dwz zonder resultaat-effect.

Voorraden	31-dec-13	reclassificatie	31-12-2013 na
Grond- en hulpstoffen	0	135.890.696	135.890.696
Bouwgronden niet in exploitatie	138.815.959	-128.217.802	10.598.157

Voorraden	31-dec-13	reclassificatie	31-12-2013 na
Voorziening Bouwgrond niet in exploitatie	-4.362.221	4.362.221	0
Onderhanden werk (incl bouwgronden in exploitatie)	69.034.772	-7.672.894	61.361.878
Voorziening Bouwgrond in exploitatie	0	-4.362.221	-4.362.221
Voorraden handelsgoederen	39.545.498		39.545.498
	243.034.009	0	243.034.009

ACTIVA

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs c.q. de vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

	Boekwaarde per 31 dec 13	Desinvestering in 2014	Afschrijving in 2014	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Betaalde agio obligaties	162.246.205	15.312.388	20.306.978	126.626.839

De opbrengst van de verkoop Essent is onder andere uitgezet in obligaties.

De obligaties worden gewaardeerd tegen nominale waarde omdat ze aangehouden worden tot einde looptijd. Wat bij aankoop meer (of minder) wordt betaald wordt als agio (of disagio) geactiveerd en afgeschreven over de looptijd van de betreffende obligaties.

Materiële vaste activa

De Materiële vaste activa worden onderscheiden in:

- Materiële vaste activa: investeringen met economisch nut
- Materiële vaste activa: investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investeringen in mindering gebracht.

De materiële vaste activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs. Overeenkomstig door PS vastgesteld beleid kan op nieuwe investeringen in de wegensector extra worden afgeschreven.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Bedragen in €				
	Boekwaarde per 31 dec 13	Investering in 2014	Afschrijving in 2014	Bijdragen van derden direct gerelateerd	Boekwaarde per 31 dec 14
<i><u>Economisch nut</u></i>					
Bedrijfsgebouwen	62.518.883	10.757.170	3.793.273	0	69.482.779
Vervoermiddelen	0	0	0	0	0
Machines, apparaten en installaties	1.887.611	1.116.411	227.911	0	2.776.111
Overige materiële vaste activa	499.164	0	126.552	0	372.612
	<u>64.905.658</u>	<u>11.873.581</u>	<u>4.147.736</u>	<u>0</u>	<u>72.631.502</u>
<i><u>Maatschappelijk nut</u></i>					
Gronden en terreinen	33.203.726	1.690.233	3.783.670	0	31.110.289
Grond, weg en waterbouwkundige werken	242.565.441	67.951.659	26.152.914	0	284.364.186
	<u>275.769.167</u>	<u>69.641.892</u>	<u>29.936.584</u>	<u>0</u>	<u>315.474.475</u>
Totaal	<u>340.674.825</u>	<u>81.515.473</u>	<u>34.084.320</u>	<u>0</u>	<u>388.105.978</u>

De specificatie van de investeringen 2014 is hiernaast opgenomen:

<u>Investerings- en desinvesteringen 2014 met economisch nut</u>	€
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	
Provinciehuis	10.669.694
Renovatie Noordbrabants Museum	10.238
Steunpunten	77.238
<i>Machines apparaten en installaties</i>	
Telefooncentrale	695.501
Laadinfrastructuur	420.910
Totaal investeringen met economisch nut	<u>11.873.581</u>
<u>Investerings- en desinvesteringen 2014 in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</u>	€
<i>Gronden en terreinen</i>	
Grondvererving	1.690.233
<i>Grond-, weg- en waterbouwkundige werken</i>	
Dynamisch verkeersmanagement	203.243
Voorbereiding projecten	1.584.855
Verbeteren en bouwen	4.670.389
Infraprojecten in voorbereiding	1.700.000
Vervangingsinvesteringen	16.380.209
N261	41.752.215
Risicoreservering infra-projecten	436.492
Komomleidingen	1.224.256
Tot.inv.openb.ruimte met mij nut	<u>69.641.892</u>
Tot. investeringen in materiële vaste activa	<u>81.515.473</u>

Voor een gedetailleerd overzicht van deze investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut wordt verwezen naar de bijlage 2.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekking aan deelnemingen

Het verloop van de kapitaalverstrekking aan deelnemingen is als volgt weer te geven:

	Boekwaarde per 31 dec 13	Investering in 2014	Aflossing/ afschrijving in 2014	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	43.392.476	10.723.647	537.663	59.578.460
Voorziening deelnemingen				-8.250.000
				51.328.460

De kapitaalverstrekkingen aan de deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Uitzondering hierop zijn de deelnemingen NV BNG, NV Waterschapsbank, Enexis Holding NV, Publiek belang elektriciteitsproductie NV, NV Brabant Water, NV Delta Nutsbedrijf, NV Eindhoven Airport, BV TOM en CV TOM. De kapitaalverstrekking aan deze deelnemingen is op € 0 gewaardeerd. Een gedetailleerd overzicht van de deelnemingen is opgenomen in bijlage 3a.

Op de kapitaalverstrekking aan deelnemingen is een voorziening van € 8.250.000 in mindering gebracht.

Leningen aan decentrale overheden

Het betreft leningen aan gemeenten en waterschappen in andere provincies, waar de provincie Noord-Brabant geen toezicht op houdt.

Het verloop van deze leningen is als volgt:

	Boekwaarde per 31 dec 13	Verstrekt in 2014	aflossing in 2014	oninbaar	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Leningen aan decentrale overheden	0	267.500.000	0	0	267.500.000
	0	267.500.000	0	0	267.500.000

Leningen aan deelnemingen

Het verloop van de leningen aan deelnemingen is als volgt weer te geven:

	Boekwaarde per 31 dec 13	Verstrekt in 2014	Aflossing in 2014	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Leningen aan deelnemingen	293.022.758	14.049.641	0	307.072.399
Voorziening *	-2.800.000			-10.849.782
	290.222.758	14.049.641	0	296.222.617

*Op de leningen deelnemingen is ultimo 2014 een bedrag van € 10.849.782 in mindering gebracht omdat wordt ingeschat dat dit bedrag niet meer zal worden terugontvangen.

Leningen aan overige verbonden partijen

Het verloop van deze leningen is als volgt:

	Boekwaarde per 31 dec 13	Verstrekt in 2014	Aflossing in 2014	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Leningen aan overige verbonden partijen	11.782.000	12.250.000	0	24.032.000
Voorziening *				-4.669.306
	11.782.000	12.250.000	0	19.362.694

*Op deze leningen is ultimo 2014 een bedrag van € 4.669.306 in mindering gebracht omdat wordt ingeschat dat dit deel niet meer zal worden terugontvangen.

Overige langlopende leningen

Het verloop van de overige langlopende geldleningen is als volgt:

	Boekwaarde per 31 dec 13	Verstrekt in 2014	aflossing in 2014	oninbaar	Bedragen in € Boekwaarde per 31 dec 14
Overige langlopende leningen	49.890.344	14.567.000	2.681.071	849.666	60.926.608
Voorziening overige leningen*	-10.661.827				-10.727.889
	39.228.517	14.567.000	2.681.071	849.666	50.198.719

*Op deze leningen is ultimo 2014 een bedrag van € 10.727.889 in mindering gebracht omdat wordt ingeschat dat dit deel niet meer zal worden terugontvangen.

Een specificatie van de verstrekte geldleningen aan decentrale overheden, deelnemingen, overige verbonden partijen en overige instellingen is opgenomen in bijlage 3b.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van langer of gelijk aan 1 jaar.

Uitzettingen in de Rijks schatkist met een rentetypische looptijd

In 2013 heeft de provincie in het kader van partieel schatkistbankieren € 340.700.000 uitgezet bij de het ministerie van Financiën met looptijden tussen 11 en 16 jaar volgens onderstaande tabel. Deze uitzettingen zijn in 2014 niet gewijzigd.

Bedrag	Looptijd	Rente
€ 100,0 miljoen	11 jaar	2,15%
€ 25,0 miljoen	12 jaar	2,22%
€ 21,0 miljoen	13 jaar	2,28%
€ 21,2 miljoen	14 jaar	2,34%
€ 54,0 miljoen	15 jaar	2,60%
€ 119,5 miljoen	16 jaar	2,63%

Bedrag	Looptijd	Rente
€ 340,7 miljoen		

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar

De specificatie is als volgt:

Uitzettingen met looptijd > 1 jr	Bedragen in €
a Uitzettingen uit verkoop Essent	1.996.286.028
b Oikocredit/zerobond	2.500.215
c Beschikbaarheid PPS A59	40.104.120
d De Havenmester Tilburg	2.102.156
e. Woningbouwstichting De Hoven	607.242
	<u>2.041.599.761</u>

De uitzettingen met een looptijd groter of gelijk aan 1 jaar betreffen uitzettingen uit de verkoopopbrengst van Essent.

Het gaat hierbij om obligaties die bij aankoop voldoen aan de volgende criteria:

- 1 gerenommeerde financiële instellingen binnen de EER (Europese Economische Ruimte) met minimaal een AAA-rating;
- 2 Europese overheden binnen de EER (staatspapier) met minimaal een AAA-rating;
- 3 financiële instellingen binnen het EURO gebied waarvoor overheden binnen de EER een staatsgarantie hebben afgegeven waardoor de rating minimaal AAA bedraagt;
- 4 leningen met extra zekerheid (covered bonds) met minimaal een AAA-rating van financiële instellingen binnen landen in de EER met minimaal een AAA-rating;
- 5 alle stukken genoteerd in euro.

De verdeling van de obligaties over de landen en financiële instellingen is :

	Totaal	percentage
Oostenrijk	471.730.000	23,63%
Frankrijk *)	461.056.028	23,10%
Nederland	382.200.000	19,15%
Rabobank *)	182.950.000	9,16%
Kredit für Wiederaufbau	126.000.000	6,31%

	Totaal	percentage
Bank Nederlandse Gemeenten	114.290.000	5,73%
Finland	79.650.000	3,99%
Nederlandse Waterschapsbank *)	77.910.000	3,90%
ABN-AMRO	43.000.000	2,15%
Duitsland	19.150.000	0,96%
ING	14.500.000	0,73%
DNB-Bolig	12.050.000	0,60%
Nationwide	11.800.000	0,59%
	<u>1.996.286.028</u>	<u>100,00%</u>

*) In 2014 (en ook al in 2012 en 2013) voldoen deze uitzettingen formeel niet meer aan de AAA-rating, maar op advies van de Treasury Committee is besloten om de beleggingen tot einde looptijd aan te houden.

Het totaal van deze uitzettingen is verdeeld over twee portefeuilles, te weten: de immunisatieportefeuille met een nominale waarde van € 1.556.885.986 (ultimo 2013: € 1.682.885.986) en de investeringsagendaportefeuille met een nominale waarde van € 439.400.042 (was eind 2013: € 463.250.042).

Het gemiddelde rendement van de obligatieportefeuilles bedroeg in 2014 voor de immunisatieportefeuille: 3,53% en voor de investeringsagendaportefeuille 2,62%.

b Oikocredit

Verder bestaan de uitzettingen nog uit de participatie oikocredit ad € 435.000 en de bijbehorende Zerobond ad € 2.065.215. Deze uitzetting zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en samen vormen ze het nominaal bedrag van de zerobond.

c Beschikbaarheid A59

Voor de beschikbaarheid van de A-59 heeft de provincie € 40.104.120 als financieel vast actief op de balans opgenomen.

d/e Participaties

Daarnaast heeft de provincie nog € 2.102.156 uitgezet bij het project participatie De havenmeester Tilburg en € 607.242 bij het project Woningstichting De Hoven.

Sloopvergoedingen

-	31-dec-13	31-dec-14
<i>Sloopvergoedingen</i>		
Sloopvergoedingen beëindiging veehouderijen	73.394.698	72.209.698
Sloopvergoedingen intensieve veehouderij	0	0
Vorderingen Ruimte voor Ruimte	24.935.205	26.302.658
<i>totaal Sloopvergoedingen</i>	<i>98.329.903</i>	<i>98.512.357</i>

De sloopvergoedingen en de daarbij behorende rente tot een brutobedrag van € 100,7 miljoen in het kader van de Regeling Beëindiging Veehouderijen tweede tranche worden tot de vorderingen gerekend. Op dit bedrag wordt het saldo van de Rbv eerste tranche (ultimo 2013: € 1,9 miljoen.) in mindering gebracht. Daarnaast is het uitgekeerde winstsaldo van Ruimte voor Ruimte (€ 2,0 miljoen) t/m 2014 verrekend. Uiteraard is het bedrag dat is doorberekend aan Ruimte voor Ruimte en derden (inclusief rente: € 27,4 miljoen) i.v.m. kavelontwikkeling en – verkoop, minus nog aan gemeenten af te dragen ontvangsten uit kavelontwikkeling (€ 2,8 miljoen) in mindering gebracht, zodat per saldo € 72,2 miljoen resteert.

Daarnaast is besloten dat in het kader van de Ruimte voor Ruimte regeling verbreed via de Vervolgsamenwerkingsovereenkomst (SOK2) 600 kavels zullen worden ontwikkeld om de kosten terug te verdienen voor:

	31-dec-13	31-dec-14
<i>Sloopvergoedingen</i>		
Sanering voormalige MOB-complexen ¹ (max. €22,5 mln.)	9.588.449	11.180.413
Sloop SOBB ² (max. € 9,0 mln.)	4.112.591	4.512.591
Sanering glastuinbouwbedrijven (max. €13,0 mln.)	11.234.166	10.609.655
Sloopkosten VIV ³ (max. € 9,2 mln.)	0	0
<i>Totaal Sloopvergoedingen</i>	<i>24.935.205</i>	<i>26.302.658</i>

¹ MOB = Militair mobilisatie complex

² SOBB = Sloop overtollige bebouwing buitengebied

³ VIV = Verplaatsing intensieve veehouderij

Het risico van het mogelijk niet terugverdienen van de sloopvergoedingen zoals toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen onder punt 3.3 op blz 181 is als volgt te formuleren:

Ultimo 2014 heeft de provincie de aandelen van Grontmij en NIBC overgenomen in de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte, conform Statenvoorstel 66/14 d.d. 31 oktober 2014. Sindsdien wordt gewerkt aan een nieuwe businesscase voor de jaren 2015 t/m 2030. Aan de hand van de nieuwe businesscase wordt ook een risicoanalyse uitgevoerd.

Bij de risicoanalyse uit 2014 zijn verschillende scenario's doorgerekend, waarbij ervan is uitgegaan dat extra kavels moeten worden ontwikkeld en de afzet van kavels de komende drie jaar op een lager niveau zal liggen als de 'goede' jaren, zodat er vertraging ontstaat in de terugverdientijd. Vanwege de complexiteit zijn al deze scenario's met de nodige onzekerheid omgeven.

De huidige inzet is om alle voorgefinancierde kosten terug te verdienen door eventueel langer door te gaan met de kavelverkoop via Ruimte voor Ruimte en het nemen van maatregelen – in overleg met de private participant – waarbij de kans groter wordt dat er voldoende wordt verdiend.

Het bedrag ad € 98,5 miljoen voor sloopvergoedingen zoals opgenomen op de balans per 31-12-2014 is daarmee de best mogelijke schatting.

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van de financiële vaste activa wordt verwezen naar de bijlagen 3a, 3b en 3c.

Flottende activaVoorraden

De voorraden zijn als volgt te specificeren:

Voorraden	31-dec-13	31-dec-14
Grond- en hulpstoffen	135.890.696	87.249.843
Bouwgronden niet in exploitatie	10.598.157	9.715.816
Onderhanden werk (incl bouwgronden in exploitatie)	61.361.878	76.988.052
Voorziening Bouwgrond in exploitatie*	-4.362.221	0
Voorraden handelsgoederen	39.545.498	20.217.686
	<u>243.034.009</u>	<u>194.171.397</u>

*Op de waarde van de bouwgronden in exploitatie is ultimo 2014 een voorziening van € 535.426 in mindering gebracht (volgt nog nagekomen boeking).

De voorraden gronden betreffen door het provinciale ontwikkelbedrijf of door de Dienst Landelijk Gebied verworven grond in het kader van provinciale projecten (€ 87 miljoen), voorfinanciering (€ 87 miljoen) van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en voor realisatie EHS (€ 0 miljoen). Eind 2014 is besloten om op de voor de realisatie EHS bestemde gronden de daartoe ontvangen rijksbijdrage - welke eenduidig is gekoppeld aan de betreffende grond - in mindering te brengen op de betreffende voorraadwaardering. Dat heeft geleid tot een verlaging op de balans van de voorraad en afname van de post overige overlopende passiva met € 56 miljoen.

Onder de voorraden handelsgoederen staan woningen (€ 20 miljoen) die de provincie in het kader van de regeling Stimulering Woningbouw (opkoopgarantieregeling) tijdelijk in haar bezit heeft.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De voorziening wordt op peil gehouden door een jaarlijkse schatting van oninbaarheid.

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen onderscheiden zich in:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <= 1 jaar	31-dec-13	31-dec-14
Vorderingen op openbare lichamen		
BTW	43.277.964	59.509.933
Debiteuren openbare lichamen	5.822.744	2.283.013
Rekening-courantverhoudingen	0	0
	<u>49.100.707</u>	<u>61.792.945</u>

De te vorderen BTW betreft onder meer terug te vorderen BTW inzake het BTW Compensatie Fonds (4e kwartaal) en de vordering inzake de PPS/A59.

BTW vordering inzake PPS-A59

Tussen de provincie Noord-Brabant en de Belastingdienst bestaat al enige jaren verschil

van mening over de btw-gevolgen van de aanleg en het onderhoud van de A59. De Provincie meent ter zake als overheid te handelen en heeft dienaangaande over de jaren 2003 tot en met 2007 € 5.579.050 bij het BTW-Compensatiefonds gedeclareerd. De Belastingdienst heeft het standpunt ingenomen dat de Provincie ter zake als btw-ondernemer aan het Rijk presteert. Omdat de Provincie ter zake geen btw op aangifte heeft voldaan is dienaangaande door de Belastingdienst over de jaren 2003 tot en met 2007 € 10.387.088 aan btw nageheven. Het eerder vanuit het BTW-Compensatiefonds inzake het A59-project ontvangen bedrag is door de Belastingdienst teruggevorderd. De Provincie en de Belastingdienst hebben afgesproken het geschil aan de rechter voor te leggen. De stand van zaken is momenteel als volgt. Tegen de opgelegde naheffingsaanslag btw en de correcties inzake het BTW-Compensatiefonds zijn bezwaarschriften ingediend. Vooruitlopend op een hoorgesprek is het dossier van de Belastingdienst ingezien. Tot een hoorgesprek is het nog niet gekomen. Op dit moment lopen gesprekken met de Belastingdienst om tot een fiscaal compromis te komen. Daarbij zijn verschillende uitkomsten mogelijk.

Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen

Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	31-dec-13	31-dec-14
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	0	182.000.000
	<u>0</u>	<u>182.000.000</u>

In 2014 zijn onder andere uit rendementsoverwegingen een groot deel van de middelen uitgezet bij decentrale overheden (waarbij de provincie geen toezichtrelatie heeft conform de gewijzigde wet Fido) in kasgeldleningen (€ 182 miljoen). Daarmee is het rekening-courantsaldo bij het Rijk aanzienlijk afgenomen.

Rekening-courantverhouding met het Rijk

Rekening-courantverhouding met het Rijk	31-dec-13	31-dec-14
Rekening-courantverhouding met het Rijk	316.500.000	26.929.185
	<u>316.500.000</u>	<u>26.929.185</u>

In de jaarrekening 2013 stond het rekening-courantsaldo met het Rijk onder de Liquide middelen gepresenteerd. Vanaf 2014 worden betreffende middelen als afzonderlijke categorie in de balans vermeld.

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

	31-dec-13	31-dec-14
RC met niet-financiële instellingen		
RC met niet-financiële instellingen	0	69.279
	0	69.279

Het betreft hier enkel de RC-verhouding voor het project Actief Bodembeheer de Kempen, waarbij in 2013 sprake was van een tijdelijke schuldpositie (€ 0,5 miljoen) welke vorig jaar op de eindbalans onder de overige vlottende passiva stond opgenomen.

Overige vorderingen

	31-dec-13	31-dec-14
Overige vorderingen		

Debiteuren algemeen	9.515.813	4.278.374
	9.515.813	4.278.374

De cumulatieve van vordering - debiteuren - openbare lichamen (€2.283.013) en debiteuren algemeen (€ 4.278.374) maakt een totaal debiteurensaldo van € 6.561.387. Getroffen en inbegrepen in dit saldo is een voorziening voor oninbaarheid van debiteuren van € 680.607. In 2013 was de nog te ontvangen rente Enexis onderdeel van het debiteurensaldo. In 2014 is deze vordering opgenomen bij de overige nog te ontvangen renten onder de overlopende activa.

	31-dec-13	31-dec-14
Overige uitzettingen		
Gelden in deposito (kort)	1	0
Gelden in deposito RMB	2	0
Gelden in deposito Stimulus	0	0
	3	0

Als gevolg van de intrede van de Wet op het Schatkistbankieren zijn de deposito posities eind 2013 beëindigd.

Liquide middelen

Een nadere uitsplitsing van de liquide middelen is mogelijk door onderscheid te maken tussen liquide middelen van de provincie Noord-Brabant en liquide middelen die de provincie beheert namens samenwerkingsverbanden. De uitsplitsing geeft het volgende beeld:

	31-dec-13	31-dec-14
Liquide middelen		
Kas / Bank PNB	654.353	137.254
Rekening courant Groenfond ILG-middelen	9	0
Liquide middelen Stimulus	63.296	0
Liquide middelen RMB	1.206.475	199
	1.924.134	137.452

De kas- en banksaldi worden tegen nominale waarde op de balans opgenomen. Het in 2013 onder de Liquide middelen verantwoorde bedrag bij de Schatkist (€ 316,5 miljoen) is in 2014 verplaatst naar de nieuwe categorie "Rekening-courantverhoudingen met het Rijk".

Overlopende activa

De overlopende activa zijn onder te verdelen naar:

- Vooruitbetaalde bedragen
- Nog te ontvangen bedragen
- Overige overlopende activa

	31-dec-13	31-dec-14
Overlopende activa		
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>		
Bij voorschot betaalde salarissen/bedragen	69.022	78.235
Uitbetaalde voorschotten DLG	1.161.975	5.866.253
Vooruitbetaald aan Stimulus	1	
Vooruitbetaalde bedragen	1.048.894	724.662

Overlopende activa	31-dec-13	31-dec-14
Subtotaal vooruitbetaalde bedragen	2.279.891	6.669.150
<i>Nog te ontvangen bedragen</i>		
Nog te ontvangen bedragen Stimulus	95.396.540	49.938.526
Nog te ontvangen rente Stimulus	166.737	10.055
Nog te ontvangen rente PNB	4.085.569	8.895.672
Nog te ontvangen rente Obligaties	69.403.011	62.571.223
N.t.o.v. rente deposito Regionaal Mobiliteitsfonds	62.528	0
Overige toekomstige vorderingen	0	9.878.731
Nog te ontvangen bedragen	49.209.308	42.821.521
Subtotaal nog te ontvangen bedragen	218.323.693	174.115.728
Overige overlopende activa	13.487	495.863
Totaal overlopende activa	220.617.071	181.280.741
Totaal vlottende activa	840.691.737	650.659.373

Vooruitbetaalde bedragen

Een eventuele fluctuatie van vooruitbetaalde bedragen is veelal het gevolg van het incidentele karakter van projecten en aankopen waarbij moment van facturatie en

prestatie niet in hetzelfde tijdvak/jaarrekeningjaar liggen. Het saldo uitbetaalde voorschotten DLG zal - als gevolg van de transitie van DLG naar provincies - in 2015 terugvloeien naar de provincie.

Nog te ontvangen bedragen

De uitvoering in 2014 bij Stimulus van het OP-Zuidprogramma 2007-2013(5) heeft tot een afname van zowel de positie "nog te ontvangen bedragen" als ook een afname van de positie "Projecten" (overlopende passiva) op de provinciale balans geleid.

Afname van de obligatieportefeuille (afloop en verkoop) leidt tot een jaarlijks zichtbare terugloop van de nog te ontvangen rente ten opzichte van voorgaand jaar. De post nog te ontvangen rente PNB is daarentegen door diverse uitzettingen bij met name decentrale overheden en als gevolg van nog te ontvangen rente Enexis in 2014 toegenomen. Laatstgenoemde rente maakte vorig jaar deel uit van de debiteurenstand.

De post overige toekomstige vorderingen bestaat uit vorderingen op het Rijk in het kader van een bedrijvenregeling (bodemsanering) en onder de post "nog te ontvangen bedragen" valt onder andere het nog te ontvangen bedrag aan opcenten Motorrijtuigenbelasting over december 2014 (€ 22 miljoen).

PASSIVA**Vaste passiva**Eigen vermogen

Tot het eigen vermogen worden gerekend de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de jaarrekening.

Het verloop van het eigen vermogen in 2014 is als volgt:

	Saldo per 31 dec 13	Toevoeging in 2014	Onttrekking in 2014	Bedragen in € Saldo per per 31 dec 2014
Algemene reserve	191.162.144	42.916.136	101.563.688	171.902.626
Saldo jaarrekening 2013	39.388.034			
Reserve Essent	2.569.521.280	123.578.910	193.250.653	2.499.849.537
Bestemmingsreserves	218.153.092	80.421.434	59.524.216	239.050.310
Saldo jaarrekening 2014				71.229.777
	3.018.224.549	246.916.480	354.338.557	2.982.032.250

*het saldo van de algemene reserve per 31 dec 2014 is gepresenteerd inclusief het saldo van de jaarrekening 2013.

Over de bestemming van het batig saldo van de jaarrekening 2014 ad € 71,2 miljoen besluiten PS bij het statenvoorstel tot vaststelling van de jaarstukken 2014.

Algemene reserve

De algemene reserve is opgedeeld in een aantal compartimenten, waarvan het verloop hiernonder is weergegeven:

	Saldo per 31 dec 13	Toevoeging in 2014	Onttrekking in 2014	Bedragen in € Saldo per per 31 dec 2014
Algemene Reserve				
- overheveling	-8.887.534	0	7.222.762	-16.110.296
- doorgeschoven ruimte	105.578.995	0	52.070.189	53.508.806
- voorfinanciering	-30.547.033	5.614.514	2.000.000	-26.932.519
- Regionale structuurversterk	-11.124.530	0	-1.371.435	-9.753.095
- Risicoreserve	141.009.944	10.768.616	15.605.584	136.172.976
- Dividend- en rentereserve	20.000.000	0	20.000.000	0
- Industrielawaai PWP	175.844	0	175.844	0
- BA middelen	0	26.533.006	4.600.000	21.933.006
- Chemiepack	14.344.491	0	1.260.744	13.083.747
	230.550.177	42.916.136	101.563.688	171.902.626

Component overhevelingen

De algemene reserve fungeert als "tijdelijke stalling" voor het conform besluitvorming overhevelen van middelen tussen de verschillende jaren.

Onderdeel doorgeschoven ruimte

Op basis van eerdere besluitvorming bij de financiële nota's in 2014 en voorgaande jaren is de extra begrotingsruimte tijdelijk in de algemene reserve gestald om die in de komende jaren weer in de begroting te kunnen inzetten.

Component voorfinanciering

De component voorfinanciering van de algemene reserve omvat de middelen van activiteiten op de meerjarenbegroting die in de tijd naar voren zijn gehaald. Met het naar voren halen in de tijd ontstaat in een later jaar ruimte op de begroting. Deze ruimte wordt gebruikt om de tijdelijke voorfinanciering via de Algemene Reserve te compenseren. De mutaties in de reserve betreffen de voorgefinancierde middelen voor de omgevingsdiensten en de verplaatsing intensieve veehouderij.

Component regionale structuurversterking

Bij de behandeling van de begroting 2009 en Najaarsbrief 2008 hebben PS besloten tot de instelling van de component regionale structuurversterking. Dit onderdeel is bedoeld voor de cofinanciering van bovenlokale projecten die bijdragen aan de provinciale beleidsdoelen over de volle breedte van onze begroting en die anders niet of pas veel later gerealiseerd zouden kunnen worden. Hieronder vallen onder meer de uitwerking van de intentieovereenkomst Samen investeren in West-Brabant en de 2e tranche van de samenwerking met de B5. Vooralsnog is de reserve regionale structuurversterking als component van de algemene reserve ondergebracht in verband met het risico van overprogrammering dat bij de tranches van samen investeren wordt toegepast. De onttrekking ad € 260.000 betreft de gerealiseerde projecten + de onherroepelijke verplichtingen voor Samen Investeren en samenwerking met de B5.

Component risicoreserve

Bij de Voorjaarsnota 2004 is door Provinciale Staten de risicoreserve ingesteld om de beleidsrisico's (de risico's die uitdrukkelijk zijn aanvaard als consequenties van bepaald

functioneel beleid en die in de toekomst kunnen leiden tot extra budgettair beslag) af te dekken. Een nadere toelichting op de risico's die via de risicoreserve worden afgedekt is opgenomen in paragraaf 4 weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarstukken.

Component reserve dividend Essent

Bij de behandeling van de najaarsbrief 2014 (PS 63/14) is besloten het saldo van deze component samen te voegen met de reserve Essent-Indexatie.

Component Bestuursakkoordmiddelen

Bij de behandeling van de Najaarsbrief 2014/begroting 2015 (PS 63/14) is besloten het restant van de stelpost bestuursakkoord te storten in de nieuwe component Bestuursakkoord middelen 2011-2015.

Component Chemiepack

Met het rijk is overeengekomen de kosten van sanering Chemie-pack via een 50/50 verhouding. Voor het aandeel van de provincie is een aparte reserve gevormd.

Reserve Essent

In deze reserve die is gevormd uit de opbrengst van de verkoop aandelen Essent is in vier componenten opgedeeld.

Component Immunisatieportefeuille

Deze component heeft tot doel om een zeker rendement te genereren, door het jaarlijks ontvangen van een vast rentement, ter compensatie van de wegvallende dividendstromen van Essent. (zie ook de paragraaf Treasury).

Bedragen in €

Reserve Essent component	Saldo	Saldo
immunisatieportefeuille	per 31 dec 13	per 31 dec 14
Nominale waarde	1.682.885.986	1.556.885.986
Agio / disagio	217.831.510	217.831.510
Afschrijving van agio / disagio	-/- 71.747.370	-/- 104.517.130
<i>Boekwaarde beleggingen</i>	<i>1.828.970.127</i>	<i>1.670.200.366</i>
Bruglening Enexis	262.039.526	262.039.526
Langlopend via deposito's schatkist *)	321.369.588	303.800.469
Langlopende leningen aan decentrale overheden		267.500.000
Gefinancierd uit overtollige middelen	-/- 208.909.583	-/- 208.909.583
Correcties:		
Nog te storten via het rekeningresultaat		-/- 32.797.840
Reeds belegd voor 2015		-/- 10.120.145
Stand van de reserve	2.203.469.658	2.251.712.793

**) In totaal is € 340.700.000 uitgezet in langlopende deposito's bij de schatkist.*

Hiervan heeft € 36.899.531 betrekking op de dividend- en rentereserve.

Component Investeringsagenda

Deze component staat ten dienste van de investeringsstrategie van de Agenda van Brabant en moet op de juiste momenten de middelen genereren voor de uitvoering van de geplande investeringen (zie ook paragraaf Treasury).

Bedragen in €		
Reserve Essent component	Saldo	Saldo
investeringsagenda	per 31 dec 13	per 31 dec 14
Nominale waarde	463.250.042	439.400.042
Agio / disagio	29.437.705	29.437.705
Afschrijving van agio / disagio	-/- 13.294.283	-/- 16.124.714
<i>Boekwaarde beleggingen</i>	<i>479.393.464</i>	<i>452.713.033</i>
Belegd in deposito's	231.486.926	127.442.979
Stand van de reserve	710.880.390	580.156.012

Component dividend en rentereserve

Deze component heeft tot doel om de reële waarde van de immunisatieportefeuille op peil te kunnen houden via een jaarlijkse indexering voor prijsontwikkelingen. Bij de Najaarsbrief 2014 is besloten de dividend- en rentereserve ad € 20 mln en de component indexatie Essent reserve samen te voegen om tekorten in het structureel begrote beleggingsrendement van de Essent-reserve op te kunnen vangen.

Component Balansverkorting

Provinciale Staten hebben bij de Voorjaarsnota 2010 besloten tot afwaardering van de geactiveerde investeringsbijdragen aan derden (waar geen provinciaal bezit tegenover staat, zie ook Voorjaarsnota 2010 blz 25/26). Hiervoor is een deel van de opbrengst verkoop Essent aangewend.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de algemene reserve en de bestemmingsreserves van de provincie is opgenomen in de bijlage 4.

Rekeningresultaat

De jaarrekening 2014 sluit met een batig saldo van € 71,2 miljoen na verwerking van de hierboven (in de tabel van het eigen vermogen) vermelde stortingen en onttrekkingen. De jaarrekening 2013 sloot met een batig saldo van € 39,4 miljoen, dat conform de bestendige gedragslijn is toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de daaraan ten grondslag liggende verplichtingen c.q. de voorziene verliezen.

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Bedragen in €				
	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo per
	per 31 dec 13	in 2014	in 2014	per 31 dec 2014
Voorzieningen	40.629.692	13.127.266	675.223	53.081.736

De uitgaven in verband met verplichtingen en voorziene verliezen zijn rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht.

N.B. Een aantal voorzieningen is rechtstreeks in mindering gebracht op de activa.

Het verloop hiervan is als volgt weer te geven:

Bedragen in €				
	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo per
	per 31 dec 13	in 2014	in 2014	per 31 dec 2014
Voorzieningen	154.404.169	21.004.959	5.272.293	170.136.835

De grootste voorziening die rechtstreek op het actief in mindering is gebracht betreft de voorziening Escrow. In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties gegeven aan RWE. Het overgrote deel van deze garanties is door de verkopende aandeelhouders op het moment van verkoop van Essent aan RWE overgedragen aan Verkoop Vennootschap BV, die vanaf het moment van oprichting dus ook aansprakelijk is mochten één of meer van deze garanties worden ingeroepen. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een aparte bankrekening zal worden aangehouden (in jargon: in escrow zal worden gestort). Buiten het bedrag dat in escrow zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet verder aansprakelijk. Het provinciaal aandeel is als onderdeel van de verkoopopbrengst Essent in de voorziening Escrow gestort. In de balans van de provincie is de voorziening gesaldeerd met de vordering op de Verkoop Vennootschap BV.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de voorzieningen van de provincie is opgenomen in de bijlage 5.

Vaste schulden

De vaste schulden, schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer,

worden gewaardeerd tegen de nominale waarde minus de aflossingen.

	Bedragen in €			
	Saldo per per 31 dec 13	Vermeerde- ringen	Aflossingen in 2014	Saldo per 31 dec 2014
Onderhandse leningen van				
PPS-A59	46.004.929	0	5.900.809	40.104.120
BOM-lening*	2.566.666	0	0	2.566.666
Totaal	48.571.595	0	5.900.809	42.670.786

*Betreft een schuldrelatie met het ministerie van Economische Zaken.

De totale rentelast voor de vaste schulden in 2014 bedraagt € 1.538.501.

Een gedetailleerd overzicht van de vaste schulden is opgenomen in de bijlage 6.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

De netto vlottende schulden zijn onder te verdelen in

- Banksaldi
- Crediteuren
- Overige vlottende schulden

Vlottende schulden	31-dec-13	31-dec-14
Banksaldi	0	0
Crediteuren	50.748.581	51.598.311
Overige vlottende schuld	493.122	0
Totaal vlottende schulden	51.241.702	51.598.311

Crediteuren

Het crediteurensaldo ultimo 2014 bedroeg € 51.598.311, en is daarmee iets hoger dan eind 2013. Het relatief groot aandeel van niet jaarlijks terugkerende incidentele posten (o.a. projectsubsidies) met wisselende betaalmomenten kan leiden tot grote fluctuaties in crediteurbalans-standen. Eind 2013 is van RWS een termijnfactuur (€ 17 miljoen) voor de A4 ontvangen. In verband met vertraging in de oplevering is met RWS afgesproken dat

de betaling gelijktijdig met de openstelling (maart 2015) zal worden voldaan. Van het totale eindsaldo Crediteuren op 31 december 2014 is - met het buiten beschouwing laten van de factuur van RWS - per 10 februari 2015 97% betaald.

Overige vlottende schulden

Het betrof in 2013 enkel de rekening-courant verhouding inzake het project Actief Bodembeheer de Kempen. In 2014 is deze rekening-courant verhouding positief en opgenomen onder de vlottende activa.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn nader te specificeren als:

Overlopende passiva	31-dec-13	31-dec-14
Afdrachten salarissen	6.142.846	5.989.315
Doeluitkeringen	421.962.305	443.399.748
Nog te betalen rente	0	0
<i>Projecten</i>		
Ontvangen voorschot ILG	74.885.620	20.804.052
Bijdragen Stimulus	115.203.901	82.461.957
Nog te betalen RMB Brabantstad	1.077.534	759.753
Subtotaal projecten	191.167.055	104.025.762
Nog te betalen bedragen	3.406.489	17.737.683
Vooruit ontvangen bedragen	3.644.258	4.593.361
Nog te betalen subsidies	578.365.161	625.666.843
Totaal overlopende passiva	1.204.688.115	1.201.412.712

Afdrachten salarissen

Hieronder vallen de reguliere afdrachten (loonbelasting en pensioenafdrachten) over de

maand december.

Voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel (Doeluitkeringen).

Deze van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen zijn nader gespecificeerd opgenomen in bijlage 5a van het bijlagenboek.

Projecten

De in het kader van ILG ontvangen rijksmiddelen voor realisatie van de EHS zijn eind 2014 in mindering gebracht op de rechtsreeks daarmee gekoppelde voorraad EHS-gronden. Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorraadwaarde op de balans van € 56 miljoen.

De uitvoering in 2014 bij Stimulus van het OP-Zuid programma 2007-2013(5) heeft tot een afname van zowel de positie "nog te ontvangen bedragen" als ook een afname van de positie "Projecten" (overlopende passiva) op de provinciale balans geleid.

Nog te betalen subsidies

De post overlopende nog te betalen subsidies per ultimo boekjaar is gebaseerd op de voorlopige subsidietoekenningen.

De lasten als gevolg van voorlopige subsidie toekenningen worden genomen op het moment van het beschikken (afgeven van de beschikking), tenzij:

- a. De hoogte van de subsidie expliciet is verbonden aan de te leveren prestaties (p x q subsidies), voorbeeld hiervan is een vast bedrag aan subsidie per aangelegd bushokje;
- b. De subsidie op basis van de subsidiebeschikking expliciet toe te rekenen is aan volgende begrotingsjaren (bijvoorbeeld (1) een subsidie jeugdzorg toegekend in 2013, maar voor exploitatiejaar 2014, (2) een toekenning van een beschikking voor een project in 2013, maar in de beschikking wordt expliciet aangegeven dat het project uitgevoerd zal worden in 2015);
- c. Op basis van het subsidieproces de indruk bestaat dat de start van het project expliciet is gepland in een ander boekjaar (bijvoorbeeld het eind december nog toekennen van subsidies). Bij de start van een project kan hierbij ook gedacht worden aan voorbereidingswerkzaamheden, zoals opmaken van bestek, tekeningen e.d.

- d. Per balansdatum reeds een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de eventueel terug te vorderen subsidie (dit corrigeren op de last). Dan wordt een vordering te opgenomen in de jaarverslaggeving (inclusief correctie op de lasten) indien op een betrouwbare wijze kan worden ingeschat welk deel van de toegekende subsidies zal worden ingetrokken dan wel lager zal worden vastgesteld. Indien blijkt dat dit bijvoorbeeld op basis van de afgelopen jaren geen constant beeld oplevert en derhalve geen betrouwbare inschatting gemaakt kan worden, dan wordt de vordering uit voorzichtigheid nog niet verantwoord.

Als gevolg van deze verantwoordingssystematiek bestaat er op balansdatum derhalve een onzekerheid ten aanzien van de exacte hoogte van de nog te betalen subsidies en de subsidies die 100% worden bevoorschot.

Het verloop van de nog te betalen subsidies is als volgt te specificeren:

Verloop Nog te betalen Subsidies (overlopende passiva)

product- groep	Omschrijving	Saldo per 01-01-14	Vermeerderingen	Verminderen	Saldo per 31-12-14
0101	Provinciebestuur	103.743	2.049.949	159.594	1.994.098
0102	Bestuurlijke samenwerking	7.922.158	8.587.712	10.974.636	5.535.234
0201	Ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit	1.376.460	10.474.478	1.217.662	10.633.276
0202	Vitaal platteland	40.346.652	3.384.065	11.624.645	32.106.072
0203	Sterk stedelijk netwerk	33.653.116	9.518.903	14.916.712	28.255.307
0301	Water	63.439.415	7.710.689	19.505.503	51.644.602
0302	Milieu	35.141.442	4.967.944	13.341.666	26.767.720
0303	Natuur en landschap	75.924.868	24.455.425	42.202.216	58.178.077
0401	Algemeen economisch beleid	5.544.953	2.396.784	5.101.606	2.840.131
0402	Economisch programma Brabant	23.129.018	12.937.756	16.713.262	19.353.513
0403	Internationalisering en Europese prog.	942.059	2.129.626	2.469.456	602.230
0501	Mobiliteit	115.969.849	16.859.435	25.781.156	107.048.128
0502	Openbaar vervoer	43.464.069	42.286.887	22.925.265	62.825.691
0503	Infrastructuur / Provinciale wegen	12.867.594	38.634	8.883.716	4.022.511
0601	Cultuur	6.066.998	17.671.237	14.654.501	9.083.734
0602	Jeugd	3.909.017	1.232.411	3.983.121	1.158.307
0603	Samenleving	17.692.577	5.731.701	19.508.676	3.915.602
0604	Sociaal cultureel beleid	-	110.293	-	110.293
0701	Energietransitie	24.481.920	164.602	4.964.268	19.682.254
0702	Landschappen van Allure	23.816.773	26.875.000	10.981.220	39.710.553
0703	vh2018 Brabant Samen Culturele Hoofdstad	400.000	1.979.500	741.950	1.637.550
0704	Sportplan 2016	8.757.732	1.403.207	2.128.202	8.032.737
0706	Spaar- en invest.fonds wegeninfrastruct.	7.223.944	-	5.887.924	1.336.020
0707	Groenontwikkelfonds Brabant (GOB)	26.190.804	107.446.174	4.443.774	129.193.204
				-	
Totaal Nog te betalen subsidies		578.365.161	310.412.412	263.110.730	625.666.843

Verleende garanties en waarborgen

Buit de balanstelling zijn de bedragen aan borgstellingen en garantstellingen aan natuurlijke en rechtspersonen opgenomen waarvan de specificatie als volgt is weer te geven:

	Bedragen in €	
	saldo per 31-12-2014	saldo per 31-12-2013
gewaarborgd	999.913	1.916.206
gemeenschappelijk gewaarborgd	11.423.737	14.095.063
overige.garantieplichtingen	281.080.243	277.969.364
totaal	293.503.893	293.980.633

Gewaarborgde geldleningen aan gezondheidsinstellingen

De gewaarborgde geldleningen aan instellingen in de gezondheidszorg zijn afgegeven sinds ca 1960 tot ca 1985. In 1999 is het Waarborgfonds voor de zorgsector opgericht met als doel borg te staan voor geldleningen van deelnemende zorginstellingen. Het beleid van de provincie is erop gericht om de waarborgen zoveel mogelijk door het WFZ te laten overnemen. Ultimo 2014 resteert voor Noord-Brabant nog een bedrag van € 1,0 miljoen aan gewaarborgde geldleningen.

Gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen groenfonds

De provincie heeft een doorbetalingsverplichting van rente en aflossingsbedragen van leningen aan het Nationaal Groenfonds. Deze leningen zijn in 1999 tot stand gekomen door een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van natuurontwikkeling. De provincie Noord-Brabant heeft op 31 december 2014 een restschuld van € 11,4 miljoen. Tot en met 2023 dient de provincie jaarlijks € 1,5 miljoen aan rente en aflossing te betalen waarvoor ze in het provinciefonds volledig wordt gecompenseerd. Vanwege de financieringsconstructie is de resterende schuld niet opgenomen als langlopende schuld in de balans.

Overige garanties

De provincie heeft voorts garanties verstrekt aan het Industrie- en Havenschap Moerdijk, aan het ministerie van EL&I, aan het Nationaal groenfonds, aan Rabobank, aan de gemeenten Werkendam, Woudrichem en Aalburg, aan gemeente Deurne, aan gemeente

Boxtel, aan ROC West Brabant, voor de woningbouw, aan Road 2 Work BV en aan RWE-Essent. De maximaal in te roepen garanties belopen een totaal van € 281 miljoen.

De gewaarborgde geldleningen, de gemeenschappelijk gewaarborgde geldleningen en de afgegeven garanties zijn gespecificeerd opgenomen in de bijlagen 7a, 7b en 7c.

Niet uit de balans blijken de gerelateerde rechten en verplichtingen

Derivaten

Door de provincie Noord-Brabant wordt gebruik gemaakt van één derivaat: voor de afdekking van een renterisico dat is ontstaan bij het PPS project voor de aanleg van de autosnelweg A59. De financiering voor dit project bestaat voor een deel uit een langlopende lening (bij aanvang ruim € 86 miljoen) die het bouwconsortium Poort van Den Bosch is aangegaan bij de BNG. Deze lening wordt in de periode 2006 – 2020 volledig afgelost in gelijke driemaandelijke termijnen.

De provincie betaalt voor de beschikbaarheid van de weg elke drie maanden naast een vergoeding aan het consortium een bedrag aan rente en aflossing van de genoemde lening direct aan de BNG. De lening heeft een variabele rente (driemaands euribor). Bij het financieringsmodel voor de PPS A59 is de provincie uitgegaan van een rente van 3,475% . De provincie wenste het risico van een hogere rente van de lening af te dekken en heeft daarom een renteswap afgesloten. Met de renteswap wordt de variabele rente geruild tegen een vast rente welke is bepaald op 3,475%.

Voordat de renteswap is afgesloten heeft de provincie deze casus voorgelegd aan de toezichthouder, het ministerie van BZK. Deze heeft ingestemd met de wijze waarop de provincie het renterisico heeft afgedekt. De renteswap is afgesloten bij de Rabobank. De rating van deze bank is AA respectievelijk A (afhankelijk van ratingbureau).

De renteswap heeft geen nominale waarde. Wel heeft de renteswap gedurende de looptijd een marktwaarde. Aan het einde van de looptijd van de lening bedraagt de marktwaarde altijd nul. Voor deze renteswap geldt geen bijstortverplichting.

De marktwaarde van de renteswap is gerelateerd aan het niveau van de lange rente. Per 31 december 2014 was die marktwaarde -€ 4.317.615. Met de bank is een bedrag afgesproken in relatie tot de marktwaarde van de renteswap: € 17.062.000. Indien de marktwaarde van de renteswap daalt tot onder het niveau van het afgesproken bedrag, heeft de bank op grond van het contract, het recht te verlangen het niveau van de dekking weer op peil te brengen.

De kans dat het niveau van het huidige afgesproken bedrag wordt overschreden achten wij nagenoeg uitgesloten. In het zeer theoretische geval dat het afgesproken bedrag zou worden overschreden zou het nader overleg waarschijnlijk leiden tot een aanpassing van het afgesproken bedrag, zoals dat ook gebeurt bij andere decentrale overheden. Onwaarschijnlijk is dat zo'n overleg leidt tot de verplichting van het aanhouden of storten van een onderpand.

Dienst Landelijk Gebied

Op 11 september 2011 zijn Rijk en provincies het onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur overeengekomen. Hierbij is afgesproken dat "provincies per 1 januari-2015 verantwoordelijk zijn voor het provinciaal aandeel DLG. Daartoe nemen zij, nadat het Rijk de efficiëntie taakstelling heeft geëffectueerd, de rechten en de verplichtingen over inclusief de zeggenschap over de bijbehorende capaciteit (400 fte) en worden bijbehorende middelen (€ 41 mln.) aan het provinciefonds toegevoegd". Dit alles is vastgelegd en ondertekend in het "convenant over de transitie van DLG tussen Minister van EZ en de 12 provincies" (dd 10 september 2014).

Voor de provincie Noord-Brabant betekent dit het volgende:

Er komt 63,4 fte (van in totaal 400 fte) naar Noord-Brabant. De toevoeging aan het provinciefonds bedraagt € 6,5 miljoen per jaar.

De te verwachten kosten van de medewerkers die overkomen bedragen (uitgaande van functieschalen en inclusief overhead 25%) € 5,9 tot € 6,0 mln per jaar.

Overeenkomst Provincie Noord-Brabant en Groenontwikkelfonds Brabant (GOB).

De provincie Noord-Brabant is met het GOB een overeenkomst aangegaan over de beschikbaarstelling van gronden aan het GOB zoals vastgelegd in de Overeenkomst trekkingsrecht grond van 1 juli 2014. Het GOB is gerechtigd tot de positieve netto-opbrengsten welke rechtstreeks voortvloeien uit het beheer van de Gronden. Onder de netto-opbrengsten wordt verstaan de opbrengsten die voor de Provincie rechtstreeks voortvloeien uit het beheer van de Gronden onder aftrek van alle kosten die voor de Provincie rechtstreeks verband houden met (het beheer van) de Gronden en de (economische) eigendom daarvan. Eventuele verliezen die rechtstreeks voortvloeien uit het beheer van de Gronden zullen verrekend worden met de verkoopopbrengsten.

Uitkering provinciefonds

De realisatiecijfers uitkering provinciefonds zijn gebaseerd op de decembercirculaire 2014.

Bij de mei/junicirculaire 2015 zal blijken of het uitkeringsbedrag 2014 nog naar beneden wordt bijgesteld door het Rijk.

Zoals gebruikelijk wordt een lagere of hogere bijstelling verrekend met het volgende uitkeringsjaar (dus 2015). Afhankelijk van het publicatiemoment zal de verrekening worden betrokken bij de perspectiefnota of anders bij de najaarsbrief.

Megastallen

In het kader van het gewijzigd beleid m.b.t de megastallen is de inschatting dat in totaal circa 18 claims kunnen worden ingediend (i.v.m. verlening ontheffing n.a.v. vernietiging weigering in eerste instantie). Momenteel lopen er twee procedures bij de rechtbank in het kader van de megastallenclaims. De verwachting is dat de rechtbank in het najaar uitspraak zal doen in de eerste procedure. Deze uitspraak zal naar huidig inzicht richtinggevend worden voor alle vergelijkbare gevallen (eventueel hoger beroep en cassatie daargelaten). In de risicoreserve is voor deze claims een bedrag gereserveerd.

Natuurtaken

Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur is de provincie Noord-Brabant verantwoordelijk voor natuurtaken. Dit betekent dat de door RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; voormalige Dienst Regelingen) aangegane verplichtingen overkomen naar de provincie Noord-Brabant, dan wel dat deze verplichtingen door de provincie Noord-Brabant dienen te worden afgewikkeld. Tevens komen de (natuur)taken, welke voorheen (tot 1 maart 2015) door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) werden uitgevoerd, over naar de provincie Noord-Brabant.

De commissie BBV, die verantwoordelijk is voor het stellen van de jaarverslaggevingsregels voor de decentrale overheden, heeft begin april 2015 een uitspraak gedaan over de verwerking van de verplichtingen, die naar de provincies zijn overgekomen. Daarbij is de aanwijzing gegeven dat alle verplichtingen voortkomend uit beschikkingen verleend vóór 2014 nog verwerkt moeten worden op basis van het zogenaamde kasstelsel. Dit wil zeggen de lasten worden pas door de provincie verantwoord indien de uitgave richting het RVO worden gedaan. Deze keuze is met name voortgekomen omdat de rijksfinanciering ook op deze wijze plaats vindt.

Het totaal van de met de overgekomen natuurtaken samenhangende niet uit de balans bijkomende verplichtingen bedraagt € 102,3 mln exclusief de financieringscomponent van € 14,7 mln.

De verplichtingen die de provincie in het kader van haar natuurtaken vanaf 2014 is aangegaan zijn volgens het baten en lastenstelsel verwerkt. Dit is daarmee in lijn met de verwerkingswijze van alle andere provinciale subsidies.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen ambtelijk apparaat

Vakantiegeld

Conform het BBV wordt het vakantiegeld in de exploitatie verantwoord voor zover dat daadwerkelijk is uitbetaald. Normaal gesproken geschiedt uitbetaling in de maand mei, zodat aan het eind van het jaar een verplichting ontstaat van 7 maanden vakantiegeld. Dat komt neer op een totaalbedrag van ca. € 2,6 miljoen (excl. evt. verhoging van de cao-lonen die nog in de loop van 2014 ontstaan).

M.i.v. 2015 heeft er echter een wijziging van de cao plaatsgevonden, waardoor het vakantiegeld als onderdeel van het zgn. "Individueel Keuze-Budget" in het jaar wordt uitbetaald waarin het wordt opgebouwd. Dat betekent dat m.i.v. 2015 geen sprake meer is van een verplichting aan het eind van het jaar van 7 maanden opgebouwd vakantiegeld.

Bedragen x € 1.000	2014>2015	2015>2016	2016>2017	2017>2018
vakantiegeld	2.962			

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen aan vml. personeel (op de eigen payroll)

De wachtgelduitkeringen worden structureel in de begroting opgenomen. Op basis van de situatie per ultimo 2014 moet voor 2015 rekening worden gehouden met een totaal volume van ca. € 31.000. In de loop van de jaren lopen deze verplichtingen verder af. Deze verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018
wachtgelden	31	31		

Inkomensvoorziening vml. personeel via uitkeringsinstantie / detachingsorganisatie (werkloosheid, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, suppletie en inkomensgarantie)

De Provincie is eigenrisicodragers voor de WW en de WGA-uitkeringen o.g.v. de Wet Inkomen en Arbeid. Dat geldt uiteraard ook voor het bovenwettelijk deel van de WW. De uitkeringsinstanties die deze voorzieningen uitvoeren declareren de kosten maandelijks bij

de provincie. (Tegenover het eigenrisicodragerschap van de WGA staat overigens een forse besparing op de werkgeverspremies aan sociale lasten.)

Daarnaast zijn in het verleden voor enkele vml. personeelsleden inkomensgaranties afgegeven aan een detachingsorganisatie waar deze personen in dienst zijn getreden. In 2015 loopt de laatste betaling af wegens pensionering.

Voor 2015 moet rekening worden gehouden met een totaal volume van ca. € 466.000, alsmede met de uitvoeringskosten die de uitkeringsinstantie in rekening brengt van ruim € 4.000.

Deze verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018
uitkeringen	466	382	382	382
uitvoeringskosten	4	4	4	4

Vroegpensioenen (FPU)

Tot en met 2006 konden medewerkers vervroegd met pensioen, met de zgn. FPU. Voor bepaalde leeftijdsgroepen staat die mogelijkheid overigens nog steeds open. Een deel van de kosten komt ten laste van de provincie. A.g.v. de wetswijziging m.b.t. de prépensionen sterft de FPU-regeling uit, en is 2015 het laatste jaar waarin deze nog kunnen voorkomen.

Voor 2015 worden de kosten van de FPU-uitkeringen die voor rekening komen van de provincie geraamd op € 192.000 en de uitvoeringskosten die het ABP in rekening brengt op € 3.000.

De verplichtingen zijn meerjarig als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018
FPU	192			
uitvoeringskosten ABP	3			

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen Bestuur

Verplichtingen inzake wachtgelden en pensioenen van (voormalig) gedeputeerden (o.g.v. de Wet APPA)

Deze verplichtingen zullen niet langer in deze paragraaf worden opgenomen. Hiervoor is bij de jaarrekening 2012 een permanente voorziening gevormd.

Verplichtingen inzake wachtgelden van (voormalige) statenleden

Op grond van hun rechtspositie hebben ook statenleden na beëindiging recht op een evt. wachtgelduitkering, tot maximaal 2 jaar. Na de versobering van enkele jaren geleden, is de omvang van het aantal uitkeringen zeer beperkt (omdat er verrekening plaats vindt met ander inkomen). Verwacht wordt dat de wachtgeldregeling m.i.v. de nieuwe bestuursperiode zal vervallen.

Per ultimo 2014 waren er geen lopende verplichtingen.

Bij verkiezingswisseling in 2015 zouden nog wel enkele verplichtingen kunnen ontstaan. Uitgaande van 5 potentiële wachtgelden waarbij het wachtgeld gemiddeld neerkomt op 50% van het maximale wachtgeld van de (door PS vastgestelde) regeling, geeft dit de volgende mogelijke consequenties:

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018
wachtgelden vml. PS-leden	20	24	6	

Kunstbezit

De provincie bezit een aantal kunstwerken die niet op de balans zijn opgenomen. De verzekerde waarde van deze kunstwerken bedraagt € 6,2 miljoen.

Schatkistbankieren.

In verband met verplicht schatkist-bankieren dient onderstaand overzicht in de toelichting op de balans te worden opgenomen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar 2014					
(1)	Drempelbedrag	4795,184			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	3.230	3.985	1.029	5.765
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.565	810	3.767	-
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	970
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	1.022.592			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	500.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	522.592			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	4795,184			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	290.693	362.665	94.638	530.381
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	3.230	3.985	1.029	5.765

In het vierde kwartaal was sprake van een gemiddelde overschrijding van het drempelbedrag. Dit komt doordat de opbrengst van de verkoop van obligaties en van rente steeds een dag later voor ons zichtbaar worden op de rekening courant bij BNP

Paribas. Na het zichtbaar worden wordt de overboeking naar de schatkist in alle gevallen steeds direct uitgevoerd. In het vierde kwartaal was sprake van grote bedragen bij

verkoop van obligaties die op een vrijdag werden bijgeboekt en pas na het weekend zichtbaar waren.

Wet normering Topinkomens (WNT)

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Mevr. A.M. Burger (Provinciesecretaris)

1 Beloning:	130.147,21
2 Sociale verzekeringspremies:	7.244,28
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen:	3.004,44
3 Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn:	18.003,60
Duur en omvang dienstverband in 2014:	Heel het jaar op basis van 36 uur per week
4 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	0,00
Fiscale bijtelling voor een ter beschikking gestelde auto	7.260,19
Af: eigen bijdrage voor de auto	4.545,29

Mevr. C.J.M. Dortmans (Griffier)

1 Beloning:	103.845,32
2 Sociale verzekeringspremies:	7.244,28
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen:	2.478,26
3 Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn:	12.934,20
Duur en omvang dienstverband in 2013:	Heel het jaar op basis van 36 uur per week
4 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	0,00

- 1 Beloning: de som van de periodiek betaalde beloningen en de winstdelingen en bonusbetalingen, met uitzondering van de sociale Verzekeringspremies en met uitzondering van belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen.
- 2 Sociale verzekeringspremies: door werkgevers wettelijk of krachtens een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst verschuldigde niet op de beloning ingehouden sociale verzekeringspremies.

De WNT geeft aan dat de provincie verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de bezoldiging van directieleden van provincie Noord-Brabant opgenomen moeten worden in het financieel jaarverslag.

In 2014 betreft dit de volgende personen:

- 3 Beloningen betaalbaar op termijn: het werkgeversdeel van de beloningen betaalbaar op termijn met uitzondering van het werkgeversdeel van de beloningen betaalbaar op termijn die betrekking hebben op de beëindiging van het dienstverband.
- 4 Uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband: de som van uitkeringen bij beëindiging van het dienstverband en beloningen betaalbaar op termijn die betrekking hebben op de beëindiging van het dienstverband, met uitzondering van uitkeringen die voortvloeien uit een algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst of een wettelijk voorschrift.

Kengetallen financiële positie

In het VNG-rapport van de adviescommissie "Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten" wordt voorgesteld om met ingang van 2016 een aantal kengetallen over de financiële positie verplicht voor te schrijven.

Vooruitlopend op de verplichte invoering vanaf het begrotingsjaar 2016 zijn deze kengetallen hieronder opgenomen en toegelicht.

Het gaat daarbij om 6 kengetallen vanuit het VNG rapport en het kengetal over de verleende garanties en waarborgen.

1 Netto schuldquote en 2 gecorrigeerde netto schuldquote

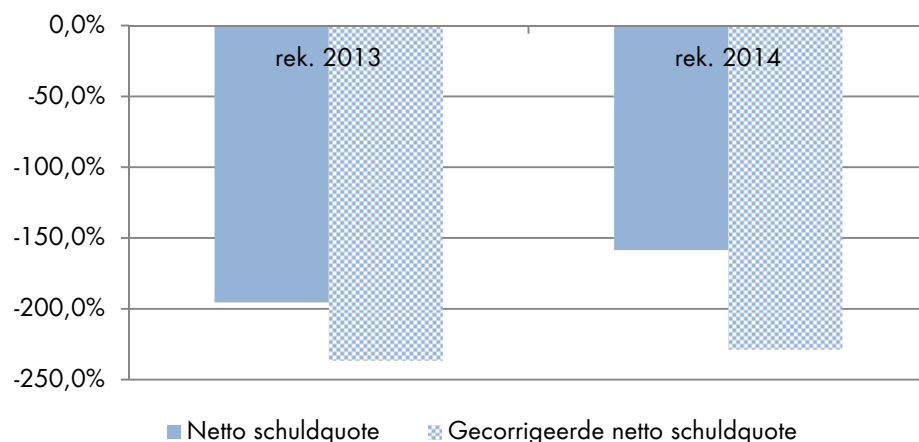
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote wordt berekend door de netto schuld te delen door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	Bedragen x € 1 mln	
	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
Netto schuldquote		
Vaste schulden	48,6	42,7
Netto vlottende schuld	51,2	51,6
Overlopende passiva	1.204,7	1.201,4
Uitzettingen > 1 jr	-2.536,8	-2.382,3
Uitzettingen < 1 jr	-375,1	-275,1
Liquide middelen	-1,9	-0,1
Overlopende activa	-220,6	-181,3
NETTO SCHULD	-1.830,0	-1.543,1
totaal baten	935,8	973,5
Netto schuldquote	-195,5%	-158,5%

In de gecorrigeerde netto schuldquote is rekening gehouden met doorgeleende gelden aan deelnemingen, verbonden partijen en overige rechtspersonen.

	Bedragen x € 1 mln	
	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
Netto schuldquote gecorrigeerd		
Vaste schulden	48,6	42,7
Netto vlottende schuld	51,2	51,6
Overlopende passiva	1.204,7	1.201,4
Financiële vaste activa	-2.921,4	-3.066,9
Uitzettingen < 1 jr	-375,1	-275,1
Liquide middelen	-1,9	-0,1
Overlopende activa	-220,6	-181,3
NETTO SCHULD	-2.214,6	-2.227,7
totaal baten	935,8	973,5
Netto schuldquote gecorrigeerd	-236,6%	-228,8%

Netto schuldquote uitgedrukt als percentage van de baten

Vanwege de gunstige financiële positie mede als gevolg van de verkoop van Essent komt het percentage netto-schuldquote negatief uit.

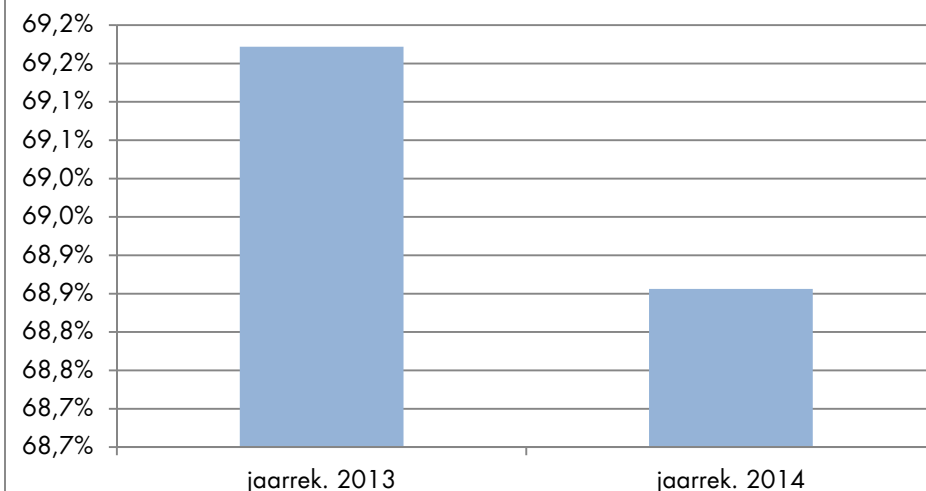
3 Solvabiliteitsratio

Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Het eigen vermogen van de provincie bestaat uit de algemene reserve, de reserve Essent, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Solvabiliteitsratio	Bedragen x € 1 mln	
	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
Eigen vermogen	3.018,2	2.982,0
Totaal vermogen	4.363,4	4.330,8
Solvabiliteitsratio	69,2%	68,9%

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio: Eigen vermogen uitgedrukt als percentage van het totale vermogen. De solvabiliteitsratio van 69% is t.o.v. de algemeen gehanteerde norm van 25% tot 40% als goed te kwalificeren.

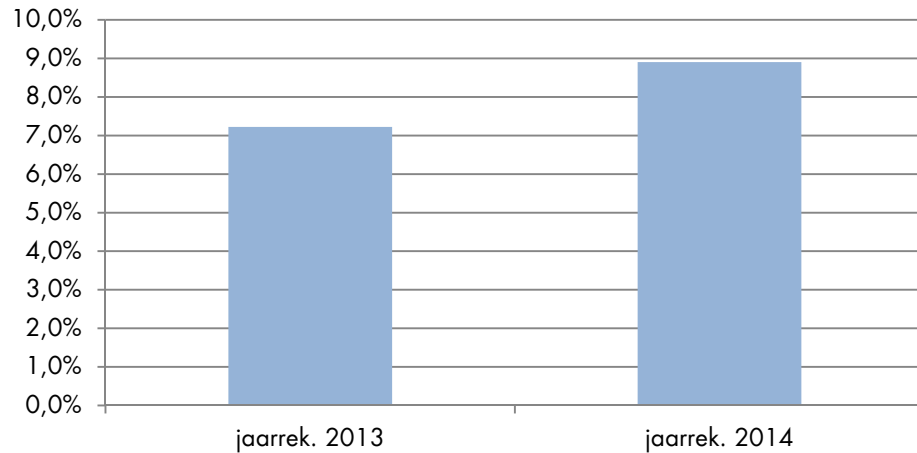
4 Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Op basis van artikel 38 BBV worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (cf. artikel 17 lid cf BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Kengetal grondexploitatie	Bedragen x € 1 mln	
	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
bouwgronden niet in exploitatie	10,6	9,7
bouwgronden in exploitatie	57,0	77,0
totaal	67,6	86,7
 totaal baten	 935,8	 973,5
Kengetal grondexploitatie	7,2%	8,9%

Grondexploitatie uitgedrukt als percentage van de baten

Noord-Brabant wordt steeds actiever op het gebied van grondexploitatie.

5 Structurele exploitatieruimte

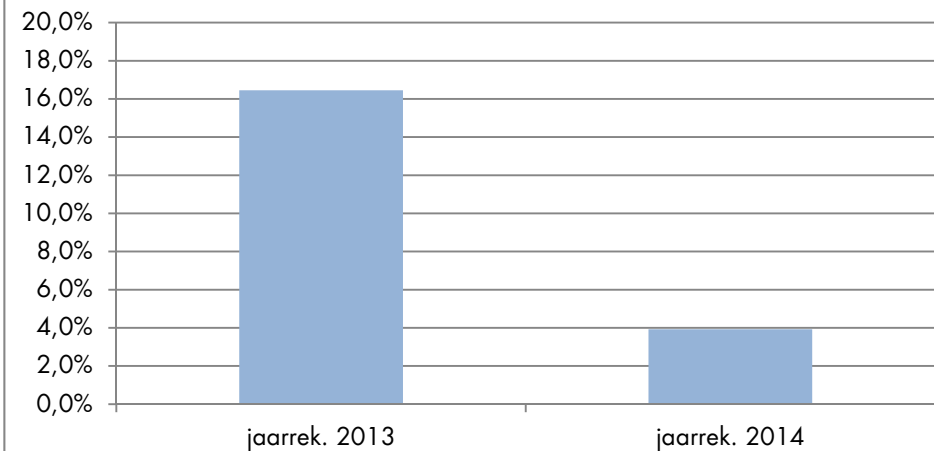
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Voorbeelden van structurele lasten zijn personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (cf. artikel 17 lid c BBV) en uitgedrukt in een percentage.

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden door Noord-Brabant als incidenteel beschouwd.

Structurele exploitatieruimte	Bedragen x € 1 mln	
	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
Structurele lasten	408,3	514,1
Structurele baten	562,3	552,4
Structurele storting in reserves	0,0	0,0
Structurele onttrekkingen aan reserves	0,0	0,0
Structureel batig saldo	154,0	38,2
totaal baten	935,8	973,5
Structurele exploitatieruimte	16,5%	3,9%

Structurele exploitatieruimte uitgedrukt als percentage van de baten

Een positieve structurele exploitatieruimte maakt beleidsontwikkeling voor de langere termijn beter mogelijk.

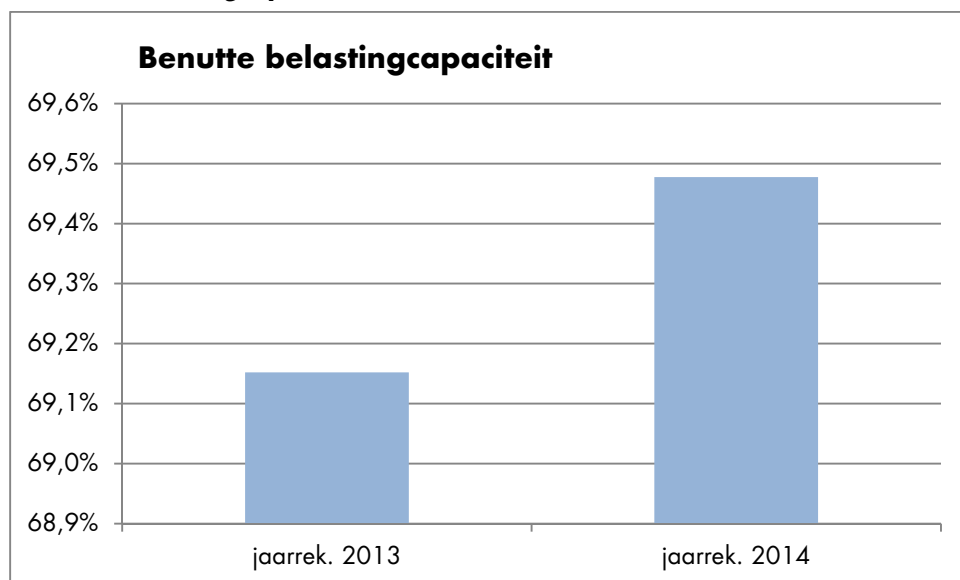
6 Benutte belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Deze gegevens zijn te vinden in de septembercirculaire van het provinciefonds.

De benutte belastingcapaciteit van provincies wordt uitgedrukt als percentage van het aantal opcenten in jaar t gedeeld door het maximaal te heffen aantal opcenten in jaar t.

Belastingcapaciteit	jaarrek 2013	jaarrek. 2014
Opcententarif Noord-Brabant	74,2	75,8
Maximum opcententarif	107,3	109,1

Benutte belastingcapaciteit **69,2%** **69,5%**

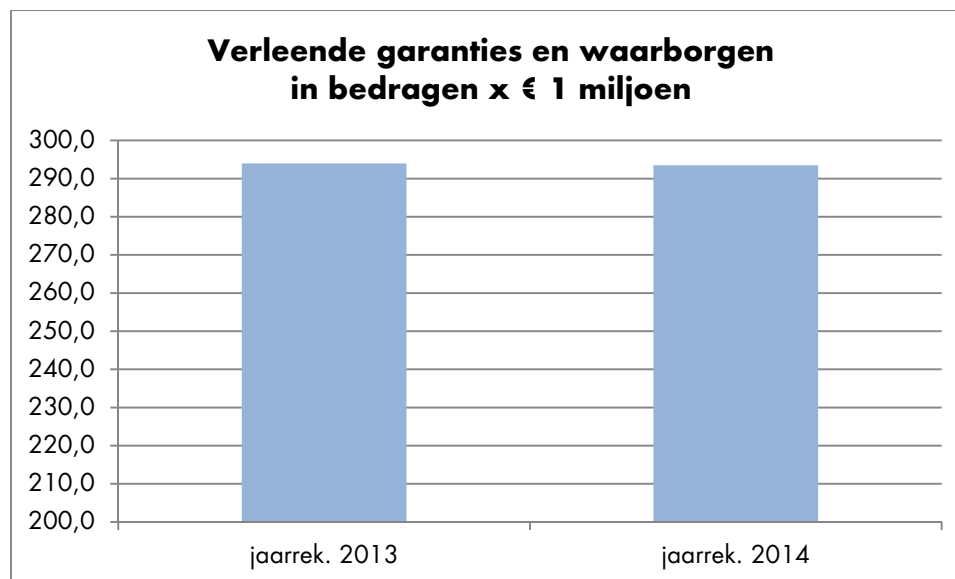

Het percentage benutte belastingcapaciteit laat zien, dat mocht het nodig zijn er rek zit in de potentiële belastingomvangsten.

7 Verleende garanties en waarborgen

Buiten de balanstelling zijn de bedragen aan borgstellingen en garantstellingen aan rechtspersonen opgenomen waarvan de specificatie als volgt is weer te geven:

bedragen x € 1 miljoen	saldo per	saldo per
	31-12-2013	31-12-2014
Gewaarborgd	1,9	1,0
Gemeenschappelijk gewaarborgd	14,1	11,4
Overige garantieverplichtingen	278,0	281,1
Totaal	294,0	293,5

Noord-Brabant is een ondernemende provincie. Daarbij hoort ook dat garanties en waarborgen aan partijen waarmee wordt samengewerkt, bijdragen aan het bereiken van de gestelde doelen.

Een vergelijking van kengetallen over de financiële positie met de andere provincies is opgenomen in bijlage 15

Lijst van afkortingen

Afkortingenlijst

a.g.v.	als gevolg van
AB	Algemeen bestuur
ABdK	Actief bodembeheer de Kempen
ABP	Algemeen Burgerlijk pensioenfonds
ACM	Autoriteit Consument en Markt
a.d.h.v.	aan de hand van
AER	Assembly of European Regions
AFC Dinteloord	Agrofood-cluster Dinteloord
AFC NP	Agrofood-cluster Nieuw Prinsenland
AFCWB	AgroFood-Cluster West Brabant
AHC	Aandeelhouderscommissie
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AR	Algemene reserve
Arbo	Arbeidsomstandigheden
art.	artikel
ASV	Algemene subsidieverordening
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
B5	Brabant Stad: Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg
BA	Bestuursakkoord
BAA	Brabants arbeidsmarkt akkoord
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering verkeer en vervoer
BERK	Brabants expertisecentrum ruimtelijke kwaliteit
BHB	Brabantse Herstructureringsmaatschappij Bedrijventerreinen
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BJZ	Bureau JeugdZorg
BKKC	Brabants kenniscentrum kunst en cultuur
blz.	bladzijde
BMF	Brabantse milieufederatie
BMIT	Brabants Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
BMN	Brabants mobiliteits netwerk

Afkortingenlijst

BMS	Brabant medical school
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO2	2e bestuursovereenkomst met de waterschappen
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
BPA	Business park Aviolanda
BPG	Brabants particulier grondbezit
BRIZ	Brabantse raad voor informele zorg
BRU	Bestuursregio Utrecht
BRU	Bestuursregio Utrecht
BrUG	Brabant uitnodigend Groen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
Burap	Bestuursrapportage
BV	Besloten Vennootschap
BVWO	Brabantse vereniging van instellingen voor welzijn van ouderen
BW	Business Warehouse
BW	Burgerlijk Wetboek
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZV	Brabantse zorgvuldigheidsscore veehouderij
BZW	Brabant Zeeuwse werkgeversvereniging
c.a.	cum annexis
c.q.	casu quo (als dat geval zich voordoet)
ca.	circa
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CASA	The CASA project is about the development of regional policy and exchange of knowledge about the large-scale implementation of innovative ICT and services for independent living. Demographic changes make it necessary to organise the care and residential environment of senior citizens and chronically ill smarter with the use of ICT. This also provides opportunities for innovative companies to develop new tools and services.
CBL	Cross Border Lease
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CdK	Commissaris van de Koning
CEO	Chief Executive Officer (Algemeen Directeur)
CEP	Centraal economisch plan
CFO/COO	Chief Financial Officer/Chief Operating Officer

Afkortingenlijst

CHW	Cultuur Historische Waardenkaart
CIO	Chief information officer
CJG	Centra voor Jeugd en Gezin
CORAL	Community Of Regions of Assisted Living
COS	regionaal advies- en projectbureau dat staat voor duurzame verbinding van mensen en organisaties met elkaar en met de samenleving
CPB	Centraal Plan Bureau
CPLB	Coördinatiepunt landschapsbeheer
CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond, water en wegenbouw en de verkeerstechniek
CS	(commissie) Cultuur en Samenleving
CSM	Centrale Suiker Maatschappij
CSV	Claim Staat Vennootschap
CTO	Centrum topsport en onderwijs
CV	Commanditaire vennootschap
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
d.d.	van de datum
d.m.v.	door middel van
d.w.z.	dat wil zeggen
DB	Dagelijks bestuur
DBA	Dynamische Beleidsagenda
DC	distributiecentrum
DC	Districts of Creativity
DDW	Dutch Design Week
DIC	Duurzaam Industriepark Cranendonck
DIFFER	Dutch Institute For Fundamental Energy Research
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DNWB	Delta Netwerk Bedrijf
Doorn	Commissie Van Doorn: Commissie die in opdracht van GS van Noord-Brabant in 2011 advies heeft uitgebracht over de toekomst van de intensieve veehouderij
Drip	dynamisch route informatie paneel
DRIS	Dynamisch reizigers informatiesysteem
DU	Decentralisatie-uitkering
DVM	dynamisch verkeersmanagement

Afkortingenlijst

e.d.	en dergelijke
e.v.	en verder
EER	European entrepreneurial region
EEV	Enhanced environmentally friendly vehicle
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EIP-AHA	European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing
EK	Eerste Kamer
EK	Europese kampioenschappen
EMG	commissie economie, mobiliteit en grote-stedenbeleid
EMU	Economische en Monetaire Unie
Engaged	ENGAGED is a network of stakeholders from different backgrounds and from different European countries, who are interested in learning from each other and together support the further deployment of innovative solutions to promote active and healthy ageing
EPB	Economisch programma Brabant
EPC	Electrotechnisch prestatie contract
EPZ	Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland
ER	Commissie Ecologie en Ruimte
ERA	Eigenaarschap, resultaatgerichtheid en aanspreken
ERH	Energy Resources Holding
etc.	etcetera
EU	Europese Unie
Eurostat	Statistisch bureau van de Europese Unie
EV	Externe Veiligheid
EV	Electric vehicle
EVZ	Ecologische verbindingzones
excl.	exclusief
EY	Ernst en Young
EZ	Ministerie van Economische Zaken
EZB	(commissie) Economische Zaken en Bestuur
F-35	Lockheed Martin F35 Lightning II, straaljager die is voortgekomen uit het Joint Strike Fighter programma
Fdi-award	Foreign direct Investment-award

Afkortingenlijst

FES	Fonds economische structuurversterking
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
FOM	Fundamenteel onderzoek der materie
FOM-DIFFER	Het FOM-instituut DIFFER is leidend in het funderend onderzoek naar duurzame energie in de vorm van Kernfusie en Solar Fuels
FPU	Flexibel pensioen en uittreden
fte	full time equivalent
GCC	Green chemistry campus
GES	Gezondheids Effect Screening
GGA	Gebieds Gerichte Aanpak
GGB	Gebiedsgericht grondwater beheer
GGD	Gemeentelijke of gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GIO	Gemeentelijk informatie-overzicht
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
GOP	geregelde oversteekplaats
GS	Gedeputeerde Staten
H@H	Health @ Home
ha	Hectare
HAS	Hogeschool voor studies op het gebied van agro, foof en groene ruimte
HC	HockeyClub
HKZ	Harmonisatie kwaliteitsbeoordeling zorgsector
HNP	Huis der Nederlandse Provincies in Brussel
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWN	Hoofdwegennet
i.c.	in casu
i.h.k.v.	in het kader van
i.o.m.	in overleg met
i.p.v.	in plaats van
i.s.m.	in samenwerking met
i.v.m.	in verband met

Afkortingenlijst

IABR 2014	Internationale architectuur biënnale Rotterdam
IAR	Industries & Agro Ressources
IBT	Inter bestuurlijk toezicht
ICT	Informatie en communicatie technologie
IDOPs	Integrale dorpontwikkelingsplannen
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IFB	Innovatiefonds Brabant
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied
incl.	inclusief
Interreg	Interreg is een Europese subsidieregeling, waarbinnen partijen uit meerdere landen samenwerken in projecten op het terrein van duurzame ruimtelijke en regionale ontwikkeling
inv.	investering
IOV	Impuls omgevingsveiligheid
IPO	Interprovinciaal Overleg
i.s.m.	In samenwerking met
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IT	Informatietechnologie
JL	Jongstleden
JSF	Joint Strike Fighter
K2	Brabants kenniscentrum Jeugd
KAR	Kleinschalige alternatieve routes
KCV	kleinschalig collectief vervoer
kg	kilogram
km	kilometer
KPI	Kritieke prestatie indicator
KPVV	Kennisplatform verkeer en vervoer
KRW	Kader Richtlijn Water
KvK	Kamer van koophandel
KVL	Koninklijke Lederfabriek Oisterwijk
KZE	Kenniscentrum zelfhulp en ervaringsdeskundigheid

Afkortingenlijst

L@b	Leefbaarheid@Brabant
LAB	Logistiek agenda Brabant
LCW	Logistiek centrum Woensdrecht
LED	Licht emitterende diode
LIB	Landbouw innovatie Noord-Brabant
LOG	Landbouw OntwikkelingsGebied
LTSA	Lange Termijn Spoor Agenda
m.b.t.	met betrekking tot
m.i.v.	met ingang van
m3	kubieke meter
max.	maximaal
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MCA	Multimodaal coördinatie en adviescentrum
MER	Milieu Effect Rapportage
MF	Commissie Mobiliteit en Financien
min.	minimaal
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke kosten-baten analys (kenniscentrum)
mln	miljoen
MLTA	Middellange termijn agenda
MOB	Militair mobilisatiecomplex
MOU	Memorandum of understanding
MRB	Motorrijtuigenbelasting
MSD	Merck Sharp & Dohme (geneesmiddelenproducent)
n.v.t.	niet van toepassing
N2000	Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie
N279	
N65	Rijksweg tussen 's-Hertogenbosch en Tilburg
N69	Provinciale weg van Eindhoven via Valkenswaard naar de Belgische grens

Afkortingenlijst

NBM	Noordbrabants museum
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NCB	Nederlandse Crediet Bank
NDOV	Nationale databank openbaar vervoer
NDW	Nationale databank wegverkeersgegevens
NHTV	Nationale Hogeschool voor Toerisme en Verkeer
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NIMBY	Not in my backyard
Njbrief	Najaarsbrief
NKL	Nationaal Kennisplatform Laadinfrastructuur
NOC	Nederlands Olympisch Comité
NOK	Natuurmeting op Kaart
NP	Nieuw Prinsenland
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau Schaliegas
NS	Nederlandse Spoorwegen
NSF	Nederlandse Sport Federatie
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NTC	Nationaal trainingscentrum
NV	Naamloze vennootschap
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWO	Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek
NWP	Nationaal Water Plan
3Os	Overheid, ondernemers en onderwijs
4 O's	Overheid, ondernemers, onderwijs en omgeving
o.a.	onder andere
o.b.v.	op basis van
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OD	Omgevingsdienst
OGNP	Ontwikkelingsmaatschappij Glastuinbouw Nieuw Prinsenland
OHV	Vermogensbeheerder te Amsterdam
OLSP	Oss Life Science Park
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West Brabant

Afkortingenlijst

ODZOB	Omgevingsdienst Zuid-oost Brabant
ODBN	Omgevingsdienst Brabant Noord
OP Zuid	Operationeel Programma Zuid /gezamenlijk subsidieprogramma van Zeeland, Limburg en Noord-Brabant voor activiteiten die degefinancierd worden uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
OPC	Onderhoudsprestatie contract
ORO	Opdrachtgeverschap en regie omgevingsrecht
ORR	Ontwikkelingsmaatschappij ruimte voor ruimte
OV	Openbaar vervoer
OVA	Overheidsbijdrage arbeidsvoorwaardenontwikkeling
OVL	Openbare verlichtingsinstallatie
OWN	Onderliggend wegennet
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
P+R	Parkeer en reis
PA	public affairs
PAS	Programmatische aanpak stikstof
PBE	Publiek Belang Elektriciteitsproductie
PG	Programmaraad zorgvernieuwing psychogeriatric
PHEV	Plug-in Hybrid Electric Vehicle
PHP	Provinciaal HerstructureringsProgramma
PHS	Programma hoogfrequent spoor
PIP	Provinciaal inpassingsplan
PM	Pro memorie
pMJP	provinciaal Meerjarenprogramma (Landelijk Gebied)
PMP	Provinciaal MilieuPlan
PMV	Provinciale milieuverordening
PMWP	Provinciaal Milieu- en Waterplan
PNB	Provincie Noord-Brabant
PON	Het PON is een instituut dat toepasbare kennis heeft en geeft op het sociale en culturele domein
POP	Platteland Ontwikkelings Programma
PPS	publiek private samenwerking
PRUP	Provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan

Afkortingenlijst

PS	Provinciale Staten
PVVP	Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan
PW	ProvincieWet
PWP	Provinciaal Water Plan
PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij
R&D	Research and development
RAM	Regionaal arbeidsmarkt model
RAZOB	Regionale afvalverwerkingsmaatschappij Zuid-oost Brabant
REAP	Regionaal Economisch ActieProgramma
REOS	Ruimtelijke Economische Ontwikkel Strategie
REWIN	Regionale ontwikkelingsmaatschappij West Brabant
RIS3	Regionale Innovatie Strategie door Slimme Specialisatie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RLG	Revitalisering landelijk gebied
RMC	Regionaal mediacentrum
RO	Ruimtelijke ontwikkeling/Ruimtelijke ordening
ROM	Regionale OntwikkelingsMaatschappij
Roode Vaart	Roode Vaart is een kanaal in Noord-Brabant. Het verbindt de Mark via Zevenbergen en Moerdijk met het Hollandsch Diep.
ROP	Restauratie OpleidingsProjecten
ROR	(Europese) Richtlijn Overstromings Risico's
ROW	Commissie voor ruimtelijke ontwikkeling en wonen
RRO	Regionale ruimtelijke overleggen
RTC	Regionaal trainingscentrum
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RvC	Raad van commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWE	Rheinisch Westfälischen Elektrizitätswerks Aktiengesellschaft
RWS	Rijkswaterstaat
S&P	Standard and Poors (kredietbeoordelaar)
S&T	Science and technology

Afkortingenlijst

SBB	Staatsbosbeheer
SBMK	Stichting beheer Museumkwartier
SER	Sociaal Economische Raad
SIF	Spaar en investeringsfonds wegeninfrastructuur
SiSa	Single information Single audit
SKNL	Kwaliteitsimpuls natuur en landschap
SNL	Subsidie natuur en landschap
SoZaWe	Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid
SPA	Share Purchase Agreement
SPODO	Spoorse doorsnijdingen
SPV	Special Purpose Vehicle
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
STARS	Europees project STARS (Sustainable Travel Accreditation and Recognition for Schools)
Stika	De Subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader (STIKA) is een regeling van de provincie, gemeenten en waterschappen in Noord-Brabant
STRONG	Rijksstructuurvisie ondergrond
SZW	Ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid
t.b.v.	ten behoeve van
t/m	tot en met
TAJ	Transitie autoriteit jeugd
Taskforce BZ	Taskforce Brabant Zeeland
TC	treasury-committee
Telos	Grieks voor doel
TEN-T	Trans European Transport Network
TEU	Twenty feet equivalent unit
TiREG	Tilburg university center for transformation in regional law and governance
TiU	Tilburg University
TK	Tweede Kamer
TNO	Nederlandse organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
TOM	Tuinbouwontwikkelingsmaatschappij
TOP	Toeristisch ondernemers platform
TSP	Themacommissie transitie stad en platteland

Afkortingenlijst

TU/E	Technische Universiteit Eindhoven
t.w.v.	ter waarde van
UA	Uitvoeringsagenda
UBA	Uitvoeringsprogramma Brabantse Agrofood
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation
UP	Uitvoeringsprogramma
UVW	Unie van Waterschappen
VBG	Vereniging van Brabantse gemeenten
VBOB	Stichting verenigde bonden overleg Brabant
VJN	Voorjaarsnota
VKA	Voorkeursalternatief
VKK	Vereniging kleine kernen
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelininstallaties
VTE	Vrijtijdseconomie
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht
VTH	Vrijtijdshuis
VVGB	verklaring van geen bedenkingen
WABO	Wet administratieve bepalingen omgevingsrecht
WACC	Weighted average cost of capital
WES	World of Energy Solutions
WFZ	Waarborgfonds voor de zorgsector
WGA	Werkhervattingsregeling gedeeltelijk arbeidsongeschikten
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wijstgebied	Wijstgronden zijn kwelrijke, drassige gebieden die zijn te vinden op hogere gronden langs de rand van de Peelrandbreuk. Het zijn unieke natuurgebiedjes.
WIS	Wegen informatie systeem
WK	Wereldkampioenschappen
WKO	Warmte-koude opslag
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning

Afkortingenlijst

WMZ	Watermaatschappij Zuidwest Nederland
WNT	wet Normering Topinkomens
WON	Wet onafhankelijk netbeheer
WW	Werkloosheidswet
ZLTO	Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie
ZRK	Zuidelijke Rekenkamer
ZW	Zuid WillemsVaart